MENELAOS LUDEMIS

CETATEA SPERANȚEI

Editura Albatros

MENELAOS LUDEMIS

CETATEA SPERANȚEI

Coperta de CARMEN FLORICA ȚAPU

BUCUREȘTI ● 1973

MENELAOS LUDEMIS

CETATEA SPERANȚEI

În românește de DORINA ANTON-TALAZ

EDITURA ALBATROS

PARTEA ÎNTÎI

Capitolul ÎNTÎI

Dimineaţă sfioasă, gata să izbucnească în lacrimi. Ne-a dăruit-o soarele pe discul său (otravă în tavă aurită). La ce bun se mai trezesc asemenea dimineţi? La fel şi toamna. Ce rost are să stea în calea iernii? Ca s-o alunge? Asta nu s-a întîmplat niciodată. E limpede.

Dar ce să-i faci? O dată ce calendarul insistă că „anotimpurile anului sînt patru", aşa să fie.

Se vede însă, cît de colo, că totul e sumbru, mahmur. Pînă şi soarele cască într-una. Nu vrea să-şi facă norma întreagă. Drept să-ţi spun, are dreptate. Păi, treabă-i asta, să te pună să străluceşti douăsprezece ore în şir? Şi de ce, mă rog? Ca să nu răcească ouăle, să nu moară puii Terrei? Bună şi asta! Eu zic că cel mai bun lucru ar fi să se strecoare soarele sub un nor şi să tragă un pui de somn. Cît despre nori, are cerul cîţi îţi poftește inima. S-au reîntors şi cei plecaţi în vacanţa lor de vară. Unii stau gata să-şi scuture de pe acum lacrimile. Tot dau tîrcoale deasupra pomilor. Pleacă . . . vin. În cele din urmă s-au oprit, şi aşa a început o ploaie molcomă, nehotărîtă. Picăturile stropeau la început crestele; apoi coborînd din frunză-n frunză au ajuns pe pămînt. Binecuvîntat a fost acest duş. S-a spălat şi drumul, şi e o plăcere să mergi pe el acum.

În dimineaţa aceasta, însă, drumul e pustiu. Doar la orizont se vede cineva mergînd încet, furat de gînduri. Însă e departe şi nu poţi distinge cine este şi încotro merge. Doar o bocceluţă se vede atîrnînd pe umărul lui; pare o vietate înjunghiată. Iată! Acum, cînd s-a apropiat mai mult, l-ai putea recunoaşte. Cum de nu ne-am dat seama mai din vreme? Acesta e Melios. Melios Kadras! Vechiul nostru prieten din „Un copil numără stelele". Totuşi, păcat! Toţi credeam că după atîtea rătăciri s-o fi cuibărit şi el

undeva. Dar uite că iar pleacă. Și de data aceasta se pare că pleacă pentru un drum lung, că pleacă de pe aici pentru totdeauna. Și are dreptate, bietul Melios. Ce, ați uitat? Îl fugăresc jandarmii pentru că le-a smuls din mîini țiganii pe care-i băteau de moarte. Nu știa sărăcuțul că cea mai mare crimă este să împiedici un criminal să-și săvîrșească crima. „Cu ce drept, domnule, îți permiți să faci una ca asta?“ urlă legea. „Dreptul de a pedepsi îl am numai *eu!* Dacă jandarmul meu a greșit, *eu* îl pedepsesc!“ Vorbe goale. Noi știm cu toții că jandarmul este *mîna* legii. Ați văzut vreodată pe cineva să-și pedepsească mîna? Așa că, slăbiți-mă, cunoaștem noi poveștile astea. Mama legii este o oarbă cu balanța în mînă. De mii de ani cîntărește și niciodată n-a cîntărit drept. Melios o cunoaște bine. Îi cunoaște și numele. O cheamă Temis. Este o femeie de marmură, postată în fața tribunalului.

Într-o zi Melios văzu un bătrînel, stînd la picioarele ei. Avea și el o balanță în mînă și vindea smochine verzi.

— Nene! îi zise Melios.

— Ce-i, mă?

— Cine-i tanti asta cu cîntarul în mînă? O cunoști?

— Dacă o cunosc, mă întrebi? De trei ori m-a jupuit.

— Ce vorbești, nene!

— Așa cum îți spun.

— Și de ce au legat-o la ochi?

— Hm! Ca să cîntărească, cică, just! Mă! Eu cîntăresc cu ochii cît pumnu și tot mai greșesc. Și-o să cîntărească drept chioara asta? Ei, băiatule, m-am lămurit. Toți judecătorii își bat joc de noi.

— Te-au ars?

— Nu numai o dată! De trei ori! De trei ori! Vrei să-ți povestesc? Cumpără o oca de smochine, lungește-te la picioarele chioarei, mănîncă liniștit și eu îți povestesc. Deci... Deci cîndva aveam un petic de izlaz. Într-o zi vine vecinul meu, Tragulias, și-mi spune: „Mă moș Davanos, ce ții bucata aia de pămînt să lenevească? O să putrezească de atîta trîndăveală. Nu mă lași să pasc eu vitele pe ea?“

— Și l-ai lăsat?

— L-am lăsat. Au trecut cîțiva ani. Într-o bună zi urc plugul în căruță și mă duc să-l desțelenesc, ca să pun cartofi. Cum mă vede, Tragulias începe să urle: „Măi, ce faci acolo? Ai orbul găinilor? Te-ai apucat să ari ogor străin?“ Mi s-a urcat sîngele la cap. „Cum străin, mă pungașule? Nu tu m-ai rugat să te las să-ți paști vitele pe pămîntul meu?“ Și ce crezi că-mi răspunde borfașul? „Taman de aia îți spun că-i al meu!“ Mi-am înghițit mînia. „Lasă — mi-am spus — mîine mă duc la tribunal să-mi facă dreptate“.

— Și? Ți-a făcut?

— Stai să vezi! Se uită judecătorul în catastifele lui, se mai uită o dată, și ce crezi că găsește blestematu? Că pămîntul este al lui Tragulias! Mi-a căzut cerul în cap. „Vreun alt tribunal mai mare nu există?“ îmi întreb avocatul. „Cum să nu?“ îmi răspunde. Vînd un petic de vie pe care-l aveam și merg mai departe. Ei, știi ce-am descoperit? Toți judecătorii lucrează mînă în mînă. Și ăsta mai mare a găsit că pămîntul este tot al lui Tragulias. M-am ofticat. „Altă judecătorie mai mare nu există?“ îmi întreb din nou avocatul. „Cum să nu? îmi spune el. Este una la Atena, cea mai faimoasă din lume: Areopagul“. Vînd și ultima livadă de smochine și mă duc la Atena. Ei, crezi că acolo mi-au făcut dreptate? Toți o apă ș-un pămînt. Și domnii ăștia au găsit că pămîntul este al lui Tragulias. Și iată-mă acum la picioarele chioarei, vînzînd smochine.

— Bine, dar n-a venit nici un țăran să spună adevărul?

— Numai unul? Tot satul! „Al cui este ogorul?“ a întrebat judecătorul. „Al lui moș Davanos“, a răspuns într-o gură satul. „Și cine paște vitele pe el?“ a mai întrebat judecătorul. „Tragulias“, au răspuns țăranii. Atunci s-au adunat ghem toți judecătorii și au hotărît: „Pămîntul aparține lui Tragulias“. Și-acum te întreb: De ce, fiule, s-au inventat „judecătoriile“? Ca să-ți mănînce dreptatea? Atunci au reușit!

Dar ne-am luat cu „dreptatea“ și am uitat un nedreptățit — pe Melios. Da, la fel a păţit și el. De aceea a plecat în lume: să fugă, să dispară, ca să nu-l găsească „fiica chioarei“.

Melios umblă, umblă orbecăind. În fața lui nu se distinge nimic. Doar către amiază, în zare, s-a ridicat un nor de fum.

— Ce arde acolo? a întrebat pe un drumeț.

— Un vapor, îi spuse.

Cine știe, poate chiar așa era. Un vapor care arde, sau un vapor care pleacă e același lucru. Parcă plecarea nu-i și ea un foc?

A urcat pe o coamă de deal. Și de acolo ce-i văd ochii? Un oraș! Un oraș uriaș. Orașul cu cel mai lung și mai încîlcit nume: *Tesa-lo-ni-chi*. Un convoi întreg de litere, pe onoarea mea. De aceea și oamenii l-au mai forfecat un pic: *Sa-lo-ni-chi*. Dar și așa tot li s-a părut lung unor bătrîni de prin munți, și l-au ciuntit de-a binelea: *So-lon*.

Pe Melios îl scoate din sărite cuvîntul.

— Aţi înnebunit? le spune. Solon a fost cel mai mare legiuitor din lume!

— Haide-de! i-au răspuns bătrînii. Vezi-ţi de treabă! Pe unde mai e ăsta acum?

— A murit!

— Atunci ce te mai interesează? A murit, s-a dus. Uită-l!

— Da, dar Solon este dintre ăia care nu se uită.

— Lasă gura, mă! La mine în sat era un pehlivan care sărea șase metri. A murit, s-a dus. Solon al tău cît sărea?

— Ăsta nu sărea.

— Atunci de ce-l amesteci într-o discuție serioasă?

— Află că pe ăsta, ăsta . . . mii de ani au trecut și tot nu l-au uitat oamenii.

— Tacă-ţi fleanca! au spus bătrînii și au plecat.

Toate astea Melios le-a discutat nu acum, ci cu ani în urmă. Atunci cînd mergea la „Școala Mare“, unde a cunoscut-o pe Agrambeli Stamiris după care a înnebunit de-a binelea.

Multe se spuneau, încă de pe atunci, despre acest oraș mare. Cică se întindea de-a lungul mării și prin fața lui se plimbau corăbiile. Un oraș uriaș, fermecător, nemilos. Un prieten de-al lui însă, un covrigar, i-a luat cu măturoiul.

— Minţiţi cu toţii! Nu este decît o fiară. Stoarce toate satele și înfulecă grînele cu țărani, cu tot.

— Baliverne, îl întrerupe unul.

— Pe ochii mei!

— Atunci, mă neghiobule, dacă mănîncă cum zici tu țărani, de ce satele sînt pline cu oameni?

— Ei . . .

— Ai surzit? Du-te! N-am nevoie de mincinoși! Mă duc să întreb „geografia".

— Du-te! Du-te să te umpli de minciuni!

Aici drept vorbind, omul nu se înșela. Orice ai zice, geografia n-a izbutit încă să se înțeleagă pe de-a-ntregul cu oamenii. Și-apoi are un grai pe care nu-l înțelege oricine. „Tesalonichi — se zice în geografie — este o metropolă situată în perimetrul emisferic al golfului arhaic Thermaikos, în formă ovoidală. Datează din epoca de glorie a regelui Casandros, care a dat numele soției sale Tesalonichi, botezată astfel de tatăl ei, regele Filipos al macedonilor, în cinstea victoriei sale asupra tesalienilor: „Tesalon-Nichi" (victoria locuitorilor din Tesalia). Orașul este împodobit și astăzi cu multe temple bizantine de o deosebită valoare istorică, ca de pildă Bazilica lui Dimitrie Mirovlitul, „Cathedrala Ahiropiitos"* etc., etc., etc." Of! Geografia e fără inimă și de aceea s-a pus să strice inima tuturor oamenilor. „Orașul produce . . ." Ia mai lăsaţi-mă în pace! Știi ce zic eu? Cel mai bun lucru e să întrebi un om înțelept care are și un pic de imaginație! Cîndva, o bătrînică, o vecină de-a lui, l-a sfătuit să nu se ducă niciodată prin orașe. Cică o fată care s-a dus pe acolo s-a întors năucă și acum o plimbă de la doctor la

* Ahiropiitos: sugerează o biserică făurită fără a se folosi mîinile oamenilor.

doctor, o îndoapă cu leacuri și nu-și mai revine. A auzit-o moșul Anghelos, care zace de ani de zile în pat și a spus: „Da, fiule, taman așa e". A mai pățit-o unul, un prostănac care auzise că în orașe se găsesc pungi cu lire. În cele din urmă, a încălecat pe o corabie și s-a dus. Și să vezi norocu dracului! Cum a pus piciorul pe pămînt, a călcat pe-o pungă de lire! „Uf, a spus. Ce, de pe-acum să încep să le adun?" A dat cu piciorul și a aruncat punga cu lire în mare. Atîta i-a fost. Altă pungă nici n-a mai găsit. Se împiedica numai de bolovani și de ziduri, pînă cînd într-o zi și-a spart capul de unul din ele și s-a întors în sat bandajat. „Băiete, ascultă la mine! Nu te lua după povești din astea. În ziua de azi, mai degrabă îți găsești beleaua decît pungi cu lire".

Melios și-a adus din nou aminte de povestea asta și a început să rîdă, și așa — cum umbla distrat — s-a împiedicat de-o piatră și și-a rupt degetul. „Uf! De pe-acum să încep să le adun?" Da, băiete, de pe-acum! De aceea ai grijă. Ferește-te nu numai de pietrele de care a-i putea să te împiedici, ci și de acelea pe care le vor azvîrli în tine. Pentru că viața este un război cu pietre. Însă tu rabdă! „Pe jos te-ai născut, pe jos ai să mori!" i-a spus într-o zi un călugăr. „Îndură, frate, frate într-un Cristos." Și avea o barbă slinoasă și duhnea a usturoi și rachiu... Da' de ce să te naști pe jos? Și-apoi de ce să ai numai două picioare și să n-ai încă o pereche, de schimb? Prostii! Patru picioare are și măgarul, dar nici el nu le schimbă. Deci, tot ce ai pe lumea asta, să le pui la bătaie pe toate odată. Pînă și scolopendra*, care are patruzeci de picioare, și ea le folosește pe toate patruzeci. Eu zic c-ar fi mai bine să ne măsurăm cuvintele. Și ca să vorbim drept mai bine să umblăm desculți, decît să dormim încălțați. Totul e să înaintăm. Pentru că dacă Vardas — căluțul lui — nu avea picioare iuți să-l scape de jandarmi, acum Melios ar fi mucegăit la „răcoare".

* Scolopendră: mic animal miriapod, veninos, care trăiește prin locuri umede și întunecoase.

Doamne, ce devreme s-a întîlnit în viața lui cu închisoarea! Există, cică, oameni care au trecut prin viață fără să treacă măcar odată prin fața închisorii. Unii chiar au trăit și au murit fără să afle că pe lume există și asemenea clădiri. Eu zic așa: să le dărîmăm pe toate, să nu mai treacă nimeni prin ele.

Unii bătrîni, care se credeau mîndri de înțelepciunea lor, au botezat pușcăriile „instituții de îndreptare". La fel ca și vechii învățători care spuneau că „bătaia e ruptă din rai". Cineva însă, care are boala statisticilor, iată ce spunea despre aceste „instituții de corecție": „Dintre hoții care umblă liberi, unul la sută s-a îndreptat. Dar dintre toți cei care au stat închiși nici unul, după ce s-a eliberat, n-a mai furat aceeași sumă. A furat dublu. Deci nu «instituții de îndreptare» trebuie să li se spună, ci «instituții de perfecționare»". Dar ce eroare...

Păcat că l-a pierdut Melios atît de repede pe căruțașul acela, un adevărat filozof. L-ar fi făcut pînă acum tobă de învățătură. Se pare că omul a pornit la drum de plăcere, așa, doar să audă scîrțîitul carului lui! Sau poate că i se sfîrșise filozofia și a pornit să-și facă provizii.

— Atît! îi spuse lui Melios. Băiete, stop, opresc!

— Bine. Și Salonicul? îl întrebă Melios, înghețat. Nu mi-ai promis că mergem împreună pînă la Salonic?

— Da, dar acum m-am trezit din beție.

— Și... n-o să mai mergem acolo?

— Nu. Nu cred că-i bine să lăsăm măcar un oraș pe care să nu-l mai vizităm. Dacă le vizităm pe toate, ce ne mai rămîne?

Melios s-a întristat. Apoi i-a spus hotărît:

— Ei, eu am să mă duc. Și și-a luat bocceluța. Lumea nu se termină cu Salonicul.

— Ai dreptate. Dar a mea se termină acolo.

Melios l-a privit gînditor.

— Eu, în locul tău, moșule, m-aș duce. Dacă-ți lipsește doar un oraș ca să zici că, gata, cunoști toată lumea, de ce să nu te duci?

— Ah, ah! oftă bătrînul. Ești necopt, băiete, foarte necopt. De aceea vorbești așa. Păi dacă termin toată lumea, ce mai am de așteptat? Viața este frumoasă cînd mai aștepți ceva. Tu însă du-te! Ai încă multe trepte de urcat. Eu mă întorc în satul meu, la coliba mea. Nu te uita că am pornit la drum. Mi-a luat noaptea minţile. Acum însă, cînd s-a luminat, știi ce am văzut? Uite! Am văzut că viața este goală, de aceea m-am speriat! Mergi sănătos! Tu ai multe Salonicuri înaintea ta. Ai grijă însă să nu le termini înainte de a ajunge la vîrsta mea, auzi? Să laşi un oraș în care să nu te duci. Du-te acum! Drum bun. Pe unde treci o dată, să nu te mai întorci încă o dată. Nu lua nimic de la început. Ai să strici totul. Cuvintele astea ţi le-a spus un bătrîn furat de vise, pe care din cînd în cînd îl ademenește noaptea dorul de a-și auzi scîrţiitul carului lui, la drum. Vezi, lasă-te și tu din cînd în cînd ademenit de vise. Omul care nu poate fi ademenit de vise nu face doi bani. Ţi-o spun eu. Pleacă acum. Mă tem să nu mă las atras de tinerețea ta și să te urmez. Și apoi ce-o să fac? Sînt pierdut. Drum bun, fiule.

A coborît. Și-a privit boii în ochi, le-a spus ceva, apoi a prins jugul și a întors carul. Boii însă se împotriveau.

— Hm, aveți dreptate, le spuse. Văd ... vă stric călătoria. Dar și eu am dreptate. Apoi s-a întors spre Melios: Ascultă! îi zise. Vezi să nu-ţi duci și tu viața cu ... carul. Nu te lua după mine. Eu așa am început: cu carul. Pe cînd tu ai început-o călare. E cu totul altceva. Apoi mie mi-a fost mai greu. Eu n-am găsit un bătrîn. Atunci cînd l-am întîlnit era prea tîrziu. Eram chiar eu. Vezi, găsește un alt bătrîn. Atît am să-ţi spun.

— Te-aș fi luat cu mine, dar tu te miști încet, cu carul.

— Nu mai căuta. N-ai să găsești nici un bătrîn fără car.

— Nu-i adevărat! Uite, eu am avut un prieten cu automobil. Dacă nu i-l ardeau, ar fi fost acum „un bătrîn cu automobil".

Dar bătrînul dădea din cap cu milă:

— Ah! îi spuse. Cînd va îmbătrîni și prietenul tău, automobilul va fi car. Cu alte cuvinte, tot în urmă va rămîne. Tot „bătrîn cu car“ va fi. Înaintează lumea, băiete, se grăbește. Hai, acum! Noroc. Mă tem să nu m-apuce vreo nebunie și să merg la Salonic.

Își mai privi o dată boii în ochi, își petrecu mîna pe spinarea lor și apoi, caldă, călduță, o întinse lui Melios.

— Drum bun! Și un ultim sfat. Pentru Dumnezeu! Vezi să nu iei nimic de-a gata. Răul cel mai mare pe lume l-au făcut lucrurile luate de-a gata. Coroana de-a gata, bogățiile de-a gata, puterea de-a gata.

Melios a rămas nedumerit.

— Moșule, îi spuse, unde pot să te regăsesc? Pentru că vreau să aud din nou toate astea. Vreau să le aud de multe ori.

— Plec ca să nu le mai auzi. Dar... ia stai! Văd că n-ai înțeles prea bine. Ce crezi că *eu* ți-am spus toate astea? Ha... ha... ha...! *Tu* ești acela! Și ți le spui ție însuți cu cincizeci de ani mai devreme. Dacă ți le-aș fi spus eu, ar fi fost sfaturi de-a gata. Și nu trebuie. Cum te cheamă?

— Melios.

— La fel și pe mine. Mergi sănătos!

Melios s-a trezit. Dar bătrînul? Unde era bătrînul? Vai! Bătrînul rămăsese în visul său ca un element gingaș al nopții acesteia cu delirurile și trăirile ei.

Și totuși... cuvintele acestea — își amintea bine Melios — le auzise de la un om viu. De ce trebuie să le mai audă și în somn? Dar, uite, astfel de toane are somnul de după-amiază.

Va mai dormi și altădată Melios în livezi, pe cîmpie, legănat de cîntecul greierilor și al albinelor, dar niciodată nu-l va mai întîlni în vis pe bătrînul acela cu carul și niciodată nu-i va mai auzi cuvintele înțelepte: „Păzește-te de lucrurile luate de-a gata.“ Acesta să fie,

oare, adevărul? Pentru că o calfă — atunci cînd a părăsit școala și a vrut să se apuce de croitorie — zicea astfel: „Meseria nu se învață, bre, meseria se fură.“ Prostii! Dacă vrei să-ți însușești ceva pe lumea asta, nu fura. Învață! Aceasta este adevărata filozofie. Ce dulce este însă să mergi și să-ți amintești de asemenea lucruri, să-ți amintești și să înaintezi spre un viitor plin de pericole, cu scîntei subțiri, aburii, și fluturi amețiți care trec deasupra apelor liniștite. Aceste amintiri, aceste focuri încă nu s-au stins, chiar dacă de departe par stinse. Și stelele se sting dimineața, însă fără să se stingă în realitate.

Deodată, așa cum mergea, a văzut cum dintr-un tufiș a sărit un țăran.

— Stai! îi zise. Fluiera cineva. Tu erai?

— Nu.

— Și totuși cineva fluiera.

— De ce întrebi? zise Melios.

— Vreau să fiu sigur că nu era șarpe.

— Fii liniștit! Nu era șarpe. Eu eram.

— Atunci cu atît mai rău. Pentru că oamenii care fluieră ca șerpii și nu sînt șerpi sînt mai răi decît șerpii. Ai văzut șerpi?

— Cîți dorești.

— Vreau să zic . . . șarpe care vorbește.

— Am văzut papagal care vorbește.

— Papagalul nu e șarpe.

— Ai dreptate. Papagalul e pasăre.

— Papagalul nu e nici pasăre. E un șarlatan. Cu alte cuvinte, un impostor. Se preface cînd în pisică, cînd în tren, cînd în cîine. Încotro mergi?

— Spre mare.

— Lung drum. De ce nu iei vreun car?

— Scîrțîie.

— Ai dreptate. Atunci ia un tomobil.

— Miroase a benzină.

— Hm! Și aici ai dreptate. Dar țigări ai?

— Țigările s-au sfîrșit.

— Atunci vino să răsucim cîte una. Mi-am pierdut boii.

— Și nu-ți pare rău?

— Ba... Știu drumul, or să se ducă singuri acasă. De asta zic și eu: odată ce i-am pierdut, să trîndăvesc puțin. Spune-mi drept! Ai furat ceva? Dacă da, spune-mi-o. Tu dacă furi se vede de departe că furi de nevoie. De asta spune-mi-o. Zi! Ai furat?

— Nu. După cum vezi n-ai noroc.

— Păcat de osteneala mea. Atunci de ce-mi mai pierd timpul cu tine? Mă duc să-mi caut boii.

— N-ai spus că se duc singuri acasă?

— Da, dar... dacă se duc la jandarmerie? Se poate și asta. Hai, noroc! Ai greșit cînd mi-ai spus că te duci spre mare. Trebuia să-mi spui că te duci spre munte.

— Dar poate că ți-am spus că mă duc spre mare ca să pot merge liniștit spre munte.

— Vezi, se poate și asta. Hai, noroc acum, și du-te unde vrei. Bine tot nu poți să-mi faci. Și atunci... de ce să-ți scot ochii? Nu-i așa? Drum bun!

Norișori se ridică praful in urma pașilor lui, și ei înaintează. Înaintează și sufletul i se chircește tot mai mult. Asta nu e călătorie. E ca și cum te-ai arunca în foc. Uite, gîndește-te la unu care se aruncă în furtună. Ce-o să spună lumea? „Precis că omul ăsta e nebun", vor spune. Pe cînd Melios, sărmanul, este numai nefericit. Și iată de ce s-a rătăcit în lumea nemărginită. Ca să se piardă. Numai că seamănă cu marinarul care a nimerit într-o coajă de nucă. Și de-ar fi fost măcar o nucă din cele mari, de cocos, tot ar mai fi mers. Multe a mai auzit Melios despre nucile astea. Au lapte, cică, din belșug, ca vacile. Iată de ce în țările asiatice, oamenii nu mulg vacile. Le lasă, cică, să se sfințească. „Animale sfinte", așa le spun. Și nici nu le taie, nici nu le înjunghie, nici cu bățul nu le împung. Omul care omoară sau chinuie o vacă este blestemat. Odată, cică, o vacă s-a așezat pe linia trenului. O fi mîncat ceva, sărmana, și a murit chiar pe linie. Ei, ce crezi că s-a întîmplat?

N-a coborît nimeni s-o dea la o parte. Şi toţi care se aflau în tren au stat acolo pînă au îmbătrînit. Dar mai bine să nu creadă nimeni toate astea, pentru că s-ar putea să fie adevărate. Şi atunci eşti obligat să-l plîngi pe sărmanul om. Iar ăsta este şi mai mare necaz. Mintea este singurul dar pe care l-a făcut Dumnezeu într-un singur exemplar. Nedreptate şi toane de-ale lui Dumnezeu. Pentru că — vezi? — picioare a dat două, urechi cîte două, mîini două. Dar cînd a sosit clipa pentru minte a luat din raft doar una. Ei, ce părere ai? Şi măcar de-ar fi întreagă. Dar dacă este doar jumătate şi ajungi să îmbătrîneşti într-un tren... În sfîrşit. Bune sînt gîndurile astea, dar să mergi cu picioare străine. Dacă mergi cu ale tale, atunci îţi strici şi mintea şi pantofii. De ce nu iei un tren, măi Melios? Aşa, fără a te socoti domn. Dar dacă dai peste vreun jandarm... sfînt? Pentru vînat oameni... călătoresc şi ei. Vaci sfinte, jandarmi sfinţi... Ia, uite, în ce lume sfîntă trăim?

— Kadras!

— Prezent!

— Ai jignit vreo persoană sfîntă? Ce ai de răspuns?

— Nimic. Eu nu cred în animale sfinte.

— Jandarmul nu este animal.

— Aveţi perfectă dreptate. Animalele n-au puşti. Sfinte sînt numai vacile, dar nu toate. Cele care sînt tăiate şi mîncate.

De-am fi avut vreo nucă să ne potolim foamea... Ah, trăim cu firimiturile vieţii. Dintr-o pîine întreagă noi mîncăm numai firimiturile. Şi din pepeni, numai cojile. Cît despre ţigări, numai mucurile. În timp ce indienii beau laptele nucilor de cocos şi trăiesc douăzeci şi şase de ani întregi! Ba mai sînt cîţiva care au ajuns pînă la douăzeci şi opt de ani! Dar vin unii care-ţi strică statistica. „Nu-i adevărat, îţi spun. Uite, de exemplu, maharajahii şi englezii din India trăiesc pînă la optzeci de ani.“ „Da, dar paria, îţi zice altul, poporul sărman?“ Oh! El este duşmanul adevărului. El există pe lume numai ca să micşoreze media vieţii.

Umblă, călătorule! Dacă nu erai călător adevărat ai fi mers cu trenul. Ești un călător. Singurul lucru care te dezminte sînt pantofii. De asta grăbește-te să-i strici, ca să devii călător adevărat. Orașul, însă, ne așteaptă răbdător, cuibărit în golful lui. Dar de ce s-au adunat atîtea case împreună? Fără îndoială, cei ce construiesc orașele sînt niște fricoși. Dacă ești viteaz, domnule, rămîi și-ți înfruntă singur lupul, sau aproapele. Numai atunci am să te recunosc. Cărbunarii... vînătorii... ciobanii... ei, da, sînt viteji. Marinarii, la fel. Jos pălăria!

Dar din cauza căldurii de amiază pe Melios l-a apucat amețeala. Trebuie neapărat să găsească vreo umbră. Astfel sudoarea fierbinte o să-i facă bășici pe piele. Și, iată, a apărut un copac. E puțin ofticos, dar nu-i nimic. S-a apropiat, și s-a întins. Clar. Azi nu avea noroc. Un miros greu te îneca. Se vede că pe undeva pe aproape se afla un animal mort. Cadavrul vreunui cîine sau al unei pisici. Vezi, sărmanele, pe astea omul nu le mănîncă. Altfel acum, în loc să putrezească pe cîmp, ar putrezi în stomacurile oamenilor.

Melios s-a ridicat sufocat, fugărit, să plece. Să scape. Dar oare totul și toate te vor alunga de pe lumea asta? Pînă și animalele moarte?

Capitolul DOI

„Ai pornit la drum, pe stradă,
Lacrimile-ţi curg cascadă."

Minciună! Melios nu e dintre cei care plîng uşor, ci care se înfurie uşor. Păi, aşa şi trebuie! Toate faptele măreţe şi toate catastrofele de pînă acum au fost rodul furiei. Te-ai înfuriat, băiete? Bravo! Înainte! Totul este în ordine. Ai să înfrunţi munţii, dealurile... No să-ţi fie teamă. Atenţie, numai să nu te îneci la mal. Bagă bine de seamă! Am spus „la mal", nu „în larg". În larg e uşor. Acolo sînt şi vapoare, şi bărci, şi tot ce vrei. La mal însă nu există salvare. Ai să te zbaţi singur. Fără ajutor. Şi dacă te-ai înecat, gata. Ai să-mi spui acum ce importanţă are? O dată ce te îneci, ce contează dacă te îneci la mal sau în larg? Şi totuşi nu-i chiar aşa, domnule. Pentru că dacă, de exemplu, te îneci în larg, toţi te vor lăuda. „Bravo — or să spună — a fost un adevărat viteaz". Ia îneacă-te, însă, la mal! Pînă şi broaştele vor rîde de tine. „Ruşinoasă moarte — vor spune — păcat!"

Vezi, deci, că există morţi demne şi nedemne, după cum există şi vieţi demne sau nedemne.

— Îl vedeţi pe căpitanul acesta? Ei, el, pe care-l vedeţi, a scufundat un vapor plin cu oameni.

— Bravo lui! Unde? În larg sau la mal?

— În larg.

— Bravo lui încă o dată.

— Păi ce, te joci? Convenţia, domnule. Convenţia mai presus de toate. Fă cîte crime doreşti. Atenţie, însă, la convenţii! După cum ştii, la noi majoritatea medaliilor de vitejie sînt acordate pentru crime. Crimele acestea însă poartă pseudonime...

Negre gînduri l-au mai înnegurat dis-de-dimineaţă. Şi drumul e monoton, fără pic de umbră. Parcă s-au înţeles toţi copacii să piară din calea lui. Bine totuşi că a

întîlnit un cioban, un om ciudat, care-și hrănea oile cu fîn. S-a oprit.

— Hm! Văd că . . . postesc.

— Păi ce credeai? îi spuse el îngîmfat.

Ciobanii ăștia sînt de multe ori tari de cap. „Ce tot spui, mă dobitocule? era gata, să-i spună. În loc să-ți fie rușine că dai acum fîn la oi, mai și fluieri și te umfli în pene?“

— De ce nu te duci să le paști la pășune, măi omul lui Dumnezeu?

— La pășune?! Ce dracu, chiar așa de prost mă crezi? De ce, măi consăteanule, să mă duc la pășune? Ca să mulg, seara, apă chioară?

— Și acum, că pasc lemne, ce o să mulgi?

— Unt . . . gras. Lapte pe care să-l ții în furculiță!

— Ai înnebunit, mă, sau am înnebunit eu?

— Nu știu. Eu unu n-am înnebunit. Tu . . . asta-i treaba ta. Prietene! Iarba asta uscată căreia tu îi spui „lemn“ știi ce e? Unt. Ți-am mai spus-o.

Ce-ar fi să aibă dreptate? S-ar putea ca lemnul să aibă grăsime în el.

— Unde e grăsimea?

— Nu îți spun. Ai să dai năvală cu oițele tale și ale mele or să rămînă flămînde. Hai, pleacă!

Cînd dai de asemenea oameni, cel mai bun lucru este s-o iei la sănătoasa, ca să nu dai de belea. Dar nu putea, totuși, să-l lase fără răspuns.

— Bați cîmpii, îi spuse.

— Eu? Ia vino încoace . . . și privește mai bine la ugerele lor! Le vezi?

— Le văd. Vai de ele!

— Ei, dacă vreau le umplu imediat. Le mîn colea la pășune și într-o oră le fac burduf.

— Și de ce nu te duci să le umpli?

— Cu ce? Cu apă? Ce-s zăpăcit? Săculețele astea pe care le vezi sînt pline cu grăsime. Caimac, nu alta. Pleacă acum. Mă tem să nu mi le deochi și să scot apă în loc de lapte. Știu eu. Ai un ochi . . . Străpunge. Pleacă!

Melios a înțeles că era cel mai înțelept lucru. Se îngrijora de cei care se temeau de „ochi". Apoi teoria asta „despre lemnul care se transformă în unt" era o prostie cu carul. Dacă mai stătea puțin era în stare să-i spună că vinul se face din... struguri. Te poți aștepta la orice din partea unor astfel de oameni.

Dar acum toate astea, pentru noi, n-au nici un sens. Pe noi un singur lucru ne interesează: orașul care se întinde în golful Thermaikos. Un oraș într-adevăr foarte încurcat și un viitor lac de sudoare și de lacrimile țiganilor.

Totuși să încetăm cu văicărelile. Să te văicărești cînd ești dus la cinematograf, cînd ești dus în cuptorul aprins să cînți cum au făcut și „cei trei tineri din cuptor", după cum ne spunea cu patos profesorul de religie, gata să-și sfîșie rasa de emoție.

— Ce se întîmplă acolo, Dacridzikos?

— Domnule, cuptorul ăsta despre care vorbeai...

— Ei, ce-i cu el?

— Era plin cu pîine. Pe mine asta mă roade, pentru că dacă nu era, atunci cei trei flăcăi erau fraieri să cînte? Trebuiau să înfulece.

— Stai jos, zevzecule! La Evanghelia proștilor să luăm aminte... Amen. Ce părere aveți dumneavoastră, domnule Hamolias?

— Erau fraieri, e clar.

— Bravo! Bravo și ție, bușteanule. Ce spune, însă, domnișoara Muscura? Vorbește tu, fiica mea! De ce, fiica mea, n-au ars acei „trei tineri în cuptor?"

— Deoarece, așadar, a căzut peste ei roua, așadar... a Domnului...

— Bravo, Muscura! Natura te-a vitregit, dar studiul te-a înzestrat. Bravo!

Peste cîmp se lasă domol tăcerea. Peste munții îndepărtați a apărut o ceață albăstruie. Turmele s-au ghemuit una în alta la umbră. Numai greierii n-au nevoie de umbră. Ei vor numai soare, soare care să-i îmbete, ca să poată cînta mai tare. Pe om însă un asemenea soare îl

dezmeticește mai mult. Mai ales dacă este și drumeț, vai de soarta lui.

„Mersul pe jos este mijlocul de locomoție al proștilor", spunea Parmenion. Bravo, Parmenion! Numai că tu îi numeai „proști" și pe cei care te luau în căruța lor. Rușine, Parmenion! Mă mir cum nu te-au făcut ministru.

Undeva, în depărtare, a șuierat un tren. Ce obicei au și trenurile astea? Să ocolească drumurile pe care merg drumeții. Melios privea de departe trenurile și-i părea rău că n-are și el roți. Și profesorul lor, Karumbalos, mai insista că „omul este cea mai perfectă creatură." Minciună! Dacă este „cea mai perfectă", domnule, unde-i sînt roțile? Hai? De ce n-are roți? Gîndurile i se învălmășeau în minte aiurite de soarele arzător.

Mare necaz mai avea Melios. De-ar găsi un ticălos care să vorbească mai puțin, de-ar găsi un ticălos — numai unu — care să nu facă pe sfîntul! Cum s-au adunat în lume atîția ticăloși? Nu cumva există pe undeva vreo fabrică care-i produce? Asta o fi ordinea în lume? Oare lumea n-ar putea trăi fără ticăloși? O fi vreo lege, mai știi! Așa cum e și cu șerpii. Lîngă cuibul păsărelelor își fac și ei cuib, ca să le mănînce ouăle. Parcă nu același lucru se întîmplă și cu peștii? Peștele cel mare îl mănîncă pe cel mic. Măi omule, de ce se mai naște peștele cel mic o dată ce-i este scris să fie mîncat de cel mare? Hai?

Există, adică, vietăți care vin pe lume numai și numai ca să fie mîncate, și altele ca să le mănînce? A, nu-mi spune acum că lumea are cusururi, sau că nu este perfectă. Să nu-mi spui!

Dar de ce, Melios, băiatule, de ce — ți-am mai spus-o și altădată — de ce îți faci asemenea probleme pe arșița asta cumplită? Ai să te prăpădești și n-am să fiu eu de vină. Lasă lucrurile să-și continue drumul lor. Ce vrei acum? Să corectezi tu lumea? Las-o, n-o poți cîrpi. Seamănă cu mașinile moderne. Nu au piese de schimb ca să fii obligat să cumperi în fiecare an alte mașini, noi. „De ce oamenii își fac din fier mașinile? Ca să nu se strice",

spune producătorul. Are dreptate. Bine, dar lumea din ce material e făcută de nu se strică? Din fier sau din lut? Ah, mare bătaie de cap ți-ai făcut dis-de-dimineață. Bucură-te de lume așa cum ai găsit-o. Așa cum a fost clădită. Cu șerpii ei, cu cireșele ei, cu florile și spinii ei, cu peștii mari care-i mănîncă pe cei mici, și așa mai departe. Lasă totul și mergi mai departe. Dar, nu! Nu mai merge, pentru că ai să cazi, și ca să nu cazi pe drum și să te calce caii, du-te mai bine să te culci la umbră. Dar ce-s gîndurile astea negre? Nu-s ale lui. Probabil că l-a ameţit soarele și aiurează. La umbră? Care umbră? Nu e la umbră? Și cînd te afli la umbră cel mai bun lucru este să dormi. A hotărît, deci, să închidă ochii. Dar n-a putut să doarmă... Au venit furnicile, din cele care caută semințe. Să nu le dispreţuim însă. Nu vezi cu cîtă osteneală și sudoare își cîștigă, sărmanele, pîinea? Însă erau puține semințe și le-au mîncat cele care au sosit primele. „Le-au mîncat?" am zis. Greșeală! Ele nu sînt greieri ca să lase căratul și să se aștearnă pe chef. Ele cară într-una. Ia uite la asta! N-a găsit sămînță și a luat o coajă de pepene. Ce putere mai e și asta, măi omule! Abia acum a înțeles Melios de ce niște hamali din port și-au botezat sindicatul „Furnica". Bravo! Poate că unul dintre hamali o fi fost entomolog.

Ar fi petrecut bine cu furnicile, dar peste puțin a venit un cîine și le-a stricat tovărășia. Era foarte grăbit, parcă era fugărit, și limba ce-i atîrna din gură părea mai lungă decît coada. A venit, s-a așezat lîngă ei fără să ceară voie și a început să geamă. Ciudat! Ce-l deranja pe cîinele ăsta de era atît de chinuit? Peste puțin, însă, s-a văzut cauza. Îl fugărea o muscă. Curios! Pentru o muscă făcea așa? Hm! Nu ești cîine, prietene, și de-asta nu știi. Dumnezeu, dacă vrei să știi, mai întîi a plăsmuit musca și apoi cîinele. Adică mai întîi a creat pe cel care schingiuie și apoi a adus victima pe lume. Peste tot așa se întîmplă? Ia, de pildă, alt exemplu. Mai întîi a existat cercul și apoi au venit matematicienii ca să-l „ridice la pătrat!"

Cîinele scheuna, suferea. Musca, adică călăul lui, își căuta de treaba ei. Ce neajutorate devin ființele uriașe în fața călăilor mici! Dar ce voia musca de la ființa asta fugărită? Sînge? Dar era oarbă? Balta era plină de bivoli adormiți, plini de sînge gros și abundent, să bea pînă ce crapă. Tocmai cîinele ăsta slab și anemic a găsit? Criminala! Nu știe că n-ai ce lua de la cel ce nu are nimic?" Scrie și în Evanghelie. Minciună! Toți iau de la cei ce nu au nimic.

Melios s-a jurat să nu *ia* niciodată nimic de la ei. Dar acum avea altă treabă. Trebuia să-l salveze de la chin pe sărmanul cîine. Dar cîinele nu stătea de loc liniștit. Era nervos. Și Melios nu știa cum se calmează cîinii nervoși. Și apoi cum să prinzi și să pedepsești un tiran atît de mic? Cu palma? Imposibil. Atunci a găsit ceva mai eficace. Să-și scoată haina și să încerce să prindă musca din zbor. Dar cum a încercat, cîinele a crezut că a apărut încă un dușman și a luat-o la fugă. Prostule! Crezi c-ai să găsești alt salvator?

Acum știa ce-l așteaptă. Nebunia. Doar dacă, înserîndu-se, musca pleca. Dar dacă nu pleca? Dacă-i venea poftă să se vîre în urechea lui ca să-și petreacă noaptea acolo? Pentru că pe lumea asta trebuie să te aștepți la orice de la animalele care se hrănesc cu sînge.

Acum locul de sub salcie era pustiu. Plecase cîinele, plecaseră și furnicile, se vede că-și terminaseră ziua de muncă. Numai greierii nu terminaseră. Și cîntă cu atîta avînt, încît prea mulți dintre ei continuă să fiarbă încă mult după apusul soarelui. Tîrziu doar, după ce cade peste tot roua nopții, numai atunci amuțesc. Amuțesc, crapă? Asta numai ei și Dumnezeul lor o știu. Poate că și cîțiva oameni care și-au distrus viața ca să studieze viața insectelor. „Entomologi" se numesc, sau cam așa ceva. Mai bine lipsă! Vreau să știu altceva. Poți să-mi găsești oameni care să studieze și să înlăture foamea? Nu! Atunci... taci. Bine ar fi fost să faci să dispară foamea de pe pămînt cu hocus-pocus. Atunci te-aș fi numit Dumnezeu sau Sfînt, făcător de minuni.

A zis acum „făcător de minuni“ și și-a amintit că a cunoscut unu. Dar nu unu, ci doi. Pe sfinții Anarghiri* — făcătorii de minuni. Era vară. Într-o seară ajunsese într-un sat. Tocmai în satul ăsta auzise că se fac minuni. Dintr-o stîncă seacă — se zicea — lîngă biserică. O dată pe an (la sărbătoarea sfinților Anarghiri) țîșnește un izvor cu apă. Și ce apă! Proaspătă, minune! A văzut și Melios și i-au dat lacrimile de emoție. Chiar a băut și a simțit în el o putere, o prospețime. Făcător de minuni, vezi!

Și-a notat data ca să poată veni acolo și la anu. Și într-adevăr, s-a dus, și încă de cu seară, în ajunul minunii. A intrat într-o cafenea de lîngă biserică și a comandat un pahar cu uzo.** Atmosfera era calmă.

Peste puțin însă totul s-a schimbat. Ce se întîmplase? La început, nimic deosebit. A intrat în cafenea un muncitor și alți cîțiva bărbați. Muncitorul a comandat și el un pahar cu uzo, apoi altul și altul... pînă cînd s-a îmbătat și a început să-și lovească capul de masă. L-a văzut cafegiul și i s-a făcut milă de el.

— Ce ți-a făcut capul, măi omule? îi zise.

— M-a condus strîmb, răspunse omul.

— Și-l bați...

— Să-l sparg trebuie.

— Dar cine ești tu?

— Sfîntul Anarghiri. Adică unul din ei.

— Dar cîți sînt?

— Încă doi. Eu sînt al treilea, adică eu sînt „făcătorul de minuni“. Ceilalți sînt numai Anarghiri. Minunea eu o fac. Pentru ei... Nu rîde! Ei se odihnesc în rama lor. Numai eu, sărmanul, car apă... phii... de la mama dracului! — ca să-și facă popa minunea. Dar azi m-am săturat. „Ascultă aici, părinte, i-am zis. Sau îmi plătești douăzeci de drahme, sau minune, ioc.“ Ai să-mi zici acum: Nu putea să ia pe altul care să-i care apă

* Anarghiri: fără argint. Adică fără bani.

** Uzo: rachiu.

pentru minunea lui? Ei, nu, prietene. Aici e vorba de... o minune. Nu-i convine preotului să afle unul și altul secretul. Și să știți, eu am păstrat secretul ca în mormînt.

— Apoi?

— Cum vă spuneam, cum i-am cerut mai mult a început să mă amenințe că mă trimite drept în iad pentru că nu cred în minunea lui, adică minunea... sfinților Anarghiri. Adică... a mea. Nu eu aduceam apa și o făceam să țîșnească?

Deodată cafegiul a sărit în picioare ca înțepat.

— Păcătosule! strigă. Oh, de ce mi te-ai destăinuit mie, blestematule? Blestematule! Ce-o să mă fac acum? Și preotul? Ah, sărmanul de el! Blestematule! Cum o să mai înfăptuiască mîine minunea?

— De asta plîngi? N-o s-o facă.

— Și ce-o să le spună credincioșilor care așteaptă cu atîta nerăbdare?

— Ușor lucru. N-are decît să arunce vina pe ei. O să le spună: „Voi sînteți vinovați, păcătoșilor! V-ați abătut de la calea Domnului, îar el s-a supărat și le-a spus sfinților Anarghiri să nu înfăptuiască anul acesta minunea". Oh, sărmane, de asta te zbați?

— Și la anu... Ce-o să facă la anu? Ei?

— Uuf! Pînă la anul o să găsească alt „făcător de minuni", adică pe altul care să-i care apa. Dă-mi, acum, un uzo. Sînt amărît. Nu trebuia să-i fac asta preotului. Trebuia să-mi iau și de data asta bănișorii și la anul vedeam eu. Am făcut-o de oaie. Hai, toarnă-mi un pahar de uzo.

În cafegiu a izbucnit mînia... dumnezeiască.

—, Nu! îi spuse. Nu-ți torn. Afară! Păcătosule! Ești un păcătos.

S-a lăsat peste tejghea, și-a acoperit fața cu palmele și a izbucnit într-un plîns sfîșietor. De ce i-au stricat minunea atît de crud?

Afară începuse o ploaie măruntă, deasă, care îi însoțea plînsul. Peste puțin muncitorul... „făcător de mi-

nuni“ a plecat. A plecat și Melios. Dar nu se simțea bine. Parcă se îmbolnăvise subit. Ceva începuse încet-încet să se prăbușească în el. Cine era vinovat? Muncitorul? Preotul? Nu știa. Știa însă altceva: că de acum înainte va trăi într-o lume fără astfel de minuni. O lume plină de adevăruri crude, sălbatice, pe care — din păcate — n-o să le îndulcească nici o minciună oricît de nevinovată, nici un basm — fie chiar **fals.**

Mai tîrziu Melios a descoperit și alte adevăruri. Că soarta săracilor nu se schimbă cu astfel de minuni. Asta în primul rînd. Iar în al doilea, să nu lași ca numai alții să facă schimbări. Tu ce faci? Iar în al treilea ... „Al treilea nu există. Ai grijă să nu te bazezi pe lucruri făcute de-a gata. Ești pierdut. Lumea e plină de mistere. Plină și de chei ... Dar tu, sărmane, mută-ți gîndul! Tu trebuie să-ți faci singur și misterele și cheile.“

Dar ție, prietene, văd că ți-e somn. Hai, dormi! Salonicul e departe. Și ești obosit. Noroc că oboseala este mama somnului. Soarbe-l, așadar, și liniștește-te!

Mîine te așteaptă drum lung spre Salonic. Și de acolo ... Mai bine să nu te gîndești. Pentru că dacă oboseala este mama bună a somnului, gîndul este mama vitregă a lui ... și te chinuie. Somn ușor.

Capitolul TREI

Dar și somnul acesta i-a fost întrerupt în mod barbar. I l-au tăiat niște cizme. Dar parcă se auzea și o voce, o voce mînioasă care zicea ceva. Melios înțelegea numai un cuvînt: „E interzis!“ Prea repede s-a întîlnit cu viața și cu cuvîntul: „E interzis“. Ce e interzis? De ce e interzis?

A deschis pe furiș un ochi. Deasupra lui stătea, ca un par, un om în haine bej, încărcat de curele și nasturi de tablă.

— Ce vrei? l-a întrebat Melios.

Omul l-a privit cu silă.

— Ți-am mai spus. E interzis.

— Ești jandarm?

— Aproape.

Ce noroc! Ceva îi mai lipsea ca să fie. Altfel vai și amar! Totuși era „aproape“ jandarm. Azi, mîine poate să fie. Și atunci iar vai și amar!

Melios s-a întors pe partea cealaltă. (Cum adică? Ce vrem, aia o să facem pe lumea asta?) Omul s-a înfuriat acum și mai tare:

— Ia uite-l! A aţipit din nou. E interzis, ţi-am spus, bă!

— Ce?

— Hai!

— Ce e interzis? Spune-mi mai întîi și apoi mă scol.

Omului îi venea să-și rupă hainele.

— Ce să fac? zise. Asta mă căpiază.

Melios sforăie. După cum a recunoscut chiar paznicul, jandarm nu era încă. Pînă cînd o să devină ... el se satură de somn.

Omul a început să umble încolo și încoace. Deodată s-a oprit deasupra lui.

— Tu auzi ce-ți spun, bă?

Melios s-a sculat din nou.

— N-ai auzit ce ți-am spus și eu? se răsti la paznic.

— Ce mi-ai spus?

— Te-am întrebat ce e interzis. Dacă nu-mi spui, lasă-mă să dorm, că sînt obosit. Treaba ta probabil e să scoli lumea și să zici mereu: „E interzis.“ Dar nici tu nu știi ce e interzis.

— Atunci stai să-ți spun.

— Zi, și nu mă mai căpia atît.

— Eu? Eu, mă, te căpiez? Sau tu dormi în locuri interzise?

— Uf! O ții una și bună. Lasă-mă să dorm!

Omul și-a schimbat pușca pe umărul celălalt.

— Ascultă! zise. Colea e o livadă de smochini.

— Să-ți fie de bine.

— Stai, mă! O livadă de smochini și o boltă de struguri cu bobul cît oul de mare. (Gogoși!)

— Ei și?

— Am înnebunit mierlele cu pușca.

— Eu nu sînt mierlă.

— Dar eu sînt paznic. Și pentru un paznic oricine se atinge de struguri e mierlă. Ai priceput? Și cînd îi trag cîte un drob de sare, îl doare fundu pînă la adînci bătrînețe. Ai înțeles? De aia pleacă pînă ți-o spun cu binișorul.

— Am intrat, măi omule, în livada ta?

— O să intri.

— Ei, atunci așteaptă să intru și pe urmă trage.

— Și dacă trag înainte, cine o să mă scoată mincinos?

— Judecătorul.

— Vezi ce prostii zici! . . .

— Eu?

— Păi cine? Iepurele?

— Păi dacă am dreptate . . .

— Gogoși! Dreptate, măi băiatule, are cel care are pușca. Iar tu nu ai nici măcar un ciomag. Așa că scoală, eu am dreptate.

Melios s-a ridicat.

— Nici livada nu știu unde-ți este și nici de smochinele tale n-am nevoie. Să le mănînci sănătos. Plec însă, căci vreau să dorm și tu nu mă lași.

— Hm, asta înseamnă că ești sătul. Și nu-ți plac smochinele mele.

— Îmi plac. Dar nu cele furate. Îmi plac cele cumpărate.

— Îți vînd.

— Așteaptă să termin. Vreau de cele cumpărate doar de la stăpîn. De la servitorii lui nu cumpăr.

— Nici nu pricep ce zici. Cumperi? În rest ne înțelegem noi. Vrei să-ți cîntăresc un kilogram?

— Cu cît le dai?

— Zece drahme. Dar mai întîi dă banii. Ce-i în mînă, nu-i minciună.

— Vezi că ești hoț? Rușine! Ține-ți smochinele. Nu vreau. Am vrut doar să-ți dovedesc că ești hoț. Ar trebui să te reclam stăpînului tău, dar el e și mai mare hoț. Rămîi sănătos!

Paznicul a rămas pe loc, mușcîndu-și mustața.

Melios a pornit din nou la drum. Orașul ardea mereu acolo în depărtare încet... greu... nemilos. Mai bine așa. Dacă se stingea focul, pierdea din ochi orașul. „Nimfa din Thermaikos", cică. Minciuni. Melios nu mai crede în nimic. Laudele prea multe strică frumusețea. Și pentru ca lumea să-și recapete frumusețea, trebuie să dispară lăudăroșii. Dar ce fel de lăudăroși? Să ne înțelegem. Nu cei ce se laudă pe ei. Nu. Ei, săracii, ne distrează. Dar cei care laudă pe alții... Să nu rămînă nici urmă de ei... nici miros... ca să putem, în sfîrșit, să ne dăm seama care sînt oameni de vază și care oameni de nimic.

Deodată, așa cum mergea, și-a dat seama că fumul ce se ridică din oraș nu era fum. Era praf. Și nu se ridica din oraș, ci dintr-o șatră de țigani.

N-avea însă chef să vorbească cu ei. Îi era milă. Săracii! Trăiesc cu frica în sîn, cred că oricare alb care se apropie este jandarm în civil.

Spui de exemplu: „bună ziua".

— Hairola! îți răspund.

— Cum te cheamă, omule?

— Pîine ai?

— Eu te-am întrebat cum te cheamă.

— Iar eu dacă ai pîine. Tu vrei nume, dar pîine nu dai. Ce să-ți fac? Tu n-ai gînd bun.

Te faci că nu pricepi și-l întrebi:

— Femeia asta a cui este?

— Care femeie? Aia... bătrînă?

— Eu nu văd nici o bătrînă.

— Iar eu nu văd nici una tînără, Tu te holbezi într-una, dar de unde să știu eu unde te holbezi? Mai bine pleacă...

Și iată că Melios și-a continuat drumul și nu s-a oprit. De ce să sperii niște oameni deja speriați?

Dar, ciudat! L-au oprit ei. Erau cu toții aproape goi, neliniștiți. Probabil că li se întîmplase ceva. Parcă se certaseră sau omorîseră pe cineva și acum nu știau să se descurce. De ce, oare, fac așa? Ei cînd se ceartă nu se ceartă niciodată cîte doi, cum se întîmplă de obicei. Toți iau parte la ceartă! Bătrîni, femei, copii... Își scot cuțitele, le aruncă unul împotriva celuilalt... se înfierbîntă... și numai dacă moare vreunul se opresc, îl trag și-l îngroapă pe ascuns fără să spună nimănui nimic. Și dacă trece cineva și-i întreabă ce s-a întîmplat... „Nimic, bre, îți spun. Cortul vecinului a luat foc. Acum s-a stins, gata! Ai o țigară?" Îi cunoștea bine Melios. Cel mai bun prieten al lui era țigan. Cînd vedea vreun alb, se întuneca. „Jandarm în civil", zicea. Numai pe țărani îi respecta. Știa bine. Un jandarm nu se îmbracă niciodată cu haine țărănești, ci orășănești.

— Stăpîne, spuse unul dintre ei, urcînd pe mal. Cămașa îi era desfăcută și i se zărea mîna în sîn.

— Stăpîne, drumul să-ți fie ca sticla... Hairola!

— Mulțumesc. „Sticlă" ai spus?

— Da!

— Și nu te temi să nu calce în ea țigănușii tăi și să-și rănească picioarele?

— Îi urc în căruță.

— Și dacă te rănești tu?

— Mai degrabă se rănește sticla. Eu nu pățesc nimic. Nu știi? Pielea „faraonilor" e din bachir, nu se rupe.

— În sfîrșit, zi acum ce vrei!?

— Hairola!

Între timp s-au adunat și alții buluc. Toți erau cu pantalonii rupți. Femeile, cu sînii afară. Unii scuipau. Cine știe ce supărare aveau...

— Stăpîne! spuse primul.

— Spune! Te-am întrebat. Ce vrei?

— Stăpîne. Noi toți vrem un singur lucru să aflăm. De unde vii?

— Ei, n-ați văzut? De-acolo.

— Acolo e un ghiol! L-ai văzut?

— Ce ghiol?

— Lac... adică. L-ai văzut?

Melics nu-și dădea seama ce voiau. Oamenii ăștia te încurcau întotdeauna.

— L-ai văzut? întrebară din nou.

S-a hotărît să fie și el șmecher.

— Ia stați să-mi amintesc! Da... da... există un lac acolo. Cred că da. Ba, nu. Greșesc. Dar parcă era. Dar de ce... ce vreți să aflați?

— Este sau nu?

— Ei, nu. Nu e nici un lac.

— Păcat! făcu țiganul.

— Păcat! au făcut și ceilalți și s-au întristat și mai mult. Păcat...

— De ce, măi oameni buni? Ce aveți? Ce vreți cu lacul? De ce întrebați?

— Întrebăm și noi... că dacă este... să nu trecem pe acolo. E bun ghiolul. E plin cu pește... Își spală femeile picioarele... Dar noi nu se face să mergem.

— De ce?

— Aman, stăpîne! Cum *de ce*? N-ai aflat nimic?

— Adică . . . ce să aflu?

— Omoară! Cum de n-ai aflat? Un adevărat măcel se face acolo. Tu cum nu știi nimic?

— Măcel?! Nu. Cine omoară? Pe cine?

Deodată țiganii au amuțit. Parcă cineva le luase vocea.

— Cine omoară, măi oameni buni? Nu vorbiți?

— Aman, ciorbagiule! făcu țiganul. De ce nu știi? Ce bine ar fi fost! Ah, de ce nu știi și singur.

— Ce să știu, măi oameni buni? Voi nu-mi spuneți nimic. O dată îmi spuneți „omoară", apoi tăceți. Pe cine omoară?

— Hm, stăpîne, cine e omorît pe lumea asta? Ei? Cine? Pe aga îl omoară? Pe pașa îl omoară? Ei, ia zi: pe cine omoară?

— Pe cine?

— Pe cine, ia?

— Pe cine?

— Pe țigan. Pe sărman.

— Cine?

Iar au amuțit toți. Atunci cel cu pieptul gol se întoarse către vecinul lui:

— Cine, bă, omoară? îl întrebă aspru.

Nu i-a răspuns. A început să tremure. Melios se supără:

— Cine omoară? O să-mi spuneți odată?

— Stăpîne! Am zis noi că omoară jandarmii? Nu. Noi n-am spus nimic. Nu-i așa?

— Ei, atunci cine omoară?

— Zi, am spus eu ceva de jandarmi?

— Nu.

Atunci țiganul se întoarse spre altul:

— Tu ai spus, bă Strangiali? Ai spus, cîine, că jandarmii omoară? Nu, hai? Vezi, stăpîne? Nimeni dintre noi n-a zis așa ceva. Nimeni.

— Și atunci cine omoară?

— Uite . . . niște oameni răi . . .

— Adică jandarmii sînt oameni buni. L-a trecut sudoarea.

Atunci omul ciufulit a vorbit:

— Stăpîne... ascultă! Dacă țiganii n-ar fi fost ai dracului, toți jandarmii ar fi fost oameni buni.

— Și, adică, nu sînt?

Cel cu numele de Strangiali s-a repezit și l-a apucat pe celălalt de guler.

— Bre! îi zise. De ce ai spus că jandarmii nu sînt oameni buni?

— Eu? sări celălalt. Bă, de ce minți? Ptiu!

Atunci Strangiali s-a întors spre Melios:

— Stăpîne, îi zise, vezi? Nimeni din șatra noastră n-a spus că jandarmii sînt răi. Toți sînt buni.

— Buni! au zis toți în cor.

— Și atunci, îi întrerupse Melios, atunci, la ghiol, cine a împușcat pe țigani? Ei? Spuneți!

— Aman! I-a împușcat, ai zis, pe țigani? Ah... Oh, vai de carnea noastră!

— Vreți să vă spun eu cine?

— Nu! Aman, stăpîne! Nu mai spune! Ce ți-am făcut? Noi n-am făcut nici un rău. De ce, bre, ce ți-am făcut de spui...

— Jandarmii au tras! Iată că v-am spus-o.

— Ah! Vai de carnea noastră! Și acum ce-o să ne facem noi? Acum dacă află jandarmii că știm ce-o să ne facă, hai?

— Nimic.

— Nu vorbi așa, stăpîne. Jandarmul nu are pușca ca să nu facă nimic... O are ca să tragă.

Sărmanii țigani! Toți jerpeliții, toți, sărmanii, cred că jandarmul a venit pe lume numai și numai ca să-i fugărească pe ei. Melios și-a dat seama că știau ceva despre întîmplarea de la lac. Despre cearta lui cu jandarmii, pentru a salva de la biciuire un țigan și despre împușcăturile trase în urma lui.

Voia însă să afle care era părerea lor. Dar ca să scoată ceva de la ei trebuia să-i ia cu binișorul, să le cîștige încrederea. Greu lucru! Dar a hotărît să încerce. Și-a scos pachetul cu țigări. Primele s-au repezit bătrînele.

— Iertare pentru bătrîne, stăpîne! spuse ţiganul. Mare *merac** au, spuse ţiganu. Iertare. Dă-le!

— Bine, dar pe urmă ai să-mi ceri şi tu, îi spuse celui cu pieptul gol.

— Meracli sînt şi eu. Dă! Vai de noi! Dă! Vezi?

— Şi... cu cei mici ce-o să faceţi?

— Dă!

S-au aşezat cu toţi pe mal şi au început să fumeze. Erau fericiţi.

— Alah să ţi-o plătească, stăpîne. Ne-ai salvat. Acum am fi fost toţi bucăţele.

— Ne-ai salvat. Hairola! au spus şi ceilalţi.

— Adică... cum v-am salvat? Nu înţeleg.

— Ei, iată. Tu eşti om, nu? De asta te superi. Tutun n-ai ca să-ţi alungi oful. Uzo nu ai. Pîine nu. Ce să faci? Te iei la harţă.

— Taman... ceartă ai să faci... au spus şi ceilalţi.

— Dar, continuă ţiganul, aci puradei sînt mulţi, pietre de loc. Ce să faci cînd te întărîtă vecinul tău? Iei o piatră. Dar aci pietre nu sînt. Ce să faci? Iei un copil şi-l arunci. Se înfurie şi ia şi el un copil şi-l aruncă. Atunci se înfurie şi ceilalţi, înşfacă copiii lor şi-i aruncă şi ei, şi aşa se face război mare. Muarebe**. De asta să fie sănătos iarabi***. Hairola. Ne-ai salvat copiii.

— Hairola! au spus şi ceilalţi. Ne-ai salvat.

Atunci Melios s-a hotărît să intre direct în temă:

— Celebii****, le spuse, am auzit ceva. E adevărat?

— Minciuni! Minciuni! Toate sînt minciuni, stăpîne. Ţi-o spunem noi.

— Dar eu nu v-am spus încă ce.

— Spune. Dar e minciună.

— Am auzit că acolo la lac...

* Merac: pasiune.
** Muarebe: război.
*** Iarabi: Dumnezeu.
**** Celebii: jupîn.

— Minciuni, stăpîne.

— Ascultă mai întîi. Nici nu v-am spus nimic.

— Hai, spune!

— Am aflat că acolo la lac, unu cu un cal...

— Uite! Vezi? Taman cum ți-am sups noi. Minciuni. Și Alah de ți-o spune, tu tot „minciună" să zici. De ce să-ți pierzi capu?

— Bine. Nu cred nimic.

— Bravo. Ascolsun!* Așa trebuie!

— Nu cred. Dar vreau să aflu. De aceea povestiți-mi voi. Și să vedeți, n-o să cred.

— Atunci hai să-ți spunem. Dar să nu crezi. Hai! Ce s-a întîmplat, ai zis? Iată! A apărut unu cu un armăsar. Aman, stăpîne! Ce armasar era ăsta? Alb! Ca neaua! Înșfacă un ciomag și zice: „Cine-i alungă pe țigani de la ghiol? Tu? Na! Altul. Cine nu-l lasă pe țigan să mănînce? Tu? Na și ție! Cine ia peștele țiganului? Tu? Ia-o și tu! Na! Na!" Apoi calul a nechezat, a ridicat un nor de praf și și-a luat zborul. Hai, prinde-l dacă poți! Parcă l-a sorbit cerul pe călăreț. Toți zic așa. Cerul! Să n-apuce femeia mea să nască dacă te mint. Cerul!

— Dar cine era omul ăsta?

— Ei?

— Ah!

L-a trecut din nou sudoarea.

— O să-mi spuneți pe cine a lovit călărețul?

— Stăpîne, omul ăsta îi urăște mult pe țigani.

— A, deci pe țigani i-a bătut?

— Păi, cum credeai?

— Și atunci de ce-l fugăreau jandarmii pe călăreț?

— Ce-ai zis?

— Am zis. Odată ce i-a bătut pe țigani, de ce-l fugăreau jandarmii?

— Jandarmii? De-aia, mă. Pentru că i-a bătut pe țigani. E bine să-i bați pe țigani. Ce rău îți fac? Îți cer tutun, nu? Ei? Întreabă-i pe ei.

* Ascolsun: Bravo!

— Taman! au zis și ceilalți.

— Sînteți toți niște fricoși, le spuse supărat Melios.

— Păi ce sîntem? Noi sîntem fricoși și tot ne fugăresc. Ce-am fi păţit dacă nu eram? Ehei! Am fi ajuns toţi la cimitir. Toţi! În cimitire.

— În sfîrșit, ce să vă mai spun? Nu sînt jandarm.

— Stăpîne, nici un jandarm nu zice: „Sînt jandarm".

— Dar de ce vă temeţi așa tare de jandarmi? Furaţi?

— Aman! Ce-ai zis? Să furăm? Nici unu dintre noi, stăpîne, nu fură. Toți cerem.

— Cerem! au întărit și ceilalți.

— Toți? Dar dacă te duci să ceri într-o curte și nu e nimeni acasă? Dacă stăpînul lipsește, te întrebăm pe tine, ce faci? Ai să-i lași puradeii flămînzi? Să boleasscă. Nu trebe. Să furi? Iar nu trebe. Atunci ce să-i faci? Iei singur. Ei, furat e ăsta? Nu. Atunci de ce te fac hoţ, pezevenghii? Hai? Și de ce te fugăresc? De asta mă mir.

— Și noi ne mirăm, stăpîne! au zis și ceilalți. De ce ne fugăresc cu ciomagul?

Melios a hotărît să încheie discuţia și să plece. Nu putea să se înţeleagă cu ei. Îi înnebunea teama de jandarmi, și altă armă decît viclenia și minciuna nu aveau. Le-a mai împărţit cîte o ţigară, le-a mai spus o dată că acolo de unde venea el nu exista nici un lac și a plecat.

A pornit iar la drum.

În curînd va ajunge în orașul de basm „la preafrumoasa nimfă" care își reflectă lumina și frumuseţea în sclipirile golfului Thermaikos.

Capitolul PATRU

Printre culmile munţilor dinspre apus s-a ridicat deodată o cetate. Vis? Apusul soarelui o înălţa, o colora în violet, şi cum ceaţa se întindea de poalele ei părea că pluteşte în nori. Dar de ce, de ce oraşul se afla în mijlocul cetăţii? Precis, că era şi zăvorît. Atunci oamenii cum intră? Melios s-a oprit; îi privea cu invidie. Deodată i s-a părut că oraşul pleacă, se îndepărtează. Pleca, probabil, la culcare.

Precis. Şi peste puţin îl vor acoperi nori grei. De ce-a venit aici? La ţară era mai liniştit. Acolo nu există cetăţi pe care oamenii să le zăvorească noaptea. Satele dorm în plin cîmp, împreună cu vitele. Totuşi la ţară e altfel. Acolo nu eşti sigur. Sînt puţini oameni. Şi cum apare un străin încep să întrebe cine e şi de unde vine, ce meserie are şi aşa mai departe. Şi într-o bună zi toate astea ajung la urechile jandarmului.

Tot mai bine-i la oraş. Oraşul e mare, încurcat, poţi să te pierzi în el. De acord. Dar dacă este înconjurat de ziduri şi zăvorît cu şapte lacăte cum poţi intra în el? Aşa cum arată, se pare că l-au înconjurat cu ziduri ca să nu intre oricine, sau numai cei care au mutră pentru oraş. Ciudat bilet trebuie să ai ca să intri într-un oraş. Dar pe el îl vor primi? Asta va afla cînd va ajunge în faţa paznicilor cetăţii. „Tu pleacă! îi vor spune. N-ai mutră care să ne placă şi nu te putem lăsa să intri în oraş.“ Sau: „Poftiţi, vă rog! Pe dumneavoastră vă aşteptam“. Hm! Nu cred. De aceea era mai bine dacă venea dinspre mare. După cum se ştie toate oraşele fortificate au fost cucerite dinspre mare, cu „asalt“. Alt mijloc, ca să cucereşti un oraş, este să te faci om-broască. Mă rog. Mai există şi o altă cale. Să te faci cîrtiţă, adică „aspalax“, cum i se mai spune, ca să n-o jignească. Mare năduf!

Parcă știe ea cum îi spun oamenii ... „Ah, lăsați-mă în pace!“ Dacă era miner? Însă lucrul ăsta are nevoie de multă osteneală și tot nu este sigur. Deodată și-a amintit de Icar. Da, cea mai bună soluție erau aripile. Cine știe! Poate cade și el în vreo mare, căreia o să i se dea numele lui, ca a lui Icar.

Deodată, așa cum se frămînta ca să găsească o soluție de a intra în oraș a auzit în spatele lui niște pași. Un om mergea viclean și ținea în mînă o țigară ascunsă în palmă.

— Domnule, îi spuse, îmi dați un foc?

— Ce să aprinzi? îl întrebă Melios. (N-o fi vrînd să dea foc orașului? Nero cum a făcut-o? Poate că era și el gelos pe gloria lui Nero.) Melios îl mai întrebă o dată: Ce nevoie ai de foc?

— Îmi ard pielea! răspunse omul.

— Poftim!

A luat chibriturile și s-a dus ceva mai la o parte. Melios s-a lăsat furat de gînduri. Peste puțin, însă, omul s-a apropiat și i-a întins cutia de chibrituri.

— Ai terminat? l-a întrebat.

— Da.

Melios a vrut să-l privească mai bine. Era la vîrsta cînd bărbații se străduie să pară serioși. Slab, brunet, simpatic, cu o mustăcioară subțire, îmbrăcat modest. Părea deștept, foc, nu alta!

Stătea pe un dîmb și fuma.

— Poți să-mi spui cum se numește cetatea asta? îl întrebă Melios.

Omul a închis un ochi, a scos fumul din piept și a spus:

— Eptapirghion!*

I-a plăcut numele. O dată ce era un oraș așa mare, cum altfel putea să se numească? Un alt oraș bizantin,

* Eptapirghion: șapte turnuri.

primul oraș din lume — Constantinopol — se numea Eptalofos* deoarece era construit pe șapte dealuri.

— Sînt mulți oameni înăuntru? întrebă Melios.

— Unde? În Eptapirghion? Mușuroi.

— Buni?

— Aleși. Unu și unu. Toți borfașii, toți cuțitarii, pușlamale de primă clasă . . .

Ia uite ce ghinion! Hai de intră într-un asemenea oraș pe care-l păzesc asemenea specimene. Dar așa avea el noroc: să întîlnească lucrurile frumoase păzite de oameni sau cîini răi.

— Tu? a îndrăznit să-l întrebe pe om. Tu cunoști pe vreunu dintre ei?

— Cîți vrei.

— Și . . . poți să mă ajuți să intru?

— Unde? În Eptapirghion?

— Da.

— E ușor?

— Desigur.

— Ce trebuie să fac?

— Umflă-l pe vreunu, scuipă pe vreun deputat, ciupește fundul vreunei cucoane și-or să te ia imediat.

— Unde să mă ia?

— În Eptapirghion, bă!

— N-ai înțeles. Eu vreau să mă ajuți să trec poarta, să pot intra în oraș.

— Și atunci ce vrei cu pușlamalele?

— Păi să mă lase să intru.

— Ele?

— Da.

— Pe tine?

— Da.

— Să te lase să treci? Pe tine? Ha! Ha! Ha!

Omul s-a întins pe iarbă.

— Ele? a continuat. În Eptapirghion să te lase pe tine să intri? Ha! Ha!

* Eptalofos: șapte dealuri.

— Dar ce? Dar ce e Eptapirghionul ăsta?

— Am spus eu că e școală de călugărițe? Gherlă este. Ia stai! Nu cumva vii pentru prima oară în Salonic?

— Păi...

— Și ai auzit de renumitul Eptapirghion cu renumita lui „Cafenea de sticlă"? Păi acum dacă există în Salonic cinci flăcăi, patru au trecut pe acolo...

— Tu... de acolo ai ieșit?

— Păi? Altfel îți vorbeam așa?

Melios l-a privit cu scîrbă și teamă. Omul însă s-a ridicat și i-a întins mîna:

— Iapapas sau Dumanaros! i-a zis. Iapapas sau Dumanaros. Tu însă spune-mi Sfiriktras*. Întocmai, domnule, eu, sînt renumitul Sfiriktras.

— Mă bucur Petridis...

— Mă bucur și eu. Și acum, că am făcut cunoștință, spune-mi ce preferi? Să-ți faci de cap și să te prindă, sau să nu te prindă?

— De ce să mă prindă?

— Atunci las' pe mine, Petridis. Taci, că ești norocos. Ai găsit omul care să te ducă pe calea cea bună.

Pe Melios l-a cuprins neliniștea. Voia să găsească o cale să scape de el. Dar era greu.

— Ce înseamnă „să-ți faci de cap"? îi zise.

— Ah! Așa-mi trebuie. Nu știi ce înseamnă asta? Dar tu, frate, ai venit de la grădinița de copii?

— Ei, ce înseamnă?

— Treabă, adică.

— Treabă? Ce treabă? Pentru că, dacă vrei să afli, eu pentru treabă am venit aici.

— Atunci las' pe mine.

— E... lucru curat?

— Cel mai curat. E singurul lucru cu care nu-ți mînjești mîinile.

— De ce? Porți mănuși?

— Cînd faci „lucruri" mari, da, porți și mănuși. Cele

* Sfiriktras: țignal.

mici însă n-au nevoie. Bucadorul, de exemplu, n-are nevoie de mănuși. Ce să facă cu ele? Nu-i așa?

— Dar ce înseamnă „bucador?“

— Nici asta nu știi? Prietene... zero. Trbuie să te și educ. Îmi pare rău, dar trebuie să-ți spun că ești un viței. Bucadorul, dacă vrei să știi, lucrează numai prin ulicioare. Nu poate altfel. Strada trebuie să fie îngustă, pentru că așa cum vii tu dincolo și eu dincoace, gîsca trebuie înghesuită la mijloc. Și acolo o jumulești.

— Și cum, nu-ți mînjești mîinile dacă jumuli ditamai gîscă?

— Prietene, ascultă o vorbă înțeleaptă! Omul care are bani mulți nu are niciodată buzunare... murdare. Deci, de unde să-ți murdărești mîinile? Cu o mică jumuleală de la un om cu haine „curate“ cum să-ți mînjești mîinile?

Situația lui Melios era de plîns. Omul ăsta cu care se încurcase nu părea de loc om curat. Și avea și un vocabular...

— După cum îți spun, Petridis, te fac strună. Să mă asculți numai. Și... păzea să nu dai de belea. Să nu te încurci cu tîrfele, că or să-ți pape bănișorii.

— Nu înțeleg nimic! îi zise încurcat Melios.

— Ești un incult!

Era oare adevărat? Era cu adevărat incult? S-a înfuriat:

— Eu? făcu. Dacă vrei să știi, eu am fost dascăl!

— Unde? La școală? Gogoși! Cu furtișagurile cum stai? Zero! Ai stat la „răcoare?“ Nu. Atunci despre ce cultură îmi tot vorbești? Petridis, greșești. Crezi că numai din cărți se ia cultura? Mare greșeală. Din cărți iei numai urdore și puțină țăcăneală. Le știm noi pe toate.

Melios părea din ce în ce mai încurcat. Ce limbă vorbea omul ăsta, de nu-l înțelegea? Oare așa se vorbește în orașele mari? Pînă acum a crezut că și în orașele mari se vorbește grecește. Și acum... Se află în fața unui fapt pe care-l întîlnea pentru prima dată. Nu cumva... era limba bizantină? Să știi că așa o fi, așa or fi vorbit străi-

moșii noștri. Și să nu le fi spus nici un profesor pînă acum? Vine chiar Salonicul și-ți spune: „Eu vorbesc limba bizantină! Cine vrea să se înțeleagă cu mine, să se ducă să învețe limba bizantină.“

— Tu de unde știi limba bizantină? l-a luat din scurt pe Sfiriktras.

— Ce-ai zis? întrebă el nedumerit, băgîndu-și un deget în ureche.

— Adică de unde ai învățat să vorbești așa?

— Adică cum „așa“?

— Păi... așa cum vorbești...

— Mister! Și cum vorbesc? Nu vorbesc grecește?

— Vrei să fiu sincer, domnule Sfiriktras?

— Dă-i drumu... liber!

— Dar nu te superi, nu?

— Vezi-ți de treabă!

— Tu vorbești ori turcește, ori grecește, dar atît de stricat, încît trebuie să încetezi să numești limba asta grecească. Eu vorbesc limba noastră, pe care am studiat-o la școală.

Sfiriktras l-a privit cu compătimire.

— Petridis, vrei să-ți spun un lucru? Mi-e milă de tine. Da, mi-e milă, frate. Pentru că prea ești naiv, cu iertare. Grecește ai spus? Grecește curat? Și de ce să vorbim curat, domnule? Ca să ne miroasă poliția? Chiar atît de fraieri ne crezi, mă domnule Petridis? Rușine, frate!

— De ce? Ce are a face poliția cu limba?

— Ia uită-te la el!

— Ești certat cu poliția?

Sfiriktras l-a privit chiorîș. Apoi străpungîndu-l pînă la oase cu privirea i-a spus flegmatic:

— Tu nu ești certat cu ea?

Melios s-a cuibărit, de parcă-i era frig.

— Vezi? îi spuse Sfiriktras. Deci...

— I-ați făcut ceva poliției? întrebă Melios.

— Poliției? Vorbe sînt astea?

— Ce i-ați făcut? Ați deranjat-o?

— Și ce crezi, domnule, că poliția așteaptă să o deranjezi tu ca să aibă ceva cu tine?

— Păi cum? Se supără adică, așa, singură?

— Cum singură? Poliția se înfurie foc dacă, de exemplu, „deranjezi" societatea. Ia spune-mi acum tu, de exemplu, care știi multe ... dacă deranjezi societatea, pe cine deranjezi?

— Păi ...

— Nu „păi". Clar. Pe cine deranjezi? Spune!

— Societatea ... desigur.

— Exact.

— Deci?

— Exact. Societatea o deranjezi. Una la mînă. Societatea. Dar cine o să se supere?

— Păi ...

— Iar ai început cu „păi"? Te-am întrebat clar: cine trebuie să se înfurie? Două la mînă.

— Păi ... societatea, desigur.

— Iar „desigur?" Și te mai și superi, Petridis, cînd îți spune omul că ești incult.

— Ei, cine trebuie să se supere?

— Petridis, societatea nu e fraieră să se supere chiar ea, ca să-ți strice cheful. Pentru asta angajează poliția. Și cum o deranjează cineva, cheamă poliția și-i spune: „Arde-i! Huliganii ăștia m-au deranjat".

— Cui îi spune așa?

— Păi nu ți-am spus? Zbirilor! Adică poliției! Vezi, Petridis, că nu știi bine cum stau lucrurile?

Melios a simțit nevoia să se scarpine și el în ureche.

— Stai ... Dacă nu deranjezi societatea, înseamnă că nu se supără poliția! Pentru că, dacă vrei să știi, eu n-am deranjat societatea.

— Și atunci de ce te fugărește, măi, poliția?

— Pentru că am deranjat-o chiar pe ea ...

— Pe cine, pe poliție?! Ah!

— Vezi?

— Ah! Atunci, frate Petridis, ia-ți adio! Dar ia stai o clipă. Poți să-mi spui de ce mi-ai zis mie toate astea,

de poliție, de societate... Petridis, bagă de seamă. Ai greșit. De asta oprește-te aici. Nu mai continua. Și, mai ales, să nu mai spui nimănui nimic.

— De ce?

— Pentru că o să te toarne la poliție. Puține cozi de topor crezi că există? Cum te miroase... „Îl vedeți pe ăsta, pe Petridis... Știți cine este? S-a pus rău cu poliția. Da. I-a înjurat tot neamul".

— Și ce-o să cîștige?

— I-auzi colo! Ce vorbe sînt astea? Ce-o să cîștige, cică. Prietenia poliției, mă fraierule! O să devină mîna ei dreaptă, frate. Și de-atunci încolo n-o să-l mai deranjeze nimeni și se asigură omul. Poate lucra din plin și fără teamă.

Melios acum era speriat de-a binelea. De ce intrase în vorbă cu acest individ? Ăsta e în stare să plece direct la poliție și să se facă frate cu ea.

— Ia spune-mi, domnule Sfiriktras, nu cumva ești vreun „element răufăcător", după cum se zice?

— Întocmai. De asta... pentru binele ce ți-l vreau... ferește-te! Pentru că într-o bună zi poate mă aflu la strîmtoare. Pricepi? Și tu nu știi ce e în stare să facă un om aflat la strîmtoare.

— Ce?

— Vrei să afli? Uite, poate s-o vîndă pînă și pe mămăsa drept pastramă. De-asta ți-o mai spun o dată: ferește-te de Sfiriktras. Nu zic, are și părțile lui bune. Dar haimanaua din el e mai puternică.

— Bine! spuse Melios. Dacă poți să-ți dai seama ce e bine și ce e rău...

— Stai! Nu-mi dau seama întotdeauna! De multe ori mă încurc. Fac ceva rău, de parcă aș face ceva bun. De aia îți repet: Nu avea încredere în Sfiriktras. Ferește-te de el. E o hazna.

— Nu te cred. Dacă erai, n-o spuneai în gura mare.

— Ba să mă crezi, acum sînt în toane bune, cînd spun adevărul. Și apoi mai am un motiv. Te invidiez... și mi-e milă de tine... pentru că ești nevinovat. Dacă vreau, te

dezbrac chiar în clipa asta. Nu mi-e rușine. Dar mi-e milă de tine. Ai să mă întrebi: „Ce mai e și asta, mă Sfiriktras? Există și hoți milostivi?“

— Tu ce crezi? Există?

— Nu. Dar există hoți cu ciudățenii, care așa, de dragul chefului, din cînd în cînd își revin și fac pe miloșii. Dar fii atent, asta se întîmplă foarte rar. Eu, de exemplu, în toată viața mea numai de două ori am pățit-o.

— Adică cum ai pățit-o?

— Uite, mi-a fost milă. O dată am pățit-o cu o babă. Vrei să-ți povestesc? Ascultă! Aflu într-o bună zi că într-un cartier, la marginea orașului, trăia o bătrînă putred de bogată. Mă duc, aranjez lucrurile cu atenție și într-o noapte mă strecor pe fereastră. O fac să leșine de frică, apoi răscolesc așternutul, îi iau punga și o iau la sănătoasa. Era seara. Mă îndrept spre o tavernă să-mi găsesc gașca. Am băut pînă ne-am făcut turtă. Cînd a sosit clipa să achit, deschid punga și o răstorn pe masă. Și ce să vezi? Printre bani se afla un bilet, cu niște litere... Îl citesc și mă topesc...

— De ce? Ce scria?

— M-a omorît. Îmi amintesc exact, și-mi vine să-mi tai nasturii și să-i înghit.

— Dar ce scria?

— Ascultă: „Creștine, scria, hoțule, bănuții ăștia i-am economisit de la coltucul meu de pîine și-i păstram pentru înmormîntarea mea. Sînt singură pe lume, nu am pe nimeni să mă îngrijească și să mă înmormînteze. De asta am adunat bănuții, ca să nu mă arunce la gunoi“.

— Apoi?

— Mă vezi? Și acum mă trec sudorile. Ce să fi făcut? Banii îi cheltuisem. Mă întorc spre ceilalți. „Pst! le zic. Dezbrăcați-vă! Puneți jos tot ce aveți și ce n-aveți. Trebuie să punem la loc banii bătrînei.“ Am făcut chetă, cum se zice. Mă duc drept la crîșmar. „Ascultă, meștere, îi spun. Am nevoie de două bătrîne. Două sutare!“ „De ce două? N-ai zis că lipsea doar una?“ „Pentru... despăgubire sufletească, cum se zice.“ „Așa se zice?“ În sfîrșit, crîșmarul

făcea nazuri. „Ascultă — i-am spus din nou — dacă mi le dai frumos și imediat ți le dau înapoi dublu. Dacă nu, ți le iau cu forța și n-o să le vezi nici la paștele cailor. Alege!“ Ce să facă? A oftat, a mai oftat, a deschis sertarul și mi le-a dat. Le înșfac și o iau la picior. O găsesc pe bătrînă jelindu-se. „Pe cine jelești, babo?“ o întreb. „Pe mine“, îmi zice. „Ia-ți suma, îi zic și încă ceva pe deasupra.“ Și o șterg. Asta a fost prima dată.

— Și a doua?

Sfiriktras și-a șters buzele cu amărăciune, parcă le avea unse cu chinină.

— Hm . . . a doua, Petridis, a doua e cu tine. Adică tu. Ascultă! Ochii mei au văzut tot soiul de prostănaci, dar mai mare ca tine îți jur că n-am să mai găsesc. De unde ai făcut rost de inimă, măi frate? De unde ai nevinovăția asta? Și cum ai scăpat de poliție pînă acum? Curios! Îți repet, de azi înainte, ochii-n patru. Ferește-te de Sfiriktras! Toanele mele nu țin mult. Ai scăpat azi, altă dată însă . . . nu știu . . . ți-o spun ca să nu zici că nu te-am prevenit. Dacă-mi mai cazi în mînă, ești pierdut. Acum pleacă! Pleacă cît poți mai repede. Hai, că simt în mine prima mîncărime. Dacă în clipa asta ar fi aici vreun sticlete . . .

— Cum adică „sticlete?“

— Jandarm. Dacă ar trece acum pe aici vreun sticlete îl opresc și-i spun: „Dom'le sticlete, a dat bafta peste tine. Vrei să știi cine-i Petridis care a mototolit mutra poliției? Uite-l! Prinde-l“. Prietene, ascultă aici la mine. Ca să pornească cineva pe drumul cel rău este ușor. Se rostogolește la un moment dat singur. N-are nevoie de nici un ajutor. Dar pe cel bun . . . ce să mai vorbim? Te roagă . . . te împing . . . Tu, nimic. Privești prăpastia . . . Nu-i așa?

— Eu, îi spuse Melios, nu mă tem de loc de tine. Omul care spune asemenea vorbe e imposibil să facă vreun rău.

— Ei, iată, asta-i greșeala ta, Petridis. Încetează să te mai legeni cu gîndul ăsta. Am spus. Ferește-te! Eu nu-ți mai zic nimic. Plec acum, că mă înnebunește mîncărimea. Atîrni de un fir de păr. Salutare!

— Stai!

Sfiriktras s-a întors spre Melios cu o figură fioroasă. Melios s-a speriat.

— Nu mă opri din drum! îi zise.

— Și eu... ce să fac acum? Cum să intru în oraș?

Sfiriktras s-a oprit și-l privea scandalizat, de parcă îl vedea pentru prima dată.

— Ei ce, vrei acum să fac și pe dădaca? Nu cumva ești orb și trebuie să te ajut să treci rîul?

— Și n-o să mă oprească nimeni să intru în oraș?

— Cum să nu? Cerșetorii. Dă-le cîte un ban și treci. Dacă nu ai, dă-le cîte un brînci. Vezi, să nu mă mai întorci din drum.

A plecat. Și privea mereu înapoi ca lupul care uitase să muște.

Melios a oftat adînc. Parcă scăpase de la foc sau de la naufragiu. Ce amestecătură de om era ăsta? Dar din toate cîte a spus, Melios un singur lucru a înțeles: că orașul era nepăzit și că zidurile cetății existau doar ca să închidă vagabonzii în el. Putea, deci, să intre fără teamă. A hotărît însă să nu se grăbească. A așteptat mai întîi să se îndepărteze Sfiriktras, să nu cumva să-l mai întîlnească în calea lui. Dar se pare că aceeași teamă îl chinuie și pe Sfiriktras. Și de aceea grăbise pasul. Peste puțin silueta lui chinuită, strîmbă, a fost înghițită de distanță.

Melios, hai, dragule! E timpul s-o pornim și noi.

Capitolul CINCI

A intrat în oraș cu inima cît un purice. Îl speria înfățișarea lui impresionantă. Semăna cu o boieroaică scăpătată, dar care se îmbracă cît mai ostentativ. Oamenii se agitau ca furnicile, dar nu vedeai nici un mușuroi. Cum nu se ciocnesc unul de celălalt? Curios. Parcă ceva îi ținea să nu se calce în picioare. Îi salvează echilibrul. Dar ce legi matematice stăpînesc Babylonul acesta?

Pe Melios îl cuprinse panica cu adevărat. Încotro se duc? Ce mobil îi punea în mișcare pe toți acești oameni? Probabil că asta era menirea lor. Să circule mereu. La prînz poate să mănînce undeva, și apoi încep din nou acel du-te-vino. Dar și cînd mănîncă tot aruncă o privire afară să vadă, nu cumva s-a întîmplat ceva? Ei, acum spune-mi, te rog, viață e asta, să nu faci nimic altceva decît să aștepți să se întîmple ceva? Păcat! Niciodată nu și-ar fi închipuit Melios că poate arăta astfel orașul acesta pe care l-a plăsmuit atît de dulce în visurile lui. Dar ce să mai zicem de primul locuitor? Un neînsemnat Sisif, care în timp ce totul în jurul lui nu era decît un haos și un prăpăd, el se temea numai de el însuși.

Nu te văd bine, Melios. Dacă viața ta continuă tot așa, repede ai să-ți strîngi lucrurile și ai să pornești... Dar încotro? Soarta să te binecuvînteze, pentru că Dumnezeu nu a putut. Bazează-te mai bine pe înțelepciunea modestă pe care ai căpătat-o din cărți și de pe drumuri. Să privești în sus, dar să nu te urci dacă mai întîi nu vezi ce se petrece jos.

Bune vorbe, dar fără folos deocamdată. Ce-i folosea să privească în sus dacă nu avea să ajungă acolo niciodată! El privea numai casele acelea uriașe și-l apuca amețeala. Altă ciudățenie și asta! Noi, după cum știm, te apucă amețeala doar dacă privești de sus în jos, nu invers. Dar

la ce să te aștepți o dată ce toate au început anapoda? Da' mai bine lasă. Așa vor continua toate. De-ai fi putut să le îndrepți, ce bine ar fi fost! Dar vrăjitoarele care pun lumea să facă tumbe au dispărut. Astăzi dacă pui un căţel să stea drepți, el te udă și pleacă. A dispărut respectul din lumea asta! Gata!

Dacă — și ai auzit cu urechile tale — pînă și un om ca Sfiriktras este în măsură să o facă pe mamă-sa, pastramă . . ."

Ah, Melios, Melios, ai ajuns de rîsul cîinilor de cînd ai venit în orașul ăsta. Și-a rîs de tine pînă și Sfiriktras; el măcar știe că destinația lui este „închisoarea". Destinaţia ta — mă rog — care este? Nici măcar atît nu știi..

Apoi ai dat dovadă că ești fricos. Ce e frica asta care te-a apucat la vederea unui oraș? Ce crezi că înseamnă oraș? Vreo vrăjitoare din povești? Oraș înseamnă oraș. Cum se spune . . . Adică . . . oraș . . . Bine, dar ce înseamnă oraș? Sat mare, adică? Ar fi vrut să fie de față cei care îi spuseseră așa. ca să le strîmbe mutra, „Ăsta, mă, înseamnă oraș?" Ah, criminalii! Cu fîn ne-au hrănit pînă acum. Dacă oraș înseamnă un „sat mai mare", atunci unde este praful? Unde sînt turmele de vaci, cîinii . . . mai ales cîinii? Să nu auzi, măi frate, nici un lătrat, ca să te asiguri că trăiești într-o lume vie? Acum, ca să fim sinceri, Melios a auzit un lătrat, dar era fals. Venea de la un papagal! Da. Asta se întîmpla cînd trecea pe strada cea mare, care se numea „Bulevardul Elefterios Venizelos". Cine știe de ce . . . Pentru că, după cum știa Melios, se dădea străzilor numai numele oamenilor care au făcut rău. Pe cînd Venizelos a făcut numai bine.

Dar papagalul ăsta dădea o notă simpatică orașului. Era atîrnat într-un balcon, și cînd mieuna, cînd lătra, cînd scotea limba la trecători. Da, blestematul, își bătea joc de toți și se distra. Dar orice ai spune, papagalul ăsta nu era pasăre și nici nu se trăgea din neamul papagalilor. Noi știm ce fac de obicei papagalii. De exemplu, îl întrebi: „Papagalule, mănînci mărar?" iar el trebuie să-ți răspundă: „Ești un măgar". Rușine! Dar ăsta fluiera ca go-

lanii, apoi lătra de parcă era vărul lui Sfiriktras. Ce-ar fi să fie rude? Pentru că tare seamănă la obiceiuri. Melios, pleacă! Dispari repede, să nu cumva să apară și el pe aici și să dai de bucluc. Pentru că ți-a spus-o chiar el într-o clipă de sinceritate: „Ferește-te de Sfiriktras". Și cu ce ton ți-a spus-o... De parcă nu era vorba chiar de el, ci de vreo victimă care suferise de pe urma lui Sfiriktras și te sfătuia să te păzești.

Dar cu astea timpul a trecut, s-a înnoptat, și Melios nu știa încotro s-o apuce. Unde să-și petreacă noaptea? Aici nu e ca la țară, unde bați la prima poartă și oamenii ies de parcă te-ar fi așteptat de mult. Aici e oraș. Căsuțele pe care le știi au rămas în munți, pe cîmpii. Aici casele sînt una peste alta și se sufocă una pe cealaltă. Dacă ar putea vorbi, ar striga într-una: „Mă sufoc". În sfîrșit, bate la prima ușă. Cine o să-ți deschidă? Acolo înăuntru dorm, se ceartă, înjură, se iubesc mii de oameni. Cine să-ți deschidă? Vai de tine! Și chiar dacă-ți deschide cineva ce-o să spui? Că vrei să-ți petreci noaptea acolo undeva? „Du-te la hotel", o să-ți răspundă. Și încă cu ce voce... Și se mai zice că nu există civilizație în orașe!

Acum privește blocurile și-l apucă amețeala. Cum nu amețesc și nu cad? Prostii! Amețesc vreodată pietrele? Aici nu amețesc nici cei care le construiesc sau le locuiesc. Dar ce dracu! Orașul ăsta e plin de acrobați? Poftim! Unul calcă peste celălalt. Ciudat este însă faptul că nici nu se cunosc între ei, nici nu se salută. Dar ăștia nu mai sînt oameni, ăștia sînt sălbăticiuni. Și parcă așteaptă să se sfîșie între ei. Îi vezi? Stă Melios de atîta timp acolo, pe trotuar, a trecut aproape o mie de oameni și nici unu măcar nu i-a spus: „Bună seara, frate, ce faci?" Vai, Melios, Melios, cum ai să trăiești, sărmane, printre ființele astea mute? Unde ai să te adăpostești? Uite, s-a înnoptat și pînă acum nimeni nu te-a privit în ochi. Nimeni nu s-a apropiat de tine să-ți spună: „Nu tremura, băiete, liniștește-te... te afli printre oameni".

Dar, ca să fim sinceri, cineva îl băgase în seamă. Da, și chiar de departe. Apoi s-a apropiat de el, l-a măsurat

din cap pînă în picioare, l-a mirosit și a plecat. Melios a înțeles și atunci i-a iertat pe țigani pentru frica lor exagerată. Jandarm civil... Uite că i-a judecat degeaba. N-a venit la el să-l întrebe: „Cine ești? De unde ai venit? De ce ai venit? Unde ai de gînd să mergi? De ce?“ Păi, sigur. Lumea întreagă e a lor. Și trebuie neapărat să afle cu ce scop ai venit. Și dacă scopul tău e bun, să-ți facă de petrecanie. Adică, bun pentru tine. Pentru că ei cred că nu există lucru pe lume care să fie bun pentru toți.

Unde-și petrece noaptea un străin într-un oraș? Țărane! Nu ți-am mai spus? La hotel. Dar unde să-l găsească? Orașul ăsta e un haos. La hotel, adică într-o casă unde sînt primiți străini... Adică contra plată. Ospitalitate sfîntă. Unde sînt timpurile acelea minunate cînd în clipa în care îți sosea un musafir în casă toți se îmbrăcau cu hainele de sărbătoare și gospodina tăia cocoșul cel gras? Astăzi... Dar mai bine să nu mai vorbim. Astăzi străinul plătește somnul. Dar timpul trece și trebuie să găsească un hotel. Dar unde să-l găsească? Fie, nu-i nimic, o să întrebe și o să găsească. S-a apropiat deci de primul om modest care a trecut prin fața lui. De ceilalți se temea.

— Domnule, îi spuse, puteți să-mi spuneți unde este vreun hotel?

Omul s-a oprit binevoitor, și-a mușcat mustața și a spus:

— Uite... O iei pe mîna dreaptă... treci două străduțe, apoi o iei pe mîna cealaltă. Acum treci două-trei străduțe și imediat o iei pe mîna stîngă. Acolo se află un cuib de păduchi.

— Dar eu vreau un hotel.

— Tu îi spui cum îi spune și proprietarului lui. Eu îți spun cum îi spunem noi. În sfîrșit, poartă un nume încurcat. Stai să vezi cum se numește. A! „Ptolemea“. Întocmai. „Hotel Frumoasa Ptolemea“. Vai de el! În sfîrșit, să-ți fie de bine.

Omul a plecat. (Mulțumesc, domnule. Da' de unde!) A ocolit la dreapta și a dispărut. Melios trebuia acum să înceapă gimnastica: „Ia-o pe mîna dreaptă, ia-o pe stînga“.

Cum de nu-i era rușine domnului proprietar... „Ptolemea", cică, să facem de rîs toate numele antice adică. Să nu rămînă nici unul nepîngărit. Dar mai bine să pornim stînga-dreapta-trei ulițe. „Ptolemea". O poartă cojită. Firma însă aurită: „Hotel Frumoasa Ptolemea".

— Vă rog... aveți vreo cameră liberă?

— Plata înainte. Da. Vreau datele dumneavoastră și depune aici buletinul de identitate. Mîine în zori vine poliția. Să am ce să-i dau.

— Noapte bună!

— Hei! Pst! Domnule!

— Aci n-am venit ca să mă găzduiești. Am venit să-ți plătesc și să dorm.

— Și legea?

— Nu cumva tot legea spune să-i jignim pe oaspeți?

— Eu te-am jignit? Legea te jignește.

— Nu da toată vina pe măgar.

— Legea e măgar?

— Nu. Cei care o folosesc în folosul lor. În ce articol scrie că trebuie să-ți plătesc somnul dinainte?

— Asta... spune regulamentul.

— Atunci îți ține și de client... regulamentul? Eu mă duc în altă parte, unde nu mă jignește nimeni.

— Du-te! Dar n-ai să găsești și-ai să te întorci iar la mine. Iar eu... ce să fac? Am să te primesc.

— Apoi... ce mai e și asta cu poliția? Hotel e aici sau cuib de hoți?

— Hotel. Dar pentru poliție, dragul meu, pretutindeni sînt cuiburi de hoți. Și toți — clienți și proprietari — toți sînt hoți, complotiști și ucigași. Și dacă vreunul nu este, își dă silința să-l facă. Rămîi?

— Nu. Nu accept asemenea înjosire.

— Poate că ai dreptate. Dar noi ne-am obișnuit.

— Ei... eu n-am să mă obișnuiesc.

— Nu, zău! Ba ai să te obișnuiești.

— Ei, ai să vezi!

— Am să te văd. Dar nu aici. Am să te văd mai sus. La Eptapirghion.

— Ia stai, ce e asta? Am mai auzit de el.

— Hotel. Adică un fel de hotel. Și chiar pe gratis. Și cu masă.

— Și cine merge acolo?

— Nimeni nu merge. Toți sînt duși acolo. Dar știi cine? Uite... unii ca tine care nu vor să se obișnuiască. Dar tu-mi placi, pentru că ești fraier. Rămîi?

— Cu o condiție însă. Să nu-mi ceri nici datele, nici bani dinainte.

— Cu alte cuvinte, mă îndemni să calc legea?

— Ce să-ți fac?

— În sfîrșit, ești sălbăticiune și asta îmi place. Îți fac pe plac. Ia cheia asta. Scrie pe ea numărul camerei. Du-te, dormi, și dacă te întreabă cineva spune-i că ești nepotul meu din orășelul Ptolemaida. Știi cum il cheamă pe unchiul tău?

— Care unchi?

— Păi nu ești... nepotul meu? Pe mine...

— A... da... da.

— Mă cheamă Tetramatis*, Ghiorghis Tetramatis. De asta sînt gata să orbesc. Somn ușor!

— La ce etaj e camera?

— Păi... cred că la doi.

Diplomație. Diplomație prostească. Pe cînd urca, a prins privirea „unchiului" care-l urmărea viclean. Precis că avea vreun sac cu lire și se hrănea cu măsline și fasole, și la mîncare folosește ulei rînced. Pentru că un astfel de miros domnea în tot hotelul.

Melios însă era mort de oboseală și nu-i prea păsa de sensibilitatea lui olfactică. A căzut în pat și a adormit ca un buștean.

*

* *

A doua zi l-a trezit mirosul de ulei încins și vocea unei mahalagioaice care striga cînd la unu, cînd la altu că

* Tetramatis: om cu ochii în patru.

„aduc pe tălpi bălegar de la țară la Salonic în loc să-l ducă pe ogor să îngrașe pămîntul."

— Și tu de ce — îi strigă Melios scoțînd un cap ciufulit pe fereastră — în loc să strigi pe ogor la boi strigi aici, unde dorm oamenii?

— Cine ești domnia-ta? Și de unde ai limba asta?

— Am furat-o de la tine. Cît despre „cine sînt", întreabă pe unchiul Ghiorghis. Sînt nepotul lui.

Mahalagioaica s-a domolit.

— Nu m-am referit la dumneata, zise, ci la bivolii ăștia care-mi murdăresc podelele.

— Dar tu de ce le ungi?

— Ei?

— De ce le ungi cu ulei?

— Ca să fie categoria a III-a. Așa cere turismul.

— Mare șmecher . . . unchiul meu!

— Hai, dormi!

— Acum . . . gata cu somnul! A fugit. Mă spăl.

— Atunci așteaptă să-ți aduc apă.

Melios s-a spălat, s-a bărbierit, și-a scuturat hainele și a coborît să plătească. Domnul Tetramatis stătea cam plouat.

— Ce s-a întîmplat, unchiule? îl întrebă.

— Ce? Ce-ai zis?!

— Ți-ai uitat nepotul?

— A . . . da. Și a izbucnit: Voi vreți cu orice chip să închid prăvălia! Da. Din ăștia ca tine . . . gata! O să mi-o închidă. Și unde pot eu să muncesc . . . om bătrîn?

— Dar ce s-a întîmplat, unchiule?

— Ce s-a întîmplat? Ascultă! Ai văzut cum te-am primit, nu-i așa? Ca pe un bun creștin. Am călcat pînă și legea. Adică . . . m-ai îndemnat tu s-o calc. Și mie mi-a fost milă și am călcat-o. Iar acum? Plătește, Ghiorghis, oalele sparte. Pentru că statul nu te înhață pe tine, ci pe Ghiorghis.

Melios îl asculta cu răbdare. Era curios să afle unde o să ajungă.

— Pentru că poliția continuă să te caute, poliția nu are doar un ochi. Ce noroc ar fi fost! Are mulți ochi. Și-i împrăștie pretutindeni. Trimite unul la nord și altul la sud. Dar și unu sub scară, și unu pe fereastra casei de vizavi. Poliția, dragul meu, vrea ca toți să călcăm strîmb și dacă tu reziști, își dă toată silința și te pune să calci strîmb cu forța. Păi cum credeai?

— Iartă-mă, domnule Tetramatis! l-a întrerupt Melios. Poți să-mi explici de ce-mi spui mie toate astea? Eu n-am de-a face cu poliția...

— Hm! Nu ai? Nu ai, ai zis?

— Da.

— Deci nu ai?

— Nu!

— Ei uite, așa am crezut și eu: că... nu ai. Și de asta ți-am dat drumul în hotelul meu și te-am găzduit în camera nepotului meu. M-am gîndit că ești cam sălbatic, dar ești cinstit, că așa, de încăpățînare, nu vrei să lași actele la mine. Tot de aceea nu plătești și dinainte. Așa am crezut.

— Și ce, nu este așa?

— Nu. Pentru că dacă era așa, atunci de ce bătea polițaiul cu noaptea în cap la ușa mea? Ei? Dar dacă ar fi stat la ușă nu era nimic, dar a intrat și înăuntru. Da. Și mi-a scotocit și printre acte. „Ăștia sînt toți clienții?“ m-a întrebat. „Bineînțeles“, i-am răspuns. „Ești sigur?“ m-a întrebat din nou. Auzi puiul de cățea! „Parcă îmi miroase că ai vreunu clandestin, unul căutat de poliție.“ „Eu?“ am sărit. Nu-mi vine să cred, măi băiete. De unde i-o fi mirosit? M-am jurat pe copiii mei (de unde să-i scot?), m-am jurat pe sufletul mamei mele (mama mea trăiește și se distrează), nimic, cîinile. Toma necredinciosul. „Ascunzi un om, zicea într-una. Și tocmai pe cel pe care-l caută poliția. Da, se află pe urmele lui!“ Auzi? Nț... nț... nț... M-am speriat. Cum oare au mirosit, măi băiete, că am aici un suspect? Dar și tu, măi omule,

dacă știi că te caută poliția, de ce mergi la hotel unde ei au curse întinse?

— Și... de ce nu le-ai spus că sînt nepotul tău, domnule Tetramatis? Nu ne-am înțeles așa?

— Vorbele sînt bune. Am vrut să le spun, dar cînd am auzit că ești „suspect", am întors-o. „Ce faci, măi Ghiorghis, mi-am zis, de te înrudești cu oameni pe care nu-i cunoști? Dacă e vreun hoț — după cum arată lucrurile — sau vreun spărgător? De ce să dai de belea tocmai acum la bătrînețe?" Dar sînt și eu milostiv. Mi-am zis: „Oricum, omul are și el suflet. Ascunde-l! Cine știe... Poate că odată o să-ți fie recunoscător". Și te-am ascuns. Acum ai să te întrebi: M-a crezut polițaiul? Nu...

— Nici eu nu te cred, zise Melios. Toate astea le-ai scos din burtă.

— Așa? Hm! Eu sînt de vină că mi-a fost milă de tine. Vino încoa'!

— Unde mă duci?

— Vino încoace, îți spun. „Unde te duc" m-ai întrebat? Ai să vezi îndată. Ca să te înveți minte altă dată și să nu-i mai faci mincinoși pe oamenii bătrîni. Ia apleacă-te puțin... Ce vezi? Nu-mi spune mie. Eu știu... Un jandarm. Hei? Vino acum înăuntru. Stai jos! Acum mă crezi? Mi-a și spus: „Vorbește ce-ți trece prin cap, domnule Tetramatis, dar eu am să stau în colț și cum iese îl înhaț. Îl umflu, și-l duc mai departe". Zi acum și tu, ce să fac? Și, spre ghinionul meu, nu am nici o altă ușă ca să te scot pe acolo. Ce să fac acum? Vezi cum tremur? Ce, parcă e puțin lucru? Pentru tine e ușor. Te închid pentru vreo doi ani aci la Eptapirghion și te liniștești. Dar eu? Mă vezi? Am paralizat. Iată ce pățești cînd calci legea. Mă frămînt din zori, dar nu găsesc nici o scăpare. O singură cale există. Dar ești sărac și cinstit și de asta nu vreau să-ți spun. Mi-e și rușine că m-am gîndit la ea. Nu, nu! Nu pot s-o fac.

— Care-i calea? Spune!

— Ei, nu mă scutura și tu dis-de-dimineață. Ți-am spus. Nu pot. Ești sărac. Nu pot să iau bani de la un om hăituit. Nu. Niciodată. Nici vorbă. Nu pot să fac așa ceva. Lasă-mă!

— Dar despre ce e vorba?

— Parcă nu-i cunoști pe jandarmi? Unde le bate gîndul zi și noapte? La interes. La buzunarul gol al săracului, al zilierului. Tot n-ai înțeles?

— Nu.

— Să-l ungi vrea, măi băiete, cel din colțul străzii.

— Cum . . . cum adică „să-l ung"?

— Și ca să fim drepți nu cere prea mult. Cu un pol . . . dacă i-l bagi în buzunar închide ochii, și te lasă să treci.

— Asta era? Și te chinui atîta . . .

— Doamne ajută! N-am vrut să te supăr, înțelegi?

— Cît costă somnul?

— Păi . . . încă pe-atît. Tot un pol.

— Ia-l!

— Bravo! Ești băiat deștept. Dă acum și pe celălalt pentru jandarm, ca să pleci liniștit.

— Care „celălalt"?

— Polul pentru jandarm.

— A! Lasă, domnule Tetramatis, i-l dau eu.

— Cum?

— De ce să te mai duci pînă în colț? E doar în drumul meu. I-l dau și trec.

— Stai!

—Rămîi cu bine!

Proprietarul și-a șters fața.

— Așa-ți trebuie, kir Tetramatis, dacă ești orb. Așa-ți trebuie dacă nu știi cu cine ai de-a face!

Melios a ieșit liniștit, a trecut pe lîngă jandarm și și-a văzut de drum. Știa că în fiecare colț se află cîte un jandarm. Așa că n-a înghițit gogoșile pe care i le-a servit proprietarul-hotelului. Dar, oricum, a trecut prin clipe grele. În primul parc pe care l-a întîlnit s-a așezat pe o

bancă și a început să-și șteargă sudoarea. Abia acum și-a dat seama că transpirase. Grele sînt lecțiile pe care le iei, Melios. Dă-ți osteneala însă să iei note bune și la lecțiile care te așteaptă. Orașele sînt pline de gropi. Vezi, să nu încerci să le sări. Ocolește-le! Numai ceea ce nu poți să rezolvi cu picioarele încearcă să rezolvi cu mintea. Ascuteți-o și pornește. Ea este și calul, și spada, și speranța ta... totul.

Capitolul ȘASE

Trebuia să se pregătească pentru cea de-a doua zi „istorică". După cum avea să observe, de acum înainte toate zilele lui vor fi istorice. Adică însemnată fiecare cu o „ispravă". Următoarea ispravă? Unde-și va petrece noaptea aceasta?! „Istoria primei nopți" s-a terminat cum s-a terminat. Cu spaimă, cu piedici, cu fel de fel de laţuri, dar s-a dus. Și toate astea numai într-o singură noapte. Ce-l aștepta în cea de-a doua? „Frumoasa Ptolemea". Nici măcar s-o mai vadă nu dorea. Și chiar dacă orbea domnul Tetramatis, tot n-o să mai treacă pe acolo. Nu de frica jandarmului din colț. Se temea chiar de proprietarul hotelului. Nu părea de loc să facă parte din categoria oamenilor care iartă.

Deci, prima și singura problemă: unde își va petrece noaptea următoare?

„Unde o să ne cuibărim
Și noaptea aceasta neagră?
Viteazul Cacarapis,
Unde să ne ascundem armele,
Că ne gonesc coșmarele,
Viteaze Cacarapis?"

Cine oare o fi fost acest om cu un nume atît de muzical și gingaș? O fi vreun bandit de drumul mare? Vreun „rege al munților", înarmat pînă în dinți, care nu găsea nici el cuib... Și vrei să găsești tu, care, desigur, ai și tu ceva în dinți, dar nu arme. Ci doar sufletul tău.

Lumea, după cum s-a dovedit, nu are de loc ureche muzicală. Nu vezi, face cîntece. Cui? Unui hoț de capre, cu un nume atît de scîrbos.

„De ce ai scris versuri pentru pîine?“ l-au întrebat pe un poet. „Mi-era foame“, a recunoscut omul. E drept. Dar de ce au făcut un cîntec despre Cacarapis? De plictiseală, din scîrbă . . .

Toate ca toate, dar noaptea asta unde ne-o petrecem? Aceasta este întrebarea de astăzi. Melios a trecut din nou pe lîngă vitrina cu papagalul. Astăzi era foarte înfuriat. Fluiera la toţi ca o viperă. Dar să mergem mai departe! Pe drumul ce duce spre mare se află biserica „Sf. Sofia“ şi lăcaşul zeiţei „Înţelepciunii“. Există şi un părculeţ acolo.

A găsit o bancă pe care stătea doar un om şi s-a aşezat şi el. Celelalte bănci erau ocupate de tipi, cu nişte feţe nevăzute. Toţi citeau ziare. Toţi le devorau cu lăcomie. Parcă lumea se afla în pericol şi voiau să afle totul, ca nu cumva să le scape ceva.

Dar, ciudat, cînd au terminat de citit nu s-au clintit nici unul. Au rămas toţi pe locurile lor. Aveau un aer atît de obosit, atît de disperat . . . Probabil că ziarele îi asigurau pe cititorii lor că nimeni nu se află în pericol şi i-a cuprins din nou deznădejdea.

— Răbdare! spuse Melios vecinului lui. Ce să-i faci . . .

— Parcă poţi face altfel? răspunse omul.

Adică era de acord că lumii nu i s-a făcut milă de ei, şi de aceea nu a intrat în pericol.

— Vrei să-ţi împrumut „Lumina“ mea? îi spuse, întrerupîndu-i gîndurile. Poftim!

Melios s-a întors . . . „Lumina“ era de hîrtie.

— A . . . ziarul? spuse.

— Păi . . . De unde s-o iau pe cealaltă? Am îmbătrînit.

— Şi asta este lumină adevărată?

— Beznă adîncă.

— Atunci de ce-o cumpăraţi?

— Ce să fac? spuse neputincios omul.

Lui Melios i s-a făcut milă de faptul că omul renunţase la totul, lăsîndu-se pradă înfrîngerii. Vecinul lui se afla în momentul cînd nu mai aştepta nimic de la viaţă.

— Sînteți cumva străin? l-a întrebat el pe Melios.

— Da.

— Călător?

— Întocmai.

— La fel și eu.

— Credeam că sînteți din Salonic.

— Chiar sînt. Te miră că am spus călător? Poate că ar fi trebuit să spun pensionar. Dar ce este pensia? Nu este parcă biletul pentru ultima călătorie? Deci, după cum vezi, prietene, mă aflu pe drum.

— Sînteți singur?

— În această perioadă a vieții toți oamenii sînt singuri, domnule. O am pe soția mea. Dar și ea călătorește singură. Doi călători singuri și tăcuți. Și cel mai tragic este că vorbesc aceeași limbă.

S-a ridicat, și-a scos ceasul, dar nu l-a privit. L-a băgat din nou în buzunar.

— Gest mecanic! spuse. N-are nici un sens. Trenul care mă va duce „acolo" nu pleacă la ora exactă. Rutele noastre sînt toate încurcate. La revedere, prietene.

Melios a vrut să alerge după el, să-l consoleze. Dar ce să-i spună? Nu s-a descoperit încă nici o putere care să oprească moartea.

— Ce-ți spunea? auzi dinspre banca vecină. Era un bătrîn. Nu-i prea întreg la minte.

— Cine?

— Domnul profesor. Îi e somn minții lui, sărmanul!

— Cui, lui? N-am văzut o minte mai trează.

— Ce spui? Ești sigur ce spui? Și atunci eu de ce nu-l înțeleg?

— Pentru că mintea ta nu s-a trezit. Noroc!

Bătrînul l-a oprit.

— O clipă. Stai, băiete!

— Nu pot să sufăr bătrînii care-și bat joc de alți bătrîni.

— Iertare! Voiam să spun că domnul profesor a avut prea multă minte. A cheltuit-o... a cheltuit-o... i-a mai rămas doar foarte puțină. Noi am făcut mai multă

economie. Dacă o cheltui pe toată odată — mi-am zis — atunci ce-o să-mi mai rămînă pentru sfîrșit? De aia n-am cheltuit-o de loc.

— Mintea, dacă n-o cheltuiești, se mucegăiește.

A pornit pe drumul ce duce spre mare. Cu ce-l supărase bătrînul? Bine. Era amărît și el. Dar era drept să-i amărască pe alți bătrîni ca el?

Adevărul este că s-a supărat că-și bătea joc de profesor. Altfel nu s-ar fi necăjit. Pînă acum nu s-a certat niciodată cu oameni bătrîni. Era lege pentru el. Dar iată că acum a ajuns pe chei. Ah, marea! Ce să spun? Acolo era toată frumusețea. Parcul cel mare scăldat în soare. Mai încolo, valurile, bărcuțele. Și în zare, de pretutindeni, se vedea turnul antic. Dar grecii nu erau întregi la minte, gata! Unde s-a mai auzit turn... alb? A citit toate cărțile, toate istoriile. Toate turnurile, în afară de cele din basme (care erau din sticlă), toate erau cenușii, întunecate, chiar și cele ale cavalerilor, chiar și cele în care erau închise „preafrumoasele".

Se poate urca oare? Ce frumos trebuie să fie să vezi pămîntul din aer! Să vezi cît de mic erai tu jos... Să vezi ce broască ai fost și ce pasăre ai devenit... Dar decît să-ți închipui toate acestea, mai bine să le trăiești.

— Poftiți!

Un bătrînel stătea la ușă cu un vraf de hîrtii și număra ceva — cu niște chei — ca să nu treacă vreunul și să-i strice numărătoarea. Cînd Melios s-a apropiat, i-a făcut: „pst! pst", parcă gonea o găină sau o muscă. Na, așa a făcut și Arhimede, de aia l-a omorît soldatul acela roman.

Melios nu voia să încurce lucrurile. Se pregăti să plece.

— Ce cauți? auzi în spatele lui. Hei, copilașule! Ce vrei?

Melios s-a întors.

— Se poate urca acolo, sus?

— Dacă ai o drahmă, se poate.

— Am.

— Atunci cu atît mai bine. Dar fii atent, cînd cobori să te sprijini de zid. Altfel ai să cazi. Te orbește soarele.

Melios urcă. Nedreptate! Adică frumusețe. Era nedrept ca de frumusețea asta să nu se bucure toți. Și ce ieftin! Cu o drahmă... Dai un nimic și te bucuri de o „carte poștală" vie, după cum se spune la țară.

Cunoștea acest turn de pe o vedere pe care i-a trimis-o o colegă de-a lui. „Am urcat și eu în «Turnul Alb», scria. De ați ști cît de frumos este!" Iată că oamenii urcau încă de pe atunci!

A stat acolo, sus, Melios, nici el nu știe cît timp. Nu se sătura. Orașul te scoate din minți. Parcă era presărat cu pulbere de aur. Prea îl hrănea numai cu soare. Ah, frumoasa mea cu ochii albaștri, ce tîrziu te-am găsit! Niște vapoare pluteau uitate pe mare. Parcă întîrziau cît mai mult ca să se bucure de frumusețe. Altele stăteau în port nemișcate, de parcă cloceau.

Semănau cu niște fiare îmblînzite care-i lăsau pe oameni să le atingă, să le pipăie, să se urce pe spatele lor. N-or să se sălbăticească într-o zi? Atunci am să văd eu, vitejilor. Și cum a spus, așa a și făcut. Unul din ele — probabil că l-au înțepat — a început să urle.

Peste puțin timp a început să scoată flăcări și fum la fel ca „fiara din Apocalips". Cine știe cîți a înfulecat... Apoi a pornit, scoțînd spume, în larg. Se urca încă cineva pe spinarea lui. Probabil că pe ăștia îi păstra pentru „cină". Ești copil încă, măi Melios. Melios... fără noroc. Îți plăsmuiești încă basme, ești încă cufundat în visuri. Pleacă, s-a luminat, dezlipește-te de acolo! Ai să cazi! Și ești sus... și ai să te faci bucățele. „Ține-te însă de zid", ți-a spus bătrînul.

— Cum ți s-a părut? Ți-a plăcut? l-a întrebat binevoitor bătrînul, cînd a coborît.

El era încă amețit.

— Nu m-am săturat, spuse.

— Frumusețea nu satură.

— N-am înțeles, spuse. Și încă se mai freca la ochi.

— „Frumusețea este străină", mi-a spus cînd eram mic... cine crezi?

— Prostii...

— Ba nu, înțelepciune. Ai văzut vreun bărbat cu soție frumoasă?

— O mie.

— Nici unul. Logodnică frumoasă au toți. Soție frumoasă n-are nimeni. Nu atinge frumusețea, riști s-o pierzi. Cu alte cuvinte, te obișnuiești cu ea, și e totuna.

— N-am auzit prostii mai mari.

— La fel ziceam și eu cînd eram necopt. Știi de unde sînt? Din Vizo.

— Ce este aia?

— Un oraș. Dar tu te pripești. Vizo sau Vizi e lîngă Constantinopol. Oraș alintat.

— Ai vrut să-mi spui ceva despre Vizo.

— Despre el îți vorbesc. Dar m-am abătut puțin. Ei, din Vizo sînt. Acolo trăia unul Gheorghaki — efendis, de unde să-l știi tu? I se mai spune și Viziinos. Învățat om, doctor. Citise mult, călătorise mult. Ce lucruri înțelepte spunea... Dar consătenii nu-l înțelegeau, ziceau că spune nebunii. Se străduia omul să-i facă să priceapă. Nimic. Pînă la urmă l-au poreclit nebunul, pînă ce-a înnebunit de-a binelea și s-au liniștit oamenii.

— Toate astea sînt basme. Nu cumva vorbești de poetul Gheorghios Viziinos?

— Îl cunoști tu un om de ieri și nu-l cunosc eu care îi eram vecin și-mi aducea mereu acadele și alune? Ah, ce domn era! Iar tu încetează cu „Gheorghios" și de-alde astea. Se numea Gheorghaki-efendis Viziinos, și gata! Întocmai. Gheorghaki-efendis Viziinos... Du-te și întreabă, dacă nu mă crezi. Stai! El a murit de mult, cînd eram eu flăcău. Tu de unde l-ai văzut?

— Am zis eu că l-am văzut? Am zis că am auzit de el.

— A ajuns numele lui pînă și aici? Ia uite ce consătean am avut! Și ca să știi... cînd a murit, ziarele din Atena au făcut mare vîlvă. În slăvi l-au ridicat, în străi-

funduri l-au coborît. Au văzut consătenii, și și-au lovit fruntea. „Măi, au strigat. Ia uite ce om am pierdut! Ştiam noi!". Nimic nu știau, e adevărat. Toți ziceau că e nebun. Dar cum i-au auzit pe atenieni lăudîndu-l și-au schimbat părerea. S-au întrunit bătrînii satului la școală. (Ah, acolo am învățat eu primele litere!). Au trimis și după preoți. Și acolo, Dumnezeule, l-au numit „mare" și „ales" și „fiul nobil" etc... etc. Apoi i-au făcut și un monument. Dar ce să mai vorbim? Nici un sfînt nu este recunoscut în patria lui, știai asta?

— Tu ce erai acolo, unchiule?

— În sat? Dascăl, băiatule. Da! Dascăl. Ah! Şi acuma vezi, stau aici ca un cerșetor, ca un cerșetor în „narteca templului" și strîng drahmele străine. Ai citit *„Singura călătorie a vieții mele*?" a lui Viziinos?

— Da. Și *„Crima mamei mele"*.

— Vino să te sărut, fiule. De atîția ani de cînd stau aici, asta e singura mea bucurie. *„Moscof-Selim"* ai citit?

— Nu.

— L-au acuzat pentru ea, dar nu știu de ce s-au înfuriat.

Ochii îi erau înnegurați, buzele uscate, ofilite. Acum fuga, să mergem, Melios! Nu-ți mai aminti de ce ți-a spus bătrînul. O să te întristezi și tu ca el. Uite, te-a și cuprins. Spune-i acum noului tău prieten: „La revedere. Mulțumesc" și pleacă. Îndepărtează-te! Aici există multă tristețe. Du-te în altă parte. Uite, du-te la „fiarele" care se cuibăresc în port, apoi pleacă pufăind pe mare. Lasă-te mîncat de una, ca să te liniștești.

— Cît e ceasul, beiule? îl auzi pe bătrîn. Poți să-mi spui?

Ceasul? Avea ceas? Desigur. L-a privit insistent. Parcă voia să-l facă atunci.

— Unu! zise într-un tîrziu.

— Să fii sănătos. Să închid și eu, să mă duc la bătrînica mea. Poate a gătit ceva bun. Ne-au căzut dinții. Dar sufletul nu vrea să cadă. Se agață cu ghearele. Vrea să vadă mai întîi ce se întîmplă cu sărmana patrie.

— Aveţi casă? întrebă, necugetat, Melios.

— O cămăruţă de tablă în care nu încape nici un cîine. Cum încap doi oameni? Ei, ăsta e unul din secretele noastre, fiule. Ne-am strîns, ne-am înspăimîntat de teamă, şi-am încăput. Numai la gătit îi e greu bătrînii, de asta scoate cotlonul în stradă şi găteşte acolo. Asta şi iarna. Ce să facem?! Cine ştie! Poate avem norocul să murim pînă atunci. La revedere, fiule. Măcar de tine să se milostivească Dumnezeu, pentru că de noi nu s-a milostivit.

Frumuseţe, Melios, mănîncă frumuseţe! Hai, saturăte! Iată frumosul oraş. Iată frumoasa viaţă! Şi încet, eşti la început. L-ai văzut pe prietenul tău, pe bătrînul de la „Turnul alb"? Afară, primăvara străluceşte. Dar el se gîndeşte la iarnă. Şi pentru că toate speranţele au zburat se agaţă de moarte.

Gîndeşte-te şi tu. Dar nu la iarnă, nu la moarte. Astea or să mai întîrzie. Gîndeşte-te mai aproape, la noaptea asta. Unde ai să-ţi petreci noaptea?

— Unchiule! a strigat după bătrîn. Unchiule. Ascultă! Nu ştii vreo cafenea care să nu se închidă noaptea?

Bătrînul se scărpină în barbă.

— Nu ştiu! spuse. Nu ştiu. Poate că la gară. Mai precis în cartierul lui Vardaris. Dar nu-ţi recomand. Să nu te duci acolo unde se adună toată drojdia. Drojdia şi puroiul lumii. Cuţitari, tîrfe, bişniţari. Rănile lui Iov. Mai bine petrece-ţi noaptea pe nisip sau pe vreun maidan. Gunoaiele put numai. Dar omul putred te molipseşte. Ţi-am spus. Eu n-am loc... acasă. Oh, inimă! Adună-ţi puterile. Ziua bună! O să se liniştească bătrînica mea cînd m-o vedea... Mă întorc pentru programul de după amiază.

Capitolul ŞAPTE

Vardaris este numele unui cartier foarte deocheat. Pe lume există nume pe care trebuie să le ţii minte, ca să le îndrăgeşti, şi nume pe care să le ţii minte, ca să le eviţi. Peste numele Vardaris trage mai bine o dungă neagră. În altă parte... oriunde, dar în altă parte. Acolo, în cartierul Vardaris, domneşte puroiul lumii. Departe, deci, cît poţi mai departe. E spre apus? Tu fugi spre răsărit. Uite, ia-o mai bine pe malul mării. Du-te spre cartierele Floca sau Alatini. Nu se poate. Ai să găseşti un colţişor. Pentru moment intră mai bine într-un birt să-ţi potoleşti foamea. E ora unu. Ia şi un pachet de ţigări. Aşa. Ţigara e bună, îţi vin mai uşor ideile.

A intrat în primul restaurant pe care l-a întîlnit. A mîncat, a băut, a comandat şi o cafea. Apoi şi-a scos creionul. Mai întîi şi-a numărat banii. O mie de drahme şi ceva mărunţiş. Cu mărunţişul să-ţi cumperi o valiză ieftină, să nu-ţi duci hainele cum îşi duce căţeaua căţeluşii. Apoi cu capitalul, după cum a auzit, trebuie să facă o „investiţie" bună. Dar unii prin „investiţii" înţeleg lucru, adică comerţ. (Domnul Sfiriktras, de exemplu, prin „lucru" înţelege hoţie.) Dar despre comerţ Melios ştie tot atîta cît ştiu preoţii despre fotbal. Deci nu-i rămîne decît să găsească de lucru. Dar asta e mai greu de găsit decît diamantele. Şi nici nu ştie la ce uşă să bată. Auzise că pentru a găsi de lucru trebuie să bată pe la multe uşi, dar la uşi bat numai cerşetorii. Încurcate lucruri. Deci, nimic. Şedinţa de astăzi s-a sfîrşit fără nici un rezultat. Ciudat! Pentru că şedinţele cu o singură persoană reuşesc întotdeauna. Dar mai bine aşa! O dată ce şedinţa a eşuat înseamnă că s-a deschis drumul spre acţiune. Deci să le aşternem pe hîrtie. Dar mai bine oral, ca să nu ne încurcăm în cifre. Prima datorie: strîngerea curelei. Me-

sele vor deveni „gustări". Al doilea lucru: trebuie să întoarcă lumea pe dos, dar să găsească de lucru. Al treilea: trebuie, fără întîrziere, să găsească un loc pentru dormit. Și pentru că ăsta e cel mai acut, trebuie să înceapă cu el. Dar, nu! Să începem mai întîi cu valiza. Și-a amintit că pe drum a zărit un magazin cu valize. „Magazin cu lucruri de piele", scria. De aceea știa precis că va găsi una de carton. Și a găsit. În sfîrșit, a scăpat de bocceluță. Parcă era o țărancă. Ce bine era acum! Așa mai zic și eu. Acum arăta ca un domn. Domn, și încă de la oraș. Costumul era bine croit, nou. La fel, pălăria și pantofii. Numai bocceaua nu se potrivea. Acum, că s-a eliberat și de asta, avea impresia că a scăpat de o bubă rea. Bine, dar ce-o să facă? O s-o care zi și noapte cu el? Sigur că nu. Trebuie s-o lase undeva, așa cum fac domnii care vin din provincie.

Trebuia, deci, neapărat să-și lase undeva valiza. În afară de asta nu era potrivit, și-l obosea ... Fusese gata să devină eroul unei întîmplări sau a unei „scene de stradă", cum se mai zice. Da. S-a ciocnit pînă acum de vreo doi oameni, care în afară de faptul că l-au trimis la dracu, l-au întrebat și „de unde te-au adus?" Sau dacă „a coborît din munți". I-a venit să-și lase jos valiza și să-l prindă de guler pe cel care l-a întrebat. Dar s-a gîndit la urmări. Țipete, rîsete, fluierături, și-apoi, polițistul. Nu, lasă-ți mai bine supărarea și vezi-ți de treabă! Care treabă, însă? Unde să-și lase valiza? Și atunci i-a venit o idee ca din cer. La bătrînelul din „Turnul Alb". S-a entuziasmat atît de mult, încît a molipsit și valiza care s-a împiedicat de ceva. Un vraf de cărți s-a împrăștiat pe asfalt împreună cu un „Ah". S-a aplecat să le adune. Împreună cu el adunau însă și două mîini fine. Cum au terminat, s-au ridicat amîndoi și s-au trezit față în față, și atunci ... încă un „ah" și apoi ... „dumneavoastră sînteți?"

Melios stătea ca păcătosul în fața tribunalului.

— Vă cunosc! îi spuse fata.

— Pe ... mine?!!

— Nu sînteți liceanul care a recitat cîndva o poezie personală într-o excursie făcută la *Pensionul superior de fete* din Salonic? Vreți să vă spun și ce ați recitat? Îmi amintesc că i-ați scandalizat pe toți profesorii. Dar elevii, și mai ales elevele, v-au zeificat. Vă amintiți?

— Domnișoară, spuse el bîlbîindu-se, credeți-mă, singurul lucru ce-mi amintesc acum este ceea ce v-am făcut...

— O! Nu-i nimic. Eu mă bucur că ne-am reîntîlnit, și încă atît de romantic. Și dumneavoastră...

— Romantic? Desigur...

— Desigur. Atunci vă înconjuraseră cele mai frumoase fete. Eu nici nu îndrăzneam. Acum, că mi-a venit și mie rîndul să vă vorbesc, vă supărați?

Fata asta era nebună. De-ar fi știut în ce hal se afla... El se gîndea cum să scape, iar ea...

— Nu mă invitați să stăm undeva? îi spuse ea pe neașteptate.

Ce îndrăzneală! Ce aer! Fată din Capitală, ce mai! Cum li se spune oare? „Emancipate...“ S-o invite, a zis?

— A... desigur... Cum să nu? Într-adevăr... doriți?

(Ce bădăran! Doar ea i-a propus.)

— Doar eu v-am propus! (Da. Așa era. Recunoștea.)

— Nu cumva există pe aici vreo cofetărie?

— De ce să ne închidem între patru pereți? Uite, dacă doriți mergem la „Turnul Alb“ unde este atît de romantic... Nu în parc. Există acolo un mic local cu grădină.

— A, da... Știți... Desigur. Dar îmi permiteți o clipă să las valiza asta blestemată?

— De ce-o blestemați? Ea ne-a ajutat să ne întîlnim...

— Într-adevăr. Îmi permiteți?

— Desigur. Unde?

— Acolo, la „Turn“, îl cunoașteți pe bătrînel?

— Cum să nu? E unchiul meu.

— Ce bine! Vă aştept aici.

Tremurînd, i-a cerut bătrînului să-i păzească valiza.

— Se poate! Dar nu mă ruga prea mult, ca să nu cred că ai înăuntru dinamită, sau ceva „furtişaguri", şi atunci nu o primesc. Du-te cu bine. Ai s-o găseşti aici cînd doreşti.

— A oftat uşurat. S-a dus acum lîngă ea mai liber şi mai dezmorţit...

— Aţi crescut, îi spuse fata. (El a rîs prosteşte.) Ştiţi... eu am terminat de mult institutul.

— Şi atunci... ce voiaţi cu cărţile astea pe care am avut ghinionul să le împrăştii?

— Literatură. Le-am împrumutat de la o bibliotecă din cartier. Pe dumneavoastră nu vă atrage literatura?

— Vreţi să fiu sincer? Nu mă mai atrage nimic.

— Şi atunci ce faceţi?

— Nici eu nu ştiu.

A venit chelnerul. A şters masa şi a rîs prosteşte spre el:

— Bere? a întrebat.

— Eu nu, spuse ea, prefer un uzo.

— Atunci două! a adăugat Melios.

— Comanda dumneavoastră s-a îndeplinit, spuse chelnerul, şi plecă.

— Cum se înşală omul! spuse fata. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că puteţi să fiţi un om practic.

— Eu, practic?!

— Ce... nu sînteţi?

— Am trecut prin stadiul romantismului şi nu ştiu unde o să ajung.

— Atunci... aţi pornit cu avînt... să deveniţi un poet mare.

— Asta este. Din cauza avîntului prea mare n-am fost atent şi am alunecat.

Fata îl cercetă, contrariată.

— Vorbiţi atît de disperat! îi spuse rîzînd. Păreţi foarte dezamăgit şi de aceea nu vă cred...

— Mulţumesc.

Au sosit paharele cu uzo. Cu cuburi de gheață și gustări.

— Spuneți-mi, o mai iubiți pe colega aceea a dumneavoastră? Știți despre cine vă vorbesc. Despre Agrambeli Stamiris. Sînteți uimit!? Știți . . . deci?

— Ce vreți să mai aflați?

— V-am întrebat . . . O mai iubiți?

— S-a măritat, spuse el rece, aproape dușmănos. Noroc! și ridică paharul.

Fata a rămas cu paharul în mînă.

— Dar asta e o crimă! spuse. De necrezut! Și toate fetele spuneau că o să înnebunească de dragoste.

— Nebună era ca să înnebunească?

— Nu v-a rănit fapta aceasta?

— În sănătatea dumneavoastră! îi spuse din nou.

— Mă iertați, zise ea. Nu trebuia să vă pun această întrebare. Am fost indiscretă. Mă iertați? Mai bine să schimbăm subiectul. Dar văd că vă plictisesc. Apoi văd că sînteți neliniștit, distrat, neîndeminatic. Neîndemînatic, cine? Melios Kadras! Ia gîndiți-vă puțin!

— Îmi cunoașteți și numele?! o întrebă el uimit.

— Dar nu v-am spus? Vă cunoaștem toate. Știți cît de romantice sînt fetele la vîrsta noastră. Un elev care i-a provocat pe toți elevii, chiar și pe profesori . . . Noi ne-am temut că o să vă exmatriculeze . . . după toate astea.

— Frica dumneavoastră s-a dovedit întemeiată.

— Ei, nu mai spuneți?! Tocmai pentru . . .

— Ce rost are? Important este că m-au exmatriculat. Și poate tocmai de aceea . . .

— I-ați provocat. De ce?

— Pe ei? Nu. Cine știe . . . În general poate că n-am provocat pe nimeni, poate că am înfruntat cam crud provocarea celorlalți. Sînt mii de oameni care se ciocnesc ușor cu unii . . . Uite, cîndva mi-a venit ideea să boțesc fața societății. Și mi-am primit răsplata.

— Vorbiți ca un om matur.

— Timpurie maturizare. Am să putrezesc repede.

— Iată, iar sînteți pesimist.

— Vedeţi dumneavoastră vreun motiv ca să fiu optimist?

— Tinereţea. Nu-i destul?

— Dacă dumneavoastră consideraţi că asta e suficient, fiţi fericită!

— Suficient? De loc. Dar am hotărît să mă supun. Ce să fac? Dumneavoastră sînteţi pretenţios. Eu nu sînt. Dumneavoastră fugăriţi himerele. Ori toată fericirea, ori nimic. Eu ...

— Dumneavoastră n-o fugăriţi?

— Pentru mine fericirea înseamnă să nu fiu nefericită. Apoi cred că fericirea se compune din atîtea elemente pe care nu știu cum să le împreun. Rîdeţi?

— Aveţi dreptate.

Rîdea. Dar gîndul îi era în altă parte. Domnișoara asta îi mîncă timpul. Iar pe el îl chinuia gîndul unde o să doarmă la noapte... Ea era fericită. Avea timp cît dorea, chiar și pentru a flecări. Pe cînd el va plăti flecăreala asta cu nesomnul, cu petrecerea nopţii pe drumuri, ca un cîine.

— A, dar unde locuiţi? o auzi deodată că-l întreabă. Desigur, puteţi să nu-mi spuneţi. Dar poate că doriţi să mai bem vreodată un uzo împreună. Eu aș fi foarte bucuroasă. Dumneavoastră?

— Eu... dar n-aţi văzut? Abia am sosit. Peste puţin timp trebuie să găsesc un hotel. După cum vedeţi, nu m-am aranjat încă și nu am adresă.

— Atunci... v-o dau eu pe a mea. Dar mai bine să vă dau și numărul de telefon, și dacă vreodată n-o să aveţi ce face, lucru ce nu vi-l doresc, telefonaţi-mi și eu vin.

Nu părea timpul de faţă „erotică" și nici vreuna din cele care se numesc „lipitoare". Dintr-un motiv necunoscut îi făcea plăcere deosebită compania lui, se vedea cît de colo. Era „emancipată". Probabil că după ce-a terminat școala s-a așternut cu burta pe cărţi. Dar și lăcomia asta n-o s-o ducă departe. „Înghite, Kadras! Înfulecă tot ce-ţi cade în mînă. Mănîncă! Nu-ţi fie milă de ni-

meni.“ Și ce-a realizat? A fost spre binele lui? Vai și amar! Și lucrul cel mai rău este că nici n-o știe. Ea... e însă fericită. N-a înfulecat suficient. E începătoare. Nu știe că din cărți mănînci literele și-ți cresc spini. N-o știe, este mică încă. Mai mănîncă puțin, fetițo, și te văd eu. Da, da! Atunci am să văd eu ce-ți poate pielea.

— Una din colegele mele s-a făcut poetă. Toate rîdeau de ea. Auziți?

— Da.

— Și-a luat poeziile și s-a dus la Statopolu. O cunoașteți, desigur.

— Pe cine? Nu.

— Pe Antula Statopolu. Nu o cunoașteți? Poetul Kostis Palamas a numit-o „noua Sapho“.

— Regret.

— Știți ce frumoasă este? Dar cum... spun „frumoasă“? Frumoasă nu înseamnă nimic. Ea nu este frumoasă. Are o personalitate magnetică, de neîntrecut. Toate poeziile de dragoste pe care le-au scris poeții din Salonic ei îi sînt închinate.

— Nu cumva scrieți și dumneavoastră poezii?

— Am ars totul.

— Și colega dumneavoastră s-a dus, deci, la Statopolu?

— Da. Ce prostie!

— Și ce v-a spus? Pentru că dumneavoastră sînteți aceea. Ce v-a spus după ce le-a citit?

— M-a privit cu dragoste... Cu multă dragoste... Cu atîta dragoste, încît am crezut că îi este milă de mine. M-am întors acasă și le-am ars.

— Nu-mi recitați și mie vreuna din cele pe care le-ați „ars?“

— Dumneavoastră credeți că vă mint? Le-am ars.

— Și le-ați și uitat?

— Pe toate.

— Păcat!

Timpul însă zbura. Soarele se cufundase în golful Termaikos. Oră caldă, magică. Proprietarul a strîns tenda.

Decorul s-a schimbat imediat. Dinspre mare a început să sufle zefirul. Ce bine trebuie să fie să ai o cămăruță, să fii sigur de ea și de somnul tău, să stai aici și să-ți bei liniștit balsamul... Să-ți amintești de toate, să te lași furat de vise, și apoi să pleci galopînd. Încotro? Unde dorești. Dar galopul s-a sfîrșit. Pentru că era galopul retragerii. Și aici este marea. Nu poți merge mai departe. Dar ce făcea? A părăsit fata și s-a lăsat furat de gîndurile lui. Rușine? Ce-i spunea? A, da. Îi spusese: „Păcat!"

— Păcat, domnișoară, că voi fi nevoit să vă... Știți, nu m-am interesat încă de hotel.

— Nu-i nimic. Ne întîlnim altă dată. Nu-i așa?

— Da, da!

A scris ceva pe o hîrtie și i-a întins-o.

— Numărul meu de telefon. Voi aștepta. Dar neapărat. Nu? Și acum...

— Să vă conduc la tramvai?

— Mulțumesc.

A condus-o pînă la stație. A ajutat-o să se urce. Ea, din ușă, i-a făcut semn cu mănușa ei albă pînă cînd tramvaiul a dispărut după colț. A desfăcut hîrtia și a citit-o. Cleopatra Haritani. Ciudat! Nu se aștepta să aibă un asemenea nume.

A alergat la bătrîn să-l prindă înainte de a închide. A ajuns tocmai cînd își îmbrăca haina.

— Ei... s-a sfîrșit ziulica? îi zise. Mă pregătesc și eu să plec acasă. Tu ce-ai făcut, băiatule? Ți-ai găsit locșor pentru la noapte?

— Nu încă. Ce spui? Am să mă pierd?

— Ha! Într-o lume pierdută... ți se poate întîmpla orice... Numai bine să nu aștepți. Capetele, fiule, de ele depinde totul. O dată ce capetele cele mari s-au înrăit, toți s-au luat la întrecere care să facă răul cel mai mare.

E trist să vadă cineva un om și bătrîn nefericit.

— Păzește-te! Auzi? Pretutindeni fierb tîlharii. Patricizi, cuțitari, fratricizi... În loc să te sprijine, îți pun

piedică să cazi. Mari meșteri. Prinde-i! De unde vii tu, băiatule? Pari neștiutor.

— Așa și sînt.

— Ce-ai făcut pînă acum? Vreau să spun... cu ce te-ai ocupat? Pari învățat.

— Am fost învățător.

— Nu te întreb de ce nu mai ești...

— Bine faceți.

— Totuși sînt curios. Ai făcut probabil vreun bine, i-ai supărat și te-au alungat. Pot să-mi bag mîna în foc. Rău n-ai făcut.

— Ai dreptate, unchiule!

— Ei, e timpul să afli și numele meu. Gaitanis Anatreftos... Vezi ce nume neobișnuite se dădeau pe atunci?

— Mie îmi place! Pe mine mă cheamă Melios.

— Să fii sănătos. Să te bucuri de numele tău și să-l cinstești. Auzi?

— Asta și fac... de cînd am simțit...

— Și de asta ai ajuns așa? Vrei, însă, să-ți spun ceva? Pot vorbi cît doresc cei de astăzi. Înainte lumea parcă nu era așa. Înainte le mai era unora rușine unul de celălalt. Voia unu să-ți facă un rău, dar se oprea. „Ce-o să spună lumea?“ se gîndea. Astăzi... îți scoate ochiul și-l arată tuturor, de parcă ar fi găsit vreun diamant. Prieteni ai?

— Da.

— Sînt nevoiași? Săraci?

— Da.

— Ei, atunci n-ai nici un prieten.

— Dar... eu am mai mare nevoi decît ei.

— Atunci... iartă-mă! Ai prieteni. Ei știu că acum te afli la ananghie? De ce nu te ajută? Atunci n-ai prieteni.

— Nu. Nu știu. Nu le-am spus.

— De ce? Acum să te văd!

— Să nu pun pe alergătură niște oameni săraci.

— Atunci, Melios... Atunci, băiatule, n-ai numai tu prieteni, au și ei. Trăiește aici unul, Pringos. Îl cunoști?

— Nu.

— Marele Protopsalt al Patriarhiei, venit să cînte aici, la biserica Ahiropiitos, într-o zi m-a văzut la slujbă și mi-a spus: „Vino, Anatreftos! m-a invitat. Vino! Te fac ajutorul meu cu leafă". „Nu mai am voce", i-am răspuns. S-a întristat. „Atunci te iau ca să-mi ții isonul. Printre ceilalți n-o să se observe că n-ai voce." Ce crezi că am făcut?" „Mare Protopsalt! i-am spus. De ce mă împingi la un păcat atît de mare chiar în casa Domnului?" N-a zis nimic. A înțeles. Dar am înțeles și eu. Am înțeles că mi-a rămas un prieten și n-am mai trecut pe la biserica Ahiropiitos. Mă duc în altă parte. Știi de ce? Ca să nu mă vadă... și să nu mă ajute. Ei, uite, la fel ești și tu. Mă gîndesc de pe acum ce soartă grea te așteaptă. Ah... da... Mult ai să mai suferi! De asta îți urez putere și curaj mult, să se bucure de tine mama care te-a născut și fata care te așteaptă... Noapte bună! Și mai amintește-ți de mine. Ai să mai treci pe la mine?

— Da.

Capitolul OPT

Somn... Somn... Ce coşmar e şi ăsta? Într-un oraş plin de hoteluri, unde somnul se plăteşte, tu să nu găseşti o picătură, să te topeşti pe picioare de nesomn! Nu seamănă asta cu însetatul care moare de sete lîngă izvorul cu apă limpede? Mister!

Caută, se uită pretutindeni, căutînd stîna ca un cîine pe maidan puţină pîine sau vreun os. Somn. Ceasul era aproape zece. Oraşul dormea. Dar nu. Nu tot. Teatrele de pe malul mării veghează... cu zgomot. Au venit de la Atena trei dintre cele mai bune trupe teatrale. Tinereţe, frumuseţe, muzică. Dar biletul costă scump. Am spus: economie. Drumul se întinde în faţa lui scăldat în lumină, haos, necunoscut. Înaintează. Înaintează la întîmplare. Din ce merge mai departe, locurile par mai sărăcăcioase. Casele se micşorează, tavernele se micşorează... Acum se mai zăresc doar nişte magazine scunde, care vînd ieftin chef, lacherdă, maridă, măsline. Vinul însă nu-i de aruncat. Calitatea lui nu o strică. Mîndrie!

S-a aşezat la o masă. Erau cu totul trei mese aliniate una lîngă cealaltă: un gramofon cu pîlnie plînge... cîntece sfîşiate de lipsuri şi boală. Sărăcie, viaţă grea, chinuri... „Hai şi paharul ăsta, hai şi oful ăsta, şi apoi curaj! Curînd vom păşi pe uscatul lumii celeilalte.“ La o căsuţă joasă, nişte ferestre... „Hai şi paharul ăsta şi mîine îmi vînd sîngele şi te plătesc.“ Pîlnia cîntă acum „Marikaki“, care probabil are ochi „foarte negri“, pentru că tot drumul oftează. Apoi încep buzuchi*: „Ah! Duminică înourată... semeni cu inima mea îndoliată.“ Coardele plesnesc. „Ce bei, Dumnezeule, ca să te cinstesc?“

* Buzuchi: instrument cu coarde şi coada lungă, specific grecesc.

Ce să bea și el! Mai rămîne parcă ceva de la cei săraci, ca să bea și Dumnezeu? Pentru că și el *tot după urma săracilor* trăiește. Și Dumnezeu, și cel bogat, și popa și jandarmul, toți după urma celui sărac trăiesc. Toți. Numai cel sărac trăiește din munca lui — dacă îi mai rămîne ceva.

— Bună seara, domnule.

Cel care mînuia gramofonul a venit să ia banii. Și aici este o nedreptate, pentru că unul cîntă și altul încasează banii. Exploatare!

— Cît face, compatriotule?

— Cu cît dai mai mult, cu atît va fi mai bine. Nu există tarif.

— Și . . . „nimic" există în tariful tău?

— Există, o dată ce există și sărăcia.

— Îți scoți măcar pîinea?

— Greierele își scoate pîinea?

— El nu are gramofon. Cîntă chiar el.

— Măcar să fi avut voce să cînt și eu. Plăcile se uzează, se strică. Și acele la fel — material ieftin — se tocesc.

— Se tocesc?

— Care va să zică uzură, cum se zice. Pe cînd dacă ai voce, o pui să cînte și n-ai nevoie de capital. N-ai nevoie de nimic. Cînți și te vrăjește și pe tine. Te bucuri și tu.

— Și ce-o să faci cînd o să îmbătrînești?

— Atunci . . . îți cîntă preotul. Noapte bună!

A plecat. Melios l-a văzut cum s-a apropiat de altă masă, dar n-a reușit să închege o discuție. Probabil că l-au supărat cu adevărat cuvintele lui. Merge gîrbovit, termină mesele. Apoi atîrnă de o curea cutia cu plăci, ia pe umăr pîlnia și pleacă. Merge în alte cartiere. Sărăcia n-are sfîrșit. Și de aceea cartierele sînt pline de gramofoane, magazine mici, sărace. O drahmă, lacrima. Dacă n-o bei, te bea ea pe tine.

Deodată s-au apropiat de el doi tipi, s-au așezat la masa vecină, și-au șters de praf scaunele, au cerut scuze pentru gălăgie.

— Să ne udăm și noi gîtlejul, au spus, și au bătut din palme. Meștere! O jumătate cu două pahare curate.

— Și ca gustare? întrebă „meșterul", care ieșise în ușă încruntat.

— Am mîncat în altă parte.

Cîrciumarul i-a cercetat. Nu i-au plăcut.

— Ce ne cercetezi? îl întrebă unul. Sîntem doi. Sau nu avem mutre pentru magazinul tău?

— Exact.

— Și de ce, mă rog? Ce avem? Coarne?!

— Întocmai. Așa ceva. Cramă nu am. Vinul îl vînd la prețul pe care-l cumpăr.

— Și atunci de ce-l vinzi?

— Ca să-și stropească oamenii gustarea. Cîștigul îl scot de la gustări. Ați înțeles?

— Atunci dă maridă, sepii, calamari... Tot ce ai. Și două pahare curate, da?

Cîrciumarul s-a întors mai înfuriat.

— Ascultă aici! le zise. Retrage-ți cuvintele. Auzi?

— Aman! făcu șmecherul. Ne-am încurcat. Ce vrei să-ți spunem, meștere? „Vrem pahare murdare?"

— Nu. Să spuneți „pahare", și gata.

— Bine. Adu două pahare cu... adică pahare.

Cîrciumarul a șters cu năduf masa și a plecat. Dinspre mare s-a auzit din nou muzică. Probabil că și cîrciuma avea gramofonul ei.

— Uuf! făcu al doilea tip spre Melios, prietenos. Tare e arțăgos cîrciumarul ăsta.

— Poate că are familie.

— Ăsta-i alt cîntec.

— Adică?

— Ce-are una cu alta...

— Eu zic să ciocnim împreună un pahar cu vin, ca să ne cunoaștem mai bine. Unde lucrezi?

— Nicăieri. Abia am venit.

— Bravo! au spus amîndoi și s-au privit mulțumiți.

— Și dumneavoastră? îi întrebă Melios.

— Noi... ce?

— Ce lucrați?

— A... lucru... Noi? Ei, uite pe ici, pe colo. Ne descurcăm cum putem.

— Adică?

— Lucru de ocazie. Împușcăm azi un sutar... mîine altul... Cum se nimerește. Greu lucru... agoniseala.

Apoi au început să blesteme societatea, s-o binecuvînteze cu o serie de adjective: „tîrfă, cîrpă, care într-un loc dă cu sacul și în celălalt cu picătura, care mereu îl îndoapă pe elefant, pe bogat, iar pe sărman îl lasă să dea ortul popii de foame" etc... etc.

Erau amîndoi foarte revoltați. Peste puțin a sosit mîncarea și băutura și au lăsat înjurăturile. Melios nu putea să înțeleagă ce fel de oameni erau. Hoți nu păreau. Dar vorbeau ca și Sfiriktras. Totuși înjurau societatea. Pe cînd hoțul, cum este și normal, n-are motive s-o înjure o dată ce ea „îl ajută" să trăiască fără să muncească.

I-au turnat și lui Melios vin. I-au spus: „Bea-l, ca să crape necazurile". Au sorbit, au fost mulțumiți, au rîs.

— Vezi ce face blestematul? spuse unul, arătînd spre pahar. Dar... să ne întoarcem la societatea asta strîmbă...

Însă n-a mai apucat. S-a apropiat de ei un tip înalt, cu flanelă în dungi albastre, cu tunică de marinar, care privea pe furiș și ascundea ceva sub haină.

— Bună seara, flăcăi, zise. Am liber?

— Uuf! Aici nu poți să-ți bei nici vinul, spuse unul din cei doi.

— Nu te-am supărat, nu-i așa? Ce ți-am făcut? Oameni sîntem, la ananghie ne aflăm...

— Ai ceva „încurcături"? îl întrebă celălalt.

— Cam așa ceva. Am fraierit paza vaporului. Adică cum am fraierit-o, vrei să spui? Am „uns-o" și m-a lăsat să ies puțin.

— Ei, asta-i, trebuia să nu fi ieșit...

— Așa zici tu! Dar eu nu puteam.

— De ce?

— Mă ardea „asta"! și le-a arătat ceva sub haină.

— Ce anume?

— Sst! S-a aplecat. Stofă ... englezească ... din Birmingham. Pînă s-o trec, am năduşit. Frate, dacă mă prindeau, mă ardeam ...

— De ce? E furată? îl întrebă Melios.

Marinarul l-a privit jignit.

Ei, acum, vorbe sînt astea? zise.

— Atunci de ce te temi?

— Fiindcă n-am plătit vama?! Dar ştiţi ce e asta, măi băieţi? Stofă englezească adevărată, veritabilă, cum se spune. Dacă nu aveam aşa mare nevoie de bani, îmi făceam eu un costum. Dar am nevoie. E bătrîna bolnavă. Şi d-aia ...

— Adică ... ce vrei să faci cu stofa?

— S-o omor.

— Şi ai venit la nişte sărăntoci ca noi? îl întrebă primul. Te-ai pricopsit.

— Unde să mă duc? La ăi bogaţi? Or să cheme poliţaiul. „Ia încasează-i taxe! or să spună. Marinarul ăsta vinde lucruri nevămuite."

— Bine, poate că ai dreptate, dar noi n-avem un franc.

— Ah, măi băieţi! se plînse el. De-aţi şti ce marfă e ... Plîng de necaz că trebuie s-o dau. Dar ce să fac? Nevoia ...

— Prea o lauzi, spuse unu. Nu ne-o arăţi şi nouă să vedem ce soi e?

— Cu atenţie, însă.

S-a aplecat, a privit în stînga, în dreapta.

— Ţine „şase", zise, şi o scoase. Priviţi marfa. Lînă sută la sută. Aristocratică.

— Da' de unde! Bumbac curat. Pe noi vrei să ne fraiereşti? Nu ţine.

— Ei, nu face, că acum ard un fir şi umplu cartierul de fum!

— Arde, dacă ai curaj. Hai! Vorbe ...

— Mă întărîţi? spuse marinarul. Ai un chibrit, domnule? Mersi!

Trase un fir de sub haină şi i-l dădu.

— Poftim, aprinde-l!
Celălalt îl aprinse. Firul s-a chircit, a scos fum ... s-a încolăcit ca un șarpe.
— Îți cerem iertare! îi spuseră. Ai dreptate. E lînă. Ptiu! Și să n-am bani la mine ... Cît ceri?
— Cinci bătrîne. De pomană.
— Ai dreptate. Chilipir. Ptiu, ce ghinion! Nu poți s-aștepți, prietene, pînă mîine?
— Glumești? Corabia ridică ancora peste o oră.
— Ah, ce ghinion! Ptiu! Dacă avem acum cinci sutare, o cumpărăm și mîine o vindem cu o mie cinci sute.
— O mie cinci sute? Ți-e frică să spui două mii cinci sute? Asemenea stofă ...
— Pe Dumnezeul meu, ne-ai îmbolnăvit. Pierd două miișoare. Ptiu! Otravă mi-a ieșit vinul tău. Tu n-ai, mă Xifaras? Ptiu! Regretăm, frate. Îmi vine să plîng de necaz.

Melios îi privea și se minuna cît de ușor poate cineva să cîștige două mii. Dacă ar cumpăra stofa, mîine capitalul lui s-ar fi ridicat la trei mii. Așa este. Săracul și o dată la o mie de ani dacă găsește un prilej ca acesta, tot nu poate să facă nimic. Și chiar de-i cad din cer multe nu poate să ia nimic, pentru că îi lipsește puținul.
— Ei, rămîneți cu bine, băieți! spuse marinarul. Ce să-i faci? N-avem noroc. Nici voi, nici eu. Salutare!
— Și încotro te duci acum?
— Unde să mă duc? Nu mai am timp.
— Nu așteptați? Dar de ce să așteptați? Ca să se facă păduchii bani? Norocul ăsta nu există.
— Asta știu și eu. Hai, rămîneți cu bine! Mă întorc pe vas ca o mireasă rușinată.
— Mergi sănătos!

Și-au prins amîndoi capetele în mîini. Le venea să-și smulgă părul de necaz. Oftau, dădeau cu pumnii în masă. Atunci Melios s-a sculat.
— Stai! strigă spre marinar. Hei, domnule.
— Lasă-mă! făcu el umflat.
— Stai, n-auzi?!

— Lasă-mă, frate! Nu vezi în ce hal sînt? Uuf! Lasă-mă să mă duc pe vas și să-mi plîng soarta.

— O cumpăr eu! strigă Melios.

Omul se întoarse.

— Vorbești serios? Fii atent, că n-am timp (își privi ceasul). Regret, domnule, însă peste cîteva clipe vasul ridică ancora. Rămîi cu bine!

Atunci au sărit ceilalți doi:

— Ce sînt figurile astea? îi întrebară. Adică ți-ai bătut joc de noi?

— Eu?

— Tu, cine altul? Te-ai smiorcăit atîta și acum, cînd ai găsit client, o ștergi?

— N-am timp, măi băieți! N-am timp de glume.

— Glume, domnule! Regret, dar nu știi să prețuiești oamenii. Păcat că ești om umblat.

— Bine. Dacă zici că-i serios... Dar repede. Mă grăbesc. Ziar ca s-o învelim ai?

— Nici măcar un ziar n-ai?

— De unde să-l am? De pe mare?

— Ai dreptate. Lasă că am eu.

Melios scoase banii, a numărat cinci sutare și a luat pachetul. Marinarul și-a trecut banii pe la bărbie.

— Să-ți fie de bine! i-au zis cei doi.

— Mulțumesc! Rămîneți cu bine!

— Călătorie plăcută!

— Mulțumesc. Ridicăm ancora spre Monte Vida. Frumos oraș!

A plecat grăbit, să prindă vasul.

— Crezi că-l prinde? întrebă Melios.

— Oho! De-ar mai fi avut. Nu vezi ce pași mari face? Nț... nț. Nu pot să mă liniștesc.

— A avut noroc domnul. Ce mai plîngi acum? Oh, a trecut timpul. Eu zic să plecăm.

— Cît e ceasul?

— Unu...

— Vai... vai... Am pățit-o. Și la ora două trebuie

să-mi iau niște prafuri pentru ochi. Unde ai ancorat, prietene? îl întrebă pe Melios.

— La . . . „Frumoasa Ptolemea".

— Oh, tramvaiul nu mai circulă. Pînă să ajungi se luminează.

— Vă propun ceva, măi băieți, spuse cel ce se numea Xifaras.

— Ia să auzim! zise prietenul lui. Tu ai mereu idei bune.

— Nu veniți la mine? E la doi pași de aici.

— Bine, dar să-i deranjăm pe bătrîni la ora asta?

— Sînt plecați la Arețu.

— Da? Și de ce nu vorbești?

— Haideți!

Au chemat cîrciumarul să-i plătească. Cînd Melios vru să scoată bani s-au înfuriat amîndoi:

— A! Vrei să ne certăm? Așa obișnuiești tu? Îți jignești prietenii? Ce dracu! Vrem și noi să facem pe domnii. Mîine plătești dumneata cafelele. Haideți! Pe aici, pe malul mării.

Au ajuns pe nisip. Era pustiu. Numai valul respira. Luna trăgea pe apă dungi de aur. Xifaras arătă spre mare:

— Ia uite tîrfa, mă, ce frumoasă este! Ce ziceți, măi băieți, ne întindem puțin pe nisip? Ia uite! Nisipul e cald ca scos din cuptor. O clipă.

— Unde te duci? întrebă celălalt.

— Mă duc să-mi răcoresc puțin fața.

— Și cu ce te ștergi?

— Ha . . . ha! De asta te temi? Am prosop.

S-a dus, s-a spălat, apoi s-a așezat lîngă Melios și a început să se șteargă. Și atunci, deodată, în loc să bage prosopul în buzunar, s-a repezit la Melios și i-a astupat gura. Și pînă să înțeleagă Melios ceva, celălalt i-a băgat mîinile în buzunare.

— În regulă. I-ai luat? Bravo! Scoate-ți acum cureaua și leagă-i picioarele. Așa. Fii atent, că mușcă. Gata? Fum!

Melios a rămas acolo legat, neputincios. Să fugă? Cum să fugi? Și cine să vină în bezna asta să se lupte cu hoții, ca să-i dea înapoi banii ce i-au fost furați?

Apoi cei doi dispăruseră. Stătea năuc și-i venea să-și sfîșie carnea. Cum a păţit așa ceva? Cum n-a înțeles ce lepădături erau?

Melios! Păcat de tine. Nu faci nici cît o ceapă degerată. Și-a dus mîna la buzunarul pantalonului. Noroc că în graba lor nu l-au căutat și acolo. Dar au mai uitat ceva. Precis că nu erau meșteri mari. Au uitat să-i ia ce avea acum mai de preț: stofa englezească. Melios luă pachetul în brațe și începu să-l mîngîie. Iată că norocul nu-l părăsise de tot. Ba chiar îl ajutase. I-au luat cinci sute de drahme? Să le fie de bine! El avea două mii cinci sute.

A strîns pachetul la piept, s-a întins pe nisip și a început să viseze: „Orice rău este spre bine". Ce vorbe înțelepte! Potrivite. Dar acum taci, noaptea e vrăjită. Tocmai bună pentru visat.

Capitolul NOUĂ

Dimineața, o dată cu răsăritul soarelui, a pornit pe malul mării. Se îndrepta spre Areţu. Restaurante, umbră, răcoare. Bani să ai... și toate-ţi cad în palmă ca smochinele coapte.

S-a oprit undeva să bea apă. Apoi a privit în sus. Acolo a zărit o pădure. Era Hiliodendri.* Voia s-o vadă. Frumos trebuie să fie să-ţi petreci o zi în pădure, să te așezi la umbră. Să ai și puțină hîrtie... Să scrii și puţin despre dragoste. Ai văzut cum a spus fata ieri? „Toate ne așteptam să devii un mare poet.“ Păcat! Dac-ar fi știut „„că așteptau“, nu și-ar fi risipit timpul cu călăria și saltanaturile**. Cum de și-a îngropat astfel gloria? Ochii umezi ai fetelor... Nimic la altceva, nerecunoscătorule, numai la ochii umezi ai fetelor să te gîndești (atunci cînd le-ai citit „Pes-Pes“, compunerea ta), numai la ei să te gîndești și tot ai motive să regreţi amarnic. Să-ţi speli rușinea pe care ai făcut-o cu atîta cerneală.

Hîrtie... hîrtie... Unde să găsească acum puțină hîrtie? Acum, că și-a amintit de toate... „Orașul nostru, doamnelor și domnilor...“ Ah ce zile! Pe un deal a găsit un chioșc care avea de toate: ţigări, ciorapi, cerneală, biscuiţi, piepteni, cordoane, lemn sfînt... Lasă lemnul ăsta, este pentru morţi, și dăi băiatului, aici, niște hîrtie. Dă hîrtie, creioane, chibrituri... dă și ţigări! A, dă și două pachete de biscuiţi. Așa. Acum armătura este gata. Nu ne lipsește decît inspirația. Mergem în pădure? Acolo este multă inspirație. Mergem s-o luăm de urechi. Nu, nu de urechi, de coamă, de părul ei mătăsos. Inspirația

* Hiliodendri: pădure cu o mie de copaci.
** Saltanaturi: fandoseli.

nu permite grosolănii. E de smalț... de sidef... de lumină. Dacă o atingi fără grijă se tulbură.

Urcușul este o înălțare. Urci ușor, călcînd pe iarbă. În urma ta este marea, împărăția aurului. A băut și ea și s-a amețit. A amețit-o vinul verii.

Urcăm... Totul este un urcuș. Urcăm... Soarele urcă, Melios urcă. Se întinde ziua pe pămînt... Îi încălzește.

Tu însă mai ai de urcat. Brazii nu mai au răbdare ca să te acopere cu răcoarea lor. Și iată, iată, în sfîrșit, pădurea. Colină liniștitoare. S-a așezat. Dacă vrei poți să te și întinzi, n-o să te oprească nimeni. Scoate-ți și haina, desfă-ți cravata. Scoate-ți, dacă vrei, și pantofii. Ești liber s-o faci. Poți chiar să și fluieri. Să cînți. Ce frumos ar fi să răsune un cîntec în pădurea pustie! Foarte frumos și foarte dionisiac. Dar lui Melios îi este somn. A obosit. N-a mai dormit de douăzeci și patru de ore. Și cum iarba, aici, e mătăsoasă, și umbra miroase a rășină. dormi. Ia-ți înapoi somnul ce l-ai pierdut. Întinde-te! Ce bine este! Somn ușor! O să vorbim după-amiază, cînd ai să te trezești. Te așteaptă și hîrtia, și creionul, și biscuiții. Toate... Deci visuri plăcute!

Se apropia o casă. Nu, n-aștepta să se ducă el. Venea ea spre el. S-a apropiat, s-a apropiat și l-a luat înăuntru. S-a „îmbrăcat" cu o casă! (Frumoase sînt visurile cînd ești sigur că nu sînt vise!) A intrat într-o cameră. Dar ce-i asta? În loc de pereți erau cărți. Atinge una. E din hîrtie. Se uită la titlu. „Melios Kadras." O ia pe cea dealături. La fel. Și apoi ce, „noi așteptam să devii mare poet!" tot spunea domnișoara. Așteptați? Păi nu vedeți? Da, a răsfoit-o! Ce vă spuneam? Asta este. Așa că încetați să mai „așteptați". Fetele și-au plecat capetele. „Domnule, spuse una cu părul lăsat pe spate și cu ochii negri ca tăciunii, domnule, mă închin. Lasă-mă să-ți leg șireturile pantofilor." Atunci își aminti că ciorapii îi erau găuriți. „Nu, vă rog." Dumnezeule! Îmi va vedea degetele. „Nu!" strigă și-și trase piciorul.

— Ah! s-a auzit atunci.

Melios s-a trezit brusc.

— Ah! s-a auzit din nou. Ăsta dă cu picioarele, bă!

Deschise ochii. Într-adevăr, cineva încercă să-i dezlege șireturile.

— Ajutor! Hoții! vru să strige, dar a rămas împietrit.

La fel de împietrit a rămas și hoțul. Cu gura căscată și cu mîinile pe șireturi.

— Ptiu! făcu. Tu erai, bă? Gata, s-a dus și cîștigul meu de astăzi.

— Sfiriktras!

— Numai ghinioane. Ce ți-a venit, mă, să urci în împărăția mea?

— Pe aici umbli tu?

— Aici mă descurc și eu. Adică și în altă parte, dar mai ales aici.

— Și ce faci?

— Ce pot... Îl ușurez pe unu și pe altu. Văd o pereche... Se întîmplă ca el să n-aibă verighetă și ea să aibă. „Te spun soțului tău", îi zic.

— Nu ți-e rușine?

— La fel mă întreabă și cavalerul respectivei. „Nu ți-e rușine?" „Ce să fac? îi zic. E mai bine să mor de foame? Deci... am să-i spun și eu soțului *ei*, ca să mă răzbun pe societatea noastră, care mă lasă flămînd. Vreau să uit, dar nu pot." Atunci domnul scoate două hîrtii. „Îți ajunge ca să uiți?" îmi zice. La bag în buzunar. „Vedeți-vă de treabă! le zic. Admirați natura. Și eu am să stau prin apropiere ca să nu se găsească vreo jigodie să vă șantajeze. S-a stricat lumea, dom'le! Știi ce șantagiști umblă pe aici?"

— Șantagiști, hai? Și tu ce ești?

— Îi apăr pe ceilalți de șantagiști.

— Și ce făceai adineauri cu pantofii mei?

— Mare filozofie! Ți-i furam.

— Și nu te-ai gîndit că mă lași desculț, măi? Nu ți-e milă?

— Ba... mi-e milă. Dar burții mele nu-i este milă, nu-i e nimic. Doar foame. Este oarbă și surdă. Cînd îi e foame, n-o pot stăpîni.

— Și dacă mă recunoșteai, tot mi-i furai?

— I-auzi vorbă! Mai întrebi?

— Ți-amintești ce mi-ai spus atunci?

— Ți-am spus ce ți-am spus, dar n-am semnat și vreun contract! Mereu vrei... reînviere? Și Cristos o dată a reînviat, gata!

— Hm, preoții îl reînvie în fiecare an.

— Șarlatanii! Ca să strîngă bani. Am cunoscut un popă care voia să-l reînvie de două ori pe an. Nu l-a lăsat despotul, și s-a răspopit. Te-a găsit poliția?

— De ce? Ți-am spus eu vreodată că mă caută poliția?

— Hai, nu face acum pe niznaiu. Tocmai mie?! Dacă ești curat, de ce nu te duci să dormi la hotel, mă? Hai?

— Am fost... Acolo am dormit. Dar ieri-seară m-au furat.

— Cine? Cît? Ah! Îmi vine să-mi sparg capul. Ziceam eu: „Mă Sfiriktras, pe ăsta tot o să-l fure, de ce nu-l furi tu, bă, care-i ești și prieten?“ Drace! Cît ți-au furat?

— Cinci sute de drahme.

Sfiriktras își mișcă degetele. Apoi începu să se lovească cu pumnii în cap.

— Na, dovleac putred! Na, pietroiule! Îi aveam în mînă. Și să vină alții să mi-i sufle? Bănișorii mei. Cum te-au îmbrobodit, mă? Au făcut pe prietenii, hai? Și ți-au plătit și mîncarea, nu?

— Da.

— Lucrează bine ăștia. Apoi... sînt și norocoși. Ai să-mi zici: „Tu n-ai fost norocos?“ Am fost. Dar mi-am aruncat norocul pe fereastră. Ptiu! Na! Și mi-am zis odată: „Mă Sfiriktras, ăsta merge drept spre foc. Pînă mîine dimineața o să-l lase gol pușcă. De ce nu-i dezbraci tu?“ Ei, n-am făcut-o. Și acum mă lovesc cu pumnii în cap. Ți-a... mai rămas ceva?

— Ceva mărunțiș.

— Ce să fac cu el? Ăia îmi mănîncă acum sutișoarele. Ai vreo țigară să-mi potolești năduful? Mulțumesc! Am făcut-o de oaie! Și dacă vrei să știi... de aia pîndeam atunci în afara orașului. Să nu treacă vreun boboc ca tine. Și te-am lăsat din mîinile mele ca orbul.

— Nu-i nimic, domnule Sfiriktras. Răbdare!

— Nu pot să-mi iert ce-am făcut. Ai mîncat?

— Tu?

— Nu. N-am băgat nimic în gură de ieri.

— Am niște biscuiți...

— Ce-s eu, bebeluș? Nu. Nu mănînc. Mi-a pierit pofta.

— Ciudat hoț mai ești și tu, mă Sfiriktras!

— Asta pentru că mi-a fost milă de tine. Păi... ești și tu amărît! Dar focul meu nu-l ai.

— Nu! Altceva mă miră la tine. M-ai lăsat așa... Melios îi arătă pachetul cu stofă.

— Care?

— Stofa. Tu ai vrut să-mi iei doar pantofii.

— Pantofii? Aș fi luat un sutar pe ei dacă-i vindeam.

— Și de pe asta?

— De unde o ai?

— De undeva, spuse.

Sfiriktras dădu cu piciorul în pachetul lui care se afla pe iarbă.

— Nu face nici o para chioară!

— Poate că a ta nu face. A mea însă...

— Păi la fel e și a mea. Frați gemeni. Uite-o! Luă pachetul, îi desfăcu din ziar și trase stofa afară.

— Poftim!

Iarbă... Pentru „lucru" ai luat-o?

— Ce „lucru"? Am cumpărat-o pentru un costum.

— Ce?!!

— Sfiriktras îl privea cu ochii ieșiți din orbite.

— Ce-ai zis? Ai cumpărat-o?

— Da. De ce?

— De ce? Stai! Cu cît ai cumpărat-o?

— Cu cinci sute. Vezi ce noroc!

— Oh, oh, măiculiță! Sfiriktras! Na un pumn. L-ai primit? Mai ia unul! Na!

A sărit în picioare și se lovea cu pumnii. Apoi se tăvăli pe jos și zicea într-una:

— Sfiriktras! Ești un neghiob, un... un prostănac. Na! Mai na una.

— Ce faci, măi Sfiriktras?

— Nu m-ai văzut, mă, acolo, afară din oraș? Aveam și eu un pachet în mînă. Am fost cît p-aci să ți-l bag pe gît. Pentru tine îl păstram. Dar... mi-a părut rău de tine în ultima clipă. Și mi-a luat altul pîinea de la gură.

— Poate că stofa ta e iarbă, cum zici, dar a mea este stofă adevărată, englezească.

— Din Birmingham!

— De unde știi?

— Păi de acolo e și a mea. De la Mițos Stravaridas, cu un pol bucata.

— Poate că a ta e așa, dar a mea...

— E stofă, hai? Ia arată-mi-o!

A luat-o. A privit-o, a pus-o jos și s-a prăvălit pe iarbă. Melios a rămas pe loc.

— A ars și... vru să spună Melios.

— Lasă. Taci! Au ars un fir și s-a umplut lumea de miros de lînă arsă. Ai? Știu. Am și eu...

A scos din buzunar vreo zece fire de lînă.

— Și totuși era de pe vas. Bag mîna în foc. Purta și bluză de marinar.

— Era în haine de „serviciu". Cum ți-a umflat stofa, s-a schimbat. Ai văzut? Și eu, prostul, te-am lăsat. Așa-mi trebuie. Cum te-au îmbrobodit, mă? Unde? Cînd?

— Ieri-seară.

— Cînd erai cu ei?

— Da.

— Am priceput. Erau dintr-o bandă. Doi se văicăreau că n-au bani la ei, nu? Se băteau cu pumnii în cap că pierd ora de plecare a vasului, nu-i așa?

— Da. Unul a plîns chiar de necaz.

— Ptiu, bă Sfiriktras! Încă o dată îmi vine să-mi sparg capul de un copac. Lucrează lumea, prietene.

— Dar părea că nu se cunosc între ei.

— Şi ce voiai să-ţi spună? Că făceau parte din aceeaşi bandă? Ah! M-am ars!

Deodată şi-a ridicat privirea chinuită.

— De ce, mă, mi-ai făcut una ca asta? îi zise lui Melios. Şi acum, iată, sîntem pierduţi amîndoi. Şi te-ai mai şi supărat cînd te-am făcut „incult".

— Dar nu fac altceva oamenii de aici, din Salonic? N-au altă treabă?

— Şi asta ce e? Scordolea?

— Vreau să zic . . . treabă cinstită.

Atunci Sfiriktras a izbucnit:

— Cinstită? Şi e cinstit lucru, măi prietene, să fii prost? Ei? E cinstit lucru să-ţi oboseşti ochii . . . să strîngi bănuţ peste bănuţ şi apoi să te duci şi să-i arunci singur în buzunarul primei lepădături pe care-o întîlneşti în faţa ta? Ei? E cinstit lucru, măi prietene, o dată ce ştiai că eşti fraier, şi o dată ce mai ştiai că îi vei dărui, e cinstit, repet, să-i dăruieşti altora şi să nu mă preferi pe mine, pe prietenul tău, Sfiriktras? Ei? Sînt cinstite toate astea? Şi te mai superi că am vrut să-ţi iau pantofii. Mă, pe tine trebuie să te lase omul gol-puşcă şi să te arunce în Karaburnu! Animalule! Boule! Dă-mi acum o ţigară. Mulţumesc! Iartă-mă, şi de acum nu-ţi mai spun „fereşte-te din calea mea". Ce să-ţi mai iau? Nu mai ai nimic. Eşti o mirţoagă. Şi nici măcar o para n-ai să mai cîştigi de-acum încolo. Asta ţi-o dau eu în scris. Dacă Sfiriktras se descurcă greu, ai să te pricopseşti tu? Jur pe mama care m-a născut că mi-e milă de tine. Mă crezi?

— Da.

— Mi-e milă. Mi-e milă şi de mine care am înghiţit găluşca, dar mi-e milă şi de tine. De asta vreau să te ajut. Deci . . . te iau ajutorul meu, Petridis, vrei să „lucrăm" împreună?

— Ce anume?

— Să cîntărim aer bătut. Ce lucrează un om deștept, mă, în zilele noastre?

— Ce lucrează?

— Îi pune pe fraieri să muncească pentru el și el ia totul mură-n gură.

— Nu. Nu accept.

— Am înțeles. Tu vrei invers. Să-i strîngi tu și să ți-i ia alții. Nu te-ai săturat, mă? Nu ți-ai băgat mințile în cap după tot ce-ai tras? Trezește-te! Ai să vezi. O s-o ducem fain. Chiar ai să te și cultivi pe lîngă mine și n-o să mai poată nimeni să-ți tragă clapa.

— Nu, Sfiriktras, cît despre „cultură", astea sînt ultimile lecții pe care le iau. Ieri-seară mi-am luat diploma. Și află că am plătit-o scump, mai scump chiar decît lecțiile de la școală, și asta n-am s-o uit niciodată. Regret că trebuie să iau o astfel de hotărîre, și sînt foarte trist, dar . . .

— Ce hotărîre? Nu pricep nimic.

— Sfiriktras! Înainte credeam că toți oamenii sînt buni. Cine nu era, nu trebuia să-i descopăr eu. Se vedea cît de colo. Îți făcea rău! Acum trebuie să fac invers. N-am să mă mai destăinui nimănui, nimănui.

— Grozav!

— Nu grozav. Groaznic. Și foarte trist. Parcă aș coborî în iad. Dar n-am să mai rîd, ca să nu-mi vadă viermii rîsul, să creadă că sînt cadavru . . . și să dea năvală.

Sfiriktras se scărpină în nas.

— La dracu! N-am înțeles. Dar fă cum crezi. Eu te las. Cît despre cultură, lasă-te păgubaș. Văd că te-ai cultivat și singur. Îți amintești? Ți-am spus-o: „Păzește-te!" Nu m-ai ascultat.

— Mi-ai spus: „Păzește-te de Sfiriktras". Nu mi-ai spus să mă păzesc în general.

— Și cine e Sfiriktras? Nu e și el „general"? Adică o lepădătură? Nu e un hoț? Parcă e unul singur Sfiriktras, ca să te poți feri? Sfiriktras este, uite, o hazna.

Numai că el se ridică la suprafață și pute de parcă ți-ar zice: „Ferește-te". Dar ferește-te și mai mult de cel ce nu se ridică la suprafață, care nu-ți strigă „Ia-mă!" Poftim! Ți-am dat o lecție despre mlaștină. Restul ai să-l înveți singur. Ce să înveți, zic? Ai și învățat. Hai, acum mergi sănătos! Ferește-te de Sfiriktras! Dar nu, am încurcat-o. „Ferește-te de Sfiriktras", am zis? Greșeală! Sfiriktras e șarpe de orizont deschis, fluieră. Ferește-te de șerpii care nu fluieră, de șerpii muți. Noroc acum! Mă duc după vreo învîrteală.

Capitolul ZECE

Ziua răsărise în fața lui nepăsătoare, indiferentă. Nu-i pasă de loc că peste puțin o va alunga noaptea. Și de ce să-i pese? Mîine vine din nou. Nu se teme de stihiile nopții. La fel și de ale zilei. Dar parcă noaptea avea stihii? Și stihiile nopții și ale zilei sînt aceleași.

Melios nu se temea de ele. Puțin a suferit pînă acum? Stihii ... De unde să le ia? Le-au întrecut cei ce se tem de ele. Cît te-ai maturizat, Melios, în două zile numai. Și cît te-ai schimbat! La început ai crezut că te-ai dat jos numai de pe cal. Că din călăreț ai devenit pieton. Faptul că ai devenit pămînt și ești călcat în picioare abia acum l-ai descoperit.

Dinspre localurile de pe malul mării se auzea muzică. Nu se poate. Oamenii vor să înoate în muzică. Altfel poate greșesc și se înnacă. Totul cu muzică. Și săparea gropii celuilalt, pînă și asta nu s-ar face perfect dacă n-ar fi acompaniată de muzică. Muzică. Muzică pretutindeni. Altfel împietrește totul. Vor paraliza toate profesiile.

A trecut o pereche îmbrățișată. Cei doi l-au văzut și au tresărit ca niște păsări speriate. Apoi s-au liniștit. Asta înseamnă că mai inspiră încă încredere. Că nu s-a sălbăticit încă. O să vedem cît o să dureze calmul tău, Melios, după atîtea peripeții. O să vedem. Omul se naște fără unghii. Apoi abia îi cresc și atunci ori și le taie și devine om, ori le lasă și devine fiară. Prostii! Karlaftis sau Karumbalos, care au sfîșiat atîtea inimi, le-a avut tăiate pînă în carne. Pe cînd Bitros — care nu s-a atins nici de țîntarul care i-a supt sîngele lui de țigan — le are mari ca niște linguriță. Pe fiara de astăzi n-ai s-o mai recunoști după unghii. Ceea ce se spune că „pe leu îl recunoști după unghii". sînt prostii. Astăzi nici o fiară

omenească nu-şi mai arată unghiile. Le ascunde, le înfige invers în carne, ca să nu i se vadă cînd îi înşală pe cei cinstiţi, ca să fie considerată înger căzut drept din cer.

Fie. Eu zic, Melios, o dată ce toate s-au pierdut, să te predai somnului, să uiţi. Parcă dacă stai şi numeri ceea ce ai pierdut ai să recîştigi ceva? Nu!

De asta uită mai bine, şi fii atent ca de acum încolo să nu mai pierzi nimic. Dar parcă mai ai ceva de pierdut? Tot ce ţi se putea fura, ţi s-a furat. Tot ce era de pierdut, ai pierdut. Ce-ţi mai rămîne? Nimic. „Nimic", zici? Ah, nedrept mai eşti, Melios! Nedrept, neatent, împrăştiat. Asta eşti. „Ce-ţi rămîne", ai zis? Totul. Dar ce crezi? Că cinci sute de drahme valorează viaţa? Apoi tinereţea! Dar am uitat lucrul principal: Cinstea! Mîndria! Te-ai născut călăreţ, fiule. Pentru că tu ce crezi? Dacă nu ai cal şi ai descălecat, eşti simplu pieton? Să nu te mai aud că spui aşa ceva. Dacă nu erai călăreţ crezi că te-ar fi privit cu ochii uimiţi domnişoara Cleopatra? Şi oare şi-ar fi deschis inima moş Gaitanis Anatreftos? Ce nume frumos! Dar mai ales ţi-ar fi arătat respect — cine? — un om de nimic, domnul Sfiriktras?

Prietenul nostru s-a liniştit. Uite, aşa făcea de mic, şi de asta a ajuns aici! În locul lui un altul poate că se afla acum la Eptapirghion. Puţini au păţit-o? „Pensionarii închisorilor" ce sînt? Un fel de copii orfani şi părăsiţi, care n-au avut de ce să se sprijine, unde să se încălzească şi au găsit un „cămin" la închisoare. Într-o bună zi pînă şi Sfiriktras — care tot mai are ceva bun în el — chiar şi el poate să-ţi spună: „M-am plictisit, măi frate, afară şi tot afară. Mă duc să mă întind puţin la răcoare". Asta a fost primul acoperiş care l-a apărat. Oare ce-ar fi dacă te-ai duce şi i-ai spune: „Iertare, n-am acoperiş, mă lăsaţi să-mi petrec noaptea aici?" Era curios. Oare ce i se va răspunde?

— Mai eşti aici, mă? auzi şi-l văzu în faţa lui pe Sfiriktras.

— Asta mi-ai fi răspuns? îl întrebă.

— Ce anume?

— Nimic, domnule Sfiriktras. Vorbeam cu mine.

— Ia spune-mi! A trecut acum pe aici o pereche?

— Da.

— Ia gîndește-te bine! „Respectiva“ avea mănuși? De dimineață tot dau tîrcoale. Dar nu și le scoate.

— Nu-mi amintesc. Cred că nu. Dar ce, ce se întîmplă?

Sfiriktras era însă deja departe. Alerga spre poteca pe care dispăruse perechea. Tare misterios și enigmatic mai era! Ce-l deranja acum dacă fata purta mănuși? Gata cu sărmanul Sfiriktras. Mic ciubucar. S-a apucat de furtișaguri. O pereche de mănuși — poate că erau găurite. Cît ar fi cîștigat? Zece drahme. Gata! Societatea noastră nu se ținea bine pe picioare o dată ce nu-și putea hrăni hoții și-i împingea la faliment . . .

Sfiriktras s-a întors încruntat.

— Le poartă, spuse plin de revoltă. Le poartă într-una, tîrfulița!

— Dar ce te deranjează, mă Sfiriktras?

— Ce mă deranjează? Cum am să văd, mă, dacă are sau nu verighetă? Pentru că el are. Ai înțeles? Are, slăbănogul. Și acum, ce să mă fac?

— Ai să-ți petreci seara ca un om cinstit.

— Eu? Nu mă înec mai bine? Știi ce-mi propui tu acum, mă Petridis? Să mă culc flămînd. Ei, nu ține, n-am să-ți fac pe voie.

Melios era mirat de felul deschis cu care-i vorbea. Ce îndrăzneală are și ăsta!

— Bine, îi zise, dar nu te temi că te denunț?

— Tu? Ah, de n-aș fi fost flămînd, mă prăpădeam de rîs. Tu? Cui? Poliției. Aman, măi Petridis, ce ți-am făcut, măi frățioare, de mă gîdili așa? Am să încep să sughiț de atîta rîs.

— Adică ce crezi, că nu pot?

— Tu?

— Da, mă, eu!

Sfiriktras s-a ridicat amenințător și l-a prins de guler.

— Scoală, bă! Du-te! Dacă nu te duci, ești laș din leagăn! Mai stai încă? Ei, atunci am să te duc eu pe sus. Hai, bă, cîrpă! Faci acum pe ploșnița moartă, ai? Ptiu! Mi-e scîrbă să te și ating. În sfîrșit, sînt lihnit și nu pot să te duc pînă la poliție. „Ia priviți, măi, le-aș fi spus. Broscoiul ăsta vrea să mă denunțe. Datele mele, cred, sînt cunoscute aici. Asteris Dumanaros, scrie și Iapapas... sau Sfiriktras. Luați acum și datele denunțătorului. Petridis și așa mai departe. Restul o să-l aflați într-o clipă, pentru că domnul ăsta de aici este «căutat». Să n-am parte de „lucru“ dacă n-aș face-o. Dar nu mă țin balamalele. Asta pentru că sînt flămînd.

— Uite, ia biscuiții mei! îi zise Melios.

— O clipă. Mi-i dai ca să te las în pace?

— Nu știu ce-o să faci pe urmă. Aia-i treaba ta. Eu ți-i dau din două motive. Mai întîi pentru că ți-e foame, și apoi ca să lași perechea în pace.

— Stai! Pentru pereche o faci, sau pentru mine?

— Și pentru tine și pentru pereche.

— Fain. Dă-mi, acum, să rumeg. Taci, că am scăpat amîndoi ieftin. Știi ce aglomerație e acum la Eptapirghion? Sardelărie. Să lăsăm deci „înghesuiala“ pentru mai tîrziu, cînd peștii vor fi mai rari. Și acum „poftă bună!“ Știi ce-mi chiorăie mațele? Tu n-ai poftă?

— Nu.

— Păi, leneveala îți taie pofta de mîncare. Pe cînd eu, care lucrez de azi-dimineață.

Melios s-a scîrbit.

— Ai să taci odată? Nu pot să te sufăr cînd numești „lucru“ furtul.

— Și cum vrei să-i spun, mă? Leneveală? Ai văzut tu vreun closetar să-i fie scîrbă de munca lui? Domnule, nu trebuie să disprețuiești munca care-ți dă pîinea cea de toate zilele. Negustorul, bancherul zice vreodată: „fur“? Nu. Zice: „lucrez“. Și fură milioane. Atunci de ce să spun că „fur“ eu, care abia îmi cîștig pîinea de pe o zi pe alta?

— Și lucrul ăsta e cinstit?

— Mă vezi? Un lac de sudoare am stors.

— N-o să putem să ne înțelegem niciodată! îi zise Melios.

— Cu atît mai bine. Dacă ne înțelegeam te puneai și tu pe lucru și-mi luai pîinea de la gură. De aia, mai bine rămîi cinstit, ca să pot și eu să mă descurc mai ușor. Dacă o să fim prea mulți, o să apară și aici șomajul, ca în toate meseriile. Mulțumesc pentru masă. Acum, că am mai prins puteri, mă duc să văd dacă fandosita aia și-a scos mănușile. Rămîi cu bine.

— O clipă, Sfiriktras!

— Hai!

— Pot să-ți spun ceva?

— Durează mult?

— Nu.

— Atunci dă-i drumul. Zi-i!

— Dacă, de exemplu, se duce unu la închisoare și le spune: „Mă țineți o zi-două pînă îmi găsesc un acoperiș" îl închid?

— Vezi ce nedreptate? Nu! Nici n-o să se întoarcă să te privească măcar temnicerul. Ca să te închidă, trebuie să te ducă legat jandarmul, care o să te predea tribunalului, și așa mai departe. Foarte greu. Deci mută-ți gîndul. Nu-i nimic de făcut. Altceva!

— Dacă se întîmplă ca cineva . . . nu eu.

— Știu. Eu. Deci . . .

— Dacă rămîne pe dinafară, și se întîmplă să fie pe lîngă Hiliodendri . . .

— Lasă. Taci! Am înțeles. Dacă poate să-și petreacă noaptea aici, în pădure, vrei să zici?

— Da.

— Se poate. Mai alaltăieri și-a petrecut noaptea aici unu. Ceva mai departe. Romantic, fain! Dimineața l-au găsit cu capul zob. Cineva i-l zdrobise cu un pietroi. După cum vezi, mută-ți și de aici gîndul. Dar prea dai ocol, măi băiete, vorbește mai clar. Vrei să intri în bandă? De lucru e puțin. Dar ne descurcăm noi.

— Nu!

— Atunci rămîi cu bine. Dacă te răzgîndești . . .

— Nici gînd.

— Fain . . .

A plecat privind ca o pisică sălbatică de jur împrejur, să vadă dacă n-apare cumva perechea.

Melios înțelese că Sfiriktras nu se mai putea îndrepta ușor.

Avea și el pasiunea „meseriei". O lăuda. La ce te puteai aștepta? Și evoluția lui — dacă te puteai aștepta de la el la vreo evoluție — s-ar fi făcut poate spre mai rău. Din hoț mărunt ce era, putea deveni mare spărgător. Păcat că pentru o clipă Melios a avut naivitatea să creadă că se va îndrepta. Doar s-a luptat, ca să-l strice, o societate întreagă, cu poliția ei, cu justiția ei, cu închisorile ei, și o să-l îndrepte un „necopt", care cade mereu victimă colegilor lui Sfiriktras?

A pornit spre oraș. Cam pe aici — zicea Sfiriktras — l-au găsit pe omul ce-a dormit o noapte în pădure cu capul zob. L-ar fi lăsat răufăcătorii ăștia să trăiască? Dacă pînă și Sfiriktras, pe care-l cunoaște, și tot a încercat să-i scoată pantofii din picioare. Și dacă îl prinzi asupra faptului, în loc să se rușineze; te mai și înjură pe deasupra că i-ai stricat „treaba". „Să nu ți se facă scîrbă?!" cum zicea un vecin de-al lui, pe nume Avachian! „Avachian — îl întrebai — de ce nu te căsătorești?" „Nu ți se face scîrbă, iavrum?!" îți răspundea. Înjura viața, o scălda în înjurături. „Ei, atunci de ce trăiești?" îl întrebai din nou. „Să nu ți se facă scîrbă, bre?!" răspundea iar. Te înfuriai și tu și-l mai întrebai: „Atunci de ce nu mori, mă?" Și răspunsul venea cu întîrziere, amar, monoton: „Să nu ți se facă scîrbă, iavrum?!"

Așa o călăuză să ai în viață. Și totuși, Avachian, cu toată scîrba și ura lui pentru toate, a făcut avere. Prieteni — ca să fim sinceri — nu avea. Dar avea dușmani și bani. „Și ce-ai să faci acum, măi Avachian?" îi ziceai. „Nu ți-e scîrbă, măi iavrum?!" îți zicea.

— Nu. Nu mi-e scîrbă.

Atunci Avachian te privea, de parcă veneai de pe altă planetă.

Frumos, vrăjit părea de aici Salonicul. Dar „nu ți-e scîrbă?“ Ce să faci cu el? Nu-ți ajută la nimic. Te miri doar cum nu-i era rușine, cum nu se urîțea cu atîția hoți, cu atîția șarlatani și jandarmi pe care-i încălzea la sînul lui. Seamănă cu o păcătoasă care-și petrece nopțile cu toată spurcăciunea societății, iar dimineața strălucește de prospețime și frumusețe ca trandafirul în zori. Cum s-au încurcat lucrurile pe lumea asta? Și cum puteau locuitorii acestui oraș să vadă toate acestea și să le înghită, și să mai fie pe deasupra și mîndri de orașul lor? Cum? Ah, „să nu te scîrbești“ chiar dacă nu ești Avachian?!

Coborîșul este totuși plăcut. Odihnitor. Suflă puțin și vîntul. Totul e calm, și orașul se întinde în fața oglinzii de argint, și se pregătește de găteala de seară. Îl vezi? Uite-l! Spune-mi cu ce seamănă acum? Cu tot ce-și poate închipui mai frumos mintea ta. Cu porumbelul care abia a ieșit din pîrîul unde s-a scăldat. Să ne grăbim puțin, prietene, să nu zboare și să-l pierdem. A ajuns la cofetăria „Floca“ într-un suflet. Grădina era plină de o mulțime pestriță. Era ora cînd se servea înghețată. Trece pe lîngă niște vile ... Apoi încep căsuțele sărăcăcioase. Dar ia stai puțin! Nu-i pe aici, pe undeva, cîrciuma unde l-au lefterit ieri-seară? Sigur că pe aici este. Să treacă pe acolo, cine știe! Poate că-i cunoștea cîrciumarul pe hoții ăia. Și chiar dacă-i știa, ai să-mi spui, ce-o să iasă? O să-i predea la poliție? Prima întrebare a polițiștilor ar fi: „Datele denunțătorului (acte, certificate), cînd ai sosit, în ce scop etc ... etc ...“ Te duci să-ți cauți dreptatea și dai de belea. Stai mai bine la locul tău. Organele ordinii există ca să strice ordinea. Să te bage mereu în încurcături, să n-ai timp să respiri nici o clipă. „Nu te scîrbești, bre iavrum?“ Nemuritorule Avachian!

Totuși s-a dus la cîrciumă. Poate din curiozitate, poate de ură ... Așa ca să vadă la lumina zilei decorul furtului de ieri. „Taverna Frumosul Kuclugias“ — Sta-

mos Fasuras. S-a dus și s-a așezat la aceeași masă. „Cafea nu există! îi zise cîrciumarul din ușă. Ți-o spun ca să nu..."

— Mulțumesc! N-am venit pentru asta.

— Pentru cei întîrziați am însă fasole la cuptor cu piper negru.

— Adu!

Era scump la vorbă. Cuvinte puține, nu dușmănoase, dar destul de reci ca să-ți taie cheful de conversație.

— Am fost și ieri-seară aici, îi zise.

— Știu. Nu cumva ai avut încurcături?

— De unde știi?

Și-a arătat părul care albise de la tîmple.

— Te-au dus în vreo chichineață?

— Nu înțeleg.

— Te-au atras la „trestie"? Cu alte cuvinte, ați „lucrat" aseară?

— Nu înțeleg nimic, domnule, îi zise Melios sincer. Și mă mir de ce-mi vorbiți în limba asta.

— Vorbesc pe limba ta.

— Mă rog.

— Nu te ruga, că n-ai nimic de cîștigat. Dacă nu erai și tu de teapa lor ce aveai cu ei? Hai?

Melios i-a explicat atunci totul. Cum a nimerit aici, cum l-au încolțit. I-a povestit apoi de vizita „marinarului", de înșelătorie și apoi de furt.

— Hm! Atunci se schimbă treaba. Te-au dezbrăcat, adică, cu „metodă". Ei, cîinii dracului, de-aș pune mîna pe vreunul...

— Dumneata? De ce? Dumneata n-ai pățit nimic.

— Mi-a stricat faima localului. Am să-i urmăresc însă. Și dacă...

— Pe mine să nu mă amestecați.

— Nu înțeleg. Adică îi lași de capul lor?

— Sînt singur. Ei sînt mulți.

— Polițiștii sînt și mai mulți.

— Ei, uite, asta este.

— Ce-ai zis?

— Nimic. Cît face mîncarea?

— Patru drahme. Îmi pare rău pentru tine. Dar îmi pare rău și de mine. La meseria asta păcătoasă nimeni nu se gîndește. De aceea sînt nevoit să mă gîndesc eu. Nu vreau bacșiș. Ține-l! Bine că ți-au lăsat și pe ăștia.

— Se grăbeau.

— Da, da. Toate profesiile au și partea lor proastă. Anul trecut pe mine, care mă vezi, m-au pus să plătesc paharele sparte. Era tîrziu, ca ieri. Clientela mea, ca și ieri. Ei băuseră. „Paharele sparte separat!“ mi-au spus cînd le-am dus nota de plată. „Cele sparte nu se pun niciodată separat, le-am zis. Așa este regulamentul. Cine sparge, plătește!“ Ei, ce crezi că mi-au răspuns derbedeii? „Fain! Atunci să le plătească vinul tău, pentru că el ne-a făcut să le spargem.“ Ce să fi făcut? Am căutat un polițist. N-am găsit. „Bine! le-am zis. Am să plătesc eu paharele sparte. Dar le scriu pe nota voastră de plată“. „Bine, bine! mi-au zis. Așa să faci. Și cînd o face plopul pere și răchita micșunele, să vii să-ți plătim, da?“

A șters masa și s-a dus să ducă firimiturile.

— Deci, spuse cînd se întoarse, credeam că niciodată prigonitul nu-și găsește dreptatea.

— Sînt de aceeași părere.

— Ei, greșești. Într-o seară, cred că trecuseră vreo opt luni, aud la restaurantul vecin gălăgie. Înjurături, pumni în masă, tămbălău. Mi-am scos șorțul și m-am dus. Ei, ce-am văzut? Erau „puișorii“ mei. Făcuseră și acolo la fel. Din cauza tămbălăului ieșiseră niște flăcăi de prin vecini. „Veniți, măi băieți, și ne dați o mînă de ajutor!“ le-am spus. Și le explic pe scurt ce soi de oameni sînt și ce glume grosolane fac.

— Și? întrebă Melios curios.

— Ceva mai departe e marea. Acolo i-au dus, la saramură, după ce i-au bumbăcit bine. Ce să-ți spun, măi băiete? Cu o mie de franci paharul dacă-mi plăteau nu eram mai mulțumit.

— Ei, uite, că există și dreptate pe lume, spuse Melios.

— Ba ... Crezi că lasă Nedreptatea ca Dreptatea să vadă fața lui Dumnezeu...

— Ai păţit ceva?

— Desigur. Ce, crezi că ne lasă în pagubă societatea?

— Şi ce v-au făcut, domnule Fasuras?

— Unde dracu le găsesc, măi băiete? Judecătorii, vreau să spun. Ştii ce-au născocit? Că nu-i treaba nedreptăţitului să-şi caute dreptatea. E treaba justiţiei, cică. Nu-i nedreptate asta?

— Mai întrebi?

— Judecătorul spune că este „dreptate". Şi după ce-mi mănîncă dreptatea, mă mai şi pedepseşte pe deasupra, pentru că am făcut, cică... stai să vezi, cum i-a spus... Aa! „Autodreptate". Grozavă societate. Altul te bate, altul suferă, altul se supără, şi altul se răzbună! Mănînci bătaie, şi pe deasupra te mai bagă şi la închisoare, pentru că n-ai stat s-o mănînci cuminte, şi ai ţipat. Unde s-a mai auzit, măi omule, aşa ceva? „De ce ne aflăm, domnule, noi aici? (Judecătorii adică.) Ca să nu-ţi permitem să ţipi cînd eşti bătut. Ci să ţipăm noi... Asta înseamnă justiţie." Tu ştiai lucrul ăsta? Eu nu. Acum am aflat. Justiţie înseamnă să te bată, să te fure, să te lovească cu picioarele, şi tu să taci *„mîlc"*. Să încasezi toată bătaia liniştit şi apoi să te duci la telefon şi să spui: „Domnule judecător, înfurie-te! Scoate-ţi năduful! M-au bătut!" Spune-mi acum tu, băiatule, societate este asta? Omenie?

— Nu ţi se face scîrbă, domnule Avachian... pardon Fasuras!

— Cum ai spus? Binecuvîntată să-ţi fie gura!

Capitolul UNSPREZECE

Cîte case sînt în Salonic? Nenumărate. Ei, află, cu cît sînt mai multe case într-un oraș, cu atît ai mai multe șanse să-ți petreci noaptea sub cerul liber. Sub constelația „Ursei Mari". Să te muște ursul, să dai ortul popii. Somnul? La fel și în seara asta. Nu există. Adică există, dar cu chirie. De împrumut nu există. A fost suprimat. Există la Hiliodendri. Dar dimineața în loc de pernă riscai să ai o piatră și sub ea capul „plăcintă".

Ce simplă și fără griji e viața afară, pe cîmpie, în căpițe! Greieri, meteoriți, lilieci, o psalmodie simplă, sfîntă, o rugă și o legănare pentru toți cei ce nu au fost legănați atunci cînd trebuia . . .

Dimineața te scoli ușor, arunci de pe suflet toate greutățile. Prin fața ta vor defila trecătorii. Unul o să-ți spună „bună ziua" și n-o să-ți ceară să-i plătești pentru asta. Altul o să-ți ceară un chibrit și o să ți-l plătească cu o țigară. Undeva, la umbră, ai să întîlnești, poate, un om care-și purică cîinele. Copilul nu-l purică, pentru că mușcă. Nu-i nimic. Viața să se rostogolească. Și dacă viața se rostogolește, mîine se va rostogoli și un harbuz în cortul lui. Aici însă ce-o să facem, în acest Babel nou, care e mai rău decît cel vechi? Da, așa e, pentru că oamenii vorbesc aceeași limbă și nu se vor putea înțelege niciodată.

Pe drumul care mergea — încotro? Nu știa nici el — a întîlnit niște cîini. Ce păcat că nu știa limba lor! I-ar fi întrebat unde-și petrec noaptea. Pentru că ei, oricum, se descurcă într-un fel. Și dacă nu găsesc casă tot se adăpostesc în vreo fundătură, sau în vreo căpiță. N-o să meargă dimineața la ei jandarmul să le ceară actele sau „cînd ați sosit și pentru ce scop" etc . . . etc.

Iată unde l-a dus legea pe om! Şi de ce, mă rog, s-a inventat legea? Ca să nu-l lase pe om să se prăpădească? Şi ce face? Îl prăpădeşte ea de-a binelea şi-l mai şi batjocoreşte pe deasupra. Îl numesc „fiinţă privilegiată“ şi aşa mai departe. Ruşine! Broscuţele, da. Ele, da. Sînt privilegiate. S-a dus cineva vreodată la ele şi le-a obligat să cînte note? Nu. Ele cîntă bucuria vieţii la lumina lunii. Le-a spus cineva vreodată că ceea ce cîntă ele nu este un imn închinat dragostei şi libertăţii, „că tulbură liniştea publică“? S-a dus? Nu, nimeni. Atunci?

Domnul Fasuras, care nu este un înţelept, ci un simplu meseriaş puţin lacom, a dat o definiţie desăvîrşită justiţiei: „Justiţie înseamnă metoda care-l împiedică pe cel nedreptăţit să-şi găsească dreptatea“. De exemplu, cel fără acoperiş este nedreptăţit? Este. Ei, ce face justiţia cînd îl miroase? Îl apucă de guler şi-l pedepseşte. „Să te înveţi minte altă dată să rămîi fără acoperiş!“ A trecut o pisică cu un peşte în bot. Cine este nedreptăţitul? Pisica sau peştele? Nimeni, cică. Pescarul. Dar pisica este de altă părere, zice că ea este nedreptăţită, pentru că n-a lăsat-o pescarul să-l ia frumos, ci a fost nevoită să-l fure. Şi numai peştele, numai el, care este atît de nedreptăţit — cel mai nedreptăţit dintre toţi — n-are dreptul să protesteze. Pentru că este peşte. Nu are voce. Aici n-o să funcţioneze niciodată justiţia. Pentru că justiţia nu intră la cîntar, nu se cîntăreşte niciodată. Îi cîntăreşte însă pe ceilalţi. Hai, acum găseşte dreptatea dacă poţi. „Nu ţi-e scîrbă . . “ Iertare, Avachian.

Timpul, însă, trece. Seara coboară . . . şi se prevesteşte o noapte rece. Să se ducă să se întindă pe o bancă. O să-l alunge, ştie sigur. „Băncile, or să-i spună, sînt ca să stai pe ele, nu ca să te întinzi.“

Simţea nevoia să vorbească puţin cu moş Anatreftos. Poate că el i-ar fi alungat groaza ce-i cobora în suflet o dată cu noaptea. Dar de ce să-l amărască? L-ar întreba din nou dacă şi-a găsit un colţişor pentru la noapte. Melios o să-i spună „nu“ şi bătrînul o să se întristeze şi mai mult.

Încotro să se ducă? Unde? „Există o cafenea în Vardaris, care este deschisă toată noaptea, dar să nu te duci acolo. Acolo sînt adunate toate leșurile și tot putregaiul lumii. Cuțitari, hoți, desfrînați, codoși... Toate rănile lui Iov."

S-a hotărît. N-o să se ducă. Dar ca să te hotărăști să nu te duci într-un loc ca acela, trebuie să găsești altul, cumsecade. Poți? Nu.

Un asemenea loc nu există în Salonic, acest oraș uriaș, ca o pierzanie. Dar decît să mergi și să stai cu toate putreziciunile, mai bine stai în frig. O să și plouă în noaptea asta. Mai bine. Pneumonia va sosi mai repede. „Turnul alb" plutea într-o liniște rece. Băncile străluceau ude. Toate acestea accentuau sălbăticiunea pustiului. Ia uite! Aici a plouat. Pe cînd încolo, spre domnul Fasuras, era uscat. Probabil că acum plouă și acolo.

Nicăieri n-o mai fi un locșor uscat? Orașul s-a urîțit. Și cînd te gîndești că nici nu sosise iarna... Să vezi mai încolo ce-o să fie. Acest oraș frumos, „mireasa mării", va deveni „soacra mării." Atunci am să-i văd eu pe poeți ce-or să mai cînte! Dar ce întrebare! Au și ei ce cînta și vara și iarna. Pe Antula Statopolu, poetă frumoasă și o personalitate — a spus-o chiar domnișoara Cleopatra — magnetică. Să vezi că n-o să trăiască prea mult. Ființele rare nu trăiesc mult. Sărmana Antula Statopolu! Dac-ar ști c-o să trăiască atît de puțin... Si nici măcar „puținul" ăsta să nu-l poată trăi cum vrea. Pentru că și aici există opreliști. „Convenții sociale." Dar Melios trebuie să facă orice ca să n-o cunoască pe fata asta. Nu cumva să-i scape și să-i spună că „zilele îi sînt numărate" și s-o facă să le piardă și pe astea.

Ploaia s-a întețit. Și.. acum a zărit undeva o cafenea. A alergat și a intrat. Afară a început să sufle vîntul. Apoi a început să plouă cu piatră și să lovească în geamuri.

— Calamități! spuse unul.

Era îmbrăcat în haine călduroase, curat, poate avea și o casă călduroasă și îngrijită. Minciuni. Ce avea el de

suferit? *Ei* se îngrijseră de toate. Pentru ploaie au găsit impermeabilul. Pentru trăsnet, paratrăsnetul. Pentru sărăcie însă au găsit ceva? Nu. Dar ce nevoie au? Sărăcia nu-i atinge pe ei. Îi atinge pe ceilalţi. „Sărăcia crează meseria", se zice.

Îşi mai bat şi joc pe deasupra, înţelegi? Aici nu poţi găsi o pîine, o colibă. Atunci despre ce fel de meserie îmi vorbeşti, domnule? Care meserie? Meseria de a tace? Frumos ar mai fi, nu? „Meseria noastră e tăcerea." Mergi!

— Calamitate adevărată, spuse din nou omul. Avea şi o umbrelă frumoasă, cu mîner de os.

Dar ca şi cum s-ar fi supărat, ploaia a încetat deodată.

— Hm, s-a oprit! spuse domnul. Calamitate... Toanele universului... Îmi permiţi, tinere?

— Nu!

I-a arătat mînerul umbrelei. „Îl vezi?"

Melios i-a arătat hainele ude.

— Dumneata vezi astea?

— Puţin îmi pasă.

L-a dat la o parte cu umbrela şi a trecut. Un chelner i-a spus „să treacă să se aşeze la o masă". Şi se mai zice că a dispărut politeţea din lume.

— Mulţumesc! spuse. Nu vreau.

— Bine, dar nu se poate...

— Ce nu se poate?

— Nu se poate să staţi în picioare...

— Ei, iată că se poate.

— Nu se poate!

Ia uite ce cap!

— Cum nu poţi, măi? Ale tale sînt picioarele, sau ale mele? Îndoaie-le şi stai, sau ia-ţi-le şi pleacă. Nu poţi sta în picioare.

— Şi dacă mă aşez, ce se întîmplă?

— Nimic. Totul se aranjează.

Iată că era simplu. S-a dus şi s-a aşezat. Dintr-o dată chelnerul a devenit alt om. A tuşit şi s-a înclinat:

— Ce serveşte domnul?

— Nimic!

— Nu se poate ca domnul să nu servească nimic. Domnul ori o să servească ceva, ori o să plece.

Ce să facă? „Domnul" a plecat. Noroc că se oprise ploaia.

Cîțiva polițiști stăteau într-un colț și-l priveau bănuitori. Peste puțin îl vor opri, îl vor cerceta, îl vor aresta. Dimineața, pline de bucurie, ziarele ar fi urlat: „A fost arestat un suspect". Și or să explice și de ce: „Deoarece umbla fără țintă în miezul nopții". Ei, păi nu era chiar o nelegiuire neînsemnată. Fără țintă... Au dispărut, domnule, magazinele ca să le spargi? „Lucrează" (Faimosule, Sfiriktras!), lucrează, domnule! Altfel ești arestat ca să-ți piară pofta să mai umbli fără țintă. Lucrează! Lucrează! Muncă și bucurie...

Dintr-o stradă lăturalnică o mașină l-a scăldat în lumină. Costumul i-a strălucit. Ce reconfortantă e ploaia! Te îmbracă în aur. „Circulați, domnule!" Ce exaltare! Magazinele se închid — pun punct și virgulă. Foaia asta s-a închis definitiv. „Retrageți-vă, domnule!" Mîine? Nimic. Nu există mîine. Pentru astă-seară alt refugiu, altă rezolvare decît cafeneaua Vardaris nu există. O să-i călcăm sfatul domnului Gaitanis Anatreftos. Putreziciune? Putreziciune! Ce să-i faci! Mai bine putreziciune cu acoperiș decît om fără acoperiș. Du-te la Vardaris. Localul „este deschis toată noaptea". Acolo se întrunește toată societatea bolnavă. Bolnavă? După cum se știe la căpătîiul bolnavilor trebuie să stai de veghe. Iată că n-a dispărut „prevederea socială" de pe lumea asta. Așa, da. Și acum, la drum!

* * *

Din stradă totul părea liniștit. O atmosferă scăldată în lumină primitoare, grijulie. Numai firma strica puțin impresia. La fel și cartierul. Puțin murdar. Piața însă era grozavă. Asfaltată, cu gunoaie. În mijloc o salva, însă, o

cișmea cu patru ochi care plîngeau, plîngeau pînă dimineață, fără consolare. Niște cai jur împrejur stăteau gînditori ca niște filozofi. Din cînd în cînd se aplecau, se adăpau și cădeau din nou într-o visare greoaie, orientală.

Melios s-a apropiat și a băut. Calul care se afla lîngă el nici nu s-a clintit. Era cufundat într-o inspirație poetică. Atunci Melios a observat că era orb. Curaj, sărmane! Și colegul tău, Homer, de aceeași boală suferea.

A început să plouă din nou brusc, pe neașteptate. A intrat în cafenea. Ce să facă?

— Pst! Cumetre, auzi? Închide ușa. Așa. Bravo! Văd că nu degeaba porți capul.

S-a îndepărtat ca să nu se încurce în discuție, pentru că omul era murdar și beat. S-a așezat la o masă retrasă. Era neagră și murdară. Scaunele rupte. Nici n-a apucat să se așeze bine, că a și sosit un chelner cu ochii nedormiți și nespălați.

— Cafea? întrebă rece.

— Da.

— Dă-i încoa'.

— Ce-ai zis?

— Am zis: „dă-i încoa'".

— Ce?

— Cum „ce"? Banii. Dă-i încoa'. Două drahme.

— M-ai servit?

— M-ai plătit? Aici, domnule, nu-i ca la „Floca". Aici întîi plătești și apoi ești servit.

— Vreau să aflu . . . mă iei drept hoț?

— Nu. Drept borfaș. De asta dă-i încoace și nu mai vorbi.

— Nu-ți dai seama că m-ai jignit?

— Da? Nu-i nimic. Îți trece cu o aspirină. Dă-i acum mai repede, că mă grăbesc.

A fost nevoit, roșu de mînie, să-i plătească. Ba i-a dat și o drahmă în plus. Chelnerul a luat drahmele, le-a mușcat una cîte una.

— Izact, a spus, și le-a băgat în buzunar.

— „Nu-i izact", i-a răspuns Melios.

— Ei, ce vrei acum? Belea?

— Nu. Drahma mea. Ți-am dat o drahmă în plus. Trebuie să zici „mulțumesc". N-ai zis... Dă-mi-o înapoi.

— Uf! Unde s-o găsesc acum printre celelalte o mie, ca să ți-o dau înapoi...

Melios s-a sculat și l-a apucat de guler. Prea mult a răbdat în orașul ăsta.

— Ia ascultă! îi zise. Să mă furi te las, să mă înșeli, însă, nu-ți permit! Ne-am înțeles? Te sfîșii. Pune drahma pe masă!

— Bine... bine... Uf! Nu poate omul nici o glumă să facă? Ia-o!

— Du-te acum și adu-mi cafeaua.

— Haina. Lasă-mi haina și mă duc.

I-a dat drumul. Cu obraznicii așa trebuie să te porți. Chelnerul s-a dus și s-a întors cu teamă.

— Hm! Ai adus-o? Las-o acolo. Ia-ți acum drahma.

— Domnule, zise el, de ce mă joci așa? Ce ți-am făcut? Eu sînt un muncitor exploatat, dacă vrei să știi. Dar, în sfîrșit, nu mă mai împotrivesc.

— Bine faci.

Cafeaua era ciudată, tulbure. A înțeles. „Muncitorul exploatat" îi adusese zoaie de la ceștile de cafea. L-a chemat din nou.

— Ia ascultă, îi spuse apucînd scaunul. Abia azi am ieșit de la Eptapirghion, unde mi-am ispășit pedeapsa pentru un „act de violență". Dacă vrei să nu ne facem „o legătură de carne", ia zoaiele astea de aici și adu-mi o cafea! Ai auzit? Am spus *cafea!*

Chelnerul, ferindu-se de scaun, a luat ceașca și a plecat.

— Asemenea „instrucții" le trebuie ăstora, spuse unul de la masa vecină, căutînd ceva în sîn.

Peste puțin a sosit și cafeaua. De data asta era chiar cafea.

— Ah, Eptapirghion! spuse, singur, omul. Tu ai să ne scapi de umilință.

— Ce-ai zis, mă jegosule? îl întrebă furios chelnerul.

— Pentru tot ceea ce spune omul acesta îmi ceri mie socoteală! se răsti Melios, copiindu-l pe Sfiriktras.

— Am zis eu ceva? spuse chelnerul. N-am zis nimic. Și a plecat.

— După cum ți-am mai spus, domnule, continuă vecinul, pe noi, adică cei nedreptățiți, numai cei de la Eptapirghion or să ne salveze de umilință. Cît despre mine, eu mă ocup de mărunțișuri. Și de asta nu mă închid. Îmi dau două scatoalce și mă alungă. Ei, uite nedreptatea asta mă oftică. Dacă-mi permiteți, numele...

— Fondas. Adică Xenofon.

— După cum îți spuneam, domnule Fondas, pentru ei sînt un zero. De ce? Măi, pe Dumnezeul meu! Nici măcar pentru douăzeci și patru de ore să nu mă închidă? E unu, Kunupas sau Suvlaras, de ani de zile bea apă acolo înăuntru.

— De ce? Nu-l eliberează?

— Îl lasă liber cîte puțin. Îl „prind" din nou. Are pile. Noi... ne-am uscat pe afară. Iertare!

Și-a luat capul în mîini și a adormit.

Melios și-a aprins o țigară. Apoi a început să cerceteze cafeneaua. Tavanul, pereții, toate erau cenușii de atîta fum. Clientela? Avea dreptate domnul Anatreftos. Toți aveau ochii roșii, duri, trăsături sălbatice și toți erau somnoroși. Toți erau turbați de furie, de scîrbă. Așa cum îi privea a simțit cum îi alunecă încet țigara dintre degete. N-o putea opri. Totul se tulbura greoi, se scufunda, pînă cînd a adormit. Țigara a căzut jos și îi tămîia somnul.

Capitolul DOISPREZECE

Aici se petrece ceva. Ceva absurd. Toate cărțile despre cai scriu că aceștia nu mănîncă flori. Flori nu mănîncă decît măgarii și cintezoii. Ei, și atunci de ce calul ăsta mănîncă flori? În depărtare se aud niște împușcături rare. Parcă ar fi o livadă plină cu flori... Undeva, în depărtare, se aud împușcături și un cal mănîncă flori. Își amintește și acum de calul acela. Cîndva — sînt mulți ani de atunci — s-a dus într-o piață murdară, cu o cișmea, a băut apă și calul nu l-a alungat. Acum, însă, a îmbătrînit mult, sărmanul, și se pare că are și barbă.

— În cărți scrie că nu au barbă caii, îi spuse calului.

— Eu n-am citit, îi răspunse el. Eu habar n-am, nu citesc cărți. Doar scriu cărți, știu bine ce spun.

— Ești poetul Hommer?

— Ia uite! Toată lumea știe că sînt poet, numai eu nu știu. Ia vino-ți în fire! Vezi doar că sînt orb, iar voi insistați să scriu. Hai, înțelege-te, dacă poți, cu oamenii. „Le ai în capul tău", îmi spun. Zi și tu. Cum poate încape atîta hîrtie într-un cap? Atîtea cuvinte și atîtea litere? Pe ei nu-i interesează. Ei vor să fie tot ce vor ei, și lumea poate să piară. Am fost și eu nevoit să mă fac cal ca să scap. „Uite — le spun — sînt cal. Caii nu pot fi poeți!" Degeaba îți bați gura. „Poți fi chiar foarte bine", și-ți spun numele... unuia Hiron. Există?

— Cum să nu... Și-apoi?

— Deci, bagă de seamă să nu-i bagi omului o idee în cap, că gata, ești pierdut. Poți fi nebun, zăpăcit. Dacă le intră în cap ideea să te facă „om mare", or să te facă. Bine, dar eu îți vorbesc și tu îți tot ciulești urechea. Ce este?

— Împușcăturile, zise Melios. Nu le auzi?

— Nu. În epoca în care trăiesc eu nu s-a descoperit încă pușca.

— Unele se aud foarte aproape de mine.

— Mie nu mi-e frică. Nu s-au inventat încă puștile. Nu. Iată că am avut și eu puțin noroc. Ai vreo țigară?

— Am, dar în epoca omerică nu se fumează. Nu știi?

— Vezi ... am uitat.

O împușcătură a răsunat chiar lîngă el. Și apoi încă una chiar în capul lui. Melios a sărit ca ars. Dialogul s-a întrerupt. Împușcăturile erau lovituri cu tava în capul lui. Abia acum își explică de ce chelnerii aveau tăvi atît de groase.

— Vezi cum mai lovesc codoșii? zise vecinul lui, care acum era fericit că găsise ceva în sîn. Lovesc, frate, într-una. Nu te lasă să tragi un pui de somn. Ai visat ceva? Probabil că era ceva frumos. Ah, am visat și eu ceva. Am visat că am dat de bine, că au fost nevoiți ... ai înțeles?

— Nu.

— Au fost nevoiți să mă închidă la Eptapirghion. Dar ce mai încolo și încoace? Muște prăpădite o să rămînem pînă la urmă.

— Dar nu te-au prins niciodată, niciodată?

— Din cînd în cînd. Dar nu mă duc mai departe. Doar pînă la secție. Acolo îmi trag o săpuneală și mă aruncă din nou în drum, fără apărare. Iată unde-mi petrec timpul. La mese. Și mai vine și javra asta cu tava și-ți strică somnul. La dracu'!

— Care javră?

— Ei, cine te-a pocnit cu tava în cap?

— Nu știu, n-am văzut.

— E unu lung cît trei etaje, cu gura ca un vîrtej și cu mîna ca o vîslă. Este stăpîn. Adică cumătru stăpînului, pentru că stăpînul e cam gîrbovit. Ai înțeles?

— Adică?

— Adică, o mortăciune. Ăsta, măi, dacă nu avea piele i se împrăștiau oasele pe jos. Și de aia l-or fi adus pe „stîlpul" ăsta ca să-i conducă prăvălia. Dar las-o baltă.

Înainte, aici, era un alt centru de noapte, dar l-au închis. L-au lăsat numai pe ăsta, pentru că, cică, jur împrejur sînt „case".

— Adică ce case?

— Case, mă! Cu „curățele". Nu pricepi? Atunci despre ce Eptapirghion tot vorbești?

— Sînt din altă parte. Din Xanti.

— Așa? Atunci, pardon! Spune-mi acum, măi frate, ce mamă v-a născut pe voi?

— Care . . . pe noi?

— Pe voi, mă! Cei norocoși. Care puteți intra și ieși cînd vreți de la Eptapirghion. Cînd unul mi-a promis că-i suflă o vorbuliță procurorului ca să mă aresteze (Gogoși!) am crezut și eu, sărmanul, că am să ajung acolo, înăuntru, că a dat norocul peste mine. Masă, casă și barbut, iar în fiecare duminică, carne. Ești pașă. Pe cînd aici, vezi? Viață de cîine. Pînă și viermii sînt mai norocoși. Găsesc noroi și se bălăcesc. Ai să-mi zici . . . „Noroi nu este și ăsta de-aici?" De acord. Dar te lasă să te bălăcești? Nu. Vine „stîlpul" cu tava și-ți dă una în cap. Unde o să ajungem, Dumnezeule? Ei?

Omul suferea. Se scărpina, înjura, scuipa. Bătea cu pumnii în masă. Deodată făcu un semn spre masa din spate.

— Vezi burduful ăsta din spatele tău? Este o „ierodulă". Adică lucrează la o „casă de toleranță", cum se zice.

Melios s-a întors. O femeie rătăcită între mai multe vîrste își răsfrînsese cărnurile jumătate pe scaun, jumătate pe masă și sforăia. În loc de păr avea un ghem multicolor. La rădăcină, însă, era alb.

— Ce rău pute! zise omul. Sau mi se pare? Dar lasă. Eu put. Ce să fac . . .

— Să muncești.

— Vezi ce nedrept ești? Tu de ce nu muncești? Știu ce ai să-mi răspunzi. Te descurci grozav. Și Gușteras sau Anaparadias ce să facă? Să merg să muncesc? Ei . . . mulțumesc! Să se ducă domnul Gușteras. De ce să nu se du-

că? Dar cum se duce Gușteras să muncească, imediat sosește și sticletele. „Cunoașteți dosarul penal al acestuia?“ o să întrebe, și o să se ridice să plece. Peste puțin o să-și ia tălpășița și domnul Gușteras. Ei, hai, trăiește dacă poți. Ce să-i faci? Ai să ametești de foame și din greșeală o să-ți scape mîna în vreun buzunar străin. Or să te prindă. De asta fii sigur. Dar tu nu ești meșter ca domnul Fondas, sau ca domnul Kunupas — hoți de clasa întîi — pe care cum îi prind îi și duc la Eptapirghion. Tu ești un „nimic“. Gușteras însă e marfă ieftină. Ai să-ți primești papara și ai să ancorezi în cafeneaua asta prăpădită. Dar n-or să te lase să guști nici o picătură de somn. O să vină „parul“ cu tava și o să te facă iaurt. Societate e asta? Ei? Societate? Tu ce zici?

— Ce vrei, mă Gușteras? să auzi o voce groasă, și un munte de carne a apărut în fața lui.

— Nimic. Am zis „nimic“. I-am arătat domnului de aici cum doarme „păpușica“ aia.

— Iar își petrece timpul aici privighecioara?

— O fi căutat-o „peștele“, ca să-i sufle banii.

— Duhnește ca un abator.

S-a dus și a lovit cu tava în masă.

— Ia-i pe toți! strigă ea și se trezi. Apoi a privit în jur încruntată. Care ursar m-a lovit așa tare lîngă ureche?

— Eu, păpușico! spuse „parul“.

— Adu-mi o cafea tare! Vreau să înjur, dar nu vreau să te atingă și pe tine alicele.

— Nu mă atinge nici tunul.

— Îți dau voie să trăiești ca să-mi aduci cafeaua.

S-a întors și l-a privit greoi pe Melios. L-a cercetat intrigată și apoi i-a făcut cu ochiul. Melios s-a speriat. S-a îngrozit. „Privighecioara“ a rîs spre Gușteras.

— Fruct necopt, îi spuse. Miroase a lapte. Mă prăpădesc după „ăștia neștiutori“. Oare o fi învățat . . . Hai?

— Absolvent la Eptapirghion.

— El? Șterge-te pe bot! Pun pariu că nu știe unde se află palatul ăsta. Îmi dați un foc, domnule? se înclină

spre Melios. Melios a tresărit, dar nu a plecat. A scos chibriturile și i-a aprins țigara.

— Duhnesc, hai? De aia am șters-o ...

— Și atunci de ce ai ieșit? o întrebă Gușteras. Să fi stat „acasă". Cine te deranjează?

— Nu poți să știi. Există niște porci cărora le place să se bălăcească în murdărie. De asta am întins-o. Mulțumesc, domnule. Vrei acum să-ți vorbesc ca o „mamă"?

Gușteras a izbucnit în hohote.

— Ia uite, fraierul! Ăsta pe care-l vezi — îi spune femeia lui Melios — cum l-a plăsmuit Dumnezeu, i s-a făcut și lui scîrbă de el și l-a scuipat. De asta a rămas așa. Și o dată ce i s-a făcut scîrbă chiar lui Dumnezeu, putea să nu ni se facă și nouă? Nu. Și de asta cînd știu că am să-l întîlnesc iau cu mine un vas, ca să am unde scuipa. Crăpi, mă lașule!

Gușteras — ciudat! — s-a retras.

— Iertare, domnule! se adresă din nou, după o vreme, lui Melios. Cu asemenea scuipat ca Gușteras, pe care ți-l scoate în cale societatea, cum să nu aluneci? Și cum să nu cazi? Sînt „ierodulă", „plagă a societății", cum se zice. Nu mi-e rușine. Să le fie rușine celor care se mulțumesc cu plăgile. Este? Te porți tu cu mine la fel ca și cu un laș, mă port și eu cu tine la fel ca și cu un rahat. Poartă-te ca un domn, ca să mă port și eu ca o doamnă.

— Doamnă, cafeaua dumneavoastră! spuse chelnerul. Avea un nas ascuțit și ciupit de vărsat.

— Mulțumesc, puișorule! Încă nu ți-a trecut sifilisul? Ia ceva mai mult și du-te de te tratează. Marș! Ai văzut? îi spuse lui Melios. Cînd o să devin, domnule, cinstită o să-mi atîrne clopoței. Ești licean?

— A ... da.

— Și de ce ai venit aici? Îl vezi pe ăsta? Da ... da ... pe Gușteras. Ei, peste două-trei săptămîni te văd și pe tine în același hal. Hai, du-te acasă să te culci. Te sfătuiesc ca o mamă. Ai zis ceva, mă jigodie? îl întrebă pe Gușteras.

— Ce să zic? Tu nu mă ajuți cu nimic. De ce nu-mi spui și mie „băiatule“ ... Nu sînt și eu, adică, „fără apărare“?

— Tu te-ai scufundat, gata! Să-l salvăm pe băiatul ăsta care mai plutește încă.

Gușteras a privit-o acru.

— Cunoști vreun procuror? o întrebă.

— Pe cel mai bun.

— Îl cunoști bine?

— E cel mai bun prieten al meu. Mai bun decît o rudă. Ce nevoie ai?

— Nimic. Nu se potrivește ...

De la mesele dimprejur se auzeau zgomotele obișnuite. „Parul“ nu obosea și dădea în stînga și în dreapta cu tava ca un dobitoc. De trei ori a vrut Melios să se scoale și să plece ca să scape de coșmar. Dar cum privea afară pe geam, i se tăiau picioarele. Ploua într-una. Orașul se scufunda încet-încet în smoală.

Dar ceasul cîrciumii uitat în perete și neîntors de la primul război mondial arăta mereu orele opt. Dar cînd, cînd va fi cu adevărat ora opt? Să se lumineze, să iasă afară, să scape de lumea asta care plutește în dobitocie. Toată ura, toată revolta pe care a adunat-o femeia asta pierdută i-o aruncă lui Gușteras. Aceasta este fotografia societății în care trăiesc cei de față. Este copia care în clipa asta se află mai aproape de toți. Se scarpină mereu, poate de somn. Somnul îți provoacă mîncărime, care mai degrabă este nedumerire, ură, decît somn.

— Nu cumva n-ai unde să dormi? întrebă peste umăr femeia.

— Iar mă întrebi? îi zise Gușteras.

— Gura, bă! Cu domnul vorbesc. Ascultă, domnule, ai cuțit? Vreau să-ți dau somn. Dar mă tem să nu apară „peștele meu“. Zi, ai cuțit?

— De ce? întrebă Melios.

— Ca să apuci să-l cureți tu mai întîi dacă vine. El are. Zi, ai? Nu te grăbi! Îl vezi pe ăsta? Da, pe Gușteras. Da' ăsta a putrezit înainte de vreme. Vreau să te iau în

patul meu. Nu te grăbi. Nu ca iubită. Ca mamă.

— Și ce-o să faceți? întrebă Gușteras.

— Nani.

— Copilașii!

— Crăpi, bă! Sînt „ierodulă" cinstită! Țin la cinstea patului meu.

— Cu cîți pe zi te „cinstești"?

— Vezi ce balegă ești? Dacă îți spun eu, o veche ierodulă, atunci așa este. Dacă ăsta era fată îl împingeam în mocirlă. Nu vreau să rămînă nici una cinstită! Bărbați cinstiți, da. Aș vrea ca toți să fie cinstiți. Dă-mi un bărbat cinstit și ia-mi toată cinstea.

— De unde s-o iau?

— Ce-a mai rămas.

— Dar a rămas ceva?

— Dacă răscolești patul, ceva tot ai să mai găsești. Într-o seară am ieșit să arunc oala de noapte și am aruncat-o peste un bătrîn care dormea în fața ușii mele. Ei, ce crezi că am făcut? Crezi că i-am zis: „Du-te să-ți dai duhul mai încolo"?

— Dar ce-ai făcut?

— L-am băgat în casă și l-am lăsat să moară în patul meu. Într-adevăr, dimineața a murit. Și procurorul, în loc să-mi spună: „Bravo, Fotini", m-a scos și ucigașă. De atunci îmi zic mereu: „Ferește-te, Fotini, să nu mai faci bine!"

— În seara asta de ce vrei să faci din nou bine, zdreanțo? îi zise Gușteras.

— Acum douăzeci de ani am fugit de sub „pirostrii" de dragul unuia cu sprîncenele împreunate. Cel care m-a adus aici. Dacă nu fugeam atunci, eu, asta pe care o vezi, avea acum un fiu cît tine de mare. Vrei acum, domnule, să afli de ce nu m-a crezut procurorul că am vrut să fac un bine? Pentru că, cică, noi nu sîntem în stare să facem bine. Vezi ce frumoasă dreptate îți servesc? Și Fotini s-a așezat lîngă Melios și i-a povestit, înjurînd și scuipînd de scîrbă, procesul . . .

— A înțeles... dobitocul... Domnul procuror, vreau să spun. M-a cercetat. Nici martori n-a chemat. „E exclus", a spus și m-a condamnat. Atunci de ce să nu rămîn aici unde sînt? Noi dacă avem dreptate trebuie să ne-o luăm cu cuțitul. Dumneavoastră cu ce v-o luați? Lasă! Dumneavoastră nu v-o luați. V-o iau alții toată. Vii?

— Nu.

— De ce? De ce, măi? De ce mă jignești? Te temi? Zi! Te temi? Pentru că n-ai cuțit? Îți dau eu unul. Cu mîner negru chiar.

— Mulțumesc, Fotini. Aștept să se lumineze ca să plec. „Să plec" a spus cu nerăbdare. Îi venea să plîngă. Îi făcuse rău atmosfera aceasta. Ierodula Fotini cu filozofia ei leneșă, cu ușurința cu care respira aerul sufocant...

A privit din nou pe fereastră. Timpul continua să fie urît, ploua monoton, somnoros. Aveai impresia că n-o să se termine niciodată. Lui Melios i s-a făcut din nou somn. Nu mai putea rezista. Iar „parul" umbla de colo, colo cu tava lui.

— Pst! îi zise Gușteras de alături. Închide jaluzelele! Știi ce să faci? Să-ți pui scobitori la pleoape. Altă metodă nu există. Hop! Ce mai e și asta? Ia uite ce burdufi au năvălit.

Pe ușă intraseră doi cheflii mototoliți. Din cauza băuturii nu știau nici pe unde să meargă.

— Uite-o, bă! spuse unul și se îndreptă spre Fotini care adormise din nou. Fă pațavură, de ce ai plecat de la „pension", hai?

— „Client", spuse Fotini și căscă.

— Nu ți-au spus? zise femeia.

— Ba da, mi-au spus, dar nu-mi pasă nici cît negru sub unghie. Scoală!

— Încotro?

— În iatacul tău.

— Azi nu lucrez! Nu înțelegi?

— Lucrez eu. Hai!

— Nu pot, omule, cum să spun ...

Celălalt s-a așezat la masă și a adormit imediat. Începuse chiar să sforăie.

— Hai, scoală! spuse din nou individul.

— Ei, nu mă scol! s-a încăpățînat Fotini.

— Ai să te scoli!

— Și dacă nu mă scol?

— Am să te omor.

— Ei, hai, s-o văd și pe asta.

— Ha! Ha! Vrei să scapi ieftin, ai? Ei, nu-ți merge. Am să te trag ca pe o oaie și apoi te omor. Hai, sus, nu-ți mai spun încă o dată. Unu ... doi ... trei ...

S-a aruncat ca un uliu asupra ei, a răsturnat-o și a început să mătură podeaua cu ea. Ceilalți, în loc să sară s-o salveze, căscau plictisiți. Numai „parul" rîdea, ținîndu-și burta cu tava. Melios a rămas nemișcat. Apoi încet, încet o furie oarbă s-a aprins în el. Nici nu s-a gîndit ce-ar putea să i se întîmple. Se ridică brusc, înșfăcă tava din mîinile „parului" și începu să-l lovească în cap pe bețiv.

Bețivul nu se aștepta, n-a înțeles ce se întîmplă, nu și-a dat seama nici cînd s-a trezit lungit pe podea. Femeia s-a ridicat, a privit în jur ca o ființă scăpată de la naufragiu sau măcel, l-a sărutat pe Melios de două ori și a dispărut în întuneric.

Melios a aruncat tava pe masa de lîngă el, a trecut prin privirile îndobitocite ale tuturor și-a ieșit în ploaie. A apucat însă să audă exclamațiile admirative ale lui Gușteras.

— Să trăiești, Eptapirghion! Să-ți trăiască vitejii! Praf. Praf și pulbere i-a făcut pe toți. Și privighecioara aia mai zicea că băiatul n-a stat la gherlă. Ptiu!

Capitolul
TREISPREZECE

Afară, cerul curgea mereu, picura ca acoperișul societății în care Melios trăia. În seara aceasta Melios a coborît pînă în măruntaiele ei, i-a atins fundul. Și a văzut. Și s-a înspăimîntat. Întocmai, așa era. „Putreziciunea și puroiul lumii." Ah, moș Anatreftos, numai tu, numai tu ești scîndura care plutește în mijlocul oceanului, singurul felinar în mijlocul furtunii. Dar unde să te găsească omul la ora asta, într-o asemenea noapte?

Orașul era pustiu, părăsit în singurătate, parcă-l abandonaseră toți și plecaseră de teama holerei, sau ca să nu năvălească dușmanii. Toate casele erau cufundate în beznă. Toți dormeau, toți „se predaseră îmbrățișării lui Morfeu". O fi și Morfeu vreun aristocrat, vreun parvenit căruia îi era scîrbă de omul sărac. Nu se auzea nici un zgomot, nici bocet, nici tuse. Satele sînt mai vii, și mult mai blînde. Din cînd în cînd mai dau cîte un semn de viață. Se aude cîte un cocoș, un cîine, vreun măgar care și-a amintit de vreo livadă înflorită . . .

Numai becurile ard ca niște lumînări pe cadavrul uriaș al orașului. Ard? Mai mult te îngheață. Nu te încălzesc.

Oare individul care a tăbărît pe ierodula Fotini, salvată de Melios din mîinile lui murdare, își ascute acum cuțitul? E în stare să-l înjunghie mai ușor chiar decît pe-un miel. Poate o s-o facă, și încă cu mare plăcere, ca să se răzbune.

Melios era uimit. În ce locuri se nasc fiarele astea nemiloase? Unde trăiesc, cu ce se hrănesc? Foc! Foc trebuia să le pui! Să ardă. Să se rărească puțin. Pentru că astfel de oameni prea au umplut lumea. Poate să se rupă și parîmele orașului ăstuia și o să se scufunde. N-are decît să se scufunde! Nu-i pasă. Tot ce a văzut pînă

acum, aici, era putred și stricat. Ce pierdea oare viața dacă pierea un asemenea oraș?

Și atunci — ca un sfînt ieșit din ramă — a apărut luminos în fața lui moș Anatreftos. Ce-ar pierde viața, am zis? Păi pe acești ultimi dascăli, pe ultimii naufragiați ai unei generații care dispar strigînd „ajutor". Și parcă numai ei erau? Parcă generația asta de astăzi nu era și ea plină de naufragiații de mîine? El însuși ce era? Nu era un condamnat care s-a grăbit să naufragieze?

I-a cîntărit oare pe oameni și a constatat care este demn să trăiască și care să moară? Dar nu, asta este treaba justiției sau a jandarmeriei. Asta-i treaba lor. Să-i aleagă pe oameni, să-i cearnă, apoi să păstreze tărîțele și să arunce făina. E *imposibil* ca tu să nu fi făcut vreun rău. De aia duc la „gherlă" pe cei care fac bine fără să aibă voie, ca să scape societatea, a spus-o doar și procurorul. Important nu este dacă faci bine, ci dacă poți să-l faci. Și dacă ochiul lui de procuror îmi spune că „nu poți", gata, nu poți. Fă ce vrei. Salvează un caiac de la înec, salvează o familie întreagă de la flăcări. Ești vinovată, ierodula Fotini! Ești vinovată. Știu eu cine trebuie să fie nevinovat...

— Dom' procuror, recunosc că am greșit. Dacă aș fi știut că nu sînt în stare să fac bine nu l-aș fi făcut. Nu l-aș fi salvat pe om. L-aș fi lăsat să moară ca să mă scoateți nevinovată. Altă dată nu mai fac. Iertare! Altă dată am să arunc toate zoaiele pe el ca să-l ajut să moară mai repede!

Da. Asta este apărarea ierodulei Fotini. Dar nu e potrivită pentru urechile celor care s-au jurat să nu asculte apărarea adevărată...

— Martori? Ierodula Fotini, cu tine vorbesc, n-ai martori?

— Cît nisipul.

— Pe cine?

— Pe Liţa, pe Tiţa, pe Kita, pe Piţa, pe...
— Ce-s astea?
— Fete.
— Ce... fete?
— Ierodule!
— Nu e valabilă mărturia lor.
— Şi pe cine vrei să aduc, dom'procuror? Pe mitropolit? Noi sîntem ieftine, de un pol. Şi sfinţia-sa nu vine la noi.
— N-aduci vreunul din „clienţii" tăi?
Şi atunci, ce zici, păcătoasa Fotini a dat răspunsul istoric, care a trimis-o pentru trei ani în închisoare.
— Nu, dom'le procuror, am adus doar gunoiul. Pe cei care-l mănîncă nu i-am adus.
— La închisoare cu Fotini.

— Dar, spune-mi, pe tine te cheamă cu adevărat Fotini? o întrebase Melios cînd îi povestise toate astea.
— Nu. Niţa. De ce?
— Aşa... Ziceam şi eu.
— Nu „aşa". Să nu zici nimic, pentru că îţi stă mai bine. Odată am să-ţi povestesc viaţa mea, ca să ai de ce urla. Dar mi-e milă de tine.
— De ce ţi-e milă, fă leşie? interveni Guşteras. De tine i-a fost cuiva milă? Nu.
— Întocmai. Pentru asta.

*
* *

Ploaia, nu, n-avea de gînd să se oprească. La fiecare colţ era atent să nu audă vreun pas.
Dar noaptea era atît de duşmănoasă, încît nici jandarmii nu-şi scoteau nasul din casă. Ce bine! Pentru că dacă l-ar prinde, ce le-ar spune? Ar trebui să le dovedească că e cîine, ca să-l lase în pace. Dar — din păcate — aşa ceva nu-i posibil.

Singurul lucru pe care putea să-l dovedească era acela că a salvat niște țigani din mîinile jandarmilor. Și că a salvat și în seara asta o femeie — fapte fatale — care puteau să-l ducă direct la Eptapirghion.

Dar ce pași sînt ăștia? Se aud rari, grei, ca pașii dezndăjduiți ai pușcăriașilor. S-a concentrat. Nu, nu erau ai lui. Dar dacă erau? Dar dacă erau ai lui, care se exersau de pe acum? Exersați-vă, picioruşe! Oricum, tot acolo veți ajunge. Crima stăpînului vostru e gravă. Nimeni n-o să te salveze, Melios. Nici măcar picioarele tale. O știu și ele. Și de aceea se exersează de pe acum. Unu-doi, unu-doi, doi... sticle... trei... cuie. Într-adevăr, la picioarele lui a apărut o sticlă goală. Distrat, i-a dat cu piciorul. Sticla s-a rostogolit cu gălăgie. Atunci, pașii, în urma lui, s-au îndesit. A cotit după primul colț și a luat-o la fugă. În urma lui s-au auzit fluierături isterice. Apoi din mai multe părți.

Era pierdut. S-a uitat în jur după vreo poartă sau vreun gang unde să se ascundă. Nimic. Numai cu fuga nu se putea salva. Și atunci a hotărît să se salveze cu mintea. S-a întors brusc și a început să meargă calm în direcția de unde se auzeau alergînd jandarmii. Iată-i că apar după colț.

— Nu cred să-l ajungi! îi zise jandarmului. Alerga foarte repede.

— Și de ce nu l-ai prins?

— Am încercat. Cum am auzit fluierul am vrut să-l prind, dar a scos cuțitul.

— Încotro a luat-o?

— Încolo.

Jandarmul a luat-o din nou la fugă.

Melios a pornit și el. A început să respire liniștit. Inima îi bătea repede, neregulat. A scăpat. Dar trebuie să se grăbească, să se îndepărteze de acolo. Jandarmii, dacă nu-l pot prinde pe hoț, prind victima.

Alți pași nu s-au mai auzit. Dar zorile întîrziau să sosească. Se pare că nopțile sînt două: una scurtă pentru somnoroși și una nesfîrșită pentru cei fără casă.

A intrat pe strada Țimiskis. De o parte și de alta se aflau magazine bogate. Atrăgeau curiozitatea hoților. Periculoase locuri, pentru că îi atrăgeau și pe jandarmi. Atracție reciprocă.

Departe, du-te cît mai departe, pierde-te în străduțe, în cartierele sărace! Acolo ești în siguranță. Acolo te apără sărăcia.

Undeva ardea un felinar urduros. O umbră chircită a trecut prin fața lui. Cînd a ajuns lîngă Melios și-a ridicat ochii.

— Hm! făcu. Te duci *acolo*? Bine faci. Ai somnul cu tine? Altfel nu ești primit. Dacă n-ai somn cu tine, pleacă.

— Dar ce-i asta?

— Nu știi? Și atunci de ce te duci?

— Nu mă duc acolo. Trec pe aici.

— Hm! Atunci să-ți spun ce e! Este „cimitirul popular".

— Vrei să zici „dormitorul popular". Așa cred că-i spune.

— Așa? Cum se numește, o să vedem cînd o să murim. Nu e cimitir. La cimitir ești lăsat să dormi în liniște. Nu dau tîrcoale vîrcolacii. Vîrcolaci erau înainte. Azi vîrcolacii circulă prin lume, strică somnul celor vii. Nu-i cimitir, zici? Ia du-te să vezi! La cimitir este mai ușor. Coșciugele sînt mai comode decît paturile lor. Noroc!

— Unde te duci?

— Să mă culc în cimitir. Acolo măcar nu li-e rușine să-i zică pe nume. Noroc!

Atunci a apărut încă o umbră în poarta cimitirului.

— Dascăle! strigă.

— Ce-i, elevule? întrebă omul.

— Ți-ai uitat catrafusele, Evanghelia, și celelalte. Să le ard, sau să ți le dau să le arzi tu?

— Nu ești în stare nici să citești, nici să arzi, cu toate că de meserie ești incendiator. Dă-le încoa'! Barbari! Barbari! Noroc, tinere.

Melios s-a apropiat.

— Ce este? îl întrebă pe omul care stătea în poartă. Cine este?

— Sfînt . . . nebun, nu știu, cam așa ceva. Scrie o nouă Evanghelie. Mare necaz are cu apostolii și cu Cristos.

— De ce?

— Îi condamnă pentru că predică, cică, goliciunea și sărăcia. Nu e de acord cu Cristos, că nu-i cumsecade. Face propagandă, cică, pentru desculți, dar în biserică nu-i lasă să intre.

— Și de ce a plecat de la „dormitor"?

— Pentru că eu sting, cică, lumina și nu-l las să lucreze.

— Și de ce nu-l lăsați?

— Aici, domnule, e dormitor, nu-i birou. Du-te afară și consumă cîtă cerneală vrei. Aici vii ca să dormi. Dormi, deci.

— Și acum, unde a plecat?

— Nicăieri. O să se întoarcă. Unde să se ducă? În colț pîndește jandarmul. O să vadă că are buzunarele umflate și o să-l ducă la secție pentru „cercetări". Iar eu nu mă amestec . . .

— Ai vreun pat?

— Toate sînt goale.

— Cum adică?

— Vagabonzii nu dorm. Hoinăresc toată noaptea ca niște vîrcolaci. Înăuntru nu intră. Dacă mai continuă așa, or să-i închidă.

— Dar pentru cine este acest . . . dormitor?

— Pentru ei, adică pentru vagabonzi, dar nu apare nici unul noaptea. Știi cum îl numesc? În loc să-i zică „dormitor", îi zic „capcană", unde, cică, vrem să-i înșelăm ca dimineața să vină sticletele și să-i prindă pe toți odată.

— Ei, și e adevărat? Au prins pe vreunul?

— Cum să prindă dacă nu vine nici unul?

— Dar dacă vin, hai?

— Uf! Mai întrebi? Dar eu . . . ce . . . sînt poliție? Eu un lucru știu doar, că niște doamne filantroape din car-

tier se pregătesc să închidă cimitirul. Și altul nu mai există în Salonic... și eu n-am să am unde să dorm.

— Deci pentru moment mata ești singurul client?

— Știi ce înseamnă asta? Și dacă vrei să știi, în Salonic oamenii fără acoperiș sînt mai mulți decît cîinii fără stăpîni.

— Nu mă primești și pe mine, ca să faci safteaua?

— Știi ce rău îmi pare? Ca unui măgar. Dar nu pot. Regulamentul e clar: „Sînt primiți pentru dormit numai vagabonzii". Regret! Du-te, fă-te vagabond, și vino din nou.

Melios a plecat. Dar nu ca să se facă vagabond. Ghinion și acolo. Ghinion. Peste tot. Jandarmul te privește din colț ca turbat că n-ai intrat în cimitir, ca să te înșface. Acum o să-și rupă picioarele urmărindu-te din cartier în cartier. Înainta atent, clătinîndu-se din cînd în cînd. Știi unde poate să te aștepte? Atenție, deci! Atenție și răbdare. Asta este cea mai mare noapte a anului. Dar noaptea nu e numai mare, ci și oarbă, și de aceea nu vede să meargă; o să se lumineze foarte tîrziu.

Pași. Din nou pași. Dar nu de jandarm. Sînt mai simpli, mai omenești. Se simte în ei nesiguranța omului care se îndoiește că lumea este a lui.

Pașii se aud mai aproape. Au ajuns la colț, au cotit. Bombă! Era adversarul lui Isus Cristos. Mergea, zdrobit, spre cimitir.

— Tu te dai drept Dumnezeu? l-a întrebat.

— Nu fi obraznic. Dumnezeii nu trăiesc atîția ani. De aceea ne dă tîrcoale un Dumnezeu cu minte mai nouă. Cine este, nu știu. Pentru moment îl înlocuiesc eu! Domnule! Cristos a pățit-o pentru că a predicat ascetismul și abstinența. L-au luat la ochi oamenii. De aceea se stinge încet-încet umbra lui din mintea oamenilor.

— Și ce trebuia să propovăduiască?

— Lucruri mai ușoare. El a propovăduit cruzimea. Sisteme educative învechite. De aceea au și fost părăsite. Nu vezi, profesorii, astăzi, au aruncat nuiaua. Cristos însă nu vrea să arunce biciul. Ce să-i fac?

— Nu te uita ce are în mînă, zise Melios, cu ironie, ci ce propovăduiește.

Omul l-a privit la rîndu-i, ironic.

— Da... mă rog... și ce propovăduiește, de nu știu și eu?

— Pacea. Dragostea. Fraternitatea.

— Nu știi bine lucrurile sfinte, fiule. Știi ce limbă otrăvită avea Nazariteanul ăsta? Ce răzbunător și pizmaș era? Știi ce spunea undeva acest dulce Isus? Ascultă, că n-o să mai ai ocazia să auzi: „Nu am venit să instaurez pacea, ci sabia". Ei, ce zici?

— Dar în Evanghelia ta ce scrie?

— „Nu am venit să instaurez sabia. Sabie aveți. Am venit să instaurez pacea, pentru că vă lipsește." Dar, domnule, aceasta a devenit condamnarea mea la moarte. Mi-am făcut singur dușmani. Pe Cristos l-au omorît ai lui cu șiretlicuri. „Acceptă — i-au spus la ureche — să mori. Mîine o să te înviem din nou". Și el a acceptat. Pe mine însă or să mă omoare cu adevărul. Fără să mă reînvieze însă. Rămîi cu bine.

A înaintat atent și s-a strecurat în „cimitirul popular". Precis că această clădire e numită în ziare, sau în actele de înființare: „Azilul de noapte". Dar acest cuvînt este foarte periculos. Nimeni nu vrea să-l pomenească.

Azilul a rămas în urmă, pustiu, mut. Îl lumina nehotărît becul anemic. Păcat, Melios, că nu te temi, nu ți-e frig... Să fi legat o discuție cu „profetul" acela. Era un fel de răsculat caustic, zdrobit și el de lipsuri și de aceea propovăduiește belșugul. Oare ce părere avea despre hoție? O fi spunînd, de exemplu, că și hoțul este un fel de adept al egalității, și pentru că societatea întîrzie să o pună în aplicare, o aplică el cu forța? Că îi împuținează pe bogătași?

Capitolul
PAISPREZECE

Dar avîntîndu-se în astfel de „predici sociale", Melios a uitat să moară. Hoțul se crede și el un... apostol social! Adică crede că și el împarte dreptatea, egalitatea, indiferent dacă este individuală. „Crimă individuală, indiferent dacă pedeapsa este tot individuală. Însă Eptapirghionul acum este arhiplin, și unde or să încapă atîția apostoli?"

Dar n-o să se mai lumineze odată? Nu prea are de gînd.

Ploaia măruntă, monotonă, curge fără milă. De la ea s-o fi molipsit și noaptea, de se încăpățînează. Să vezi, imediat ce se va lumina, va înceta. Numai să n-o apuce „urgia palidă"*, cum se zice. Cealaltă furie, „furia roșie" adică, trece ușor. Cel puțin așa cred unii.

Numai „urgia palidă" nu trece, nu se liniștește. Urgia palidă, viața palidă, soarta palidă, toate palide. Iată însă că se luminează puțin spre răsărit. Ziua se apropie, intră în lume singură, fără s-o ajute nici un cocoș. Acum, cînd se luminează puțin, Melios a observat că se afla undeva în spatele prefecturii. În semiobscuritate, s-a auzit un zgomot. Niște jaluzele s-au ridicat ca ancora unui vas în noapte. Poate că era vreo cafenea! Și chiar așa și era. O cafenea călduroasă, veche. A alergat, de parcă luase foc.

— Ai visat cafea azi-noapte? îl întrebă cafegiul îmbufnat. Apoi a văzut că era ud pînă la piele, și că din haine îi picura apă. S-a înduioșat.

— Unde ai adunat atîta ploaie? îi zise.

Melios făcu un gest spre cer. Tremura.

* Urgia palidă: furia lentă, care se stinge foarte greu.

— Ia soba în braţe! Numai ai grijă să nu te arzi. Este aprinsă.

Era un om în vîrstă, cam închis.

— De ce vă pierdeţi nopţile, măi băieţi? ii zise. Nu pot să vă înţeleg.

Melios l-a privit prost dispus, dezaprobator.

— Ai întrebat vreodată un cîine de ce umblă noaptea?

— De ce să-l întreb? N-o să-mi răspundă. N-are limbă.

— Ei, uite. Asta e singura diferenţă dintre noi.

— Vrei ceva cald? Vreun ceai? Vrei . . .

— Nu vreau nimic. Nu pot.

— Ai băut?

— Da.

— Vin, uzo . . .

— Ploaie.

— Bravo! Pişcă şi limba ta. De asta te-ai pricopsit. Sărmane, stai să-ţi dau ceva de băut. Să nu spui *nu*. Ai să-mi plăteşti cînd te îmbogăţeşti. Dar vezi să nu uiţi.

— N-am să pot.

— Chiar dacă tu n-o să poţi, eu trebuie să-mi fac datoria.

A plecat spunînd printre dinţi: „Cu mintea pe care o am curînd am să ajung la sapă de lemn", că „în epoca în care trăim mai bine să-şi pună omul ochi englezeşti. Cu asemenea ochi omul nu poate să vadă spatele, ca să se scîrbească, aşa că îşi trăieşte viaţa mulţumit", şi aşa mai departe.

A adus un ceai fierbinte şi un pahar cu rom „dublu".

— Înghite-l repede, să-ţi revii, căci s-au dezlipit toate în tine şi eşti gata să te împrăştii. În afară doar . . .

— Ce?

— Adică dacă ai pornit spre lumea uitării veşnice, spre meleagurile înverzite. Tu nu te joci, după cum văd eu, nu faci lucrul pe jumătate. Cînd vrei să te uzi, te uzi, nu glumeşti. Nu înşeli ploaia.

— N-am avut unde să mă adăpostesc.

— Bine, dar ai încercat să găseşti?

— Nu.

— Vezi?

— N-aveam de ce!

— Ce ți-am spus de la început? Și acum, cînd ai să te usuci, unde te duci?

— Să mă ud din nou! Dar nu mai vin aici.

— Scopul tău, băiatule, este foarte bun. De aceea nu vreau să te împiedic. Ceaiurile nu-l salvează pe om de la înec. Îl salvează doar de la răceală. Dar tu ce să faci doar cu o răceală? Tu cauți să te înec. Am mai zis. Ai pornit spre pieire. Ei, ce să-i faci? Decît nimic, e bine și asta. Dar poți să-mi spui odată, dacă ai de gînd să te înec, de ce te usuci?

Melios l-a privit tulbure.

— Nu m-am gîndit la asta, spuse.

— M-am gîndit eu. Nu e încă timpul. Poate că găsești ceva mai bun decît înecul.

— Nu există.

— Ei, nu-mi spune. Există. Focul, otrava sau spînzurătoarea. Ți-o spun eu.

— Ce știi dumneata despre înec?

— Eu? De cincizeci de ani trăiesc înecat și crezi că nu știu ce-i înecul? Nu te uita că am hainele uscate. În mine să privești. Sînt ud leoarcă. Mai bem cîte unul? Primește! Poate că mori subit de dambla și ai să regreți. Știu eu ce-ți spun. Și tata tot de dambla a murit.

— Adu . . .

— Ai să-mi plătești însă dublu, ne-am înțeles? Du-te acum lîngă sobă și așteaptă-mă!

— Tare mai iubești focul.

— Ce să fac dacă sînt văduv? Ai să mă întrebi: „Cum . . . Nevastă-ta trăiește?!“ Da, dar s-a răcit de mine. Și eu am îmbătrînit. Cînd îmbătrînești, parcă văduvești. Restul e nimic.

A plecat murmurînd: „Corpul — orice-ai spune — corpul rezistă, legat cu parîme. Dar sufletul, sărmanul, stă atîrnat de o ață“.

Cînd s-a întors lîngă sobă cu romul l-a găsit pe Melios dormind. Scotea aburi, gemea dureros. „Ah, ce necăjit este! zise omul. Lasă-l! Poate să stea și fără rom. Somnul e mai scump.“ S-a îndreptat spre banca lui și a căzut pe gînduri, amar, chinuit.

Dar Melios n-a apucat să guste somnul. În cafenea au sosit clienți. Bătrînul l-a îmbrîncit atent cu cotul. „Nu se cuvine“, a zis.

Într-adevăr, parcă se cuvenea ca celălalt să-și bea cafeaua și tu să sforăi? Ce crezi că e aici, domnule? „Dormitor popular“? Să fi fost măcar poet sau zeu. Ai să-mi spui că-i totuna. Nu trăiesc amîndoi în cer?

— Ești lucrător de noapte? îl întrebă unul dintre clienți.

— Da! spuse Melios plictisit.

— Unde lucrezi?

— În ploaie.

— Adică aduni apa de ploaie cu butoiul . . .

— Nu. Cu paltonul.

— Am înțeles.

— Întocmai. Hoinar.

Atunci a intervenit cafegiul:

— Nu-l supăra! Are necazuri.

— Necazuri? Are chef de glume.

— Păi tocmai de aia.

Clientul dădu din cap:

— Îți seamănă, zise. Are aceeași limbă ca tine.

— Am cumpărat-o de la același măcelar.

— Ți-e nepot?

— Da.

— Să-ți trăiască.

— Mulțumesc.

Melios a găsit prilejul să plece. Nu voia să devină „subiect de discuție“. Afară era deja uscat. Ploaia se oprise. Ciudat! După așa o furie nu s-ar fi așteptat să treacă atît de repede. Chiar și soarele încerca să apară. Apărea dintr-un petic în altul al cerului. Era în stare să

se înțepenească undeva și să înceapă să dogorască. Dar nu-l lasă calendarul. „Ei, o să-i spună, ce-ai de gînd? Este, doar, toamnă. Ia stai în cuibul tău!" Acum de unde să aibă soarele cuib? Ce-ți pasă . . .

Pe străzi circulau oamenii. Unul încet, altul grăbit, altul absent. Dar nici unul nu era ud. Degeaba vărsase cerul atîta apă. Oamenii erau ca ieșiți de la uscătorie. Se pare că în orașul ăsta există și uscătorii pentru oameni. Da, „curățătorie uscată" zic tabelele. Se mai și mîndresc, în loc să le fie rușine. Au desființat apa și mai sînt și mîndri pe deasupra. Așa cum merg, curînd se vor trezi chiar și fără apă. Ce, pare ciudat? Se fac băi de aer. Da. E scris s-o vedem și pe-asta. Să se vîndă aer.

Cineva l-a călcat pe unghie și i-a întrerupt filozofia. Dar de ce? Parcă mintea e în picior? Nu. Numai puterea se află în unghie. „După unghie îl cunoști pe leu", au zis înțelepții cu atîția ani în urmă! Așa este. Omul trebuie cunoscut după altceva. Leul și femeia după unghii, măgarul și bancherul după dinți, vaporul și ministrul după coșuri, ariciul și trandafirul după spini, tenorul și melcul după cîntec, homarul* și generalul după . . . viteje, și așa mai departe.

E bună filozofia, că așa uiți în ce hal te afli. Dar ți-o calcă în picioare cei neatenți. Asta pentru că a decăzut, și ea, sărmana, s-a ieftenit. Anticii o îmbrăcau cu minte, o străjuiau. Cei de astăzi unde s-o găsească? Și puținii care o au o consumă ca să născocească cum să-ți scoată ochii mai bine, așa încît nici aproapele să nu te miroasă, și isprava să-ți reușească . . .

Pașii l-au dus spre mare. Dar ce mare este asta? Ce față încruntată și tulbure are? Ce vagabonzi și-au spălat pantofii în ea? Sau cei sfinți și-au spălat păcatele? A zis „sfinți" și și-a amintit de unul cu barbă roșie. Vindea „Viețile sfinților", tămîie adusă chiar de la „Muntele

* Homar: rac de mare, aici cu sensul de simbol al lașității Homarul, în fața dușmanului, se golește complet, rămînînd doar coaja.

Sfînt Sinai", mătănii pentru rugăciunile păcătoșilor etc. Venise cu un vas chiar de la Atena. Era ipocrit, bănuitor, mincinos și destrăbălat pînă în măduva oaselor.

— Bună ziua, moșule! îi spusese Melios.

— Nu-mi zice: „moșule". Zi-mi mai bine: „sfîntule", deoarece, prietene, am fost ispitit de păcat.

— Te-au alungat de pe „Muntele Sfînt"?

— Vai, mie! Nicidecum.

— Atunci cine?

— Carnea mea.

Nu a înțeles. Cum adică „l-a alungat carnea lui"? L-a luat de guler și l-a aruncat după „Muntele Sfînt"?

— Adică ... cum te-a alungat „carnea" ta?

— Uite, nu se prinde grăsimea de mine. Eram nepotrivit, pentru că pe lumea cealaltă nu pot să mă mănînce viermii ... aș rămîne întreg.

— Și ce nevoie ai de viermi?

Moșul cu barba ca focul a holbat ochii.

— Ce-ai zis, păcătosule? Ca să mă mănînce! Să mă stoarcă! Nu știi? Dacă nu-ți chinui corpul aici, cu ce mutră te prezinți „acolo"? Păcătosule!

Atunci a înțeles Melios ce ipocrit este și i-a spus deschis:

— Ești murdar! De asta spune-mi clar. Ce te-a făcut să părăsești „Muntele"?

Călugărul a privit în jur ca un viezure. Apoi zise, lingîndu-și buzele:

— Ierisos!

— Ce-i asta? Un oraș?

— Sodoma și Gomora! N-ai auzit niciodată de el? Ierisos, blestemata, dar și multbinecuvîntata.

— Cum reușește să aibă amîndouă „calitățile" dintr-o dată?

— Ah! oftă călugărul. Are. Are din amîndouă. Este construită într-un golfuleț în fața „Muntelui", numai o ispită. Dar granițele sînt împrejmuite cu sîrmă ghimpată. Ce poate face un păcătos? Se duce pe furiș cu bărcuța. În loc să meargă pe jos, ia barca și vîslește.

— Cu atît mai bine.

— Cînd te duci, da! Dar cînd te întorci? Iată de ce a rămas vorba aceea: „Unde te duci, călugăre?“ Răspunsul: „La binecuvîntatul Ierisos“. Iar la întoarcere: „De unde vii, călugăre?“ Răspunsul: „Din blestematul Ierisos“. Cred că ai înțeles de ce!

— Nu.

— Nu ai stofă de călugăr, asta-i!

Bine că și-a amintit de episodul acesta ca să se mai distreze puțin. Dar n-a reușit. Tremura. Soarele nu strălucea într-atît încît să-i usuce hainele. Rău a făcut că a plecat din cafenea. Greșeală capitală. Din cele care nu mai pot fi reparate pentru că, între timp, bătălia a fost pierdută.

Marea e ca o băltoacă. Se vede că undeva mai sus s-au revărsat rîurile Axios și încă vreo cîteva rîulețe pe care nici nu le bagi în seamă. La fel ca și pe cățeii pe care nu dai doi bani, treci pe lîngă ei nepăsător, dar te întorci seara acasă cu pantalonii sfîșiați.

Axios, Galicos, și cine știe ce alte rîulețe au mai murdărit marea. Și acum e o tristețe s-o privești. O tristețe și o scîrbă. Dar pescarilor nu li-e scîrbă. Iată unu cu șapcă de mușama care și-a legat barca și se chinuie cu plasele și cu undițele. Acești pescari nu pescuiesc cu plasă. Și de ce, mă rog? Pentru năvod trebuie mîini multe ca să-l tragă. Și el n-are decît două. Și așa se descurcă greu cu undița, cu un harpon și cu un ochean, ca să vadă fundul mării. Dar cu apa asta tulbure ce să vezi? Știu ei. Se duc acolo, la vărsarea rîurilor în mare, și pescuiesc chefali.

Pescarul a terminat treaba și a privit spre mal.

— Cumetre, zise, îmi tragi parîma?

— Cum s-o trag?

— N-ai tras, mă, niciodată vreo vacă? Ah, de unde ai venit? Ia „căpăstru“ și trage. Hai, că m-a apucat amiaza!

Melios a făcut așa cum i-a spus pescarul și peste pu-

țin barca era pe mal. Omul a sărit cu două coșuri pline cu pești argintii și cu un cîntar.

Nici n-a călcat bine pe uscat și a început să strige:

— Vino, lume, vino, văduvo, vino, tinerică, grăbiți-vă! Pentru că în curînd va veni negustorul și ia marfa și rămîn cucoanele fără pește!

Se oprea puțin și începea din nou:

— Haideți! Grăbiți-vă! Sare! Mușcă! Hai, lume, că mi-e milă de el. Hai, lume, că nu vreau să mi-l ia negustorul. Nu! Nu vreau!

Din căsuțele de pe malul mării au ieșit cîteva gospodine cu coșuri.

— Iată-l! Iată lumea care-și cunoaște interesul. Vezi? Hai, că alunecă! Hai, că mă lasă! Se aruncă în mare. Ah, ce-am pățit eu azi!

— Ce-ai pățit, măi Mitrofane? îl întrebă un coleg de-al lui, care venea cu tava în mînă.

— Marfa mea!

— Ce-i cu ea?

— Saltă. Fuge. S-a azvîrlit în mare! Am pierdut-o! Cît dorește doamna?

— Ce pește ai?

— Chefal. Ah!

— Bine, lasă acum văicăreala și . . .

— Nu pot. O pierd. Ia uite! Ia uite ce marfă, și să n-am o mie de burți s-o mănînc eu . . .

— Hai, vinde! îi spuse o clientă.

— Cît?

— Trei.

— Auziți? Trei chile vrea doamna. Mai vrea cineva trei chile? Acum, că m-am încălzit . . . Fosfor vînd, nu pește. Fosfor vînd. Unu a mîncat pește din ăsta și și-a aruncat ochelarii. I-a spart. Cioburi i-a făcut!

— De ce?

— Fosforul întărește ochii. Îi curăță. Îi lustruiește. Luați cu toți. Luați, ca să vă ascuțiți vederea. Ca să știți ce face și ce nu face cucoana acasă cînd lipsiți! Ah, marfa mea! Gata! Am pierdut-o! S-a dus! Mi-au luat-o. Mi-au

golit coşurile şi acum ce-o să mai mănînc? Pe mine nu mă întreabă nimeni!

Şi-a trecut ultimii bani pe la bărbie, a intrat în barcă, a aruncat vîslele şi a ieşit cu un şirag de barbuni înşiraţi pe o sfoară.

— Mă mai tragi o dată, cumetre? îi zise din nou lui Melios.

A sărit afară. A legat bine parîmele şi a lăsat barca în voia ei. Apoi a luat vîslele pe umăr.

— Ce te văicăreşti atîta? îi zise Melios. Ai să mănînci barbuni.

— Nu fi invidios pe mine. Plînge-mă! Sînt pentru iubită. Nevastă-mea n-o să-i vadă.

S-a îndepărtat şi a dispărut într-o fundătură. Probabil că pe acolo pe undeva stătea iubita lui.

Ce om fără griji! Fericit. Iată ce e fericirea pentru unii! Creşte lîngă haznale, iar înţelepţii o caută în stele.

A scuipat şi a pornit şi el pe malul mării. Drumul ducea spre Areţu.

Capitolul CINCISPREZECE

A început din nou ploaia monotonă, posacă. Din cele care nu obosesc. Un doliu ud pătrundea în toate. Se strecura în sînul cerșetorilor, juca „domino“ pe plăcuțele curților.

Multă apă a mai curs anul acesta. Apă tulbure, murdară, de parcă șterseseră podeaua cerului cu ea.

Melios s-a adăpostit sub o streșină, așteptînd să se oprească. Sufletul îi era înecat. Și cînd te gîndești că în clipa asta plugarii, grădinarii binecuvîntează pe Dumnezeu, pe sfinți, care, cică, au grijă de fructe și pămînt, și „ascultă rugămintea săracului“. Ce să facă? Au și ei dreptate. Pe lumea asta doar golanii și stafidele urăsc ploaia. Cînd se udă sînt pierduți. Numai borfașii de la Eptapirghion o duc bine. Pereții sînt solizi, nu trece ploaia prin ei, nici vîntul nu suflă. Sînt asigurați acolo. Două rînduri de ziduri și de jandarmi îi păzesc, ca nu cumva să vină cineva să-și ia înapoi lucrurile furate. Și mai sînt unii care spun că jandarmii nu apără „siguranța și averea cetățenilor“. Minciună!

Spre prînz, așa cum ploaia cădea încet-încet, s-a gîndit: „Nu-i mai bine să mă opresc?“ Și s-a oprit. Dar numai atît. I-a cedat locul soarelui. Manierele frumoase ne subjugă.

Melios a ieșit din nou la soare, să se usuce. Nisipul îi scîrțîia sub picioare, mătăsos. Ieșeau aburi din el ca din bragă. Numai bragagiul lipsea. „Clocotește, iar mușteriul nu lipsește. Hai, ia un pahar! E bun. Ție-ți spun. Ia, moșule, unu, să te întărești. Hai, dă-i și babei, ca să caute de ginere.“

Dacă soarele continuă să ardă așa, pînă la prînz se usucă. Și atunci o să poată merge la Arețu, să ceară ca

un domn o cafea și o farfurie de maridițe.* I-a mai rămas ceva mărunțiș după jaful de ieri.

Dar mai mult decît uscatul, îl deranja somnul. Ar fi dat o groază de bani pentru puțin somn. Ar fi dat și mîncarea pe o săptămînă ca să tragă un puișor de somn.

Dar unde să se culce? Peste tot era ud. Nisipul era rece ca fierul.

Atunci i-a venit o idee. Și-a amintit că pe maidan erau niște afișe mari lipite unul lîngă altul și formau un strat gros. Într-o zi a văzut un om care le dezlipea și le făcea sul. Multe din ele se aflau sub streșini și probabil că erau uscate. Grozav așternut uscat și ușor. Nu mai lipsea decît perna. Dar mîinile la ce folosesc săracilor? Deci, avem de toate. Și somn și așternut. O mică cuvîntare... dar le lipsea un necrolog, cum se zice, pentru cei „adormiți". De ce nu? Și ca să fim drepți, este singurul necrolog util. Cel adormit peste puțin o să se scoale, o să citească tot ce s-a scris despre el și o să descopere ce grozav este. Pe cînd mortul nu aude nimic. Zi-i ce dorești. Singurii care aud sînt rudele îndoliate și prietenii care-și spun: „Ia uite, măi, ce grozav a fost ăsta! Păcat că n-am știut-o cînd trăia!" Își sting lumînările, preotul își împăturește patrafirul, și toți se întorc pe la casele lor repetînd prostește: „Ia uite, măi, ce om, păcat că a murit!" Pe cînd înainte ziceau: „Degeaba face umbră pămîntului." Lucruri cunoscute.

A părăsit aceste gînduri macabre și a pornit pe străzile principale în căutarea afișelor pe care le visa atît. Dar, ghinion. Pereții erau curați. S-a dus mai departe. A luat-o pe altă stradă. Catastrofa era generală. A întrebat și a aflat. Și aici își vîrîse nasul poliția. Amendaseră *Societatea* cu reclamele „deoarece murdărește, cică, orașul dîndu-i un aspect inestetic". Urma semnătura, ștampila, execuția... etc... etc. Și imaginea catastrofei era desăvîrșită. Nu mai știa unde să se ducă și ce să facă. Dacă

* Maridite: peștișori foarte mici, foarte gustoși, din Marea Egee.

reușea să doarmă puțin pe așternut de hîrtie și cu soarele drept plapumă, exista o mică speranță să reziste la noapte. Ar fi umblat, ar fi găsit rîme, ar fi exersat să fluiere dublu, ca renumitul Kleon Atic. Chiar reușise într-un timp, și încă primo secundo. Dar de nu i-ar fi somn, de nu i-ar fi somn... Să nu fie obligat să-și petreacă noaptea treaz. Nu-l înspăimîntă atît nici noaptea, nici ploaia. Doar jandarmii.

Gata. S-a hotărît. De poliție n-o să scape niciodată. Așa o să moară. Cu poliția în spate. Poliția nu înseamnă o mie sau două mii de jandarmi. E ceva impersonal, o putere care aduce la ordine mii de oameni. Un creier, un creier uriaș împărțit între mulți jandarmi care lucrează cu creier străin. Și de aceea lucrează perfect. Aici nu există caractere diferite, temperamente diferite. Jandarmul nu are nume. Poate să aibă pentru superiori sau pentru colegi. Pentru cetățeni, însă, jandarmul este la fel.

A pornit greoi la drum spre Karaburnaki. Nu pentru că ar fi găsit un locșor ca să doarmă. La asemenea noroc nici măcar să se gîndească nu îndrăznea. Spera, însă, să găsească un scaun să se așeze, să ia totul de la capăt, să-și chinuiască mintea, și așa era destul de chinuită, să vadă dacă nu cumva găsește vreo soluție. Toate inovațiile mari au fost făcute de oameni obosiți. Cei odihniți n-au dat nimic omenirii. Nici măcar odihna. Au ținut-o toată pentru ei. În general s-a dovedit că cel mai odihnitor lucru pe lume este sau marea bogăție, sau marea prostie.

Și acum, înainte! Odată ce ai găsit filozofia asta, ia-o și pleacă. Numai că picioarele, picioarele — și pe bună dreptate — se împotrivesc. Au depășit limita rezistenței. Și o dată ce abuzul de băutură îți provoacă fericire, abuzul mersului pe jos te duce la prăbușire. Ce rău este că omul nu se naște cu roate! L-ar fi ajutat să devină un cinic perfect. Noroc însă că tot omul a corectat natura și și-a făcut singur roate. Ai să-mi spui că sînt artificiale. Mai bine. Le poți repara. Pe lumea asta se vede că există petic pentru orice. Numai buzunarele găurite rămîn ani

de zile nepeticite. Ai să-mi reproșezi că ceea ce spun acum este o inexactitate. Pentru că buzunarele săracului nu se găuresc. Cu ce să le găurești? Cu aer? Iată o observație corectă. Numai că cel care a făcut-o nu e înțelept. Pentru că a uitat, probabil, că săracul se naște cu buzunarele găurite. Adică cu o defecțiune naturală, „din naștere", cum se zice. Și defecțiunile „din naștere" nu se repară niciodată.

Tu însă, domnule, bine ai face să te așezi puțin jos! Picioarele nu te duc mai departe. Ești invalid. Ai picioarele tăiate. Bine că nu sînt tăiate cu ferăstrăul. Dar, practic, acum, asta nu-ți folosește la nimic. Dacă ai găsi un măgar! Ar fi singurul mijloc de locomoție pe care l-ai putea plăti. Dar, vezi, l-au desființat, a trecut moda măgarului de vreo două mii de ani.

În sfîrșit, tot mergînd așa a găsit o tablă. Probabil că cineva a uitat-o pe nisip. A ridicat-o și — minune — sub ea nisipul era uscat. S-a lăsat în genunchi și apoi s-a culcat. Va veni și somnul. Dar chiar dacă nu vine...

Aici s-a găsit într-o dilemă. Să închidă ochii și să aștepte somnul, sau să lase somnul să vină și să-i închidă singur ochii? Dar pînă să rezolve această dilemă, s-a rezolvat ea singură. A adormit.

Dormea, într-adevăr. Dar cum poate să doarmă pe suprafața apei și să nu se scufunde? Da. Nu se scufundă. Cu toate că lacul era adînc, el nu se scufunda. Dar de ce s-a gîndit la asta? Cum și-a amintit că lacul e adînc, a început să se scufunde. Noroc că în apropiere se afla o salcie. S-a apucat de ea și a început să se ridice la suprafață. Ciudată salcie! Așa cum se urca pe ea a simțit un ghiont în burtă.

— Încotro? îl întrebă salcia înfuriată.

— Tu vorbești? o întreabă.

— Nu.

— Lasă-mă, te rog! îi zise. Lasă-mă să dorm.

— Pe piciorul meu vrei să dormi? Bravo!

„Piciorul ei..." Salcia are picioare?

— Fă-mi o plăcere, zise salcia. Deschide puțin ochii.

— Deschiși îi am.

— Dacă-i aveai deschiși ai fi văzut că nu sînt salcie, ci brad. Deschide-i!

— Bine. Iată, îi deschid încă o dată.

— Și acum lasă-ți picioarele! Așa. Poți să-mi spui acum cine mi-a aruncat tabla?

— Tabla? A, da. Eu am aruncat-o.

— Bine. Stai, acum te iert. Mi-ai spus adevărul.

Melios se sculă, frecîndu-se la ochi. Putea să observe că pînă și pietrișul era nenorocit.

— De ce ai aruncat-o? Spune!

— Voiam puțin nisip uscat.

— Știi însă că mi-ai stricat cina?

— Nu. Cum adică ți-am stricat-o?

— Mă întrebi, pentru că nu te-ai uitat. Tabla era unsă cu lipici. Grozavă metodă! Vin păsările să mănînce, se lipesc, și de acolo drept la tigaie! Scoală acum! Pleacă mai repede, că nu vreau să te bat. De ce nu dormi noaptea, mă? Ei, nu răspunzi? Cauți o minciună? Dar n-am să te las s-o găsești. Pleacă.

Nu se poate spune că n-avea noroc. O palmă de nisip uscat găsise și el pe plaja asta nemărginită și i-au luat-o și pe aceea.

— Ești un hoț! îi strigă Melios. Te duc la poliție.

— Și de ce mai stai? Du-te! Cine fură păsările? Eu? Lipiciul. Hai să rîdem nițel, că de mult n-am mai rîs. Pleacă, mă!

Nenorocire. Și cerul începuse să se întunece. Sau nu cumva se înnopta? Să se înnopteze, de ce să nu se înnopteze? Parcă a încheiat vreun contract cu cerul ca să nu-și schimbe culoarea? Ai să-mi spui că mama lui i l-a dat albastru. Albastru? Dar unde-i acum mama lui? Ah, numai ea știa să facă asemenea minuni, numai ea.

Ei, dar ce sens mai aveau acum Arețu și Karaburnaki sau Mudania? Acum era seară, întuneric ca smoala, și această udăciune... Totul era înnegurat, prost dispus. Totul. Oare nu mai există nimic frumos pe lumea asta? Nimic? Cum nu? Hotelul „Frumoasa Ptolemea", care

duhnește a ulei prăjit și hoție. Apoi... cum de-a uitat? Mai e și „Frumosul Kuclugias". Desigur, „Frumosul Kuclugias" al lui Fasuras. Prăvălia renumită unde i-au furat banii și i-au plasat zdreanța aia drept stofă englezească „adusă direct de la Birmingham". Lecțiile astea istorice și foarte științifice se uită? Niciodată. Lecții dintr-astea doar o dată în viață le primește omul. Pentru că apoi ori își omoară dascălii și intră la răcoare, ori se înecă de disperare și se prăbușește de pe dig. Și e o minune — una dintre minunile mari și rare — cum nu s-a înfăptuit alta. Pentru că, uite-l, poftim, este gata-gata să mai ia încă o lecție „instructivă"!

Totuși moș Fasuras era un filozof acru, care l-ar lăsa să stea pînă la închiderea magazinului cu un pahar de băutură. Și apoi... Dumnezeu e mare. Atît de mare, încît nu găsești nici cap, nici coadă, dar nici o alinare.

Își amintea cam pe unde se afla cafeneaua „Frumosul Kuclugias". Nu era prea departe de acolo. Dacă o luai pe malul mării, o găseai ușor. Așa a și făcut. Dar magazinul era liniștit. Luminile, somnoroase. Iar fețele de masă în carouri fluturau încet ca niște mîini disperate. S-a așezat la o masă. A auzit imediat niște pași. S-a întors.

— Bună seara! îi spuse cîrciumarului. Mă recunoști?

— La ce bun?

Și-a pus mîinile în șold și l-a privit mai atent.

— Vrei ceva? Și dacă nu vrei, nu-i nimic. Stai și așa! Să stea și muștériii în picioare. Să se certe și ei măcar o dată pentru locuri.

Vorbea necăjit, cu amărăciune, arătînd spre mesele goale.

— Aveai, odată, fasole cu cimbru, presărată și cu piper negru, îi zise.

— S-a terminat.

— Păcat!

— Dar voiai să-mi rămînă de atunci? Am alta. Proaspătă.

— Cum merg treburile?

— Huzureală. Să aduc și o cinzeacă...

— Stai! Să-mi număr mai întîi averea, să văd dacă-mi ajunge.

— Atunci stai tu. N-o număra. Nu-i nevoie. Dacă nu-ți ajunge, nu face nimic. Numai șarlatanul, pungașul și hoțul nu-și numără banii înainte de a comanda. Se ghiftuiește și la plată... „Aman! strigă. Chelnere, m-am ars. Știi ce-am pățit? Sînt lefter. Poți să mă notezi în catastif?“ Știm noi. Și dacă-l scrii, rămîi cu scrisul numai.

— Nu-ți plătesc?

— Spre norocul meu, nu!

— Am auzit oare bine? De ce „spre norocul tău“?

— Da... da... spre norocul meu, pentru că sînt unii care-mi plătesc. Și vin altă dată, îmi fac și mai mare pagubă, apoi mai prinde-i dacă poți. Nu mai calcă pe aici. Mă duc după fasole. A, nu ți-am spus noutatea. Pe băieții ăia „buni“ i-au prins.

— Care băieți... buni?

— Pe pungașii ăia care te-au dezbrăcat. Se învățaseră, blestematii, și veneau mereu. Făcuseră afacere bună cu tine. Întindeau curse și așteptau. Ei, și prada nu a întîrziat prea mult.

— Au dezbrăcat și pe altul?

— Au fost prinși chiar asupra faptului. „Prada“ era de la poliție. Dar nu te necăji. O să-i mîngîie puțin și o să-i trimită să-și continue meseria. Poliției nu-i pasă dacă-l furi pe cetățean. Statul să nu-l furi. Și știi cum numesc ei asta? „Abuz de bunuri publice“. Ai să rîzi, dar se miră că nu furi de la tine, ca să-i dai statului. Desigur, ei asta nu numesc furt. Vezi cîtă gălăgie pentru un simplu furt? Ce mai vrei și tu? Valea! S-a sfîrșit nunta!

De masa lor se apropiase gramofonistul.

— Nu am venit pentru tine, spuse acesta. Am venit pentru client.

— Nu există nici un client.

— Mă fac eu. Pot?

— În regulă. Înțelege-te mai întîi cu buzunarul și apoi comandă ce dorești.

— Maridă ai?
— S-a sfîrșit.
— Anghinare?
— S-a sfîrșit.
— Altceva decît „s-a sfîrșit" n-ai? Sînt foarte necăjit în seara asta și nu vreau să beau pe stomacul gol. Am să-i boțesc vreunuia „mutra" și nu se face. Spune, ce ai?
— Fasole.
— Ai, mă „imnul național" și nu vorbești? Adu! Dar presar-o și cu cimbru, da? Sau nu ai?
— Am.
— Măsline ai?
— Am.
— Adu!

A pus pîlnia pe masă, a scos un disc și și-a luat bărbia în mîini. În gramofon o voce plîngăreață a început să cînte ceva nedeslușit. S-a terminat. Gramofonistul a luat placa, a privit-o cu durere și a pus-o din nou.

— Iar „Păpușica", mă? îi zise cîrciumarul.
— Ei, uite, asta o să mă mănînce.
— Toate încurcăturile astea se termină cu cununie, o știi bine.
— Se împotrivește bătrîna . . .
— Și pe cine vrea să-i dea? Pe fiul lui Rockefeller?
— Cine-i ăla?
— Un nebun care înfulecă aurul și aruncă pîinea.
— Oh . . .
— Și fata? Ce zice ea, cu mintea ei? întrebă cîrciumarul.
— Parcă mai are minte? Oftează într-una. Să mai pun o dată „Păpușica"?
— Ai să-mi alungi și ultimul mușteriu. Dar pune-o.
— Mulțumesc.

A luat placa cu evlavie, a șters-o cu mîneca și a pus-o de la început. Cîrciumarul i-a adus mîncarea, vinul. Gramofonistul nici nu le-a privit.

— Știi ce face din mine cîntecul ăsta? a zis cînd s-a terminat. Uite, mă sfîșie.

— Unde lucrează fata? întrebă cîrciumarul.

— Lenjereasă. Mîini curate, suflet curat. Toate ca un crin. Ah, am să mor! Nu-mi dai o idee?

— Fur-o!

— N-am casă.

— Fă vreo șmecherie.

„Artistul“ l-a privit înghețat.

— Domnule, sîntem săraci, dar cinstiți. De asta am și rămas cu pantalonii găuriți. M-ai înțeles?

— Iartă-mă! Am înțeles.

— Atunci de ce mi-ai propus așa ceva?

— Ca să te încerc.

— Îți mulțumesc. Vrei să-ți pun vreo placă? Vrei să-ți pun cîntecul ăsta?

A căutat nervos în cutia cu plăci și apoi a ridicat capul înfuriat.

— Nu-l găsesc, zise. Mi-au spart placa. Sau poate mi-au furat-o. În ultimul timp sînt cam împrăștiat. Asta pentru că . . . înțelegi?

— Da, îi zise Melios. Ultima dată erai mai . . . mai . . .

— Mai vioi. Zi, mă! Aș fi furat-o, dar nu pot. Ți-am mai spus. N-am casă, ăsta e necazul meu cel mai mare.

— Și unde stai?

— La un unchi.

— Și pînă cînd ai s-o duci așa?

— Nu știu. Pînă într-o dimineață, cînd mă vor găsi ca pe o placă spartă. O să-mi mănînce oftica plămînii, ca să-i facă pe plac babei. Să pun cîntecul „Ilicul“?

— Îl ai?

— Da.

— Pune-l!

A căutat placa, a scos-o, a șters-o cu grijă și a pus-o. Plăcile erau chinuite, răgușite.

— Mofturoasă bătrînă. Maică-sa, adică. Știi ce a zis într-o zi? Ascultă! „Dacă vine să plîngă în fața mea i-o

dau.“ Auzi, mă, să plîngă... Cine? În sfîrșit. Eu, un om de nimic. Dar de plîns, nu plîng.

— Dă-o încolo. O idee este și asta.

— Nu-i așa cum zici. Dacă plîng, ce-i mai rămîne fetei să prețuiască la mine? Bani nu am. Altă meserie decît cea de „artist“ nu am. Ce am, mă întrebi? Puțină bărbăție. Ei, s-o calc în picioare și pe asta? M-am gîndit bine. Nu pot.

— Bravo! Te felicit, domnule...

— Colocotronis.*

— Nume e ăsta?

— Nu, cataplasmă. Numele istorice, mă, nu-ți plac? Ei, și totuși bătrînei nu-i place. Ai înțeles? Nimic nu-i place blestematei de babă. Cînd aude numele meu parcă o apucă dracii.

Melios se gîndea. A așteptat să se sfîrșească cîntecul și i-a zis:

— De mult timp ești prieten cu fata?

— Ce vorbă e asta?

— În sfîrșit, de cînd o iubești?

— De trei ani încheiați...

— Mulți. Ia spune-mi, în tot timpul ăsta i-ai spus vreodată bătrînei „mamă“? I-ai dus vreodată flori? I-ai făcut vreun dar de ziua ei?

— Eu... ei? Ai înnebunit? Pardon! Ați înnebunit.

— Nu! Dar dacă, prietene, nu faci nici una din toate astea, fii sigur, că și pe fiul lui Rockefeller dacă i-l aduci, i-ar zice: „Du-te, măi omule, în țara ta. Sînt și pe la noi flăcăi.“

— Ce tot spui? Așa? Ia uite. Ptiu! Am plecat. Domnule Kuclugias... Pardon... Domnule Frum... Adică domnule Fa... Fas...

— Ce-ai pățit, mă artistule? întrebă, ieșind din prăvălie, cîrciumarul.

* Colocotronis: Teodoros Colocotronis. Erou grec din timpul revoluției naționale (1821—1828).

— Ți... ți... ține-mi gramofonul. Ei... eu... am fugit.

— Încotro?

— Mă duc să-l iau de guler pe fiul lui Țiftetilis... a lui Refereli... Cum i-ai zis, măi, individului ăluia?

— Rockefeller.

— Mă duc să-l prind pe fiul lui Raufeler, să-i trag un perdaf, și apoi... apoi mă duc la bătrîna cu trandafiri, pentru că „și pe la noi sînt flăcăi"... grămadă... deoarece... Noroc!

Capitolul
ȘAISPREZECE

Era aproape miezul nopții. Luminile dormitau, erau gata să lesine. Cîrciumarul spăla vasele în prăvălie. Apoi a venit și s-a oprit lîngă Melios.

— Pentru tine am întîrziat, îi spuse. De ce hoinărești, măi băiete! De ce? Necazuri?

— Da.

L-a privit cu compătimire.

— Toți cîrciumarii au închis. O să treacă vreo patrulă „de noapte" și o să mă amendeze.

— Am plecat.

— Stai, locuiești departe?

— Parcă mai știu eu . . .

Nu i-a zis nimic. „Te-a ajuns", a murmurat numai, referindu-se la vin și s-a dus înăuntru. Atunci a înțeles că omul n-o să-l alunge nicidecum. De aceea a hotărît să plece singur. Plătise mîncarea. Nu-l mai reținea nimic. S-a ridicat.

Parcă era în delir. Mergea nesigur. Pașii lui erau ca picturile copiate pe pereți. „L-a ajuns!" își aminti spusele cîrciumarului. Glumă. L-a secerat. Acum nu găsea altă soluție decît să meargă de-a lungul malului. Altfel l-ar aresta primul jandarm care l-ar întîlni. De-a lungul malului, deci. Vai de capul lui!

Toată greutatea era să nu cadă. Dacă se prăbușea, gata! Nici o macara nu-l mai poate ridica. L-ar găsi dimineața ca pe un pește sărat. Văzuse asemenea pești. Sînt presărați cu sare, sau așa ceva. Dar încotro era marea? Ea, acum, era salvarea. Dacă ar fi fost soare ar fi găsit-o. Așa rămînea doar cerul. Dar și el era în seara asta de nerecunoscut. Cerul era parcă de nedescifrat. Auzi vorbe! Dacă l-ar auzi cineva l-ar lua drept beat — dacă-i posibil să se îmbete un om numai cu . . . două pahare de vin!

L-ar lua drept papă-lapte. Ai să-mi spui că pînă și domnul Colocotronis s-a îmbătat, care era meșter la băutură. Dar mai bine să nu ne amintim de domnul Colocotronis. El avea multe motive, alt „mobil" — cum se zice — ca să se îmbete.

Dacă stelele astea de pe cer sînt „carul mic", atunci e salvat. Nedumerirea lui este aceea că nu știe la ce folosește acest „car mic". La ce folosește și de ce-i pomenit atîta? Probabil că e bun și el la ceva. Altfel ar înnebuni oamenii tot pomenindu-l. În sfîrșit, acum să vedem unde este „pleiada" aia... A lăsat capul pe spate și a privit cerul. Minune! Toate stelele păreau un fel de „pleiadă". Nici una, nici una măcar nu era singură. Ce supraproducție de stele mai era și asta? Ai să vezi — să ții minte! — pînă dimineață o să se producă o asemenea aglomerație, încît se vor ciocni, se vor sparge, iar pămîntul se va umple de cioburi.

Tu, însă, vezi-ți de drum! Direcția... spre mare. Mereu spre mare... Numai într-acolo. Și chiar dacă n-o găsești, o să ai conștiința împăcată, împăcată că ai mers spre mare.

Bine, dar... Bine! Chiar dacă ajunge la mare, cum o să-și dea seama că a ajuns la mare? Groaznică enigmă! Și nu există nici o soluție să se dumerească. Dar stai, mi se pare că este una. Uite, să încerce apa cu degetul, să-l ducă la gură, și dacă e sărat, înseamnă că se află lîngă mare. În sfîrșit, iată că s-a aranjat și asta. Mai rămînea un mic amănunt. Unde să găsească marea, ca s-o încerce cu degetul?

Dar își sparge capul să afle cum de s-a îmbătat cu atît de puțin vin. Își amintește bine că a băut doar puțin vin... Acum totul e clar. Tot răul i l-a făcut cîntecul „Ilicul". Asta era.

„Ilicul ce-l porți
Eu ți l-am brodat;
Cu chinuri și cu lacrimi
Tot eu ți l-am dublat."

Deodată își duse mîna la piept și ce văzu? Nu avea ilic. Și s-a întristat. El... Colocotronis, adică, e salvat. Numai cu două sute de grame de vin, cu o „Păpușă" în interpretare groaznică s-a întărit într-atîta, încît s-a dus să-l bată pe fiul lui Rockefeller. Pe cînd el nu poate găsi nici măcar marea. Aici unde a ajuns nu mai există altă scăpare. O să alerge, o să alerge pînă ce o să dea de mare. Cum să o găsească?

Nu era nici o greutate. Asta au spus-o și înțelepții. „Marea este udă." Dar parcă ceva scîrțiia sub picioarele lui. Nu cumva s-a solidificat? Or fi pantofii lui. Vor să iasă din picioare ca să nu i-i ude marea. Bine, dar de ce nu așteaptă mai întîi să dea de mare? Ciudat se mai comportă și picioarele lui în seara asta.

Marea... Marea... Și nici nu poți să te înec. Trebuie să fii foarte încăpățînat, ca să reușești așa ceva. „A fost găsit cadavrul unui bărbat tînăr", or să urle ziarele. Acest „al unui bărbat tînăr" strică oarecum situația. Nu trebuie să moară oamenii tineri. Trebuie să rabde puțin pînă ajung la optzeci de ani. De aceea, dacă vine, de exemplu, un fulger poți să-i spui: „Hei, n-ai auzit ce-a scris ziarul ăla? Du-te, deci, înapoi, și vino peste șaizeci de ani!"

Dacă ăsta nu este nisip, este zăpadă. Imposibil să nu fie. Im-po-si-bil. Bine, dar nu e vremea zăpezii. Calendarul se împotrivește sever. Ți-o interzice categoric. Deci zăpadă nu poate să fie. Atunci e nisip. Dar ia stai o clipă! Bine, nu e vremea zăpezii. Dar parcă e vremea nisipului? Bine, dacă nu este nici a nisipului, atunci ce facem? Atunci pe ce calcă?

Iată, deci, de ce trebuie neapărat să apară și marea. Nu există altă metodă ca să te convingi că ăsta pe care ai călcat este nisip. Și dacă nu găsești nisip, cum ai să dai de mare? Cerc vicios.

Ca să descoperi încotro e marea, trebuie mai întîi să descoperi dincotro suflă vîntul.

Atunci, ca un trăsnet, i-a venit o nouă idee. Și-a amintit o metodă pe care i-a arătat-o cîndva un cioban.

„Îți uzi, zicea, degetul, îl ridici în sus și pe care parte se usucă mai repede, dintr-acolo suflă și vîntul.“ Da, dar metoda asta e bună numai pentru apă. Ei, și? E imposibil să nu fie și pentru vînt! Nu trebuie să părăsim știința așa de repede. Deci, înainte! La lucru!

Totuși lasă știința. N-o să te ajute. Acum nu ai vreme să aștepți ajutor de nicăieri. Înaintează! Este bine știut că pămîntul se termină la mare. Deci mare există. Așadar, nu-ți pierde speranța. Trebuie s-o găsești. Dintr-o străduță îngustă a început să sufle un vînt rece. Și apoi s-a auzit ceva spumegînd. „Thalatta! Thalatta.“*

Da. În sfîrșit. Ea era. Marea. S-a oprit lîngă ea fericit. Ea era. Pe ea a căutat-o toată noaptea. Da... ce să facă? Ah! Altă durere de cap! De ce a căutat marea? Să cauți ceva toată noaptea, și încă ca un nebun, iar cînd o găsești să nu știi de ce o căutai... Groaznic!

Acum așază-te și stoarce-ți capul. Stai lîngă marea netedă. Bine. Asta este știut. Marea este netedă. Nu insista. Bine, o dată ce a spus-o și... geometria. Dar atunci — dacă este adevărat — atunci se petrec două lucruri: ori aceasta nu era marea, ori — dacă era — atunci greșește geometria! De ce? Iată, ce cocoașă e asta? Dacă marea e netedă, de ce are cocoașă? Ce verb neregulat este ăsta care se conjugă în fața lui? Și mai e legat și cu o sfoară. Păcat că n-a știut atunci cînd era elev că verbele neregulate sînt legate cu sfoară. Le-ar fi apucat și le-ar fi adus la ordine.

Dar mai bine tragem de „căpăstru“ ca să vedem ce verb neregulat e ăsta! Însă verbul neregulat era... gol! Să intrăm mai bine înăuntru. Atenție, însă, atenție! Bravo. Așa. Bine e aici, înăuntru. Dar ce e asta? Ce groaznic e să intri undeva și să nu știi unde. Să cercetăm mai bine ce este. Asta, deci, trebuie să fie o barcă. Adică o bar... Nu apucase să termine. A adormit.

*

* *

* Thalatta! Thalatta: Marea! Marea!

Cineva striga. Ce era? Vai! Ce strigăt era ăsta!

Nu era însă nimic. Era un vapor greoi care striga. Îl asurzea. Dar ce căuta vaporul pe plajă? Aici lucruri neobișnuite se petreceau. Sau vapoarele au făcut picioare și circulă pe plajă, sau plaja asta nu e plajă. Dar ca să te lămurești care din două se întîmplă, trebuie să-ți deschizi bine ochii. Și apoi mai trebuie să-ți judece bine capul. Dar acum capul lui era imposibil de așa ceva. Un vas turtit, fără stăpîn . . . Vas? Nu cumva era vasul acela care a venit ieri-seară? Încet-încet au început să iasă din ceață întîmplările de ieri-seară. Da, să știi că vas era. O barcă. Bine, dar atunci ce caută vaporul? Ia să încercăm să deschidem puțin ochii! Da. Era un vapor. Iată-l! Pleacă. S-a aruncat cu ușurința unui gunoi în apă și pleacă. Bine, dar apa de ce nu este totuși apă? El se află culcat pe ceva tare.

Dar pînă să înțeleagă ce era în barcă, vaporul a plecat, s-a îndepărtat în zare, unde se afla un oraș. Ce oraș frumos! Dar de unde a apărut orașul ăsta? Ieri-seară — dacă-și amintește bine — el se afla la Salonic și căuta marea. Se pare că a găsit-o. Da, a găsit marea, dar a pierdut Salonicul. Stai, nu cumva orașul acesta care strălucește în depărtare nu este Salonicul? Imposibil. Dacă era, cum de plecase vaporul singur? El a adormit la o palmă de oraș, aproape în oraș. Cum e posibil să vezi un oraș chiar din centrul lui? Ciudate lucruri! Și el, atunci, unde se afla? A hotărît să arunce o privire de jur împrejur. Și atunci a înghețat. Era departe, în larg, în mijlocul mării. Înconjurat de ape. A căutat vîslele. Nicăieri. Atunci și-a amintit totul. În timp ce dormea, a auzit un dialog ca în vis.

„Nu-i a lui Mitrofan barca asta, mă?“

„Ba da.“

„Ce zici? Îi tăiem sfoara?“

„De ce?“

„De ce — cică. Nu el, mă, ne vinde pești stricați?“

„El este! Și mereu mă întrebam: «De ce-mi miroase

dimineața așa gura?» Cu asemenea pește, deci, ne hrănește Kir Mitrofan? Ei, iată că și eu am să i-o fac!"

„Taie-i blestematului . . .!"

Da. Își amintea bine acum dialogul ăsta. Și apoi și-a amintit cum barca a început să plutească singură. Să-l legene dulce. Și a căzut din nou într-un somn adînc.

Și acum . . .

Dinspre Karaburnaki răsărea soarele. Era în mijlocul golfului Thermaikos. Naufragiat. — Uitat de toți. Condamnat să se usuce aici ca un pește pe uscat.

S-a urcat la prora bărcii.

— Hei! strigă. Ei! Ajutor!

Nu i-a răspuns nici măcar ecoul vocii lui. Nimic. Nu i-au răspuns nici valurile. Amuțiseră și ele, se uscaseră.

Îngrozitor! Moarte uscată în mijlocul elementului ud. O moarte pustie. Noroc însă că sfîrșitul nu va întîrzia mult. Tremura. Voia să-și dea sufletul de pe acum. Era ud ca un pește la saramură.

Apa se întindea în jurul lui mută, nemiloasă. S-a aplecat peste parapet, ținîndu-se de arac. Adîncul mării era întunecat, fără fund. L-a apucat amețeala. Îi era imposibil să ajungă pînă acolo, jos. Pentru că — nu știu de ce — avea impresia că trebuie să ajungă acolo, la fund, ca să moară. Că în altă parte nu putea muri. Era imposibil. Gînduri de om disperat, dezorientat. Nu se zărea nici un pescăruș, nici un albatros. Nimic . . . Nimic . . . Nu și-ar fi închipuit niciodată că golful Thermaikos este atît de pustiu. Nu cumva era blestemat? Trebuie să te aștepți la orice de la unii care se străduie să se strice singuri.

S-a ridicat din nou pe proră.

— Eei! strigă iarăși. Eei!

Oare de ce striga? O să-și strice coardele vocale. Dar nu-i pasă de nimic acum. Ce nevoie are de coardele vocale dacă n-are viață? Coarde are și chitara. Dar poate

cînta singură? Nu. Are nevoie de un om viu. Dar omul acesta viu este mort de pe acuma. De pe acuma.

De-ar fi avut măcar o singură vîslă... De-ar fi avut un baston, sau chiar o lingură. Ar fi împins-o puţin pînă ce-ar fi dat de vreun curent care să-l ducă pe lumea cealaltă. A încercat cu palmele. Tragedie. Barca se învîrtea ca un titirez. Îşi bate şi ea joc de noi, înţelegi? Atunci şi-a amintit altceva. Asta era mai ştiinţific. Cîndva un ţînc stătea desculţ la proră şi dădea din picioare ca pe bicicletă. Înţeleaptă metodă! Dar nefolositoare. Dacă se descălţa, îngheţa. Marea era rece, îngheţată. Dacă încerca încălţat... Ce bine-ar fi fost... Dar şi-a amintit că nu mai era... beat.

Deci, gata, nu mai există nici o metodă. Rămăsese doar strigătul de ajutor, dar acum şi el era mai nefolositor decît toate.

Pe cer apăruse o pasăre care zbura dinspre orizont. Era o barză. Ce ghinion că nu se putea transforma în prunc... L-ar fi luat acum barza în cioc şi l-ar lăsa pe coşul vreunei case.

Nu cumva mai este beat? Atunci trebuie să-şi revină neapărat. E nevoie! Dar tot mai bine e să fii beat. „Beţia face moartea mai uşoară." Cu alte cuvinte, alungă frica morţii. Şi dacă dispare teama, moartea e o joacă.

Aşa se pare că se întîmplă. Este încă beat. Altfel nu i-ar fi venit în cap asemenea idei.

Buzele începură să-i crape. Asta pentru că voise să-şi potolească setea cu apă de mare. Îşi aminteşte că toată noaptea a delirat. Ei, dar este uşor lucru să-ţi petreci două nopţi flămînd, fără apă, disperat în mijlocul mării?

Dimineaţa asta, a doua, era înnegurată. Începuse să sufle puţin şi vîntul, să-i facă drum soarelui. Apoi vîntul s-a răzgîndit, a plecat, şi i-a luat locul ploaia. O ploaie turbată, plină de furie. A privit spre cer. Ah, călăule! Călăule!

Nu-i mai rămînea nimic de făcut. A hotărît să-și grăbească moartea. Dar ce-s cu aceste cuie în mijlocul mării? Îi bat în cuie coșciugul? De ce? Cine? Ce cruzime neomenească era asta? „Nu! strigă disperat. Ei! Tîmplarule! Pleacă! N-am nevoie de tine!"

Unde s-a mai auzit să fie înmormîntați oamenii în mare, cu coșciug? Unde? Și bătutul în cuie nu se mai sfîrșește. Și-a astupat urechile. Imposibil. Bătutul cuielor se auzea mereu, mereu, mereu... Din ce în ce mai sălbatic, mai aproape, mai puternic.

— Încetează! Încetează! Încetează!

Bătutul se face acum cu tunete repetate, dese. Dar trăsnetul nu cade, nu cade ca să-l salveze, să-l salveze...

— Încetează!!!

Atunci și-a dat seama în ce parte se afla tîmplarul.

— Unde ești? Eiii... „Eiii! a auzit niște voci. Unde ești? Unde ești? Unde?"

Bătutul se auzea mai tare. Acum îl simțea. A scos un urlet de animal însemnat cu fierul roșu. Dintr-o dată bătutul s-a rărit, a slăbit, apoi a încetat.

— Hei! (Și-a cercetat pieptul. Nu. Nu el strigase.)

Iată că și marea vorbește. Nebun. Așa era. Sau nebun, sau adormit. N-a răspuns. Nebunii au dreptul să nu răspundă. La fel și oamenii beți.

— Hei, tu, din barcă! N-auzi?

Tot n-a răspuns. S-a gîndit să-l lase pe tîmplar să se apropie, să intre în barcă, și acolo să rîdă de el. Tăcu.

— Cîrligul, auzi? Leagă-l. Sări! Trăiești?

Cineva a sărit. Îi auzea doar picioarele goale. Apoi i-a simțit respirația lîngă el.

— Trăiește? auzi din nou undeva, pe aproape.

— A leșinat! mai auzi el. Altceva n-a mai auzit, decît mai tîrziu, apoi o palmă și simți o durere...

— Lasă-mă! zise.

— Își revine! auzi ca prin vis.

Stătea pe spate. Îi împunseseră undeva, îi făceau ceva, îi dădeau ceva să bea, îl frecționau.

— Strună! strigă careva. Unde duceai, meștere, barca asta? Știi a cui e? Este „Arghrula“ lui Mitrofan.

Le-a povestit totul tremurînd și tușind.

— Sărmane! spuse unul. Băieți, să nu-l ducem la Mitrofan. E arțăgos. Să-i ducem doar barca. Unde vrei să te lăsăm, flăcăule?

— La cimitir. Nu. La „Turnul alb.“

— Zi așa, măi! Lefteraki, ia-o spre „Turn.“

Capitolul ŞAPTESPREZECE

Curios. Imediat ce barca a ajuns la mal, ploaia a încetat. Apoi a ieşit soarele. Picături argintii atîrnau prin copaci şi pe streşini. Melios intră în prima cafenea. Bău... bău... şi apoi îşi duse mîna la buzunar ca să plătească. Acolo a pipăit chinuit, disperat, ultimele monede. Sfîrşitul zilei de mîine va fi sfîrşitul lui definitiv!

Pieptul îi tresălta din ce în ce mai mult, dar nu putea nici măcar plînge. S-a sfîrşit. A predat armele. Nu putea lupta cu viaţa. Şi-a recunoscut înfrîngerea. Şi toate acestea au început de la un nimic. De la două lovituri de bice aplicate pe spatele a doi jandarmi. Pe atunci era neştiutor. Nu ştia că în felul acesta şi-a stigmatizat şi distrus viaţa pentru totdeauna. Pentru că bicele acelea nu le primise spatele unui om, ci „proptelele" unei maşinării implacabile, care circulă şi sfărîmă tot ce se abate de la linia pe care a trasat-o ea. Groaznică greşeală, dacă cineva crede că jandarmul este o unitate de neglijat. Greşeală. El este idolul care domină întreaga viaţă. Un jandarm nu este un ostaş. Este chiar statul însuşi. Toate acestea sînt pentru cei care au căzut în groaznica eroare să citească corect tot ce au citit. Şi să interpreteze exact lucrurile. Aici, domnule, ori trebuie să citeşti strîmb, ori să mori. Aici nu ai venit să faci interpretări, ci să le primeşti gata făcute de alţii. Gata, deci, cu împotrivirile.

Înaintea lui mergea un preot. Era îmbrăcat curat, proaspăt. Înainta în rasa lui ca un stîlp negru sub soare, rănind bucuria oamenilor.

S-a oprit lîngă o biserică, şi-a făcut cruce, a deschis uşa şi a dispărut în semiîntuneric, unde cîteva lumînări anemice tremurau gata să se stingă. Oare el credea în ce face? Ce idee mai era şi asta? Să vrei să afli dacă un slujbaş al lui Dumnezeu crede în Dumnezeu. Şi totuşi cre-

dința nu poate deveni meserie. Se rutinează. Doar și obișnuința devine a doua natură.

Acum era gol, gol. Nimic nu-l mai încălzea, nu-l mai satisfăcea. Nimeni nu-i putea da înapoi aripile pe care i le tăiase, i le udase orașul acesta.

Soarele, astăzi, strălucea. Niciodată parcă nu mai strălucise așa. Dar nici sufletul lui nu mai fusese niciodată atît de întunecat.

Din nou la „Turnul Alb". Nu ca să-l salveze. Cine să-l salveze? Moș Gaitanis Anatreftos? El, desigur, voia. E singurul om care dorește să-l ajute. Și singurul totuși care nu poate face nimic. Poate înecatul să salveze un spînzurat? Atunci de ce se ducea acolo? Ca să se încălzească la spuza sufletului lui bătrînesc, asta era.

Ușa „Turnului" însă era închisă. Melios a înghețat deodată, de parcă a nimerit în fața unui cavou închis.

„S-o fi îmbolnăvit, o fi murit, o fi plecat?" A privit la ceas. Era încă devreme. Nu trebuie să dispere. S-a așezat pe cea mai apropiată bancă. A căutat o țigară. Țigară? Erau toate ude. Le-a întins la soare să se usuce.

Să se usuce doar tutunul, că le răsucește cu ziar. A închis ochii și s-a întins și el la soare. Din hainele lui ieșeau aburi ca dintr-o căpiță, după ploaie.

Peste puțin a auzit niște pași șovăitori. A deschis ochii. Cineva se așezase lîngă el. I-a zîmbit.

— Papară s-au făcut țigările, îi zise. Iei una uscată de la mine?

Iată că n-au dispărut oamenii buni!

— Cu plăcere! spuse.

Și-a aprins fiecare țigara. Omul, însă, părea neliniștit.

— Greutăți? îi zise. Supărări? La fel și eu. „Nu disper?" ai să mă întrebi. Ție ce ți-au făcut? Știi ce înseamnă, măi frate, să trebuiască ca în următoarea jumătate de oră să te îmbarci pe vapor... Îl vezi pe ăsta care scoate fum în radă? Da, ăsta este. Știi ce înseamnă să te îmbarci peste o jumătate de oră și să n-ai în buzunar o para chioră? Și asta pentru că m-am încurcat ieri cu unii la o zeamă de struguri. Toți banii mi-au zburat.

Și de-ar fi fost ai mei. Nu, frate, erau ai mecanicului. „Aman, i-am zis. M-am ars, căpitan Spiros. M-am ars. Am băut banii pe care mi i-ai dat ca să-i cumpăr iubitei tale o blană". „Ei bine, zise, o să ne certăm acum? I-ai cheltuit, gata. Mi-i dai înapoi la leafă." „Bine, dar pînă atunci cum o scot la capăt?" i-am zis. Și atunci ce crezi că face? Se apleacă și scoate de sub pat un pachet. „Ia-o și omoar-o. Cît prinzi împărțim juma-juma." Știi ce era? Stofă adevărată, englezească, din Birmingham. Am luat-o. Dar mi-e greu să umblu. De aia, o dată ce ne-am întîlnit...

— Aa, de asta te necăjești? îi zise Melios. O cumpăr eu.

— Adevărat? Păi tu ești grozav, frățioare.

— Ți-o plătesc cu cît ai cumpărat-o.

— Ba chiar cu mai puțin. Cu jumătate.

— A, imposibil. De ce să pierzi? N-ai luat-o cu un pol de la Stravaridas?

Omul gemea. Îi venea să plîngă.

— Și nu m-ai oprit! îi zise. De ce nu m-ai oprit de la început? Trebuia să mă lași să-mi bat gura de pomană? Ptiu! Ești de „meserie"?

— Da.

— Rușine!

— Mie să-mi fie rușine? Ce-ai făcut cu uniforma de „marinar?"

— I-am dat-o bătrînii să mi-o calce.

— Hai, întinde-o acum, să nu strig polițaiul. Mai repede!

— Bine, măi, nu mă lovi. Ce dracu?! Am dat chix. Noroc.

A plecat privind pe furiș în jur ca nu cumva să apară de undeva vreun polițist.

Poftiți! Reprezentantul societății selecte își făcuse și aici apariția. Nu-l lăsa să respire. Îi ajunsese totul pînă la gît. De nicăieri nu se zărea nici o speranță. De nicăieri. Degeaba deci încerca să se usuce. La ce folos? I s-ar

fi uscat doar hainele. Parcă alaltăieri după baia din Vardaris nu i s-au uscat hainele?

— Nepoate! auzi o voce.

În loc să se întoarcă, i-a venit să izbucnească în plîns. Atît de duioasă, atît de caldă i s-a părut vocea aceea.

— Moș Anatreftos . . .

N-a mai zis nimic. Dar nici bătrînul. Nici el nu găsea cuvinte.

— Te-au aruncat în mare? îl întrebă.

— Din păcate nu ăsta e răul cel mai mare. Ghinionul meu e că m-am udat în altă parte. Nu acolo unde te uzi, ci acolo unde te îneci.Adică m-am înecat pe uscat. De asta nu m-am scufundat.

— Unde, măi? întrebă apoi bătrînul. Nu cumva te-ai rostogolit cu vreo păcătoasă? Ptiu!

— Cum de ți-a venit o asemenea idee?

Melios și-a amintit atunci:

— A, da, spuse, am cunoscut pe una . . .

— Ei, ce-am zis eu?

— Se numea Fotini.

— Și dacă se numea altfel nu era totuna? Rușine! Atît doar îți spun. Rușine! Nu te credeam atît de desfrînat. De acum ai început cu giamparalîcurile?

— Nu sînt vinovat, moș Anatreftos. Nu. De loc. Fotini asta, dacă vrei să știi, este o femeie nefericită pe care am salvat-o din mîinile unui criminal.

— Dacă nu-mi povestești de la început, n-am să te iert. Unde i-ai întîlnit pe toți ăștia?

— N-am avut unde să mă duc alaltăieri noapte și m-am dus la cafenea. Altă dată nu mă mai duc. Mai bine mor.

— Vezi . . . Nu mi-ai ascultat sfatul. „Sfatul bătrînului nu l-ai ascultat, precum cei patruzeci de flăcăi din Levadia“, așa cum zice și cîntecul.

— Unde să fi mers? Ploua, bani n-aveam. Nu mai am nimic. Pentru că, știi, m-au prădat hoții.

— La mine, mă, de ce n-ai venit la mine?

Atunci Melios i-a spus ceva ce i-a înnegurat ochii bătrînului:

— Tu de ce nu te duci la Psaltul din Ahiropiitos?

— Lasă asta! Poate că pînă la urmă am fi găsit două scaune. Le-aș fi împrumutat de la un vecin. Am fi aprins o lumînare și ne-am fi petrecut noaptea. Acum ce-ai făcut? Te-ai vîrît în gura lupului. Pentru o femeie, zici... Ai scăpat-o barem?

— Da.

— Ieri, da. Mîine cine o s-o mai scape? Pentru că ele, știi, au nevoie să le salveze cineva în fiecare zi. Sînt deja înecate. Și pe înecați nu-i mai salvezi. Ei îi trag la fund și pe salvatorii lor. Ai avut noroc. Acum, hai, e timpul să deschid. Am și ceva pentru tine. O scrisoare. Nu-ți holba ochii. Oricît i-ai holba, tot nu mă sperii. Cea care mi-a dat scrisoarea este altfel. Nu este „lipitoare", o cunosc mai demult. Și ea te cunoaște de cînd mergeai la liceu... Și toți ziceau că ai să devii „mare". Cum s-au înșelat oare? Cum le-a venit ideea că poate să se pricopsească un om care se aruncă în foc ca să salveze o ierodulă? Te crezuseră, probabil, un fricos. Pentru că vitejii vor pieri cu toții. N-au trecere. O cunoști pe fată?

— Da. O fi cea cu care am venit mai alaltăieri aici.

— Ea este. Ți-a găsit, cică, de lucru la o bibliotecă. Așa a zis.

— Și de unde știe ea că n-am de lucru?

— I-am spus eu. La început te-am lăudat. Apoi i-am înșirat peripețiile tale. A căzut pe gînduri. „Trebuie să-l salvăm, zise. Nu trebuie să se piardă un asemenea om."

— Așa a zis?

— Da. Și eu am fost de acord. Pe atunci nu-ți cunoșteam isprăvile. Dacă aș fi știut, i-aș fi zis că degeaba se zbate. Asemenea oameni nu se lasă salvați. „Trebuie, zicea, să scrii niște cărți." Despre ce-o să fie vorba în cărțile astea? O să critici necinstea? O să lauzi vitejiile? O să-i înjuri pe hoți? O să-i batjocorești pe mincinoși?

— Da.

— Atunci ești pierdut.

— Sînt și alții care au scris așa și nu-s pierduți.

— Dar nici bine n-au văzut. „Scrii? te întreabă statul. Bine faci! Scrie! Numai că eu am să mă răzbun. Cum? Uite, țin poporul în ignoranță și te aranjez eu! Cine o să te citească?“ N-am dreptate? A scris și domnul Gheorghakis al nostru. Ți-am mai spus. Viziinos. Cine l-a citit? Nimeni. A lăsat meseria de doctor și s-a făcut dascăl. Să-i dăscălească pe oameni. A găsit, cică, „omenirea“ bolnavă. „Dar boala asta nu trece cu chinină. Are nevoie de dăscăleală. Ăsta-i tratamentul ei.“ Cum a spus vorba asta, l-au înșfăcat ca să-l crucifice. „E nebun!“ au strigat. L-au închis la balamuc, unde l-au distrus de-a binelea. Deci ai grijă să găsești bună societatea noastră. Altfel . . . știi ce te așteaptă . . .

— N-am să pot.

— Vai de tine!

— Aceste cîteva zile pe care le-am petrecut în Salonic, de parcă le-aș fi petrecut în iad, am să mi le amintesc toată viața.

— Și eu cînd am venit pentru prima dată aici așa am crezut. Orașul ăsta, m-am gîndit, s-a prăbușit. O mai avea vreo doi ani de trăit? Dar îl vezi? El se hrănește din putreziciunea lui. Se fortifică cu balega lui. Ia aruncă o privire în jur! Ce vezi? Dinți și gheare. Dar tu nici să mușți nu poți și nici să-i dezveți pe ceilalți să muște. Ce să faci? Te cuibărești într-un colț, închizi ochii, și aștepți să treacă viața ca să scapi. Gîndește-te la scrisoarea asta. Este fată bună. Dar te-am luat de la soare și ai să îngheți. Du-te pe bancă să te usuci. Și cînd vei fi gata, vino la mine! Te aștept.

Melios s-a dus pe bancă și a deschis scrisoarea. Literele îi jucau în fața ochilor, parcă erau atîrnate cu ață în aer. *„Domnule Kadras,* începea, *iertați-mă că am intrat neinvitată în viața dumneavoastră. N-am vrut. Întîmplător am aflat de necazurile dumneavoastră și regret că nu mi-ați acordat prietenia, ca să mi le încredințați direct. Eu am crezut că v-ați aranjat bine și de aceea am vorbit cu Antula să vă introducem în cercul literar din*

Salonic. Și acum am aflat de la prietenul dumneavoastră bătrîn tristul adevăr. Am alergat imediat. Acum sînt fericită să vă pot anunța ceva plăcut. Biblioteca despre care v-am vorbit a rămas fără funcționar. Directorul ei s-ar bucura să aibă colaborator un om ca dumneavoastră. Acolo atmosfera este foarte potrivită pentru creația dumneavoastră. Lucrul nu este obositor. Numai seara e mai multă mișcare. Biblioteca dă cărți cu împrumut. Fiecare doritor se înscrie pentru o lună și poate împrumuta cîte cărți dorește, cu condiția să le înapoieze la timp. Dar toate acestea le veți afla ocolo. Eu voiam numai să vă împărtășesc bucuria mea și mica emoție că am reușit să fac ceva — chiar atît de puțin — pentru dumneavoastră. Cum primiți scrisoarea, telefonați-mi să ne întîlnim și să mergem împreună la domnul director. Este un om cam închis, dar să nu vă sperie lucrul acesta. Este om cult și vă veți înțelege. Deci... vă salut și aștept telefonul dumneavoastră.

Cu sinceritate, a dumneavoastră
prietenă
Cleopatra.“

Poftim! Salvarea a sosit de unde nici nu se aștepta. Iată deci că viața, cu toate că a uitat complet de basme, a mai putut salva cîteva zdrențe din vechea ei vrajă. Poftim! Te așteptai la așa ceva de la domnișoara Cleopatra?

Dar vai! Nu putea face nimic. Cum se putea prezenta în halul ăsta, să se angajeze? Aici și ca servitor dacă vrei să te prezinți undeva trebuie să fii bine îmbrăcat, scos ca din cutie. „Se caută tînăr prezentabil.“ Ghinion, domnișoară Cleopatra! Din păcate, v-ați obosit degeaba. Tînărul nu se poate prezenta, tocmai pentru că nu este prezentabil. A, dacă avea stofa aceea din Birmingham... Se putea face ceva... Încet-încet s-a cuibărit în haine și a închis ochii. A stat așa pînă la prînz. Cînd s-a trezit, un tip ciudat stătea în fața lui. Nu era chiar ramolit, dar părea pornit pe drumul ruinei.

— Hai, bre, dă-mi și mie o țigară.

Grozav cerșetor.

— Țigară? Cred că dacă cineva se face cerșetor e mai bine să se facă pentru pîine.

— De fapt pîine vreau și eu. Dar dacă cer pîine mă vor lua drept cerșetor. Cu țigara e altceva. Nu sînt fumător. Vreau să strîng vreo zece, să mă duc la brutar și să-i zic: „Uite, ia zece țigări și dă-mi o bucată de pîine". El, cu sau fără țigări, tot o să-mi dea o bucată de pîine.

— Și pînă cînd ai de gînd să faci așa?

— Pînă cînd o să-mi curgă hainele de pe mine, să mă ajungă oftica și să scap.

— N-am țigări, nici pîine. Am însă o drahmă.

— Bine. Dar asta nu seamănă a cerșeală?

— Nu. Te asigur eu, ca un coleg, că nu e cerșeală.

— Atunci hai, dă-mi-o. Dar pe furiș. Și-ți urez să nu ajungi în halul meu.

N-a mai stat să-și usuce hainele. S-a ridicat și s-a dus la bătrîn.

— Ce-ți scrie? îl întrebă. Am avut dreptate în legătură cu biblioteca ce-ți spuneam?

— Ai avut, și ea are, și eu am. Dar ne-am adunat prea mulți care avem dreptate și de aceea mă tem că n-o să se aleagă nimeni cu nimic.

— Cum asta? De ce să nu iasă nimic?

— Acolo, moș Anatreftos, după cum am înțeles eu, din alte situații, nu se caută oameni, ci haine frumoase. Ei, eu n-am așa ceva.

— Da, ai dreptate. Parcă te-au scos de la dezinfectare.

— Cum o să mă vadă directorul în halul ăsta o să spună că am venit prea tîrziu. Și că regretă mult, chiar foarte mult, dar chiar cu zece minute înainte a angajat pe altcineva. De asta am zis și eu ... de ce să ne mai pierdem timpul degeaba? Ne salvăm și mîndria totodată.

— Și burta? Pe ea cum o salvezi? Dacă nu poți găsi de lucru acuma — cînd oricum nu ai început să te pră-

pădești — cum ai să găsești de lucru poimîine, cînd vor curge hainele de pe tine?

— Vorbele astea mi le-a spus acum două minute un om cunoscut întîmplător.

— Să-i dea Dumnezeu bine. Dar noi sîntem încăpățînați. Și nu dăm înapoi ușor. Suflă vîntul dinspre nord? O pornim spre sud. Din ce direcție suflă vîntul mai tare?

— Dinspre nord.

— Da. Dar care vînt e mai nebun? Cel din sud. De asta încălecăm pe vîntul de sud și plecăm.

— Unde?

— La luptă. Dar deocamdată să mergem acasă. Să te dezbrăcăm, să te vîrîm sub așternut. Apoi să-ți spălăm schimburile. Nu avem albie, dar o să împrumutăm una. Apoi o să călcăm frumos hainele...

— Aveți fier?

— O să împrumutăm. Apoi nu mai rămîne nimic. Ai să-i zici fetei: „Sînt gata pentru postul de ministru, dar tu insiști să mă faci bibliotecar. Să fii sănătoasă! Mă fac.“ Ce mai trebuie? A, lustruitul pantofilor. Nu avem perie. O s-o împrumutăm și pe asta. Altceva?

— Curaj!

— O să împr... Nu! Ăsta nu se împrumută. N-o să-l împrumutăm. Pe ăsta ori îl avem și venim să luptăm, ori nu-l avem și întîlnim o broască țestoasă și-i zicem: „Cumătră, îmi împrumuți puțin carapacea ta să mă ascund?“ Hai să mergem! Hai acum, cît sînt supărat!

Capitolul OPTSPREZECE

E ora trei. Toate sînt gata. Moș Anatreftos a descoperit într-o ladă veche o batistă roșie și i-a pus-o în buzunarul de la piept să se vadă departe.

— Ca să arătăm că nu ne temem de nimic. Ai înțeles? Lui Melios i s-au împînzit ochii. Și-a amintit de moș Todos. Moș Anatreftos îi amintea mereu de el. Avea sufletul lui, se purta la fel ca el. Singura deosebire era că moș Anatreftos era mai necăjit. Și filozof mai crud. Trăise în oraș mare. A văzut și a auzit mai multe. Dar la cinste, la inimă erau frați gemeni.

Înainte de-a coborî spre „Turnul Alb", Melios a intrat într-o cofetărie și a telefonat. Fata s-a bucurat. „Am crezut că ați plecat — a spus — și că nu vă voi mai vedea niciodată. Vin imediat. Unde sînteți?"

— Aici, la „Turnul Alb."

— Bine!

S-a întors la moș Anatreftos.

— Vine? întrebă bătrînul.

— Vine!

— Vezi cum s-au aranjat toate? Aș vrea să știu, măi băiete, de unde ți-ai cumpărat mîndria asta? Nu „de unde ai cumpărat-o", am greșit, mîndria nu se cumpără. Unde ai studiat? am vrut să spun.

— Am avut un cal. Dacă întîlnea în drumul lui murdărie, nu o călca. O ocolea.

— Ce spui? se holbă bătrînul. Și ce-ai făcut cu calul acela?

— L-am dăruit.

— Mi-a fost teamă să nu zici: „l-am vîndut." Dar de ce-ai făcut asta? Asemenea lucruri sfinte nu se dăruiesc! De ce? Nu mai aveai nevoie de altă mîndrie?

— Ba da, dar alții aveau nevoie de pîine.

— Asta este pîinea ta. Te-am înțeles eu bine. Ai să te ofilești fără cal. Dar... Dar mai bine să mori ofilit, decît călcat în picioare. Nu-i așa?

— Da.

— Hai, acum! Ne-o aștepta fata. Și nu face să lași fetele să te aștepte. Le supără grosolăniile. Ai necăjit vreodată o fată? Nu mă privi așa! O dată eu am necăjit una. La fîntînă. „Dacă am să beau apă din clondirul tău — i-am zis — n-am să mor niciodată.“ Știi ce mi-a răspuns? „De ce să bei numai o dată? Poți să bei în fiecare zi.“ M-a cuprins amețeala. „Cum se poate? am întrebat-o. Unde să te caut în fiecare zi?“ „La mama mea“, mi-a zis.

— Și ce s-a-ntîmplat cu fata, moș Anatreftos?

— Ia uite-l. Ți-a călcat pantalonii și mai întrebi ce s-a-ntîmplat... Vezi cum minte omul în tinerețe? Dar vrei să-ți spun ceva? Dacă continuam să beau din apa aceea... apa patriei... cred că n-aș fi murit niciodată. Mă crezi?

— Te cred.

— „Te compătimesc“, vrei să zici.

— Nu... nu... Și noi aveam la școală o fîntînă. Acolo îmi potoleam setea în fiecare zi. „Dacă am să beau din altă parte am să mă otrăvesc“, mă gîndeam.

— Ei, și?

— Acum parcă sînt un otrăvit.

Înaintau pe strada Sf. Dumitru, discutînd. Cum au ajuns lîngă biserică, bătrînul îi spuse:

— Se renovează lăcașul sfînt. L-au dărîmat necredincioșii în timpul războiului. Și acum îl refac. Știi ce vechi este?

— Cît de vechi?

— Nici eu nu știu. Este din timpul cînd oamenii se făceau sfinți. Dimitrios era ofițer. A apărat orașul cu scutul. Și de atunci oamenii îi cinstesc memoria. Ce biserică! Încă puțin și ar fi ajuns-o pe Sf. Sofia. Dar nu se compară. Ai văzut biserica Sf. Sofia?

— Da.

— Dar „Regele înmărmurit“ l-ai văzut? Pe Constantin Paleologu, vreau să spun.

— Nu.

— Eu l-am văzut. E în spatele amvonului sfînt. Parcă aşteaptă să mergem să-i spunem: „Scoală, Constantine! Au cucerit Constantinopolul!“

— Acum de ce plîngi?

— Ce să fac? Soartă e asta? Ştii ce a făcut Constantin Paleologul în ziua cînd trebuia să fie cucerit Constantinopolul? A strigat pe toţi flăcăii din cetate şi le-a spus: „Băieţi! Elinii mei! Ascultaţi! Chiar dacă oraşul va fi cucerit, ciţi mai rămîneţi în viaţă nu lăsaţi să vi se ia şi speranţa. Amintiţi-vă de confraţii voştri de la Maraton!“ Auzi colo! Vezi, aici e misterul! Măi băiete, de la bătălia de la Maraton trecuseră mii de ani. Cum puteau ei să-şi amintească? Ai fost la Maraton? L-ai văzut? Ah! Eu, sărmanul, am să mor fără să-l văd. Nici Maratonul, nici Salamina, nici Atena, nici Acropole... Tu, care-ai fost la Maraton, spune-mi cum este?

— Ei, uite... aşa... un cîmp.

— Ce ruşine! Auzi? N-am să ţi-o iert niciodată! Niciodată. L-a văzut şi Gheorghakis-efendis.

— Ei, şi ce ţi-a spus? Că e altceva?

— El? Ei, nu-ţi spun. Află, însă, un lucru. Că a stat acolo o zi întreagă şi a umblat cu capul descoperit. Aşa a zis: „cu capul descoperit“. Adică cu pălăria în mînă, ca în biserică. Şi vii tu acum şi-i spui „cîmp“. Ai mai văzut, măi, vreun om să stea pe un cîmp „descoperit?“

— Nu! Ai dreptate, moş Anatreftos. Iartă-mă!

— Noi aveam mai multă stimă pentru locurile noastre renumite. Odată, în Alaţata, am cunoscut un turc. Se tîrguia, să-mi vîndă un cal. Pînă la urmă ne-am înţeles. Dar cînd ne-am dat mîna şi a văzut că nu-mi frec bărbia s-a înfuriat: „Eşti necredincios, bre!“ mi-a zis. „Ba credincios, i-am răspuns eu. Dar în Dumnezeul meu.“ S-a oprit turcul, m-a privit din nou din cap pînă-n picioare. „De ce neam eşti tu, bre?“ mă întrebă. „Elin“, i-am zis. S-a înfuriat din nou turcu. A crezut

că-mi bat joc de el. „Îți bați joc de mine, bre ghiaurule? îmi zise. Ce crezi, bre? Că eu nu știu cum sînt elinii?“ „Ei, cum sînt?“ îl întreb. „Albi, mi-a zis. Albi ca marmura. Chiar eu am găsit unul în pămînt. Era alb ca un miel.“ M-am înfuriat. „Nu, bre, aga! i-am zis. Nu sîntem din marmură. Din carne sîntem și noi ca și voi.“ Parcă m-a crezut turcul? „Și atunci — îmi zice — și atunci de ce, bre pezevenghilor, aveți rege de marmură? Și de ce l-ați băgat în geamia noastră? E? Să-l luați repede de-acolo!“ Aveau dreptate oamenii. Hai, spune-i tu hoțului că ceea ce a furat nu e al lui. O să te omoare! Unde am rămas? Nicăieri! Nu mai continui. Mă înfurii și mi se umflă fierea. Dar iată că am ajuns la „Turn“. Ia uite ce lume!

— Unde o vezi? Numai fata e acolo și ne așteaptă.

— Și ea nu este pentru tine „lumea întreagă“? Atunci, cu atît mai bine. Iată-ne, fata mea, am sosit. Ne așteptați de mult?

— Acum am sosit și eu.

Și-au dat mîna. Fata însă s-a întristat deodată, fără motiv. De ce oare?

— Mergem? o întrebă Melios.

— A, da.

„S-o fi răzgîndit?!“ se gîndi Melios.

— Dacă nu vreți... să nu mergem... îi zise.

— Dar de ce? Nu! Să mergem.

„Precis că s-a răzgîndit și nu știe cum să iasă din încurcătură.“

— Ei... Eu mă duc să-mi deschid „prăvălia“, zise bătrînul. La întoarcere treceți pe aici să-mi spuneți și mie ce-ați făcut.

S-au despărțit. Bătrînul a plecat spre „Turn“. Ei, spre strada Timiski. Dar cu cît se apropiau mai mult, cu atît fata părea mai stingherită. Pașii ei deveneau din ce în ce mai șovăitori. Și privirea ei se îndrepta din ce în ce mai des spre buzunarul de la piept unde bătrînul îi înfipsese batista aceea roșie. „S-a răzgîndit“, își spuse Melios și și-a ridicat privirea spre cer.

— Nu mergem? o auzi spunînd cu vocea schimbată.

„Ce toane mai erau și astea? Fata asta se schimbă de la o clipă la alta."

— A, da! spuse, și grăbi pasul.

Tocurile ei se auzeau vesele, optimiste. A urmat-o și el, mărind pașii. Aceste fete emancipate sînt niște ființe pe care n-ai să le înțelegi niciodată.

Cum au pășit pe trotuar, Melios a observat că-i lipsea batista.

— O clipă! îi zise.

— Ce s-a-ntîmplat?

— Așteptați puțin! o rugă.

S-a întors și s-a îndreptat spre parc. Fata a scos din buzunar batista, a mototolit-o și a aruncat-o într-un coș de gunoi. Cum putea să-l prezinte cu batista aia îngrozitoare? Acesta era motivul tristeței ce-o cuprinsese și care aproape că ar fi obligat-o să amîne prezentarea „protejatului" ei la bibliotecă.

Peste puțin, Melios se întoarse transpirat și disperat.

— Pentru o batistă... caraghioasă... atîta caz?

— E amintire de la bătrîn.

— Nu-i nimic. Veți cumpăra alta, spuse ea, stăpînindu-și bucuria. (Desigur, că va fi foarte greu să găsiți alta tot atît de urîtă în tot Salonicul.)

În sfîrșit, au ajuns la bibliotecă. Pe dinafară semăna cu o librărie simplă. Deosebirea era că aici nu se vindeau, ci se împrumutau cărți. Directorul era un om rece, laconic, foarte mic de statură. Se vede că știa multe lucruri. Rîsul însă era clar, nu-l mai cunoscuse niciodată.

— Luați loc! spuse. Prietena dumneavoastră mi-a vorbit despre dumneavoastră cu mult entuziasm. Vă admiră. Dar aceasta nu este un element hotărîtor pentru funcția de bibliotecar. Sînt necesare cîteva calități de importanță capitală, și dacă lipsește măcar una se anulează celelalte. Politețe, zel, cinste și mai ales... atenție la doamne. În birou veți găsi un divan. Îl puteți folosi. Dar numai... pentru somn!

Melios s-a ridicat în picioare.

— Mulțumesc! se adresă hotărît domnișoarei. Vă mulțumesc pentru grija dumneavoastră. Dar nu pot să-mi iau obligația să mă comport cum dorește domnul. Pentru că domnia-sa nici mai mult, nici mai puțin mă consideră un fel de canalie, comportare pe care n-o poate accepta nici unul din oamenii cinstiți. Bună ziua!

Omul l-a privit uimit. Fata s-a ridicat și ea. Era încurcată. Gata să izbucnească în lacrimi.

— E vorba... e vorba de o neînțelegere, zise, și eu n-am înțeles. Dar pe mine nu mă luați în considerație? Nu înțelegeți? Îmi faceți foarte rău, domnule Kadras. Vă rog, acceptați... pentru mine.

— Dumneavoastră sînteți șeful meu, domnișoară? Nu pot să stau la dispoziția unui domn care mă consideră de pe acum răufăcător dovedit.

— Exagerați! spuse domnul. Totuși n-aș vrea să plecați înainte de a vă spune ceva. Vă invidiez pentru independența caracterului dumneavoastră. Și vă felicit pentru modul categoric cu care vă apărați mîndria. Aș prefera să rămîneți totuși. Vă mulțumesc că mi-ați amintit că noi, cei mari, nu avem întotdeauna dreptate. Vreți să începeți lucrul chiar astăzi?

— Vrea! spuse cu patos fata. Da, chiar din seara asta!

Omul scoase cheia din buzunar și o puse oficial pe masă.

— Poftiți! spuse. Puteți s-o conduceți pe domnișoara și apoi să veniți să vă culcați.

Melios luă cheia. Nu voia să insiste mai mult. N-ar fi dovedit decît o încăpățînare prostească și fără rost.

— Dacă doriți, inițiați-mă puțin! spuse.

Omul părea mulțumit.

— Greșeam dacă nu insistam să vă opresc. Sistemul este simplu. Toate cărțile sînt numerotate. Aici aveți două cataloage. Unul cu cifre, celălalt cu nume.

— După titlurile de cărți, sau doar numele scriitorilor?

— Titluri de cărți... Ai dreptate, ar fi fost mai bine după numele scriitorilor. Dar, în sfîrșit, mai tîrziu dacă doriți, puteți crea dumneavoastră un sistem mai simplu. Sînt foarte bucuros. Deci... pe mîine... A... deschidem la ora nouă.

S-a ridicat și i-a întins mîna.

Cum au ieșit, fata l-a luat de braț.

— Sînt fericită! îi spuse. Știți?

Într-adevăr, era veselă, nu se prefăcea.

— M-am speriat, îi spuse ceva mai tîrziu. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că bărbații se poartă atît de crud între ei.

Și Melios era stăpînit de o fericire difuză. Va avea, în sfîrșit, unde să doarmă. Numai că nu avea ce mînca. Era problematic dacă mai avea în buzunar măcar două drahme. Dar, în sfîrșit, ar putea mînca doi covrigi. Mîine, însă?

Nu fi nerecunoscător! Amintește-ți numai unde ai petrecut noaptea trecută. Abia ai ieșit din apă și stăteai pe malul iadului ca să te usuci. Fii atent numai, ține-te bine, să nu fi aruncat din nou înăuntru.

— Vă grăbiți? întrebă fata. De ce alergați așa?

— Vreau să-l mai prind pe bătrîn, ca să-i spun bucuria. O fi așteptînd. Haideți!

— O clipă. Știți... am aici un plic cu un mic avans pentru dumneavoastră. Două sute de drahme. A preferat să vi-i dau eu, ca să nu-l refuzați pe el. Se vede că-i e teamă de dumneavoastră.

Melios îi luă. Oare el i-a dat? Nu. Nu credea. De altfel n-a observat nici o mișcare.

— Bine! îi spuse. Vă mulțumesc. Vi-i înapoiez cum primesc avansul.

S-a înroșit. Nu știa ce să facă de rușine.

— Sînteți extraordinar! îi spuse fata într-un tîrziu. Ce fel de om sînteți dumneavoastră? Nu poate nimeni să vă spună o minciună cît de mică, o minciună bine intenționată, că gata... Fiți sigur că „el" vi i-a dat. Dar l-ați luat prin surprindere. Nu se aștepta să ne ducem

și nu avea bani la el. Dar, să știți, m-ați făcut să-mi fie rușine. Nu știu ce să fac ca să mă iertați.

— Dar de ce? Mi-ați făcut vreun rău? Trebuie să aflați că mă salvați tocmai în clipa cînd aveam mare nevoie. Din cauza credinței în oameni sau a neglijenței am fost victima unor hoți. Nu vă spun mai multe. Împrumutul dumneavoastră a venit într-o clipă aproape tragică. Sînteți mulțumită acum?

Erau amîndoi veseli. Dar bucuria lor nu însemna nimic pe lîngă cea a bătrînului.

— Din ziua nunții mele nu m-am mai bucurat așa. Ai văzut batista? Ți-am zis eu că o să-ți aducă noroc. Dar . . . unde este?

— Am pierdut-o. Mi-a luat-o vîntul.

— Ah, dar lasă, am să caut alta în ladă.

— Nu! strigă fata îngrozită. Adică . . . mă lăsați, domnule Anatreftos, să-i dăruiesc eu una?

— Ei, dacă mi-ai spus „domnule", fie pe voia ta. Da, da, facă-se voia ta. Și acum, să închid și eu. E timpul să mă duc să-i spun și bătrînei, să se bucure și ea. Să căutăm prin vecini, să împrumutăm un scaun.

— De ce?

— Ce? Ai găsit și de dormit? Unde?

— La bibliotecă. În fund e o cămăruță.

— Slavă ție, Doamne! Am ieșit din mare încurcătură. Pentru că — ce să vă spun? — greu lucru să găsești pe la vecini un scaun. Foarte greu. Sărăcie, fata mea, mizerie, boală. Cu alte cuvinte, lasă-le în plata Domnului.

— Să-mi iau și valiza, moș Anatreftos?

— Să o iei, fiule. Am păzit-o ca pe lumina ochilor. A ajutat și ruga mea. Vezi ce bine am făcut că am trecut mai întîi pe la biserica Sf. Dumitru? Ne-a binecuvîntat. Hai!

Melios voia să-i spună ceva, dar nu îndrăznea. Bătrînul l-a înțeles.

— Cu ce-ți chinui mintea . . . sau greșesc?

— Aș vrea, moș Anatreftos, ca bucuria mea să n-o păstrez toată pentru mine.

— Nu ești egoist. Deci, ce vrei să faci? Zi!

— O conduc acum pe domnișoara, și apoi vin să mergem la o cîrciumioară.

— Mulțumesc. Merg și singură! zise fata.

— Aici e o greșeală, spuse bătrînul. De ce n-o inviți și pe fată? Chiar pe omul care te-a ajutat îl lași pe dinafară?

— Nu-i nimic, moș Anatreftos, zise fata. Dacă așa-i place, mie nu-mi pare rău. Credeți-mă, nu-mi pare rău de loc.

— Da, așa o fi, dar ochii nu-s de acord cu ce spune gura ta. De loc . . .

— Greșeala e a mea, zise Melios. Am crezut că n-o să accepte să coboare printre oamenii noștri . . . în cîrciumile ieftine . . .

— Eu?! spuse ea mirată. („Eu aș coborî cu el și în iad, iar el . . .“)

— Bine, gata! Ai crezut . . . n-ai crezut, acum ne-am lămurit. Haideți! Ah . . . de ani de zile nu mi-am mai udat buzele. Ia uite! Parcă aș fi pe altă lume. Numai că lucrurile sînt mai plăcute pe lumea asta. Pentru că în loc de apă chioară, ți se dă vin. Haideți!

Capitolul NOUĂSPREZECE

Orașul începuse să-și schimbe înfățișarea. Să-și piardă puțin cîte puțin din răutate. La început îl considerase o arcă în care se adunaseră toate fiarele și-l lăsaseră pe om pe dinafară, unde erau excluse animalele ierbivore și admise numai cele carnivore.

Dar, deodată, Melios s-a trezit într-o a treia categorie: printre ființele mîncătoare de hîrtie. Și atunci a avut un sentiment de euforie. A avut o senzație nouă. Biblioteca aceea l-a ajutat nu numai să descopere lumea cărților, dar să pătrundă și în lumea oamenilor. Acolo, pentru prima dată, a văzut și s-a mirat — și a fost de-a dreptul uimit — că există o altă categorie de oameni, care sufereau de o sete nouă. Pînă atunci credea că numai setea de bogăție și de glorie mistuie sufletul omului, că setea de cunoștințe era doar pasiunea lui. În ce ignoranță ai trăit pînă acum, sărmane Melios?

Dar să ne întoarcem la bibliotecă, pentru că de acolo am pornit.

La început, clientela l-a privit cu indiferența celor care pretind să fie serviți o dată ce plătesc, fără să le pese cine-i servește. Vai de ei dacă ar sta să cunoască psihologia celui de la băcănie sau a fiecărui vînzător de la tutungerie sau aprozar.

Da, familiarizați cu ideea că angajații acestor magazine sînt puțin înapoiați din punct de vedere spiritual l-au privit și pe el cu indiferență, și asta îl întărita. După ce îi dădeau toate amănuntele — că volumul se numește astfel, că e al cutărui scriitor — mai completau pe deasupra cu indicații mărunte, că este vorba de o carte groasă sau subțire etc., etc.

— Am înțeles! îi întrerupea el.

„Nu cred", părea a spune expresia lor. Şi o luau de la capăt cu explicaţiile. Într-o dimineaţă Melios stătea la birou şi mînca pîine cu brînză.

Deodată camera s-a luminat. Un plop de femeie — un plop cu frunze argintii — a năvălit fîşîind şi umplînd camera de răcoare.

Şi-a învelit repede sandvişul şi s-a ridicat ruşinat.

— Nu este aici... domnul? întrebă ea.

— Am toată plăcerea să vă servesc eu, domnişoară, se repezi Melios spre ea.

— Este ceva... spuse ea. Dar... lăsaţi. Revin.

— Dacă e vorba despre vreo carte...

— Întocmai, despre o carte e vorba, dar...

— Atunci de ce să vă mai deranjaţi încă o dată, domnişoară? Pot să vă servesc eu.

„Hm, nu cred", spuneau ochii ei.

— În sfîrşit, cum doriţi, au spus buzele ei.

„Ia să vedem de ce-i în stare ciobanul ăsta lustruit", părea că-şi spune domnişoara.

Melios s-a încăpăţînat. I-a venit pînă în vîrful limbii să-i zică ceva, să-i taie aerul acela de superioritate, dar şi-a amintit de sfatul directorului: „Atenţie... mai ales la doamne!" „Bine, spuse în sinea lui. N-ai decît!"

— Îmi permiteţi? o întrebă.

Domnişoara scoase o mănuşă albă, şi o ţinu în aer. Apoi scoase un creion. Toate miroseau frumos. Toate. Nu a parfum, ci a praf de flori.

— O hîrtie! ceru ea.

— La dispoziţia dumneavoastră! răspunse Melios.

Îi întinse o foaie de hîrtie. Domnişoara a luat-o şi a scris pe franţuzeşte un nume, un titlu... cu litere mici. Apoi s-a întors şi l-a privit. „Va putea prostănacul ăsta să citească?" Hm, nu prea-i venea să creadă. De aceea întoarse foaia de hîrtie şi scrise din nou cu majuscule. Dar tot nu era satisfăcută. L-a privit din nou: „Ăsta n-o să reuşească nici aşa", şi-a zis în sinea ei.

A mototolit hîrtia și a aruncat-o în coș. Melios o urmărea cu dispreț. Semăna cu un fluture căzut într-un pahar și care se zbătea să iasă afară.

— Aveți un catalog cu cărți? îl întrebă ea apoi.

— E cel pe care ați pus hîrtia, domnișoară! Ea și-a lăsat geanta și mănușile pe masă și a luat catalogul. A căutat... a căutat, și deodată s-a oprit.

— Doresc cartea cu numărul o sută saptezeci și șase!

— Cu plăcere! spuse Melios și se îndreptă spre un dulap, scoase cartea, o înveli și i-o întinse.

— Sînt oricînd la dispoziția dumneavoastră, se oferi el generos. Dar ce domnișoară frumoasă ne-a făcut cinstea?

— Mă numesc Doxa Harilau. Și întinse mîna să ia cartea. O luă, o dezveli și făcu un gest care putea să însemne și „mulțumesc" și „slăbește-mă". Apoi ieși.

Aici se întîmplă ceva, Melios! Dar ce? Căută în coș, scoase hîrtia și-i privi scrisul. „Trufașă." Prostii. Asta se vedea după felul ei de a se purta, ce nevoie mai avea și de scrisul ei?

Domnișoara Harilau... Totuși vom avea-o în vedere. Instituția permite abonaților ei tot felul de capricii, tot felul de toane. Înjosiri, însă, nu permite. Și mai ales nu permite să fie înjosit funcționarul acestei instituții. „La revedere!" „A, ați plecat? Nu-i nimic. Data viitoare. Sînteți frumoasă. Dar jos trompetele! Lăsați s-o strige ceilalți. Niște gogoși de mătase care-și înșiră pe hîrtie strigătele lor vîscoase, „patosul care-i arde", după cum spune și poetul. Frumusețea, însă — dacă vrei să știi — este o regină din cele care nu se cuvine să ordone. A ordonat? Și-a pierdut coroana. O să mai discutăm noi. Acum avem mult de lucru. Au venit clienți aleși." Un domn slab, uscățiv, un sfert de om. A intrat mai întîi „bună ziua" lui și apoi el.

I-a răspuns:

— De astăzi, domnule, am ieșit din domeniul oamenilor vii, îi spuse. Am ieșit la pensie. De aceea m-am gîndit să descopăr ceva ca să-mi petrec timpul. Pînă

acum aveam țigara. Doctorul, însă, mi-a interzis-o categoric. Am vrut să-mi cumpăr un comboloi*, dar n-am găsit pe placul meu. Ce să fac? M-am gîndit, de disperare, să mă apuc de citit.

„De disperare?“ Cum să i-o plătești acum?

— Director de bancă? îl întrebă Melios.

— Contabil. Adică... calculator. Vreau ceva...

— Vesel?

— Nu, sentimental.

Ia uite la el, spanacul. Sentimental! Dragoste, suferință, disperare, pierzanie.

— Am să vă dau cea mai bună carte. Numele?

— Eftihidis** sau Pahis***. Ce vreți să-mi dați?

— Vom vedea imediat. S-a dus la un dulap și a scos o carte. Poftiți! îi spuse. „Doamna cu camelii.“

Omul s-a speriat.

— Cum? Așa arată? („Cum s-o fi așteptat să arate? Vreun coș cu camelii?“) Am auzit multe despre cartea aceasta. Dar nu-mi închipuiam... Ia uite... Alexandru Dumas-fiul. Întocmai, fiul. Asta este.

— Nu cumva ați văzut piesa la teatru?

— Eu? La teatru? Mă întorceam acasă cu capul plin de cifre și toată seara mă chinuiam să mi-l golesc. Dar despre „Doamna“ aceasta s-a făcut multă vîlvă. Și acum se mai face. Alexandru Dumas... Întocmai. Este vorba despre un Armand și, dacă nu greșesc, despre o doamnă foarte frumoasă, dar tuberculoasă.

— Întocmai.

— Vedeți? Am auzit eu. În sfîrșit. Deci, pe curînd. A... am uitat. Dar unde plec? Cum mă lăsați? N-am plătit cotizația.

— Sînt sigur că vă veți întoarce. Nu m-am neliniștit.

Domnul Pahis s-a oprit și l-a privit cu simpatie.

* Comboloi: mătănii pe care le joacă în mîini mai ales bătrînii din Grecia.

** Eftihidis: fericitul.

*** Pahis: grasul.

— Sînteți perspicace, tinere, îi spuse. Vă mulțumesc. Cît vă datorez?

— Cincisprezece drahme.

— Cincisprezece? Nu e mult. Mulțumesc. Pe curînd, da?

A plecat strîngînd sub braț cartea, gingaș, cu grijă, ca nu cumva să o mototolească, să o chinuiască.

Ce chilipir era asta! Melios începuse să se distreze. Multe ocazii avea acum să studieze psihologia oamenilor.

Spre prînz a năvălit cea mai „lacomă" clientă dintre toate: domnișoara Cleopatra. Nu aștepta ajutorul „funcționarului". Se ducea singură la dulapuri, punea la loc cele cinci cărți aduse și lua alte cinci. Devora toate cărțile la rînd. Lua orice, le lua pe toate la rînd. Necunoscute să fi fost, încolo nu-i păsa. Citea cu toptanul. Era problemă de cantitate. Hrană spirituală. Așa părea.

Într-o zi însă, Melios n-a mai rezistat. I-a spus:

— Domnișoară Cleopatra, dar de ce așa...

— Ce vreți să spuneți? Că trebuie... să le aleg? Dar parcă pentru ele vin?

— Nu le citiți?

— Le țin acasă atîtea zile cît mi-ar trebui ca să le citesc și le aduc înapoi.

— Așa faceți mereu? Întotdeauna? Chiar și înainte?

— De ce mă întrebați? Nu, înainte nu.

Avea o figură tragică. Disperată. Cînd rîdea, cînd se încrunta. Altă dată părea atît de indiferentă, că-ți provoca mila. Parcă-ți spunea: „Pînă aici am putut să ajung. Și cred că n-are nici un rost. Restul n-ai decît să-l ghicești, cu toate că nici asta n-are nici un rost."

Ghinionul acestei fete era că „eroul" ei a găsit-o îndrăgostită de el, încurcată în mrejele visului ei din copilărie.

Chiar de la discuția aceea de la „Turnul Alb" Cleopatra înțelesese că toate erau zadarnice. Melios o iubea încă pe necredincioasa aceea de Agrambeli și credea că din cauza ei nu va găsi niciodată alinare.

— A fost aici un domn, îi zise Melios, care n-a citit în viaţa lui o carte, dar a plecat acum strîngînd sub braţ „Dama cu camelii". O vreţi şi dumneavoastră? Mai am un exemplar...

— Ca să sufăr? Încă? Dar mai bine... daţi-mi-o. Daţi-mi-o chiar acum.

Parcă cerea otravă. Şi se grăbea s-o bea.

— Aţi citit-o?

— Ce importanţă are? Parcă... în sfîrşit... Vru să-i zică: „Din păcate nu vă pot ajuta cu nimic", dar ar fi poate prea crud. N-avea acest drept. Nu pentru că datorită ei avea ce munci şi unde dormi... Nu. Dar nu avea, în general, dreptul... ca om. Dar parcă inima are timonă ca s-o conduci acolo unde trebuie? Există doar o soluţie. Să se arate mic în faţa ei. Dar îi era imposibil. Pentru nimic în lume nu putea. Voinţă avea, dar nu putea... Dar acum nu avea nici voinţă.

— E timpul să închideţi? îl întrebă.

— Da... Dar mai stau, dacă doriţi.

— Aici... mă sufoc. Dar parcă unde nu mă sufoc?

Lucrurile luau o întorsătură tragică. „Opreşte-o!" auzi vocea interioară. De la ce? De la dragoste? De la pericol? De la disperare? Toate erau atît de strîns legate între ele... De la dragoste numai într-un fel putea s-o salveze. Să-i întoarcă dragostea. Dar aşa ceva nu se putea întîmpla nici în romane. Pentru că majoritatea romanelor sînt scrise de oameni care habar n-au ce-i dragostea.

— Spuneţi-mi un lucru, îi zise, un singur lucru. Dar sincer. Vă face rău că vin aici? Vreau să ştiu neapărat acest lucru. Dacă vă face foarte rău să nu mai...

— Dar ce tot spuneţi, domnişoară Cleopatra? Cum v-a venit o asemenea idee?

— De fiecare dată cînd plec, zic: „Asta trebuie să fie ultima oară". Trebuie! Şi totuşi revin.

— Ascultaţi! Vreau să fiu sincer cu dumneavoastră.

— Vai, cum aţi rezistat pînă acum cu atîta sinceritate în dumneavoastră?

— Așa că... domnișoară Cleopatra, credeți-mă, dacă ați reușit să vă purtați cu mine puțin mai simplu...

— Ei, da, și?

— Atunci... dacă n-ați veni dumneavoastră, jur că v-aș căuta eu.

— Adevărat?

— Credeți-mă! Dumneavoastră și moș Anatreftos îmi sînteți cei mai apropiați oameni în orașul acesta străin.

— Dar... cum să mă port?

— Asta trebuie să știți dumneavoastră.

— Nu pot să-mi dau seama. Cum adică... „mai simplu"?

— Nu știu. Adică e vorba de o problemă pe care n-o poate rezolva un al treilea. E ceva personal, ceva... cum să vă spun, numai al dumneavoastră. Dacă aș fi găsit eu o soluție, cred că aș fi încurcat și mai mult lucrurile. Dar... să închidem. Vreți să ne plimbăm puțin împreună?

— Vedeți cum vă purtați cu mine? îi spuse ea tristă.

— Cum?

— De ce mă mai întrebați? Ați presupus vreodată că nu vreau?

— Deci, vreți? Atunci cu atît mai bine. Să mergem! Și dacă doriți, luăm și masa împreună.

— Eu am mîncat. Dar vă acompaniez. Ce bun a fost vinul acela! N-am băut niciodată vin mai bun.

— Un bibliotecar nu trebuie niciodată să miroasă a băutură în timpul serviciului.

— Ați devenit un funcționar ideal. Ce părere are directorul de dumneavoastră?

—Parcă-l văd? Trece pe la bibliotecă ca un client. Întreabă: „Cum merge?" Îi zic: „Bine!", se uită primprejur și pleacă. A, știți? Cum am uitat? Era cît p-aci să plec din nou. Exact. E un om deștept. Dar face niște șiretlicuri care mă enervează.

— Dar ce v-a făcut?

— Ascultați! Există un obicei vechi, care nu mai

are trecere astăzi. stăpînul întinde capcane ca să-şi dea seama dacă funcţionarul lui fură.

— Adevărat... şi cum?

— Lasă să-i cadă nişte bani. Dar e o metodă atît de veche, că o cunosc nu numai ucenicii magazinelor, dar chiar şi pisicile. Ei, domnul m-a crezut mai prost decît o pisică. Şi a făcut la fel şi cu mine. În timp ce măturam, văd o hîrtie de o sută de drahme mototolită. „Domnule, îi zic, altă dată să nu mai aruncaţi gunoaie pe jos. N-am timp să mătur de două ori pe zi". S-a supărat. S-a încruntat. S-a aplecat, a ridicat-o şi a plecat supărat.

Fata, pînă atunci tristă, a început să rîdă cu hohote.

— Dobitocul! În loc să fie bucuros, să fie entuziasmat, s-a încruntat. Păcat de el! L-am crezut un om cu mai mult bun simţ. Ştiţi, am mai scris poezii.

— Vi le-aţi amintit?

— Nu pe acelea. Altele.

— O să mi le aduceţi să le citesc?

— Sînt la mine. Dar n-am să vi le dau niciodată. Nu insistaţi. Prefer să mor, decît să...

Iată. Lucrurile luau din nou o întorsătură proastă.

— Bine! îi spuse. Cum doriţi. Sînt ale dumneavoastră.

Începu din nou să rîdă.

— Ale mele... ha... ha... ha! Parcă am eu ceva al meu? Ha... ha... ha!

Melios s-a oprit.

— Iată, îi zise, m-aţi întrebat adineauri ce înseamnă „simplu". Poftim, ceea ce faceţi acum, de exemplu, nu e „simplu".

— Iertaţi-mă! îi spuse.

— Gata. Să mergem!

S-au îndreptat spre strada Aristoteles. Cartierul era alb, ca de marmură.

— Un profesor de-al nostru...

— De ce v-aţi oprit?

— Ne spunea că aceasta este cea mai veche stradă din Salonic. Aproape antică.

— Uitase probabil de strada Egnatia.

— E adevărat că era atît de mare cum se spune?

— Pornea din Bizanț și ajungea pînă la Coasta Dalmată. Astăzi pare o joacă. Dar ia gîndiți-vă la timpurile acelea! Olimpiada, mama lui Alexandru, credea că fiul ei ajunsese atît de departe, încît nu va mai avea zile să se mai întoarcă acasă. Și așa s-a și întîmplat.

— Dar cum, Alexandru cel Mare a murit tînăr? I-ar fi ajuns viața să se ducă și să se întoarcă de multe ori.

— Cred că greșim cu toții. Alexandru a murit bătrîn. Își storsese și ultima picătură de vlagă a corpului. O să-mi spuneți: „A murit din cauza temperaturii". Și am să vă răspund: „A murit de bătrînețe". Dar doctorii nu recunosc această boală. Spun, de exemplu: „A murit din cauza gripei". Se uită că oamenii au suferit în viața lor de zeci de gripe, dar numai gripa bătrîneții îi omoară.

— Acum înțeleg de ce nu vă tolerau profesorii dumneavoastră. Sărmanii. N-aș fi vrut niciodată să am un asemenea elev. Dar răul este că — din păcate — toate acestea se pierd. Prietene, spuneți-mi, de ce nu scrieți? De ce? În fiecare zi vin hotărîtă să v-o spun, să vă rog... aproape să vă implor. De ce nu scrieți? Dar dumneavoastră mă priviți, enigmatic și eu ezit. Amîn. Ce așteptați? Aveți cele mai ideale condiții.

— Aveți dreptate. În fiecare zi îmi spun să încep. Știți, noaptea, somnul întîrzie. De ce? Îmi fac planuri. Am deja în capul meu un roman. Multe fraze le știu pe dinafară. Dar mi-e teamă. Mă tem că o să mă smulgă vieții. Am să mă pierd în basme și n-am să mai știu cum să ies. Mă tem să nu pățesc ca Alexandru.

— De ce nu scrieți, atunci, poezii? Povestiri! Sînt scurte și vă veți putea desprinde mai ușor. Ei?

Melios a rîs.

— Vreți să vă spun ceva? E caraghios. Nici nu m-am gîndit la asta. Și totuși e o soluție. Da. O soluție rezolvabilă. Romanul e un munte înalt, ai nevoie de experiență. Știți ce fac eu acum? Semăn cu alpinistul ama-

tor care n-a urcat nici dealul Hortiatis și încearcă să urce pe Himalaia. Pieirea îi e, desigur, asigurată.

— Deci...

— Domnișoară Cleopatra, mi-ați rezolvat o problemă foarte grea... Cît fac unu și cu unu. Într-adevăr. Era atît de ușor, încît nici nu m-am gîndit. Iată ce se întîmplă cînd disprețuiești lucrurile mărunte. Deci, unu și cu unu fac doi. Mîine scriu o povestire. Vă mulțumesc, domnișoară Cleopatra. Sugestia dumneavoastră este minunată. De aceea zic să-i permitem bibliotecarului să facă o mică încălcare. Să mergem să stropim descoperirea cu puțin vin. Și dacă mă miroase directorul, am să-i spun că... am să-i spun... să nu lase în magazinul lui asemenea gunoaie, că mîine... și apoi îmi iau pălăria și plec.

— Am să intervin eu.

— Ca să-i spuneți că nu sînt „gunoi"? O să vă creadă. Dar și mai mult o să-și creadă nasul. Dar ne neliniștim degeaba. N-o să mă alunge. Nu mi-a plătit încă nici salariul, dar nici nu m-a prins mirosind a vin.

Capitolul DOUĂZECI

Acum, că a început să sufle vîntul, eu zic să umflăm și noi pînzele. Înainte! Și unde ne-o duce. A doua zi a cumpărat o veioză pe care a pus-o lîngă pat. O stingea... Dar prindea un vers, o aprindea iar și-l scria. Stingea din nou lumina și pregătea plasa pentru alt vers.

Dimineața „prada" era bogată. O poezie întreagă, cu rime îndrăznețe, aproape uimitoare, de un lirism care-i ardea degetele.

Da, se așeză la birou și începu să le transcrie, și zbură pînă în cer de bucurie... pînă cînd s-a deschis ușa și a intrat un om nedormit, cu ochii roșii și umflați. Era cît p-aci să răstoarne un scaun.

— Nu mă recunoașteți? Vai, cum să mă recunoașteți? Eftihidis sau Pahis...

— A, bună ziua! Ce noutăți? îl întrebă.

— Urîte. Proaste, prietene, și foarte dureroase. Lumea, domnule, nu face doi bani, e josnică, ticăloasă. Aș fi vrut să-l găsesc pe domnul acela, baronul, pe tatăl lui Armand. L-aș fi sfîșiat. Sfîșiat! I-aș fi... dar mai bine să tac. Ce comori, domnule, se ascund în spatele acestor geamuri! Ce patos! Să trăiești!

„Să trăiești", îi spunea mereu lui Melios, de parcă el era Dumas.

— Și ce s-a-ntîmplat cu el, tinere? Cum a murit omul acesta? Dumas, adică? A murit de moarte naturală?

— Dacă nu mă înșel, da.

— Extraordinar! L-au lăsat să moară în patul lui? Pe acest... acest... În sfîrșit. Vreau puțină apă! Îmi pun comprese la ochi. Acesta, domnule, nu e scriitor. Acesta este... uite.. te orbește. Să trăiești!

Melios aduna într-una urări, de parcă toate aceste lacrimi, adevăruri, erau opera lui.

Omul era zguduit, orbit. Descoperise abia acum — atît de tîrziu — o lume care se mișca în afara razei lui optice. De aceea l-a și cuprins o bucurie copilărească, dar totodată și o tristețe adîncă. Cît de tîrziu descoperise lumea aceasta! Melios înțelese și de ce nu a descoperit-o pînă acum. Pentru că trăise în afara vieții lui, în filele unor cărți care au rămas ani de zile în bibliotecă, fără să bănuiască cît foc cuprindeau în ele, cît patos rar întîlnit au inimile oamenilor vii.

— Ce-mi mai dai, domnul meu? Eu îmi ridic mîinile. Mă predau fără condiții. Nu mă amestec.

— Să vă dau „Mizerabilii“ lui Hugo.

— Te cutremură . . . și asta?

— Și mai mult.

— Împachetează-mi-o! Repede. Să n-o ia alții.

— Nu vă fie teamă, domnule Eftihidis. Cei cărora vreau să le plasez asemenea cărți le-au citit pînă acum de două, trei ori.

— Ei, nu mai spune!

— Ceilalți n-or să le citească niciodată. Le urăsc.

— Ei, nu mai spune!

— Deci, fiți liniștit! Mă duc să vă aduc „Mizerabilii“.

— Mizerabilii, hai? Ce titlu! Și sînt cu adevărat mizerabili?

— De șapte ori mizerabili, domnule Eftihidis.

— Ia spuneți-mi — dar să rămînă între noi — sînt mai mizerabili decît cei din zilele noastre?

— După cît se pare, domnule Eftihidis, toate epocile își au mizerabilii lor.

— Și s-au răzbunat pe acest domn, pe Hugo, mizerabilii, contemporanii lui?

— Mult, domnule Eftihidis. Se răzbună pe el și mizerabilii de astăzi. Și la fel vor face și cei de mîine.

— Ia uită-te! Te apucă disperarea, nu alta. Ei gata. Lumea poate se mai corectează . . .

— Mi-e teamă să nu se strice și mai mult.

— Nu cred. Numai că eu o să mor și n-o să văd unde ajunge... Dă-mi acum cartea, tinere, să mă duc să mă cufund în studiu. Din păcate sînt mulți care n-au descoperit încă literatura. La revedere. Și încă o dată să trăiești.

Iată că biblioteca mai cucerise un client înfocat. Fără îndoială că în curînd vor apărea și alții atrași de el. Precis. Domnul Eftihidis va deveni apostolul cărților lui. Dar părăsise copiatul poeziei la jumătate. Poezia ieșise foarte frumoasă. Așa îi spuse puțina lui experiență. A intrat în camera din fund și a început s-o citească cu glas tare. Să nu cumva să fi greșit la „picioare", cum se spune.

Atunci, deodată, s-a ridicat un vîrtej și un steag roșu a fluturat în fața lui.

— Ieșiți afară! îi strigă lui Melios. Pentru Dumnezeu, ieșiți!

— Pretenția dumneavoastră este foarte îndrăzneață, domnișoară. În felul cum îmi ordonați n-aș ieși afară nici din casa dumneavoastră, cu atît mai mult din a mea.

L-a privit rugător în ochi. Era cuprinsă de panică. Își ținea cu amîndouă mîinile mijlocul. „Ceva i s-a rupt", s-a gîndit Melios și a ieșit. A închis chiar și ușa cămăruței după el.

Era ceva de neînchipuit. Nici femeile din insula Hios, cînd le-au fugărit turcii ca să le spintece, cred că nu au fost atît de înspăimîntate. „Ocuparea" camerei lui a durat puțin. Peste cinci minute domnișoara a ieșit. Era liniștită, calmă. Abia atunci Melios a observat că era și frumoasă.

— Vă mulțumesc mult! îi spuse. Ce magazin e acesta? Ce vindeți?

— Vorbărie, domnișoară. Vorbărie legată în aur. Dar nu o vindem. O împrumutăm. Cu cincisprezece drahme pe lună poate să împrumute oricine porția spirituală pentru o săptămînă.

— Norocos sînteți, domnule! Citiți cît vă dorește inima.

— Am păţit ca măgarul lui Buridan, domnişoară, care a murit de foame pentru că n-a ştiut cu ce să înceapă. Vă invidiez pe dumneavoastră care puteţi citi toate cărţile una cîte una.

— Atunci luaţi-le şi dumneavoastră la rînd, una cîte una, şi gata.

— E uşor de spus. Cei mai nefericiţi bărbaţi sînt paşalele. Pentru că nu ştiu pe care femeie din harem s-o aleagă.

— Şi toate acestea cînd le-aţi învăţat?

— Cînd nu aveam atîtea cărţi. Doriţi o cafea?

— Doresc o carte.

— Cum să vă trec în catalog?

— E. L. Puteţi?

— Nu notăm anonimi.

— Soarta e de vină, domnule.

A privit-o nedumerit.

— Nu vreau să aflaţi cine este doamna căreia i s-a întîmplat un incident în biblioteca dumneavoastră. Asta-i tot.

— Îmi aţiţaţi curiozitatea.

— N-am de gînd să dau înapoi.

— Atunci dau eu. Şi vă dau un nume după iniţialele dumneavoastră. Poftiţi. Euterpe Likudis. Vă place?

— Domnule, sînteţi... sînteţi... vrăjitor, hipnotist, ghicitor?

— Ce se întîmplă?

— Cum... cum îmi cunoaşteţi numele? Dar este... fantastic!

— Studiaţi limba franceză?

— Şi pe asta o ştiţi?

— Am înţeles asta după cuvîntul „fantastic". Dar liniştiţi-vă! Nu vă cunosc. A fost o simplă coincidenţă.

A notat-o în catalog, a încasat cotizaţia şi a poftit-o să-şi aleagă o carte. Ea s-a dus spre dulapuri şi cu degetul pe buze a început să caute.

Se pare însă că n-a găsit ceva care să-i placă. („Să

știi că o fi ori vreo cititoare foarte pretențioasă, ori vreo . . . conopidă.")

— N-aveți vreo carte despre cochetăria feminină? îl întrebă într-un tîrziu.

— Ați găsit un om cam nepotrivit pentru asemenea lucruri, domnișoară.

— Dar atunci ce-mi recomandați?

— Ca funcționar al bibliotecii sînt obligat să vi le recomand pe toate.

— Iar ca cititor?

— Eu n-am citit nici una. Sînt nou venit aici. Există însă unele cărți care plac tuturor.

— N-aș vrea să iau în mîini o carte care să placă tuturor. Ce banalitate! („Ăsta are de gînd să mă fiarbă mult?")

— Mai există cărți pe care le laudă toți, dar le citesc foarte puțini, și nici măcar pînă la capăt.

— Care?

— Poeziile.

— Nu citesc niciodată poezii. Nu-mi plac poeții. Sînt toți murdari și nici unul n-are gusturi fine. („Ce să fac acum cu ea?")

— Și . . . nuveliștii?

— Toți sînt niște leneși. Scriu bucăți mici din cauza lenei. („Nu puteai, fetițo, să pățești ce-ai pățit în dreptul altui magazin?")

— Și romancierii?

— Niște palavragii.

Deodată i-a venit să-i spună: „Atunci să-ți dau un manual de algebră, să pleci și să mă lași în pace!".

Un bărbat șmecher a intrat pe ușă. A cercetat încăperea, a adulmecat în stînga și în dreapta, apoi a întrebat puțin răgușit și cam cu neîncredere:

— *Sherlock Holmes* există?

— De cumpărat?

— Păi . . .

— Nu vindem.

— Atunci de ce le expuneți?

— Le împrumutăm.

— Cărțile? Domnule, femeile și cărțile nu se împrumută niciodată. Toți le „mănîncă" fără să le mai înapoieze.

— Asta se știe de cînd au apărut cărțile. Dar avem metodele noastre ca să-i facem pe cititori să le înapoieze. Reținem contravaloarea cărții.

— Eu nu vreau să împrumut. Asta pentru că nu vreau să pierd contravaloarea.

— Cum doriți.

— Eu cred că e bine așa. *Rocambole* aveți?

— Tot cu împrumut.

— Eu vreau să fie a mea, s-o bag în sîn, să mi-o pun în loc de pernă și să fac ce vreau cu ea.

— N-aveți noroc.

— Plătesc de două ori prețul.

— Sînteți ghinionist de două ori.

— Nu găsesc nicăieri, înțelegeți?

— Nu înțeleg, și mai ales nu înțeleg de ce nu vreți să ne înțelegem.

— Atunci să trec altă dată?

Și-a băgat mîinile în buzunar, a ieșit, a vrut s-o ia la stînga, apoi s-a întors spre dreapta și a plecat.

— Ați înțeles cine era? o întrebă pe domnișoara E. L.

— Nu tocmai.

— Răufăcător . . . ucenic. Are viitor omul.

— Dificil client.

— Există și mai dificili, spuse, și o privi cu subînțeles.

Apoi a deschis catalogul ca s-o facă să înțeleagă că este ocupat și că poate să plece. Zadarnică speranță. Ea s-a îndreptat din nou spre dulapurile cu cărți și a început să le răsfoiască una cîte una.

— Ia spuneți-mi ce trebuie să aibă cineva ca să devină scriitor?

— Liniște.

— Au avut-o toți cei care au umplut foile acestea?

— E imposibil să-i găsim, ca să-i întrebăm. Au murit mulți dintre ei.

— Ați vrea să deveniți scriitor?
— Foarte mult. Dar n-am să am niciodată liniște.
— De ce nu v-o procurați?
A privit-o rugător, aproape implorînd-o.
— Dumneavoastră mă întrebați, domnișoară?
— Dar cine nu vă lasă liniștit?
— Oamenii. Clienții . . .
— Aveți dreptate.
— Unii sînt foarte agasanți. („Ia uită-te la ea! Dacă înțelege, de ce nu pleacă?")
— Deci . . . o să-mi dați o carte? Dar una bună.
— Imediat.
S-a ridicat, s-a dus la un dulap și cu ochii închiși a luat prima carte pe care a pus mîna. Nici măcar nu s-a uitat la titlu.
— Poftiți! i-a spus, și i-a dat-o.
— E bună?
— Cea mai bună. („Atenție. Fiți atent cum vă purtați mai ales cu doamnele!") Cum o terminați, veniți să vă dau alta. Vă voi da tot una bună.
— Mulțumesc!
Cînd a văzut-o plecînd, a crezut că visează. Nu mai rezista. Era convins că nu va mai pleca niciodată, că va rămîne și după închidere.
Și-a scos batista și s-a șters de sudoare. A simțit aproape aceeași eliberare ca în seara cînd a plecat de la cafeneaua Vardaris. S-a repezit, a încuiat ușa și s-a dus în cămăruța lui. Dar ce făcea? Ea era în stare să spargă geamurile!
A deschis. Chiar în clipa aceea dădea să intre o pereche. Au intrat amîndoi cu grijă. Precis că vor cere o carte de dragoste. Presupunerile l-au dus prea departe. Au cerut o istorie. Și s-au înscris chiar pentru zece luni, plătind o sută cincizeci de drahme.
Chiar în clipa cînd perechea îl saluta, a intrat patronul.
A privit cărțile, încasările, a fost mulțumit. Apoi l-a privit pe Melios.

— Aveţi temperatură? l-a întrebat.

— Am avut o clientă foarte dificilă, spuse.

— Ţi-am spus de la început: „Atenţie mai ales la doamne!“ Sînt unele care, ca să nu plătească, încearcă să smulgă cunoştinţele pe degeaba de la bibliotecar. Mai sînt unele vorbăreţe; poţi paria că sînt angajate ale spitalelor de neurologie cărora vor să le procure clientelă. Răbdare. Alt leac nu există. Poftim acum salariul dumneavoastră. Eu voi lipsi o săptămînă. Da, mă duc la „Centru“, adică în capitală.

A plecat simplu, distant, gînditor. Mica predică ce i-a ţinut-o l-a deznădăjduit. Dacă lucrurile stau aşa cum a spus, atunci asta a fost doar o jucărie. Atunci domnişoara E. L. era un înger. Trebuia deci să se pregătească să primească şi pe angajaţii balamucurilor.

Nu se putea plînge. Locul acesta era tocmai bun pentru inspiraţia unui scriitor. Ideal, chiar. Cărţi, linişte, atmosferă... Toate potrivite pentru capodopere. Pînă la prînz n-a mai venit nici un client.

În loc să ia masa în oraş şi-a cumpărat ceva, şi-a legat capul strîns cu o batistă şi s-a culcat. Trebuia să se concentreze, să se calmeze. Dar n-a reuşit. Şi-a scos batista şi a început să se plimbe prin cameră. Caraghiosul! Trebuia să i-o fi spus de la început. „Nu eşti funcţionar, domnule, eşti o marionetă. Bagă de seamă. Ia o hotărîre.“ Hotărîre? Ia-o tu dacă poţi. El, Melios Kadras, va dovedi pentru prima oară în lume că un funcţionar este o persoană demnă de respect, şi că nu lucrează aici ca să distreze pe nimeni, ci ca să-şi facă datoria demn.

Şi-a scuturat hainele, s-a pieptănat şi a ieşit. Avea la dispoziţie trei ore. În timp ce încuia uşa, un domn cu o valiză în mînă l-a salutat, scoţîndu-şi pălăria.

— Ştiţi pe aici vreun hotel, domnule? Ce oraş! Nu e nimeni în stare să te informeze.

— Aveţi dreptate, domnule. Pe localnici nu-i interesează hotelurile, pentru că au case. Străinii nu le cunosc... pentru că sînt străini.

— Mi-au spus despre unu „Mediteranée". Ce înseamnă asta? E vreo geamie turcească?

— Este un hotel cu numele Mării Mediterane, dar cel care l-a botezat nu cunoștea limba tatălui său și a împrumutat cuvîntul de la francezi.

— Mi-au spus că e aproape de port. Dar eu vreau liniște. Nu știți dumneavoastră altul?

— Cum nu! „Majestique."

— Tot franțuzesc? Dar unde ne aflăm?

— Într-un oraș provincial al Franței. Și pentru că este foarte provincial, îi e rușine să folosească numele locului și încearcă să ne impresioneze cu altele străine și pompoase. Știți care rege se îmbrăca cel mai extravagant dintre toți? Regii din junglă.

— Rușine! Și nu pot, domnule, să găsesc un hotel care să fie și curat, și cu nume grecesc?

— Nici o speranță. Ne aflăm într-un oraș de negustori, domnule. Și știți ce e negustorul? Un fel de rege al junglei. Pentru că și el vorbește altă limbă. Străină. Ați văzut vreun film despre junglă?

— Desigur.

— Și ce limbă vorbesc oamenii acolo?

— Englezește, sau franțuzește . . .

— Vedeți? Nu ne mai rămîne decît o speranță. Poate că vreun hangiu, în zăpăceală, a dat hanului lui vreun nume grecesc. Nu prea cred, dar cine știe?

— Și credeți că acolo o să fie liniște? Pentru că eu am nevoie de liniște, domnule. Liniște! Multă!

— Și atunci de ce nu vă faceți bibliotecar?

— Ce . . . ați spus?

— Nimic . . . nimic.

— Vreau să mă duc la nepotul unei verișoare. Mi-a scris că locuiește la „Depo". Nu cumva știți unde se află cartierul acesta franțuzesc?

— Cred că lîngă Alatini, cartierul italian.

— Și cel italian?

— Lîngă cel turcesc, Karaburnu.

— Înotăm, adică, în culori patriotice!

— Din fericire, domnule!

— Atunci plec și eu. Ce să-i faci? Fiecare cu treaba lui. Și... o dată ce ne aflăm în Europa, să tragem un pui de somn „european" și vai nouă!

Și-a scos batista și a plecat.

Melios a încuiat ușa.

— Închizi, bă? auzi o voce ca lătratul unui dulău.

— După cum vedeți. Ce doriți?

— Caiete, tăbliță și din astea pentru ilevi.

— În satul vostru nu sînt?

— Sînt. Dar la oraș sînt mai zdravene. Hai, dă-mi!

— Nu am.

— Librar ești, bă, sau belea?

— Ei, uite că nu sînt.

— Ei, și ce ești?

— Cum să-ți spun? Uite, sînt paznic de cărți.

— Dar ce... cărțile fug?

— Oho... fac aripi!

— Nu-mi pasă, poate să facă și picioare. Ai să-mi dai acum condeie?

— Nu.

— Cu bănișori, bre!

— Și crezi că poți să faci ce vrei cu bănișorii tăi? Poți, de exemplu, cu banii tăi să cumperi de la cîrciumă cuie?

— Cum să nu? Caralias are de toate în magazinul lui. Sardele, pantofi, pînză, unt...

— Aici toate se vînd separat.

— Ați înnebunit?

— Nu. Dar dacă mai vin din satul tău încă zece ca tine o să înnebunim de-a binelea.

— Nu pricep ce zici.

— Nu-i nimic. Înțeleg eu! Mergi sănătos!

— Să te aștept, hai?

— Da... da... neapărat.

Capitolul
DOUĂZECI ȘI UNU

Sublim! În sfîrșit, a descoperit că era un leneș. Pentru că — uite! — s-a pus pe scris povestiri. Nu așa a zis domnișoara „L“? Producția, însă, e bună. Cu toate că n-are liniște ziua, are însă noaptea. Și-a cumpărat un ibric pentru cafea. Și-a cumpărat și un kilogram de tutun. Toate merg bine, atît de bine încît cariera lui de scriitor se află în pericol. Creatorul, domnule, e plantă de pus la uscat. Scriitorul este un cal care trage din greu, nu este iepure. Crează, nu naște. Într-o zi poți să te înec în supraproducție și ai să fii pierdut. Au pățit-o și alții. Deci . . . puțin, dar bine scris. „Capodoperele sînt roadele surmenajului.“ Cine a spus vorbele astea? Ah, ce bine ar fi dacă nu le-ar fi spus nimeni! Ar fi un prilej ca s-o facă el pe grozavul. Cu de-alde astea unii au reușit să devină mari. „Ce e mult nu-i bun“, au spus asta oamenii cu mii de ani în urmă. Dar n-au convins pe nimeni. Să ne întoarcem, însă, la subiectul nostru mai aprig.

O dată ce au scris atît de mult cei care nu aveau nici cerneală, nici hîrtie, credeți că cei de astăzi, care înoată în cerneală, n-or să scrie? Toți, astăzi (și scriitorii, și pescarii, și băcanii), au tone de hîrtie. A auzit cineva că înainte se împachetau sardelele în papirus sau în pergament? Nu! Acum însă totul se împachetează în hîrtie. S-a ieftenit hîrtia, s-au ieftinit și scriitorii. De aceea s-au scumpit cititorii. Tu, însă, să scrii! Scrie pînă o să-ți amorțească mîna. Ceva tot o să rămînă, pînă la urmă. Dacă n-or să te admire pe tine, or să-ți admire mîna amorțită. Și efortul. „Ce efort uriaș! vor spune. Bravo lui!“

În zadar. Nedreptate. Cum o să se mulțumească Nemurirea numai cu un „bravo“? Ea înghite vagoane de lauri și tot nu se satură.

Așa este. Așadar, totul se termină în noroi, ai să-mi spui. Fidias a lucrat cu un fel de noroi, adică lut. El însă a găsit metoda de-a transforma lutul în marmură. Iar marmura în om. Și apoi să-l facă pe om... zeu. Tocmai atunci a și murit. Nu-i faceți pe oameni zei. Le apropiați moartea. Și — ceea ce-i și mai rău — muriți și dumneavoastră mai repede. Asta cine a mai spus-o? Nimeni. Adună-le, Melios, pe toate chiar dacă sînt fleacuri. Încă vreo două și devii și tu „mare". „Ce e mult nu-i bun."

Dimineața era ca un pește leșinat. Noroc că lipsea directorul. Altfel...

Într-o zi, în timpul unui asemenea „leșin" a intrat în bibliotecă „Primăvara". Afară era toamnă, cerul întunecat, frig. Dar ea a sfîșiat ploaia și a intrat înflorită.

Melios, cu toată starea lui, a recunoscut-o. Și chiar dacă nu o vedea... parfumul acela... „Învinge-o cu armele ei! Prefă-te că nu o cunoști. Că nu ți-a produs nici cea mai mică impresie!"

— Domnișoara? întrebă.

— Nu mă cunoașteți?

— Trece atîta lume pe aici, domnișoară. Dar — a, da! — sînteți domnișoara căreia îi plac cărțile bune. Nu dumneavoastră mi-ați cerut *Rocambole*?

— Eu! Și ce-i cu asta?'

— A, da, nu dumneavoastră, deci...

— Domnișoara Harilau...

— A, da... domnișoara Harilau. Niki* Harilau, dacă nu mă înșel.

— Doxa.**

— Merg mînă în mînă. Sînteți... abonata noastră?

Domnișoara l-a privit atît de încruntată, încît în aer plutea o explozie. Se pare, însă, că și ea a hotărît să lase mînia la o parte.

— Sînt o veche abonată, spuse. Am venit să îna-

* Niki: Victorie.
** Doxa: Glorie.

poiez cartea și să iau alta. „Vieilles maisons", adică numărul 176.

Iată că am ajuns din nou la numere.

— A, da, 176. Acum mi-am amintit. Poftiți, domnișoară! Vă ofer scaunul meu. Luați loc la biroul meu. Și alegeți cîte cărți doriți. Eu mă duc să vă aduc o cafea.

— Dar... ce înseamnă toate acestea?

— Repararea unei greșeli.

A ieșit grăbit, ca să nu-i dea răgaz să-l refuze. Peste puțin chelnerul de la cafeneaua vecină intra cu o cafea aburindă, pe tavă, și cu un pahar cu apă rece.

— Pune-o acolo! spuse Melios, și-i făcu loc lîngă geantă.

Ea a ridicat capul din catalog și l-a cercetat cu severitate dispreţuitoare.

— O clipă! spuse ea și scoase din portofel două drahme. Poftim banii! Atîta face?

— E chiar prea mult, spuse băiatul, care dădu să plece.

— O clipă, spuse Melios. Banii domnișoarei sînt bacșișul tău. Cafeaua e plătită. Te faci că ai uitat?

— Scuze...

— Vă rog! spuse domnișoara.

— Este regulamentul bibliotecii, domnișoară.

— Și eu ce să fac? spuse încurcat băiatul.

— Să faci ce ți-am spus eu. Ne știi pe noi, cei din Caragiova*, nu?

La cuvintele acestea, domnișoara s-a luminat. În sfîrșit, acum înțelegea totul. Numai un țăran din Caragiova putea să se poarte atît de grosolan. Și totuși cum de sînt angajați asemenea domni necioplți — unde? — la biblioteci! De necrezut. Noroc că sînt numerotate cărțile.

Continuă să caute în catalog. Într-un tîrziu s-a oprit. A luat un creion și a scris: „A la recherche du temps perdu", volumul II. El încercă să citească. Noroc că era și ea acolo. Luă din nou creionul și scrise: 817.

* Caragiova: o regiune îndepărtată a Greciei.

— Imediat! spuse el și alergă la un dulap.

A găsit cartea, a învelit-o frumos și i-a dat-o.

Ea a dezvelit-o din nou.

— Ați greșit! îi spuse.

— Cred că nu, domnișoară.

— Cum nu? Poftiți! Sper să cunoașteți cifrele.

— Sper.

— Poftiți! Eu v-am cerut numărul 817 și mi-ați dat 117.

— Sînt gata să-mi recunosc greșeala, domnișoară, dacă o recunoașteți și dumneavoastră. Eu, domnișoară, nu v-am rugat să-mi repetați nici titlul, nici numărul cărții. V-am acordat încredere totală. Dumneavoastră de ce nu mi-o acordați? De ce mă jigniți întotdeauna despachetînd cartea?

— Mi-a fost teamă să nu fi greșit. Și iată că ați greșit!

— Greșeala a fost intenționată. Un gest de protest.

— Și dacă nu desfăceam pachetul?

— Imposibil! Erați atît de sigură de ignoranța mea, încît și eu eram sigur că o să despachetați cartea, după cum ați făcut și data trecută. Toți oamenii, domnișoară, au dreptul să protesteze, chiar și cei mai neînsemnați, cînd sînt jigniți. Acum dați-mi cartea s-o pun la loc și să v-o dau pe cea care mi-ați cerut-o.

A pus la loc numărul 117, a luat cartea lui Proust, a împachetat-o și i-a dat-o. Dar a rămas să vadă. O va desface? Nu, de data asta n-a desfăcut-o. A luat-o cu grijă și a pus-o în geantă.

— Mulțumesc! îi spuse Melios.

L-a privit din nou cu curiozitate, dar fără ironie.

— De ce origine este acest scriitor? o întrebă.

— Francez. Mă întrebați ca să vedeți dacă citesc cărțile pe care le împrumut? Ei bine, le citesc.

— Eu n-am timp. Scrie lucruri interesante domnul acesta?

— Foarte interesante și foarte plictisitoare în același timp. Nu-i pasă dacă plac cuiva. Vrea doar să spună

ceea ce vrea. Iată că am trecut la examen. O să-mi dați o notă bună?

— Aveți, într-adevăr, destule cunoștințe, domnișoară, dar le expuneți atît de provocator, încît dați impresia că le acumulați numai ca să-i jigniți pe ceilalți.

— Aș fi vrut să știu, spuse, cu toate clientele dumneavoastră vă purtați la fel?

— Cred că ați vrut să întrebați dacă toate clientele mele mă obligă să mă port așa. Nu, domnișoară. Și acum vreți să auziți și părerea unui . . . țăran?

— În sfîrșit, cum doriți.

— Dragostea . . . domnișoară.

— Ce legătură are cu toate . . .

— Așteptați. Dragostea, deși e posibil să nu fie reciprocă, trebuie să fie dragoste. Dar stima, ca să fie stimă, trebuie să fie reciprocă.

— Puteți să-mi spuneți unde ați citit toate acestea?

— În *Nastratin Hogea*.

Și-a mușcat buzele pînă la durere. De ce făcuse asta? De ce a deschis discuția cu un asemenea om? Regreta amar. Nu știa ce să facă. Să plece? Era o soluție. Dar era soluția celor înfrînți. Să-l combată? A, da, ar fi preferabil. Dar parcă poți să știi ce surpriză poți avea de la un asemenea sălbatic? Totuși, putea să încerce. Era rîndul ei. Nu, n-o să-i ierte ultimele vorbe. Nici gînd!

— Ascultați, domnule, spuneți-mi de cît timp ați descoperit că sînteți . . . deștept?

Lovitura era crudă.

— Ce să vă spun, domnișoară? Îmi puneți asemenea întrebări, încît e imposibil să vă răspund fără să nu vă provoc mînia. Totuși, cu toate că ar trebui, nu vă voi răspunde. Vă zic doar că din nou greșiți. Numiți mîndria „deșteptăciune". Domnișoară, m-am născut cu un defect care încet-încet s-a transformat într-o calitate. Încăpățînarea a devenit mîndrie. Asta voiați să știți? Da, sînt mîndru. La vîrsta de șapte ani a trebuit să-mi aleg un tutore. Dar nu am găsit pe nimeni. Și am fost nevoit să mă aleg pe mine însumi. Toți copiii mici se cred mari.

Eu am fost nevoit *să fiu* mare. Astfel m-am maturizat înainte de vreme. Și deoarece a trebuit să mă cultiv singur, am fost sever cu mine. Astfel că mîndria a devenit o trăsătură a caracterului meu. Iată de ce nu plac multor oameni. Și nu este o excepție că nu plac nici domniei-voastre.

— Dar... atît de cochet sînteți? Vorbiți mereu despre... „a place".

— Știți dumneavoastră vreo ființă care nu vrea să placă?

— Toate vor. Dar n-o arată.

— E o crimă atît de mare că o arăt? Nu vă plac oamenii sinceri? Și totuși sînt mai accesibili. Spun tot ce gîndesc, și astfel nu dau bătaie de cap celorlalți.

L-a privit. N-a răspuns. A căzut pe gînduri. Era frumoasă. Rea, dar neînchipuit de frumoasă. Noroc că în tot timpul „duelului" n-a privit-o, altfel ar fi depus armele. Asta nu mai era frumusețe. Era pierzanie. Sărmane, Melios. Pregătește-te să fii ars. Dar de o ardere nemiloasă. Și cum ai să scapi din flăcările acestea, dacă nu ți-au dispărut încă arsurile cele vechi? Există femei ce ți se par cetăți de necucerit, și altele care năvălesc ca niște amazoane și calcă în picioare tot ce întîlnesc în cale. Dar există salvare de la amîndouă categoriile. La cetate nu te duci. De amazoane te ferești din calea lor. Melios era dintre cei care nu se feresc. Ei, atunci ce-i de făcut? Va sta să fie călcat în picioare? Nici din categoria asta nu făcea parte. El era din cei care se avîntă și prind caii din zbor de zăbală. Sărmane! O vedea acolo. Și nu i-ar fi ținut numai zăbala, ci ar fi vrut să fie și scărița pe care să urce.

A început să se gîndească la fugă. Prin multe pericole trecuse. Din clipa cînd a pășit în Salonic se luptă numai cu pericolele. Și încă va mai avea de luptat. Numai cu fiara de frumusețe nu va putea lupta. Cu ea, nu, nu va putea lupta. O privea. Da, era îmbrăcată în cenușiu, ca o viperă. Ca o viperă după care alergi rugînd-o să te muște.

Oare citise toate cărțile pe care le împrumutase? Să citească? Ea ... Mai degrabă cred că le lua așa, ca să le poarte cu sine, ca rujul de buze. Arme. Ea, parcă înțelegîndu-i gîndurile, i-a întors întrebarea:

— Citiți mult? făcu un gest spre dulapurile cu cărți.

— Mor de sete în mijlocul oceanului.

— Nu aveți timp?

— Nu am timp de prea multă lenevie. Apoi ... am impresia că cititul îl sustrage pe om din viață.

— Ei, atunci, cum v-ați cultivat?

— Iată de ce nu m-am cultivat ...

— Modestia nu este trăsătura dumneavoastră de caracter, după cum observ.

— Am citit drumurile, oamenii ... M-am cultivat după sistemul vechi. Toate lecțiile pe care le-am luat de la învățătoarea mea le-am luat prin pedepse.

— Cine a fost învățătoarea dumneavoastră?

— Sărăcia.

Domnișoara s-a ridicat. Țăran ciudat și enigmatic. Dacă nu era atît de frumoasă ...

— E adevărat ceea ce i-ați spus chelnerului ... că sînteți din Caragiova?

— Ați fost acolo? Astăzi nu se mai numește așa. Se numește ca pe timpul lui Alexandru Macedon: Almopia. Și capitala ei nu este Sumbuțcu, după cum au botezat-o turcii, ci Ardea, cum o numeau elinii antici. E o regiune sălbatică, dar roditoare, frumoasă. Să mergeți s-o vedeți.

— Nu mă duc niciodată în locuri unde nu circulă mașini.

— Din păcate, circulă și acolo civilizația, dacă asta numiți dumneavoastră civilizație.

— Dar dumneavoastră ce înțelegeți prin civilizație?

— Să-i consideri pe toți inferiorii tăi egali ție. Nu mă întrebați unde am citit asta, pentru că pot să vă spun că am citit-o în „Viețile Sfinților".

— Într-adevăr, dar cum vă numiți?

— Mănăilăs. Ghiorghis Mănăilăs. La început am vrut să mă fac croitor. Dar m-au scîrbit înțepăturile ... pen-

tru că erau mici. Şi am plecat. M-am făcut bibliotecar, unde înţepăturile sînt mai mari.

(„Pentru mine zice toate astea ţărănoiul ăsta care nu pare chiar ţărănoi").

— În sfîrşit, domnule Mănăilăs, sînteţi foarte sensibil, vă feriţi şi de muşte.

— Nu sînteţi muscă, domnişoară. Dar vreţi să vă spun ceva? N-am crezut niciodată că şi fluturii înţeapă.

— Mă credeţi o insectă atît de uşoară?

— Da, un fluture care vizitează florile nu ca să le soarbă nectarul, ci ca să le ofilească.

— Nu cumva... dumneavoastră sînteţi floarea?

— Sînt spin.

— Atunci să plec, ca să nu mă înţepaţi.

— Vă temeţi de durere?

— Dumneavoastră?

— Eu... Eu împart durerile în două categorii. Dureri pe care trebuie să le evit şi dureri pe care le caut.

— Şi care sînt, de exemplu, durerile pe care le căutaţi?

— Uite, cam ca aceea pe care am simţit-o astăzi. Să veniţi mai des, domnişoară.

— Nu mă tem, îi spuse din prag.

— Ştiu. Mă tem eu. De aceea vă invit.

— Atunci nu mă invitaţi.

— Îmi plac primejdiile. La revedere, domnişoară.

A plecat ca un nor cenuşiu, ameţitor.

Ce ai făcut astăzi, domnule? Eu... nu mă amestec. Te văd de pe acum înecat. Şi nimeni, de data asta, nimeni nu va alerga să te salveze. Te duci spre rîpă singur, cu voinţa ta. Să fii sănătos!

S-a dus la oglindă. Voia să vadă ce urme a lăsat „incendiul" acesta scurt, dacă l-a ars, şi în ce măsură. „Doamne ajută!" îi spuse cel din oglindă. Nu înţelegi? Eşti părăsit pentru că ţi-a fugit cealaltă. Lupta pentru uitare, lupta pentru salvare. Agrambeli. Nu! N-am să pot. Focul nu se stinge tot cu foc. Dar dragostea aduce parcă ră-

coare?“ „Dragoste copilărească!“ Și nimeni nu consideră că dragostea bărbătească, de fapt, nu există. Ceea ce numesc oamenii „dragostea matură“ nu este dragoste. Dragostea adevărată este cea copilărească, care s-a maturizat o dată cu tine, care s-a maturizat, s-a mărit, care s-a dezvoltat o dată cu tine. Agrambeli, nu! Toate gloriile, toate victoriile lumii nu vor reuși să ne întunece dragostea noastră însorită. Tot ce va apărea în calea ei va pieri.

— E cineva aici? auzi din ușă.

A ieșit din cameră. În prag l-au întîmpinat niște strigăte furioase.

— Mizerabilii! Nemernicii!

— Domnule Eftihidis, ce vi s-a întîmplat? Bună ziua!

Bătrînul s-a așezat pe un scaun.

— Nu voi mai avea niciodată zi bună. Vai de mine! M-a distrus Hugo ăsta. Unde a stat ascuns tezaurul ăsta? Ei, spune-mi tu! Unde? Tîmpiții... Tîmpiții! Îi căutăm în străfundurile pămîntului, în timp ce ei strălucesc la suprafață, într-o mobilă ieftină. Fii sănătos, am să te numesc Arhimede, am să te numesc Columb. Am să te numesc mină de aur. Fii sănătos! Dă-mi, acum, continuarea. Dă-mi acum volumul următor, să-l înghit. Ce personaj acest Jean Valjean! Cosette! Dar Javer! Ce să mai zic de minunatul Gavroche? Cum i-a plămădit, cum i-a plăsmuit acest om... Hugo! Să nu-mi spui că n-a fost prigonit omul acesta. O să ne certăm. Hei?

— Dacă a fost prigonit? Douăzeci de ani și i-a petrecut pe o insulă de piatră. Insulă englezească încolțită de furtuni.

— Douăzeci de ani? De ce? Dar de ce?

— Ca să-l oblige să-l proslăvească pe rege.

— Ei, și l-a proslăvit?

— Dimpotrivă. A provocat ura și a altui rege. Adică a reginei Angliei.

— Și ce i-a făcut incorigibilul?

— S-a dus femeia să-l viziteze. Şi el, în loc să-i spună „maiestate", i-a spus „doamnă". Atîta i-a trebuit. De atunci a fost scos în afara legii. Iar purtarea lui s-a considerat ca cea mai mare grosolănie a secolului.

— Şi de unde te informezi tu de ştii toate astea? Ei, ce legături secrete ai? Fii atent! Or să te miroasă „Javerii." Mi-ai adus volumul? Mulţumesc! Nimic altceva. Nu mai vreau nimic altceva. Să fii binecuvîntat. Mulţumesc! Ura!

Capitolul
DOUĂZECI ȘI DOI

Biblioteca asta devenise un fel de plasă în care ca la nimereală fel de fel de pești, insecte, gîndaci și — din cînd în cînd — și vreun fluture.

Într-o zi a venit și o doamnă în vîrstă, solidă. În mînă avea o plasă cu cumpărături, pîine, praz, sfeclă și o carte. A dus mîna la plasă și a scos cartea.

— Schimbați-o! a spus.

(Într-adevăr, era atît de murdară, încît chiar că trebuia schimbată.) A privit în catalog, la dată.

— Ați întîrziat mult, îi zise.

— Asta să i-o spuneți bărbatului meu.

— Și apoi ați adus cartea . . . într-o stare deplorabilă.

— Și asta tot bărbatului meu să i-o spuneți. A plîns peste ea o săptămînă.

Cine știe cîte lacrimi o fi vărsat omul ăsta ca s-o aducă în halul în care se afla . . .

— Sînt obligat să vă previn, doamnă, că a doua oară nu mai primesc înapoi cărțile în starea aceasta.

— Este sensibil, domnule, ce să-i fac?

— Nu cumva sînt sensibile pîinea și prazul din plasa dumneavoastră? Doamnă, zarzavatul nu este bun tovarăș pentru cărți, asta v-o spun eu.

— Mă rog, acum ce să vă fac?

— Să-mi plătiți cartea, sau să-mi aduceți alta curată.

— Bine. Vă plătesc dublu abonamentul. Se poate? Și iau eu banii de la bărbatul meu. El provoacă necazurile. Este, știți, foarte romantic.

— Și dumneavoastră la fel, cred.

— Cum ați dedus asta?

(„După romantica împreunare a hranei și a cărților în același sac".)

— Din experienţă, doamnă. Acum vreţi să luaţi alta?

— Desigur.

— Poftiţi catalogul. Alegeţi!

— Nu, alegeţi dumneavoastră mai bine. Ştiţi, cea pe care ne-aţi dat-o data trecută a fost minunată.

— Ce doriţi? Ce carte preferaţi?

— De dragoste . . . cu multă dragoste.

(„Ca să mi-o distrugă cu cascadele lui de lacrimi soţul tău?“)

Dar, în sfîrşit, s-a dus, a căutat, a luat una dintre cele mai sfîşietoare, a învelit-o într-o coală albă şi i-a întins-o.

— Are multă dragoste?

— Potop!

— Mulţumesc, domnule! Vă mulţumesc foarte mult. Ne faceţi cinste.

A dat să bage din nou cartea în plasă, dar şi-a amintit de „chelfăneală“ şi a pus-o sub braţ.

Aşa mai zic şi eu. Pentru asemenea cititori nu numai că n-ajung scriitorii de pînă acum, dar ar trebui să se mai nască şi alţii.

Ca să se liniştească puţin, s-a dus în cămăruţa lui şi a început să scrie. Bine, dar dacă nimereau şi cărţile lui pe mîna vreunei perechi „umede“ ca aceasta, care distruge cărţile, sau în mîinile vreunei domnişoare „L“, ce-o să se facă? Dar de ce s-a gîndit acum la domnişoara „L“? De ce şi-a amintit de ea? Afară s-a auzit zgomotul unor tocuri. Apoi a intrat . . .

— Nu vă bucuraţi? i-a zis în loc de „bună ziua.“

Melios a privit la ceas. Degeaba. Era încă devreme. Nu putea pleca. Şi acum, nimic nu-l mai putea salva. Numai dacă . . . i se întîmpla ceva. Dar norocul ăsta e rar. A privit cartea. Nici măcar n-o despachetase.

— V-a plăcut? o întrebă.

— Capodoperă!

Atunci s-a convins că doamna n-o citise. („N-avea grijă, că ţi-o fac eu!“)

— Cum v-a plăcut, de exemplu, Carolina?

— Extraordinar. Da. Acesta e tipul adevărat de femeie.

— Și Robert?

— Ah! Fermecător!

(„Ai citit-o cum am citit-o și eu, doamna mea.“)

— Amîndoi sînt o pereche romantică extraordinară, continuă. („Nu cumva existau vreun Robert și o Carolină în cartea asta blestemată?“) A despachetat-o pe furiș. Era „Cerșetorul“ lui Carcavitas. („Stai acum, că-ți arăt eu!“)

— Îmi dați alta? întrebă ea senină.

— Desigur.

— Tot la fel de frumoasă?

— Desigur.

Și-a amintit că undeva văzuse o carte despre silvicultură. A împachetat-o frumos.

— Poftiți! i-a spus.

— Mulțumesc!

A aruncat-o în geantă și s-a așezat într-un fotoliu.

— Deci?

— Deci, domnișoară Licudis . . .

— Li . . . Licudis? A, da . . .

— Ziua se anunță de nesuportat, îi spuse Melios.

— Vine iarna.

— Există anotimp și mai rău . . .

— Vă e frig?

— Mă sufoc.

În ușă nu apărea nimeni.

— Sînteți dintr-o regiune rece? îl întrebă.

— Dimpotrivă. Dintr-o regiune călduroasă.

Atunci s-a înfăptuit minunea. Afară s-au auzit pași. Salvarea a intrat. Era un bărbat acru, întunecat, dar plin de o politețe exagerată. Un mic Tartuffe local.

— Îmi permiteți? întrebă.

— Cu toată plăcerea, domnule.

— Nu deranjez întîlnirea . . . particulară?

— Dimpotrivă.

(„De ce a zis măgarul de el »dimpotrivă«?“)

— Perfect. Deci nu vă stric compania?

— Nici vorbă.

(„Ei, nu merită o geantă în cap?“)

— Domnule, începu clientul, cazul meu este deosebit. Nu am venit să împrumut cărți. Am venit să ofer.

Melios îl privea cam nedumerit.

— Să vă explic. Vreau să-mi debitez biblioteca și de aceea accept oferte. Prețuri foarte convenabile. V-aș recomanda, domnule, să nu scăpați un asemenea prilej.

— Vă mulțumesc, dar, știți, eu sînt un simplu funcționar aici.

Celălalt l-a privit încruntat.

— Pe mine nu mă interesează asta, spuse vizitatorul care încet-încet își pierduse politețea.

— Vreau să spun . . .

— Să nu spuneți nimic. Așteptați mai întîi să vorbesc eu. Sînt nepotul episcopului Stagon Dionisios. Trebuie să-l cunoașteți.

— La ce folos?

— Dumneavoastră tăceți. Acum vorbesc eu. Deci, să mă explic. Am spus că sînt nepotul lui Stagon Dionisios a cărui bibliotecă bisericească am moștenit-o. Nu mă întrerupeți, vă rog. Biblioteca aceasta cuprinde lucrările evangheliștilor, cărțile sfinte, epistolele sfinților Paul, Petru, Matei, Ioan etc., toate frumos legate.

— Domnule . . .

— Domnule! Există fel de fel de eretici și falsificatori. Mișună în oraș plastografii. Și sînteți obligat, domnule, să stigmatizați acest fapt. Este o crimă pe care nimeni n-are voie să o ierte. Nu vă atingeți de Sfînta Scriptură! Cum să-i numesc eu acum pe cei care nu numai că au atins-o, ci au și spurcat-o? Ei, cum să-i numesc?

— Sînt de acord cu dumneavoastră, dar v-am mai spus, eu nu sînt nici judecător, nici patriarh.

— Și trebuie, adică, să fiți judecător sau patriarh ca să vă revoltați de asemenea fapte infame? Nu este, oare, obligat fiecare om cinstit să stigmatizeze această crimă?

Dar stați o clipă, cărțile unchiului meu sînt curate și nepătate, aur curat. Mîna pîngărită a plastografilor și a spurcaților n-a ajuns încă pînă la lăcașul acela, care este biblioteca lui. Unde vreau să ajung?

— Știu eu? Dar, vă rog, spuneți mai repede, pentru că trebuie să închid.

Omul și-a scos ceasul.

— Nu este încă timpul. Cunosc eu orarul bibliotecilor. Dar ce voiam? A, întocmai, să vă spun că toate cărțile Sfîntului Stagon sînt garantate și de aici decurge datoria unui adevărat creștin: să le apere.

— Sînt de acord. Dar cu ce pot să vă ajut eu?

— Veți afla îndată. După cum am observat, aici aveți numai cărți ale pierzaniei. Nu mă contraziceți. Am mai fost pe aici, și pe atunci bibliotecar era un ateu, după cum am constatat. Dar văd că-mi jucați o farsă mizerabilă. Tot funcționar sînteți și dumneavoastră aici? Deci toate cărțile de aici sînt josnice, dăunătoare și alunecătoare. Distrugătoare de moravuri. Iată de ce totul se duce de rîpă. Unde sînt, domnule, cărțile lui Cristos? Unde sînt propovăduitoarele moravurilor sfinte?

— Avem destule.

— Eroare. Singurele cărți morale sînt cele bisericești. Unde este cuvîntul Domnului? Unde? Am fost nevoit, domnule, la vîrsta de patruzeci de ani, am fost nevoit eu, Agapios, după numele pămîntean Haralamb, să îmbrac hainele acestea lumești ca să pot pătrunde în mulțime, să văd cum trăiesc creștinii. Și ce mi-au văzut — vai mie! — ochii? Destrăbălare și dezmăț. Adevărata Sodoma și Gomora. Și vin, în sfîrșit, într-o bibliotecă a cărei misiune este cultivarea și formarea bunelor moravuri. Bibliotecă, zic, care are datoria să ofere hrană spirituală. Și în fond ce oferă? Tărîțe. Da, tărîțe. Vin acum la tine, domnule. Întocmai. Pentru că funcționarul celălalt, acel mizerabil ateu, mi-a scăpat. Aveți datoria, domnule, aveți ordin să readuceți turma pe calea Domnului.

— Ce... ce să fac?

— Să cumpărați biblioteca unchiului meu. Să aruncați din bibliotecă toate cărțile acestea, adevărată otravă pentru suflet, și să instaurați aici cuvîntul Domnului... care ne conduce și ne îndreaptă spre largul adevărului.

Figura lui calmă de la început era acum ucigătoare. Oare cum va scăpa de acest călugăr răspopit? Domnișoara „L" era pasăre din Paradis.

— Vă cer să-mi răspundeți imediat! continuă omul.

— Domnule, mai întîi...

— Fără condiții!

— Sînt funcționar.

Călugărul a rîs sarcastic:

— Troparul acesta s-a învechit. La fel proceda și celălalt funcționar, șarlatanul dinaintea dumitale.

— Dar... și funcționar dacă nu eram, tot nu cumpăram biblioteca „Sfîntului dumitale unchi". Gata!

— Deci sînteți de aceeași teapă!

— N-aș cumpăra-o, asta am vrut să spun, continuă calm Melios. Cărțile pe care mi le oferiți dumneavoastră, domnule, nu au căutare aici.

— Canalie! Îndrăznești să înjuri cărțile sfinte? Am să te sugrum! Am să vă trag în țeapă pe toți. Zarurile au fost aruncate! Ori voi instaura credința, ori voi preda flăcărilor stabilimentul acesta al corupției. Mîine fii atent, mîine dimineață, la orele nouă, o mașină va aduce cărțile. Dacă nu pășiți de bunăvoie pe calea Domnului, am să vă oblig eu cu forța! Unde nu prinde vorba, prinde ciomagul!

A spus și a ieșit afară ca o nălucă.

— Unde mă aflu? se întrebă Melios. Ce lăcuste sar pe aici?

— Dar ce-ați pățit? îl întrebă domnișoara, distrată. Știți, și eu mi-am închipuit că biblioteca asta nu se află chiar pe drumul cel bun. Noroc că a venit egumenul ăsta și s-au clarificat lucrurile.

Dar de omida asta cum o să scape? Știe el cum, dar există ordinul directorului: „Atenție, mai ales la doamne!" Totuși trebuia să facă ceva, și cel mai bun lucru era să

intre în cămăruța lui și să-și aranjeze hîrtiile. Așa a și făcut.

Dinăuntru, la început, nu s-a auzit nimic. Semn bun. Peste puțin, însă, scaunul a început să scîrțiie, prevenindu-l că cea care stătea pe el își va pierde în curînd răbdarea. Și într-adevăr, peste puțin așa s-a și întîmplat.

— Dar . . . unde sînteți? îl întrebă ea.

— Aici! spuse Melios de parcă-i anunța o veste ciudată.

— Dar . . . ce faceți?

— Ce doriți să fac? Ce fac funcționarii?

— Ce fac?

— Nu cred că fac lucruri deosebite. Lucrează.

— Chiar cînd au vizitatori? Și mai ales doamne?

— Vizitatorii îi primim acasă. Dacă, de exemplu, eram taxator veneați cu mine în cursă? Sau credeți că doamnele sînt scutite de orice obligații!

— Obligații au gazdele, nu vizitatorii.

— Deci vizitatorul este o persoană care nu trebuie să țină seama de nici o regulă?

— Se subînțelege.

Și-a părăsit hîrtiile.

— Domnișoară, îi spuse, aici se împrumută cărți, nu bibliotecari.

— Ascultați! Cum de vă purtați așa cu mine? Spuneți-mi, nu cumva sînteți misogin?

— Mă privește! Și acum ce mai doriți de la mine?

— Vreau să mă conving că greșesc.

— Spuneți-mi, dumneavoastră nu lucrați? N-ați lucrat niciodată, nicăieri?

— Nu!

— Și nu știți că pe lumea asta există oameni care lucrează?

— Mi-e indiferent.

Melios văzu că nu are altă soluție decît s-o apuce de mînă, s-o arunce în stradă și să-și dea demisia.

Noroc însă că și de data asta l-a salvat îngerul lui păzitor. A intrat domnișoara Cleopatra.

— Bine-ați venit! îi spuse. Ați întîrziat.

Îl privea nedumerită.

— Da, de data asta am întîrziat o zi. V-au solicitat mulți clienți?

— Întocmai.

— Păcat că nu m-am gîndit la asta.

— Ei, n-o să ne certăm acum! Lasă să aștepte și alții. Dați-mi-le.

— Le pun eu la loc.

— Atunci dați-mi pardesiul.

Scaunul scîrțîia acum ca o pisică turbată.

— Domnule! (Era domnișoara „L". Dar o domnișoară „L" de nerecunoscut.) Nu sînteți un funcționar bun. Un funcționar corect se poartă față de toți clienții cu aceeași finețe.

— Încerc, domnișoară. Îmi dau toată silința. Dar anumiți clienți nu mă ajută de loc.

— Nu vă înțeleg. În sfîrșit, cînd doriți să vă înapoiez cartea?

— Cînd aveți timp.

— Am... acum. Deci... luați-o înapoi. De altfel, filozofia dumitale dulceagă îmi produce scîrbă. Prefer viața! Dar cu persoane interesante!

— Vă certați cu mine și în fond ar fi trebuit să vă certați cu altcineva. Ce sînt eu vinovat?

— Aveți dreptate. Eu sînt vinovată.

— Vă rog, domnișoară, să... mai fiți „vinovată". Vă rog foarte mult.

— Am să mă mai gîndesc. Dar... ce înțelegeți prin asta?

— Vreți să vă explic?

— Nu, mulțumesc.

Cleopatra a desfăcut cartea pe care o adusese domnișoara „L". „Manual practic în ajutorul silvicultorilor."

— Domnișoara era silvicultor?

— Are o oarecare legătură cu copacii. Este omidă. Noroc că ați venit dumneavoastră. Era gata să calc ordinul directorului, care mi-a spus să fiu atent „mai ales cu

doamnele". În general, domnișoară, biblioteca aceasta este o arcă ciudată. Acum înțeleg de ce m-a angajat directorul. În primul și al doilea rînd ca el să nu calce pe aici. Cred că Atena, „Centrul" unde se duce atît de des, este vreun cartier din Salonic. Dar mi-am amintit acum că nu am mai fost de mult pe la moș Anatreftos. O să creadă că l-am uitat.

— Luați-mă și pe mine!

— Bună propunere. Numai că va trebui să mai așteptați puțin, să sosească ora închiderii.

Fata căuta ceva în geantă. Deodată s-a oprit și și-a ridicat capul.

— Vreți să citiți o poezie? îi spuse. I-a întins un fragment dintr-un ziar.

— Antula Statopolu! citi el. Sînt curios.

— Iar eu și mai mult. Sînt curioasă dacă o să vă placă.

A citit-o și într-adevăr i-a plăcut. Chiar foarte mult.

— Are sensibilitate și patos. Adică... talent.

— Acesta este, după dumneavoastră, talentul? Și sinceritatea?

— Sincer poate fi și un tîmpit.

Fata s-a întunecat dintr-o dată.

— Sînt o tîmpită, deci.

— Domnișoară Cleopatra!

— Am fost sinceră cu dumneavoastră, foarte sinceră.

— Vedeți? Aveți calitatea rară de a găsi motive ca să vă întristați. N-am spus că orice om sincer e tîmpit. Am spus că sinceri pot fi și tîmpiții. Vă rog, să nu începem iar. A început atît de simplu și frumos discuția noastră...

— Simplu? Da? Cu toate că am spus că-mi dau toată silința să nu uit, tot am uitat. Dar am să-ncerc să-mi amintesc de acum încolo. Ascultați! Aici, pe strada de lîngă casa mea, în fiecare duminică au loc seri literare. Știați? Nu. Am o invitație pentru dumneavoastră. Vreți să veniți?

— Nu. Or să mă pună să recit.

— Tocmai de aceea. Vreau să le arătați tuturor ce înseamnă poezie.

— Eu? După cîte înțeleg, vreți să mă prezentați ca pe un număr provincial.

— Pe dumneavoastră?! O să-i puneți pe toți la locurile lor. Auzi acolo atîtea versuri proaste și chiar de la oameni ce se consideră poeți . . .

— Cînd și unde doriți să ne întîlnim?

— Duminică, la ora patru, la moș Anatreftos.

— Bine! Atunci chiar de astăzi trebuie să mă apuc de lucru.

— Da.

— Ei, atunci să închidem. Mai sînt cinci minute, dar nu-i nimic. Cultura omenirii poate rămîne cu cinci minute în urmă.

Capitolul
DOUĂZECI ȘI TREI

A doua zi dimineață, înainte să deschidă, a dat un pic jaluzelele la o parte să vadă dacă nu era afară camionul cu cărțile bisericești. Te joci cu flacăra unui călugăr care de prea multă turbare religioasă și-a aruncat rasa?

A așteptat încă zece minute după ora deschiderii, apoi, neauzind zgomote de mașină, a hotărît să deschidă. Cineva, îmbrăcat în palton negru, aștepta în colț. A dat să închidă din nou. N-a apucat. Paltonul negru a intrat cu o expresie îngerească.

— A... domnul Eftihidis? Mă bucur.

— Dacă-mi spui că Hugo n-a mai scris alt volum nu știu ce-am să mă fac.

— Din păcate...

— Nu cumva s-au sfîrșit mizerabilii?

— Existau prea mulți. Atît de mulți, încît i s-a făcut scîrbă și a lăsat cartea.

— Ghinion... Și să știi, toată noaptea am așteptat să se lumineze, ca să vin să-mi dai continuarea. Și acum îmi dai o lovitură... Poți să mă consolezi cu altceva, tinere?

— Oamenii buni nu se pierd, domnule Eftihidis.

— Din păcate, tocmai ei se pierd.

— O să găsim noi ceva. Noroc că a avut grijă de dumneavoastră Hugo. Am aici... „Muncitorii Mării".

— Ce să fac cu ei? Lasă-i să lucreze pe marea lor.

— „Notres dames de Paris".

— E carte bisericească? Nu?

— Nu. De dragoste.

— Împacheteaz-o!

A început să se plimbe prin cameră.

— Sînt aproape gata să divorțez...

— Pentru Dumnezeu! De ce, domnule Eftihidis?

— Soţia zice că mi-am lăsat datoriile casei şi m-am apucat de cărţi. Vai de noi! Se pare că am dat faliment. Nu există linişte pe lumea asta. Există puţină pe lumea cealaltă. Există. Dar cine o s-o simtă? Liniştea e ceva pe care cei vii le-o dăruie celor morţi. Dar morţii habar n-au. E gata cartea? Noroc că are titlul acesta. Soţia n-o să bănuiască că e vorba despre dragoste. Ah, prietene, ce scene am avut din cauza Cosettei! Gelozia femeilor... Oh, Dumnezeule, apără-mă!

— E tare?

— Ca acidul vinurilor vechi. La revedere!

A plecat cu pieptul plin de norii tragediei familiale. Ce păcat! Era cel mai politicos, cel mai credincios şi nobil dintre toţi abonaţii. Singurul care trăia cu sinceritate şi pasiune entuziasmul şi disperarea cărţilor.

Melios s-a aşezat la birou cu o cafea tare, amăruie, în faţă. În mintea lui se schiţa ceva. O poezie, un poem, sau mai degrabă o maximă (din cele care-i fac mari pe unii). Dar orice-ar fi, să vină bine.

Abonaţii vin, pleacă, nu-i creează probleme. Călugărul se pare că nu va mai da pe aici. Şi nici domnişoara „L". Numai un pericol îi mai ameninţă: Doxa.

De ea... de la ultima lor întîlnire, începuse să se teamă. Dar nu aşa cum ne temem de mare, de inundaţii, de foc. Nu. Se temea de ea aşa cum ne temem de visurile înşelătoare. Visuri pe care le vezi. iar cînd te trezeşti nefericirea ta e şi mai mare. Afară s-a auzit zgomotul unui baston. Un baston fin, ca bagheta unui maestru.

Şi-a ridicat privirea. O femeie invalidă încerca să urce cele două trepte din faţa uşii. S-a repezit să o ajute. În mîna stîngă avea cîteva pachete. I le luă. „Mulţumesc", i-a spus ea. A ajutat-o să se aşeze în fotoliu. „Mulţumesc", spuse din nou.

— Sînt la dispoziţia dumneavoastră! spuse Melios şi se înclină.

— Care sînt condiţiile împrumutului? întrebă.

— Cu cincisprezece drahme pe lună citiţi cîte cărţi doriţi. Nu însă pe toate dintr-o dată. Una cîte una.

— Dacă plătesc treizeci de drahme pot lua cîte două?

— Desigur.

— Mă interesează doi poeți. Poliduri și Kariotakis.

— Să vă aduc cărțile lor. Doriți, cred, „Sunet în haos“ și „Elegii și Satire“.

— Întocmai. Dar cum ați ghicit? Vă mulțumesc.

Le-a împachetat și s-a dus la birou să scrie în registru.

— Numele?

— Antula Statopolu.

A lăsat tocul. Și-a ridicat iute privirea. O ființă brunetă... firavă... o ființă bolnavă.

— E o mare cinste pentru biblioteca noastră, domnișoară Statopolu, îi spuse.

Ea a rîs stingherită:

— De mult am citit reclama înființării bibliotecii dumneavoastră, dar n-am avut prilejul să trec pe aici.

— Chiar ieri am citit ultima dumneavoastră poezie.

— Adevărat? Mi-au stricat-o...

— Numai din punct de vedere metric. Cei care se pricep la poezie or să-și dea seama.

— Sînteți un domn foarte cumsecade.

— Vă plac mult cei doi poeți pe care mi i-ați cerut?

— Foarte mult.

— Da. Amîndoi sînt îndrăzneți, sinceri, loviți de soartă. Prima, tragică și disperată. A doua, tragică și rea.

— Credeți, într-adevăr, credeți că răutatea poate deveni poezie?

— Cred că orice poate deveni poezie dacă cel ce-o scrie este poet.

— Sînteți de mult timp în orașul nostru?

— Nu de prea mult.

— Scrieți?

— Cred că cel ce nu „publică“ abuzează cînd spune că „scrie“. Nu-i așa? Totuși citesc.

S-a ridicat.

— Mi-a părut bine și de compania și de cunoștința dumneavoastră, îi spuse, întinzîndu-i mîna.

Era palidă, fină. Ardea.

— Pentru mine bucuria a fost și mai mare, aleasă domnișoară. Vă urez ca drumul să vă aducă mai des pe aici.

— Am să mă străduiesc.

În ușă s-a întîlnit cu o doamnă zveltă, înaltă, căreia Antula i-a făcut loc. Apoi necunoscuta a intrat înăuntru.

Și atunci . . .

Trecuseră ani de zile. O bucată de lume se rupsese, plecase. Viața lui chinuită, tiranizată de visuri zadarnice, s-a străduit să reziste. S-a străduit. Și acum . . .

— Nu! spuse, ridicîndu-și mîna spre păr. Nu se poate. Nu . . . nu se poate!

Da. Trecuseră atîția ani . . . Veniseră timpuri cînd viața încetase să mai semene cu basmele. S-o aștepte? Nu mai spera. Încetase. Își pierduse orice speranță. S-o caute? Nu putea. Dar nici nu voia. N-ar fi putut. Dar nici n-ar fi avut vreun sens.

Și acum? Ea îl privea îngrozită. În clipa aceasta Melios se gîndea la un singur lucru. Se temea de un singur lucru. Să nu vină cineva și să spargă vraja. Sau nu cumva, ea — neavînd, neștiind ce să facă — s-o ia la fugă.

A alergat și a încuiat ușa. Apoi a prins-o de mînă. Ea a înțeles. Trebuiau să se ascundă de ochii lumii . . . mai ales pentru ea era absolut necesar . . .

Acolo, înăuntru, și-a acoperit din nou fața.

— Dumnezeule, spuse ea, cum pot să fiu acum aici?

El nici nu deschise măcar gura.

— Spune-mi, de ce? De ce să se întîmple toate astea?

— Cum? o întrebă el în sfîrșit, nu cumva eu sînt vinovat cu ceva? Eu, care . . . Bine. N-o să mă supăr acum. N-am să plîng. Nu te speria. M-a pedepsit destul viața, aruncîndu-mi-te din nou în cale. Acum este deja tîrziu. N-am să mai pot lua nimic, nimic. Să mă întorc . . . la început? E imposibil. M-ai făcut să-mi pierd puritatea.

— Nu . . .

— N-am să strig. Dar poate că dac-aș striga m-aș ușura. Dar nu vreau. Plătim amîndoi o greșeală pentru

un cuvînt. Tu ai numit dragoste cochetăria. Eu am numit dragoste, dragostea. Mi-am primit pedeapsa, dar nu m-am liniștit.

— Melios . . . Melios.

— Hai, acum, liniștește-te!

— Mă lași să-mi las în voie lacrimile? Tu găsești cuvinte și vorbești. Eu nu pot. Ce să fac? Spune-mi! Să plîng?

— De ce mă lași să hotărăsc eu pentru lucrurile mici, cînd pentru cele mari ai hotărît singură?

— Nu știu ce să mai fac. Tu ești puternic. Din nimic ți-ai făcut o lume întreagă. Eu am reușit doar s-o stric.

— Ești, măcar, fericită?

— Dacă eram aș fi alergat pe la biblioteci? Mi-am distrus viața și acum încerc să mi-o refac din cărți. Ai văzut? O lume de hîrtie mi-am făcut și eu . . . ca și tine. Și acum?

— Ce?

— Nu mă întrebi de ce-am făcut-o?

— Nu.

— Nici măcar mîngîierea asta nu mi-o dai? Dar mai bine să tac.

Au tăcut amîndoi. Și acum, abia acum pentru prima dată și-au ridicat ochii și s-au privit. Nu mai era „mierla" de altă dată. Era ca o floare pe care timpul n-a ofilit-o încă. Era altceva, ceva brutal, ca lovitura grindinei, în mijlocul verii. Numai părul îi rămăsese același. Dar și el își pierduse gingășia copilărească.

Deodată a avut impresia — și s-a înspăimîntat — că poate era mama ei.

— De ce mă privești așa? s-a speriat ea. Să nu-mi spui că nu mai sînt aceeași. Nu-mi spune, chiar dacă este adevărat. Știu că nu mai semăn cu Agrambeli de atunci. Dar nu mi-o spune și tu. Tu nu . . . nu vreau. Nu vreau să-ți ucid ultima primăvară. Dar tu . . . Nu. Tu ai rămas același. Ura față de mine nu te-a schimbat.

— Ura? Dacă era ură totul ar fi fost uşor. Poate că ura îl urîţeşte puţin pe om, dar nu-l îmbătrîneşte. Pe cînd...

— Nu, te rog, te implor, Melios! Tu eşti Melios, nu trebuie. Tu nu trebuie să fii crud. Lasă-mi mie toată urîţenia. Lasă-mă să mă urîţesc şi mai mult. Dar numai eu. Dacă te urîţeşti şi tu, gata, sîntem pierduţi.

Melios simţea că se sufocă.

— De ce-am venit în oraşul ăsta? strigă. Mai bine mă duceam în munţi! Să nu te fi reîntîlnit. Nu te mai iubesc!

— Ştiu. Şi nici nu trebuia să mă fi iubit vreodată. Am fost o proastă, fără minte.

Deodată Melios s-a revoltat şi a izbucnit în cuvinte crude, ca nişte lovituri de cuţit:

— Nu-ţi permit! îi strigă. Auzi? Nu-ţi permit s-o înjuri pe cea pe care am iubit-o. Pe ea — nu pe cea care a fugit cu filfizonul — dar pe fetiţa aceea, de la umbra plopilor, de lîngă rîuleţul de lîngă şcoală, pe ea n-am să-i permit nimănui s-o ponegrească. Pentru că eu, dacă nu mi-am pierdut pentru totdeauna sufletul, ei i-o datorez.

— Unde este?

— Tu nu ştii. Şi nici nu te interesează. Tu ai uitat-o, ai călcat-o în picioare, ai aruncat-o ca pe nişte zdrenţe în curtea şcolii. Eu, însă, am purtat-o cu mine. Ea m-a însoţit în orele de singurătate. Şi cînd toate drumurile s-au închis în faţa mea şi în jurul meu era numai beznă, tot ea m-a călăuzit de mînă.

— Melios, am fos copii. Am fost copil. Singura mea greşeală a fost că n-am înţeles că tu nu erai copil. Că tu iubeai ca un bărbat, că tu nu ştiai să te joci... Eu atunci mă prefăceam că sînt mare. Apoi am crescut şi am devenit, ca orice altă fată de vîrsta mea, fiinţă care aleargă după o „partidă". Şi te-am lăsat singur cu inima ta părăsit. Tu, tu, Melios, ai fost minunat! Nimic n-ai lăsat să-ţi fie pătat. Tu, fără să fii copil, ai rămas credincios lumii aceleia copilăreşti, care te-a vrăjit şi te-a rănit. Ai

rămas credincios băncii tale, prieteniilor tale de atunci. Te-ai dus și i-ai căutat pînă și pe golanii aceia din clasa ta. Da, te-ai întors pînă și la „Persani"*. Eu n-am fost în stare să mă întorc nici la îngeri. Pe mine nu m-a cuprins dorul să mă plimb pe malul rîului, să îmbrățișez trunchiul plopilor care m-au sprijinit în clipele de disperare. Tu te-ai dus pînă și la sărmanul „automobil" și l-ai ajutat în rătăcirea lui. Tu ai respectat totul, Melios! Totul. Pînă și visul de a deveni călăreț. Și dorința de-a străbate orașul călare fluturîndu-ți părul. Dragul meu, visătorul meu, Melios. Cînd am aflat că ai venit cu calul „nostru", am crezut că mor. M-a salvat „automobilul". Mă mir și astăzi și mă întreb: De ce-am făcut ce-am făcut? Mă întorceam în micuțul nostru oraș ca o nebună. Tresăream la fiecare tropot. Pentru că speram mereu să apari de undeva cu calul și eu să mă arunc la picioarele lui, să mă strivești. Îți mulțumesc, totuși, că m-ai lăsat să-ți vorbesc. Dac-ai ști cît de mult înseamnă asta pentru mine, cît de mult voiam să-ți vorbesc ... Și să știi, nici nu mai speram nimic.

— Cu ce-o să ne ajute asta acum, Agr ...

— Nu-mi spune Agrambeli! Nu merit. Știi că mi-am schimbat numele? Într-o zi, așa deodată, mi s-a părut caraghios și romantic. Dar acum am înțeles ... Nu de asta l-am schimbat. Ci pentru că nu mai aveam dreptul să-l păstrez. Îl pătasem. Ți l-am lăsat ție. Cum mă numesc acum? Mai bine să nu-ți spun. Și doresc să nu-l afli niciodată. Pentru că — știi? — de azi înainte mă consider pierdută pentru totdeauna.

— Parcă și viața mea nu este o pierzanie? Iată-mă un biet funcționăraș. Cum te-aș fi întreținut? Cum te-aș fi împodobit? Pentru că tu te-ai născut ca să fii împodobită. Să treci prin lumea asta împodobită. Lîngă mine de multe ori ți-ar fi lipsit și pîinea.

— Acum ... dar ce să-ți spun? De ce să-ți mai vor-

* Persani: O ceată de copii neastîmpărați. Din volumul anterior: („Un copil numără stelele").

besc o dată ce e prea tîrziu? De ce să-ți spun că bucata uscată de pîine atinsă de dragostea noastră ar fi fost... Vezi cît de tîrziu îți vorbesc despre dragoste? Abia acum, cînd sînt nebună de dragoste, dar nu de cea copilărească, acum, că sînt inundată de dragostea unei femei adevărate, acum n-am dreptul nici să pronunț, nici să mă gîndesc la cuvîntul acesta.

Afară, toate zgomotele încetaseră. Așa credea Melios. Pentru că n-avea urechi pentru nimic din ceea ce venea de-afară.

— Rămîi! îi spuse el tremurînd, mirat de puterea ce-o avea de a-i spune.

— Nu m-am așteptat. N-am sperat. Asta, asta e mai presus decît toate speranțele mele. Dar nu pot să rămîn. Într-o zi ai să mi-o ceri pe Agrambeli. Și eu nu voi putea să ți-o ofer. Și atunci ai să mă sugrumi. Dar nu mă tem pentru mine. Mă gîndesc la tine. Cum ai să trăiești după aceea? Cum vei mai putea scrie cu mîinile unui ucigaș?

— Nu! spuse el.

— Te cred. Acum nu. Dar într-o zi ai să mă întrebi ce-am făcut cu anii aceia pe care i-am furat dragostei noastre. Și știu. Ți-i datorez. Dar nu voi putea să ți-i înapoiez. Aș vrea să nu apuc ziua aceea. Vezi, Melios, nu se mai poate face nimic. Și tocmai acum, cînd s-ar fi putut realiza toate... Ah, cît de curat, cît de nevinovat, de pur ai rămas! Dacă te-ai fi schimbat puțin... eu aș fi rămas aici. Și ți-aș fi dedicat ție viața mea, ți-aș fi dăruit toată căldura pe care o meriți. Dar, vai, atunci n-ai mai avea nevoie. Plec. Nu putem face nimic. Nu mă obliga să-ți vorbesc. Acum am ajuns și eu în situația să-ți vorbesc despre dragostea mea. Cum? Vai! Să renunț la fericirea dragostei mele. Vezi ce satisfacție mică mi-a mai rămas? Acum ce-o să facem?

— Am spus...

— Dar de ce te întreb? Parcă există altă soluție? Despărțirea... Vezi ce ne-a rămas după atîta timp? Cine

ar fi crezut... După atîta căutare, după atîta despărțire, să nu ne rămînă decît despărțirea...

— Agrambeli...

— De ce, spuse cu ochii plini de lacrimi, de ce mă mai numești așa? Dacă nu mai poți să...

— Agrambeli...

— De ce mă strigi cu numele unei moarte?

Și s-a lăsat asupra capului lui și a plîns... a plîns... dar bocetul acesta era chiar deasupra cadavrului ei.

I-a vorbit duios, ca să n-o facă să izbucnească din nou în plîns. Cît de gingaș putea fi! Ce se întîmpla cu ea? A rugat-o să-i spună ce i se întîmplase... Ce rău i s-a făcut? Cine? Dar ea în loc să-i răspundă a izbucnit și mai sfîșietor în plîns.

— Ce-ai făcut cu viața ta? i-a strigat deodată Melios sălbatic.

Ea a ridicat capul și l-a privit. Fața îi era învăluită în negrul și mult iubitul ei păr.

— Vezi, îi spuse disperată, de asta mă temeam. Și mă așteptam — e adevărat — nu atît de devreme. Mîinile tale în jurul gîtului meu: „Unde este Agrambeli? Ce-ai făcut cu ea?" Nu ți-am spus? Am omorît-o. Da. Am omorît-o ca să nu o pătez. Pentru că pe ea nu aveam dreptul s-o pătez. Pentru că ea îți aparținea ție.

— Acum unde te duci? Ce-ai să faci?

— Ceea ce fac cei care nu mai au nimic de făcut.

— Dar spune-mi odată, unde-ți petreci viața?

— Lasă sărmana mea viață. Acum multe lucruri le numim „viață", multe lucruri care n-au nici o legătură cu viața. Să nu mai spunem și alte minciuni. Am trecut pe aici întîmplător. Nu știam c-am să te găsesc. Eram neliniștită că n-am să te mai văd niciodată. Melios, văd că puritatea ta m-a cuprins și pe mine, dar prea tîrziu. Am devenit și eu pură... cînd totul este zadarnic. Nu voiam să te mai găsesc. Nu. Niciodată. Pentru că nu voiam ca tocmai eu să-ți anunț moartea lui Agrambeli.

A tăcut un timp. Apoi...

— Acum lasă-mă să mă aranjez puțin. Nu vreau să ies așa pe stradă. Îți mulțumesc.

Melios a trecut alături. A crezut că nu va fi în stare să ajungă pînă la ușă și să-i deschidă. A așteptat. Nici el nu știe cît. Într-un tîrziu a ieșit. Ochii ei erau ascunși după niște ochelari negri.

— Adio, copilașul meu, îi spuse.

— Tocmai acum, cînd am crescut, îmi spui așa?

— O bătrînă are dreptul să-ți spună așa. Am vrut să-ți spun ceva gingaș înainte de-a pleca pentru totdeauna. N-am găsit altceva.

— Ai să mai vii ... Nu se poate.

— Va fi nevoie de prea mult eroism pentru un lucru care nu mai are sens. Ți-o las pe Agrambeli. De ce să interpun în dragostea voastră o femeie pierdută? Adio, Melios, adio, copilașul meu de aur.

A pornit spre ușă.

— Agrambeli!!!

Nu s-a întors să-l privească. Dar cum n-a înțeles? Strigase în urma unei necunoscute. Agrambeli n-a mai apărut de ani de zile prin locurile acestea.

Capul i se învîrtea. S-a dus, împleticindu-se, înăuntru, să se culce. Încă îl mai obseda parfumul ei. Era ca tămîia care mai persistă într-o încăpere de unde abia s-a ridicat un mort.

Lîngă comodă a găsit o hîrtie pe care erau cîteva fraze. *„Nu spune și nu te gîndi la nimic care ar putea să-ți facă rău. Să fii atent cu sufletul tău minunat. Tu nu vei putea ... Tu, Melios, Melios, tu chiar dacă ai să înjuri va răsări lumină. Adio, unicul meu vis. Nimic nu va mai exista. Nimeni nu mă va mai iubi atîta“*. Scrisese și data. Dar ... data era veche ... Era data cînd i-a spus pentru prima dată că-l iubește acolo, sub plopi. Oh, Agrambeli!

PARTEA A DOUA

Capitolul
DOUĂZECI ŞI PATRU

Oraşul a început din nou să se tulbure, străzile şi pieţele să se întunece. Copacii se ghemuiau. Oamenii... şi totul era un vîrtej, o tristeţe. Faci ce vrei cu un oraş, îl denumeşti „urît", „încruntat"... suficient doar să ai fantezie din belşug. Şi totuşi dacă ai opri pe cineva pe stradă şi l-ai întreba cum vede astăzi lucrurile, ţi-ar răspunde foarte normal: „La fel". Auzi colo! Lumea este bătută de grindină, se află pe sfîrşite şi el găseşte lucrurile „la fel!"

Totuşi, Melios, trebuie, băiatul meu, să fii astăzi foarte atent. Pentru că multe greşeli te aşteaptă, gafe groaznice şi de nereparat. Cu asemenea minte, astăzi nu trebuia să-ţi deschizi biblioteca. Bine că nu vinzi alte lucruri. Pentru că — altfel — te vedeam eu ce făceai dacă în loc să vinzi cărţi ai fi vîndut brînză. Fii atent, mai ales, la clienţii ciudaţi, la cei care în loc de vînzător vor un infirmier. Dă-ţi toată osteneala să-i serveşti bine, pentru că sînt aprigi. Dacă apare azi din nou călugărul, gata cu biblioteca! De asemenea, vezi să-ţi stăpîneşti limba, s-ar putea să vină domnişoara Doxa. Şi precis că va veni. Cu domnul Eftihidis ai să te descurci mai uşor. Atîta timp cît vei avea cărţi sentimentale şi înflăcărate, relaţiile voastre vor fi bune. Dar, domnule, aici trebuie să-ţi facem o recomandare generală. Înghite-ţi ironiile. Lasă la o parte „lecţiile". Eşti doar un biet funcţionar şi nu pedagogul omenirii. Oamenii nu se schimbă uşor. „Nu vă atingeţi de lucrurile strîmbe." Bine a spus omul acela. L-ai văzut? Cu două maxime din astea de-a-ndoaselea şi-a petrecut viaţa foarte mulţumit. Mulţumit... Trebuie să-ţi dai şi tu osteneala să pari, astăzi, mai ales astăzi, puţin mulţumit. Nu ţi-e ruşine să circuli printre oameni cu mutra asta acră? Aici, după cum arată lucrurile, toate

sînt perfecte și armonice. Altfel cum ar fi existat atîția oameni mulțumiți? Și dacă ești, în sfîrșit, atît de prăpădit încît nu știi ce-nseamnă „om fericit", să ți-o spun eu. Deci... și mai întîi de toate există mai multe categorii de oameni mulțumiți. Unul, de exemplu, e mulțumit pentru că, trezindu-se, a văzut că are călcîiele peticite. Altul pentru că a descoperit cea mai bună „piedică" ca să-l trîntească pe asociatul lui. Altul pentru că a primit un telefon care-i anunța moartea tatălui său și astfel poate începe afacerea plănuită cu moștenirea. Altul pentru că, astăzi, soția nu i-a cerut bani pentru pantofi. Altul pentru că oul era „moale" și cafeaua cu „caimac"... Altul — în sfîrșit — pentru că astăzi „a ieșit" ușor... O mie de motive grozave poate avea cineva ca să fie mulțumit. Și numai tu, nerecunoscătorule, lacomule, numai tu nu știi să culegi din viață florile ei divine. Du-te acum să te bărbierești. Nu-ți stă bine doliul. Apoi la înmormîntarea dragostei nu sînt potrivite doliurile exagerate.

Iată-l pe domnul Eftihidis care intra acum... Uite ce fericit este. Dar nu, nu, sărmanul domn Eftihidis nu pare nici el de loc mulțumit. Dimpotrivă, este trist, cu inima grea.

— Ce s-a-ntîmplat, domnule Eftihidis?

— Gata, domnule, vin pentru ultima oară. Să nu vă-nsurați! Auziți? Am terminat. Sau dacă vă căsătoriți, să vă despărțiți înainte de a vă despărți bătrînețea, înainte de a vă îngheța respirația rece ce-o aduce cu ea bătrînețea. Dar cel mai simplu lucru este să nu vă însurați. Ați auzit?

— Bine. Dar ce s-a-ntîmplat?

— Mi-a propus două divorțuri. Auziți? Două divorțuri. Și m-a pus să aleg unul din două. Sau cu ea, sau cu filologia. (Parcă soția lui nu era... filoloagă, adică flecară, voia să spună Melios, pe care ironia nu-l părăsise încă.) Mă despart definitiv, da, din păcate. Asta am venit să vă anunț cu inima grea. Trebuie să declar că sînt un laș. M-am plecat în fața cuiva pe care nu-l iubesc. Am renunțat la dragostea mea înflăcărată pentru literatură de dragul liniștei mele sufletești. Vedeți? Fu

de acasă devreme ca să termin. Dar e frig în parcuri. Dar și așa să nu fi fost ... ea m-ar fi urmărit. M-ar fi descoperit. Și atunci cearta n-ar fi durat numai ziua, ci și noaptea.

— Dar, domnule Eftihidis, mă mir. Nu vă puteți impune?

— Ah, sînteți tînăr! Liniștea mea s-a făcut bucățele. Am depus armele.

— Ei, eu n-am să le depun. Voi lupta.

— Cu ce?

— Dar ... mi se pare că strămoșii noștri vorbeau despre un oarecare „lemn al rațiunii".

Domnul Eftihidis dădu trist din cap.

— Ei, ei! făcu. Știți ce șoptește lumea în urma noastră cînd ieșim la plimbare duminică după-amiază? „Uite, spun oamenii, ce minune! S-a căsătorit Foca cu un Pinguin."

— Ei și?

— Hm! Sînteți liniștit pentru că nu știți cine-i Pinguinul. Ei, domnule, am necinstea ca Pinguinul să fiu eu. Da'. Acum ce aveți de spus?

— Nu știu. Sînt uimit, domnule Eftihidis.

— Nu-mi mai spuneți „Eftihidis". Vedeți cîte nenorociri pe capul unui singur om? Dar ați spus ceva. Sînteți uimit, ați zis, de ce?

— De ce v-ați căsătorit cu ea?

— Ia uită-te, întrebați un om care-și pune aceeași întrebare de patruzeci de ani. Domnule, sînt victima unei înscenări. M-au obligat să vîslesc. Fără să vreau am stropit o domnișoară masivă. Am alergat s-o șterg cu batista. Dar barca s-a clătinat. S-a clătinat ea, au clătinat-o alții, nu știu. Totuși m-am trezit în brațele domnișoarei. Dar, prietene, domnișoara nu era singură. O grămadă de cerberi m-au obligat să restabilesc imediat cinstea fecioarei.

— Și?

— Nu mă vedeți? Am restabilit-o.

— Domnule Eftihidis, credeți-mă, vă compătimesc. Dar spuneți-mi, acum, ce pot face eu? Vreți să veniți să citiți aici?

— Din păcate, n-am să pot. O să mă urmărească, o să vadă unde studiez și o să vină să întoarcă totul pe dos. Va sparge pînă și vitrina. Pentru că asta nu e femeie, domnule. E o leoaică turbată — care, din păcate, au lăsat-o liberă înainte de-a o îmblînzi. Vai, acum, cînd cunosc izvorul culturii, sînt smuls de lîngă el fără să pot să-mi potolesc setea.

— Nu găsiți vreun domn... masiv s-o scoată din minți?

— Imposibil. E îndrăgostită nebunește de mine. Vedeți ce ghinion?

— Dar cum, cum s-au întîmplat toate astea?

— Asta mă întreb și eu și protestez: „Dacă mă iubeai, te purtai altfel cu mine", îi zic. Știi ce-mi răspunde, scoțînd scîntei și spumă? „Cine iubește, chinuie." Și astfel trăiesc mereu în imperiul groazei. La revedere, tinere!

Pe birou rămăsese cartea pe care o adusese, trista „Notre dames de Paris". Vai! Gata, pierduse cel mai simpatic, cel mai bun abonat din toată clientela asta chinuitoare. Mai ales în ultimul timp avea numai pierderi. Clientela nobilă se rărise. Unii plecau singuri, pe alții îi alunga el... Încasările, însă, creșteau. Asta e important în comerț. „În comerț, domnule, important e cîștigul. Nimic altceva", îi spuse directorul lui.

A sosit ora închiderii. Cînd s-a apropiat însă de ușă, în fața lui a apărut călugărul.

— Încă nu a sosit camionul cu cărți? îi zise.

— La o parte, domnule, e închis.

— Aduc poliția. Diavol ateu!

— De ce să te obosești? Mă duc s-o chem chiar eu. De altfel, te-am reclamat. Mai întîi pentru șantaj și deranj. Al doilea pentru părăsirea rasei fără aprobarea egumenului. Așteaptă o clipă! Uite, aici, în colț, e poliția!

— Te aștept! Du-te, ticălosule! Du-te imediat!

— Fii atent. Îți îngreunezi situația și cu altceva. Injurii...

— Am zis să te duci, ticălosule. O aștept aici!

Și-a încordat picioarele și aștepta. Melios a ieșit și

s-a îndreptat spre colț. Deodată s-a întors. Și l-a văzut pe călugăr fugind de parcă-i luase rasa foc.

Cum nu s-a gîndit la asta mai de mult? Iată că funcționarul dinaintea lui nu se gîndise la asta, ca să scape de el. Și de asta a adunat injurături cu coșul.

Acum era liber. Putea să se ducă la prietenul lui. Avea nevoie de bătrîn. În starea de sufocare, de tulburare produse de întîlnirea cu *ea* numai tovărășia bătrînului putea să-l liniștească. Să stea singur? Singurătatea l-ar duce prea departe. Se temea mai ales de nebunii. De vreo nouă expediție în goana după căutări.

Pentru că încă nu înțelegea — sau înțelegea foarte vag — de ce n-a urmat-o. Cum a lăsat-o să plece? Ce lucru atît de groaznic a făcut fata asta, s-o coboare întratîta, încît nu mai poate ridica privirea asupra lui? De ce n-a insistat să afle? Tot nu i-ar fi spus. De asta era sigur. Dar nici el n-a insistat. Iată, aici a făcut cea mai de neiertat greșeală, inadmisibilă pentru un Kadras.

L-a găsit pe bătrîn gata să închidă.

— De trei zile, îi spuse, de trei zilișoare n-ai mai venit. Ți-au luat ielele mintea? Cele de azi au să ți-o ia de-a binelea. Îți iau și portofelul. Nici o teamă. Dacă luau numai cuvintele mă temeam pentru tine. Vrei să te duc la Pringos?

— Ce să fac acolo?

— Să te faci psalt-isocrat.*

— N-am voce.

— Nici nu trebuie. Ai să faci . . . „îi . . .“ „aa“! și gata. E om bun.

— N-ai zis că nu te mai duci pe la el?

— Nu m-am dus. M-am întîlnit cu el din întîmplare. I-a părut rău că n-am mai trecut pe la Ahiropiitos.

— I-ai spus de ce?

— Vezi? Nu i-am spus. I-am vorbit despre una, despre alta . . . O serie de prostii. Adevărul . . . l-am ascuns. Dar, în sfîrșit, ia să vedem ce faci tu.

* Isocrat: cel care ține „isonul“ cu gura închisă.

— Eu . . . bine.

— Văd. Ochii parcă i-ai ţinut la saramură. Ai împrumutat cuiva şi somnul? Bine. N-ai să-mi spui. Cum o duci cu directorul?

— Nici nu-l văd. Aşa că n-o duc nici bine, nici prost. Cu clienţii m-am încurcat, dar puţin.

— Ei sînt belele vechi. Clientul dă banii, ia ceva, dar ochii îi stau lipiţi de bani. Nu se obişnuieşte uşor cu ideea că ţi i-a dat. Ochiul omului e flămînd. Asta seamănă tot răul. Ochiul nesătul. Şi cel mai mare rău este că nu se satură. N-o să se sature niciodată. Cît costă biletul aici? O drahmă! Ei? Şi pînă să se dezlipească de ea, ai impresia că se dezlipeşte de carnea lui. Ştii ce mi-a făcut unu odată? S-a urcat în „Turn", a admirat oraşul şi apoi a coborît şi a încercat să-mi ia înapoi drahma, pentru că, cică, nu se vedea casa lui de acolo. „Dar ce nevoie ai, măi patriotule, de drahmă? i-am zis. Şi un milion de drahme dacă-ţi dau, minte tot n-ai să găseşti. Magazinele care vînd minte s-au desfiinţat."

— E unu care vrea să-mi vîndă Evanghelii şi apostoli.

— Tot e bine. Am cunoscut odată unu care culegea de pe maidane oasele cailor sau ale măgarilor morţi şi le vindea, blestematul, drept moaşte sfinte. Ce-ai făcut pînă la urmă cu călugărul?

— A trebuit să-l sperii puţin ca să plece. E un altul pe care nevastă-sa nu-l lasă să citească. Un om mic, necăjit, ca un martir.

— Vezi ce ticăloasă? Dacă vrei să ştii, femeia la început era pasăre. Adică pasăre urîtă şi fără minte. Mai tîrziu a făcut schimb cu bărbatul. Dar numai la frumuseţe. Minte n-are nici acum. Care-i cea mai frumoasă pasăre din lume? Păunul. Şi cel mai urît? Nici nu-ţi trece prin minte.

— Ei, care?

— Tot păunul. Dar femela, păuniţa. Ei, această păuniţă urîtă ştii ce încăpăţînată şi nemiloasă este? Nici nu poţi să-ţi închipui, măi băiete. Odată, cînd eram flăcău,

am făcut o operație la un spital din Constantinopol. M-a operat chiar doctorul Zgurideos. Ei, în curtea spitalului erau vreo nouă păuni și numai o păuniță. Ce-am văzut acolo nu poți să-ți închipui. Nouă masculi, ditamai bărbații, nu-i lăsa, nerușinata, să se umfle în pene, să-și rotească coada ca soarele sau constelațiile. Nouă gineri. Și ea nu-și alegea nici unul. Acum să-ți spun ce s-a-ntîmplat pînă la urmă. Într-o dimineață aud gălăgie, ies la fereastră. Ea — obraznic — stătea la mijloc, iar păunii se învîrteau în jurul ei. Ei, ce crezi că era asta? Încercare. I-a lăsat să se învîrtească în jurul ei toată ziua. Spre prînz a căzut primul; a ieșit din joc. Ceilalți au continuat. Spre amiază a căzut și al doilea. Ea la fel. Peste puțin a căzut și altul. Pînă seara au rămas doar doi. Cînd s-a înnoptat a rămas doar unul singur. Și atunci l-a luat blestemata, și l-a dus în cuibul ei. Ah, puțini sînt fericiți, fiule. Cei mai mulți se ard.

— Și a ta, moș Anatreftos?

— A mea... nu este păuniță. E porumbiță. Am reușit. Tu?

Melios îl privi șovăitor.

— Nu ai venit ca să-mi spui? îi zise bătrînul. Hai, vorbește! Știu. Nu e fata aia, prietena noastră. Ea are suflet de zahăr. În altă parte ți-e gîndul. Nu-ți place nici ție apa liniștită, calmă. Alergi spre furtuni. Spune!

— Povestea este foarte veche, moș Anatreftos, și foarte lungă. Am pierdut orașul în care trăiam, școala, m-am dezrădăcinat. Trăiam ca blestemat. Îmi pierdusem viața. Ne pierdusem. N-am uitat-o însă. Credeam că așa va fi. Începusem chiar să mă obișnuiesc. Și ieri...

— Ai întîlnit-o pe stradă?

— A intrat în bibliotecă singură... așa cum cade singură pasărea în laț.

— Este căsătorită?

— Nimic nu este. Se zbătea... zicea că „a alunecat", că „a murit". N-am înțeles nimic.

— N-ai întrebat-o? Nu cumva cînd „a alunecat" a căzut în baltă?

— De ce s-o facă? Era frumoasă, bogată ...

— Dacă femeia are în ea „microbul", nimic n-o oprește. Crezi că toate astea care se află în „case" sînt urîte sau sărace? Dacă era așa, „casele" s-ar fi închis.

— Nu. Nu e așa. Nu se poate.

— Cînd pune dracu stăpînire pe femeie, n-o oprește nici dacă apare în fața ei Cristos să-i închidă drumul cu crucea în mînă. Ai alergat măcar s-o oprești?

— Iată care a fost greșeala mea!

— Bine ai făcut. Ele nu vin niciodată înapoi; chiar dacă se ridică puțin, cad din nou, și atunci cad și mai jos. Ascultă-mă pe mine! Femeia căzută se scoală mai ușor din coșciug decît din patul ei pîngărit. Ce farmec are, măi băiete, păcatul? Nu știu. Și partea proastă este că n-o știu nici ele. Da, blestematele, nici măcar ele.

— Moș Anatreftos, să știi că gîndești despre ea greșit. Nu așa stau lucrurile. Altceva se întîmplă. Nu știu ce. Am rugat-o să mai vină s-o mai văd ... Mă iubește încă. Am înțeles. Poate chiar mai mult acum. Dar a zis că nu trebuie să ne mai vedem.

— Nu ți-a lăsat vreo urmă, s-o poți găsi?

— Nu. Mi-a zis că nu vrea. Și că eu singur n-am s-o pot găsi. Pentru că, mi-a zis, și-a schimbat și numele.

— Așa ți-a spus? Atunci gata, asta este, să n-o mai cauți. Așa fac femeile. Cînd decad își schimbă numele.

— Nu. Ea nu ... nu se poate.

— Nu crezi, dar iată că decad. Și știi care decad mai repede? Cele care „nu pot". Hai, taci, acum știu. E greu de suportat. Dar ești tînăr. Ai să uiți.

— Doar atîta îmi spui?

— Ce să fac? Alt medicament n-am. Caută alta. Trec atîtea fete pe acolo ... Găsește una. Și ai să vezi. Ai să uiți. Hai, acum. Te las. Dar să nu uiți ce ți-am mai spus. Ferește-te de pahar. Nu te ajută să uiți. Minciuni. Te ajută să-ți amintești și mai mult. Și încă ceva! Nu sta singur. Pierde-te în lume. Umblă, vorbește, cîntă. Asta este singurul leac care o să-ți aline durerea.

Capitolul
DOUĂZECI ȘI CINCI

Cu rețeta lui moș Anatreftos s-a întors la bibliotecă. „Caută alta!“ Unde? Există una frumoasă, liberă, tocmai bună pentru catastrofă. Domnișoara Doxa îi asigura dinainte înfrîngerea. Și era atît de nemiloasă, încît chiar dacă ardeai, nu te-ar fi stins nici măcar scuipînd pe tine.

Normal ar fi trebuit să vină de ieri ca să vadă cum merge incendiul pe care i-l pregătise. „Și-a dat foc hainelor“, scriau ziarele, sau „și-a dat foc locuinței“.

Dar nici un ziar nu scria „și-a dat foc inimii“.

„Caută“, cică. Da, da, așa l-a sfătuit moș Anatreftos.

— Domnule Mănăilăs! („Pe cine l-or fi strigînd așa? Ce nume groaznic! Cine o fi caraghiosul ce poartă un asemenea nume?“) Domnule Mănăilăs! Melios s-a întors. Un taxi era oprit în fața bibliotecii („Ce-ar fi să fie mașina călugărului cu cărțile.“) O mînă înmănușată, însă, îi făcea semne.

— Vă rog . . .

— Aveți să-mi schimbați o sută? Trebuie să-i dau șoferului douăzeci de drahme.

— Nu-i mai simplu, domnișoară Doxa, să-i dau eu șoferului douăzeci de drahme ca să nu aștepte omul, apoi ne socotim noi . . .

Acest „ne socotim“ domnișoara l-a întîmpinat cu o grimasă de compătimire jalnică, dar banii i-a primit. „Domnule cavaler, nu-ți da aere de suveranitate în fața dresorului tău. Îl întărîți. Doar apleacă-te, apleacă-te și fă numai ce-ți ordonă.“

A luat cartea pe care i-a înapoiat-o. A răsfoit-o.

— Dar . . . toată cartea e o singură frază? o întrebă.

— Cum v-a venit o asemenea idee . . . prostească?

— Dar nu văd nici un loc liber. Nici un „luminiș“, cum se zice. Pagina este plină de la un capăt la celălalt.

(„Incultul, se vede că n-a răsfoit niciodată vreo carte a lui Proust!“) Și cu toate acestea, bravo, domnișoară, ați citit-o foarte repede. Într-o săptămînă.

— În trei zile, mai exact. („Atît de puțin îl interesează pe caraghiosul ăsta cît întîrzii cu o carte?“)

— Nu am numărat zilele, domnișoară. Și apoi, ce importanță are? (Bădărănia lui era iar în floare!) Ceea ce mă înspăimîntă sînt paginile acestea sufocante.

— Nu cumva preferați foile albe?

— Să vă spun drept . . . e cea mai odihnitoare literatură.

— Și cum ați acumulat tot ce știți?

— Oral. Cultură practică. Puțină, dar sigură. Ce carte luați acum?

— Ceva . . . Dar lăsați. Puteți să-mi dați catalogul?

— Și biroul chiar. Și cafea . . . Mă gîndesc doar ce-o să faceți cînd veți termina toate cărțile!

— Ei, veți scrie dumneavoastră una din cele „orale“. Nu?

— Da, nu este rea ideea. Numai să nu-mi mai spuneți așa încă o dată. Mă veți încuraja și mă veți avea pe conștiință.

— N-o să pățiți nimic, n-aveți grijă!

— Păcat. Văd că nu prețuiți destul osteneala spirituală, domnișoară. Mă duc acum după cafea.

(Tînărul — era clar — avea o inteligență nativă. Dar o inteligență . . . provincială. Pe ea însă n-o distra. Dimpotrivă, o stînjenea, o deranja. Totuși, ceva o împingea să-și încrucișeze spada cu el. Înfumurarea, cochetăria, altceva . . . Poate nimic din toate acestea. De ce ne ascuțim spada? Ca s-o ținem în teacă ascuțită? Nu avea o mentalitate chiar modestă domnișoara.)

Peste puțin a venit chelnerul. A spus că tot consumul era plătit anticipat. Domnișoara s-a supărat:

— Domnule Mănăilăs, mă puneți într-o situație dificilă.

— Nu sărăcește mănăstirea de ulei. N-aveți nici o grijă. („Adevărat țăran și după glume și după comportare.“)

Totuși de data asta n-a insistat să plătească. Se corecta? Vom vedea. Nu-i pui ușor zăbală mînzului. Într-o zi ai să te trezești legat de mîini și de picioare. Să ții minte!

— Domnule Mănăilăs! („De numele ăsta tîmpit, poți să-mi spui, cum ai să scapi?")

— Domnișoară... la ordinele dumneavoastră.

— Am obosit să tot caut. În felul ăsta e imposibil să găsească omul ce vrea. Nu puteți să-mi alegeți dumneavoastră una?

— Dacă pot, domnișoară? Eu nu știu cum să aleg cărțile bune. Animalele, de exemplu, le cunoști după dinți. Cărțile bune după ce poți să le cunoști? După miros? Bine ar fi. Dar cum miroase o carte bună? Și mai ales cum miros cărțile care plac unor domnișoare, ca domnișoara Harilau? Grele probleme mă puneți să rezolv, domnișoară.

— Dar dumneavoastră nu deschideți niciodată o carte? Niciodată? Extraordinar!

— De ce? Ce rău îmi fac sărmanele cărți?

— Nici din curiozitate măcar?

— Din curiozitate, da. Dar nu le citesc. Le răsfoiesc. Poate cad ceva din ele.

— Ce, de exemplu?

— Vreo sută de drahme, vreo rețetă de prăjituri, vreun răvaș...

— Și... le înapoiați?

— Toate? Nu. Răvașele, de exemplu, le păstrez, nu le înapoiez. De ce? Ca să afle domnișoarele că le cunosc secretele? Nu fac bine?

— Și dacă scrisorile vă sînt adresate dumneavoastră?

— Glumiți, domnișoară. Cine o să-mi scrie mie? Eu sînt, iată, ca un sertar. Îl deschizi, iei cartea pe care o dorești, și pleci.

— Vorbiți fără să gîndiți, văd.

— Vorbesc, ce să fac? Nu cred în lucruri irealizabile. Dumneavoastră știți, sînt un om practic.

— Dumneavoastră n-aţi pus niciodată o scrisoare în vreo carte?

— Vedeţi? Aţi uitat. Eu sînt oral.

— Deci recunoaşteţi că declaraţiile le faceţi oral.

— Da, dar nici o fată nu acceptă oral... o declaraţie. Ce să facă cu ea? Nu poate arăta prietenelor ei nimic ca să le spună: „Vedeţi ce mi-a scris individul ăsta? Este — ştiţi — foarte îndrăgostit de mine".

— Sînteţi cinic, domnule Mănăilăs.

— Vedeţi? Cum încerc şi eu să spun un adevăr, imediat săriţi cu replica: „Sînteţi cinic, domnule Mănăilăs". Bine fac eu că nu discut serios cu nimeni.

— Adică... luaţi întotdeauna viaţa... aşa... în glumă?

— Ce să fac? De cîte ori am luat-o în serios am păţit-o. A ieşit cu glumă. Mă credeţi? Niciodată n-am vorbit serios fără să spună lumea: „Ce caraghios!" Dar cum încep să vorbesc în glumă, toţi încep să se întrebe: „Nu cumva eu nu sînt serios?"

— Şi... cu mine cum aţi vorbit? Serios sau în glumă?

— Domnişoară, ce n-aţi înţeles dumneavoastră, trebuie să vă spun eu?

— Nu-mi dau seama. Sînteţi un om enigmatic.

— Nu există oameni enigmatici, domnişoară. Există doar roluri „enigmatice", pe care le joacă oameni obişnuiţi.

— Nu-i adevărat! strigă ea înfuriată.

— Ce „nu-i adevărat"?

— Nu cred că toate acestea sînt produsul unei culturi orale.

— Ce să vă fac? Fiecare arată aşa cum îl văd ceilalţi.

— Adică... ce vreţi să spuneţi? Că eu vă văd un incult?

— Mai degrabă... un om care abia reuşeşte să recunoască literele. Ei, şi atunci, ce mai doriţi de la mine? Ştiu atît cît credeţi dumneavoastră că trebuie să ştiu.

— De ce vă prefaceţi incult?

— Am jucat rolul pe care mi l-ați atribuit, domnișoară.

— Nu v-am atribuit nici un rol.

— Nu mai continui. Discuția a devenit adevărată ceartă! Și n-are rost să mai continuăm. V-a plăcut cafeaua?

— Nu.

— Asta cel puțin nu era a mea. Așa că degeaba v-ați supărat.

— Nu sînt supărată.

— Știu. Spune vreodată cel supărat: „Sînt supărat?" Dimpotrivă, zice: „Nu sînt supărat", și începe să înjure.

— Nu v-am înjurat. Am educație...

— N-am spus așa ceva. După ce se cunoaște omul bine educat?

— După ce?

— După faptul că înjură în sinea lui.

— Dacă nu mai calc niciodată pe aici n-o să vă întrebe directorul *de ce?*

— N-o să mă mai găsească. Îmi voi da demisia. Nu-s bun de bibliotecar. Am vrut să copiez eroii cărților. Dar fiind prea mulți, i-am încurcat.

— Și de ce să copiați purtarea eroilor?

— Să vă povestesc o mică întîmplare! A fost odată un țăran care s-a trezit deodată printre multe cărți. Și pentru că i-a fost rușine să se comporte ca un țăran, s-a comportat, ca o carte. Rezultatul? E în pericol să-și piardă postul pentru că o domnișoară nu-l poate accepta drept carte. Îl preferă țăran.

— Bine, dar eu de altfel n-am făcut decît o aluzie.

— Aluziile sînt hotărîri care au fost luate, dar n-au fost pronunțate.

— Nu exagerați! Apoi... ce-i atîta tragedie dacă vă pierdeți postul? Sînteți destul de tînăr și destul de obraznic ca să nu vă pierdeți dumneavoastră.

— Nu pot să nu vă admir educația.

— Admirați-o! Admirați, în sfîrșit, ceva dacă nu sînteți în stare să admirați ceea ce e demn de admirat!

În sfîrșit! Asta era! S-a trădat doamna. Acum toate

erau clare. Frumoasa noastră s-a trezit pentru prima oară (pentru prima, prima dată) în fața unei mici rezistențe. În fața unuia pe care nu l-a îndobitocit frumusețea ei. Dar nu a înțeles, proasta, că asta era imposibil? Că victima abia a reușit să nu-și arate nebunia... Să nu o arate. Pentru că în rest situația era demnă de plîns. Nu, asta nu era dragoste. Era neputința, era înjosirea, disperarea, și, pe deasupra, și nebunia. Numai că victima avea talent de actor. Adică reușea să rîdă cînd nu trebuia. „Caută-ți alta!" Bună rețetă, moș Anatreftos! Dar asta nu-i căutare. Asta-i atîrnare. Frumusețea — se spune — este o binecuvîntare. Darul divin al vieții. Minciună. Este cea mai groaznică otravă. Pentru că nu te omoară, te chinuie. Plăcută poveste. Dacă te omora, nu-ți vedeai cu ochii tăi chinurile.

Îngerul răufăcător, după ce s-a săturat de răutatea lui, s-a aplecat din nou asupra catalogului.

— Domnișoară, îi spuse Melios calm, degeaba v-ați supărat. Eu știu ce-i admirația. O accept. Dar nu știu să mi-o exprim. Nu sînt maestru la descriere. Și apoi... ce-i admirația? Să-i spui unei fete c-o admiri? Asta este lingușire, și încă de cea mai proastă calitate.

— Și ea cum va afla, de exemplu, că este admirată?

— Dacă, domnișoară, dacă nu înțelege singură și așteaptă să i se spună, atunci fata nu este demnă de nici un fel de admirație.

— Și dacă nu află tocmai pentru că nu există admirație?

— Atunci lucrurile sînt și mai simple. Nu există și gata. Și atunci de ce supărările, izbucnirile? Nu zic, există ființe pe care natura le-a plăsmuit atît de minunat, încît trebuie să provoace admirația tuturor. Trebuie. Dar nimic nu este obligatoriu. Apoi... nu există lege fără excepție. Îndrăgostiții, de pildă, admiră persoana iubită indiferent dacă este sau nu frumoasă!

— Și atunci ce iubesc la ea?

— Dumneavoastră faceți greșeala să credeți că numai persoanele frumoase, și numai ele, au dreptul să fie

iubite. Ce să vă fac? Dacă era așa, domnișoară, atunci balamucurile, fîntînile și rîurile lumii ar fi fost pline de cadavrele fetelor cu care natura a fost zgîrcită, pe care a avut cruzimea să nu le înzestreze cu calitățile dumneavoastră.

— Nu m-am referit la mine.

— Ba la dumneavoastră.

— De altfel eu nu sînt frumoasă.

— Ați fi fost foarte frumoasă dacă ... n-ați fi știut-o.

— Ce vreți să spuneți?

— Nu repet. Eu mă opresc. Nu-mi place să-mi termin gîndurile. Îi las pe cei pe care-i interesează să le termine. Ce carte să vă dau?

Îl privi provocator:

— Alta? Ascult de atîta timp ... cartea dumneavoastră orală.

— Spre binele dumneavoastră, domnișoară, v-aș recomanda să vă alegeți altă armă decît ironia. Eu nu vreau să jignesc pe nimeni. Nu vreau. Și trebuie să vă spun că m-am lăsat influențat. A fost fără voia mea. Sînt foarte nenorocit. Poate de aceea am fost neatent.

— Nenorocit, ați spus? Dumneavoastră nenorocit?

— Da, însă eu nenorocirea nu mi-o expun în vitrină, așa cum își expun alții frumusețea.

— Și mai spuneți că sînteți nenorocit. Cei nefericiți nu-i rănesc pe ceilalți. Îi compătimesc.

— Să vă compătimesc pentru frumusețea dumneavoastră? Dumneavoastră, domnișoară, ați spus că deși sînteți demnă de admirat, eu n-am reușit să vă admir. Facem parte din două lumi care-și arată una alteia dinții. Noi însă ne străduim să părem buni unul față de celălalt. Eu sînt un simplu bibliotecar. Și un funcționar de bibliotecă nu este numai funcționarul șefului său, este mai ales funcționarul abonaților bibliotecii. Cu alte cuvinte, servitorul tuturor. Deci ... în această calitate vă întreb: Cu ce vă pot fi de folos? Ce carte să vă ofer? Ce număr? Cinci sute? O mie ...

— N-au titluri cărțile dumneavoastră?

— Domnișoară, eu sînt slujitor. Adică primesc ordinele așa cum mi le dau abonații mei, și nu așa cum le doresc eu.

— Și ce ordin ați dori dumneavoastră să dați?

— În general nu vreau să primesc ordine.

— Înțeleg. Vreți să dați.

— Aș vrea să am dreptul, domnișoară, să dau ordine, nu de altceva, dar numai ca să *nu dau*. Aș vrea să arăt tuturor că lumea ar fi mai bună fără ordine. Mai ales celor care pot să dea ordine.

— Nu vreți prea puțin?

— Cel care cere puține lucruri, bine ar fi să nu ceară nimic.

— Domnule Mănăilăs, ascultați! Deoarece toată discuția noastră n-a fost decît să ne dăm lecții unul celuilalt...

— Să punem capăt acestei instructive rețete. De acord. Să închidem și să plecăm acasă. Dar eu n-am unde să mă duc. Aici este casa mea. După cum vedeți...

N-a mai apucat să termine. Un bolid a năvălit pe ușă, drept spre cămăruța din fund.

— Stați acolo! strigă dinăuntru. Să nu intre nimeni aici! Nimeni.

— Ieșiți imediat afară! îi strigă Melios înfuriat. Comediile acestea, cînd se repetă, devin scîrboase.

— Domnule! strigă vocea dinăuntru. Sînteți un monstru!

— Să vă puneți la punct lenjeria. Mofturile astea de a vi se întîmpla „ceva" întotdeauna în fața ușii mele sînt prea de tot. Ieșiți afară! Știu bine că nu vi s-a întîmplat nimic.

— Așa? Atunci poftim! (S-a auzit un sfîșiat.) Acum mi s-a întîmplat. Goniți-mă dacă puteți. Dacă sînteți un laș, hai! Faceți-o!

— E nebună? întrebă domnișoara Doxa.

— Nu mai știu nimic. Cred că suferă de nimfomanie. Vedeți în ce mod plăcut îmi petrec ziua aici?

— Unde aveți un ac? se auzi dinăuntru.

— Îmi promiteți că dacă vi-l dau plecați imediat?

— Nici n-aș fi intrat astfel, dar am crezut că sînteți singur.

— E o cutie, lîngă veioză. Acolo veți găsi tot ce vă trebuie.

— Mulțumesc! Nu mai calc niciodată pe aici!

— Nu sînteți dumneavoastră în stare să-mi faceți un asemenea bine.

— Întotdeauna vă găsesc cu cineva.

— N-am să închid biblioteca de dragul dumneavoastră.

— Vreți să vă spun ceva? Habar n-aveți cum să vă purtați cu femeile.

— Ce să vă fac? Sînt de vină cele din categoria dumneavoastră care ne-au făcut să ne scîrbim. Dar mai bine terminați...

— Am terminat.

Peste puțin s-a auzit cum s-a ridicat de pe scaun și a deschis ușa.

— La revedere. Nu mă conduceți?

— Nu conduc niciodată doamne care au asemenea „incidente" periculoase și atît de dese.

— Nu mi s-a mai întîmplat nicăieri în altă parte.

— Ce bine era dacă nu vi se întîmpla nici aici...

— Am să mă mai gîndesc.

— Da, da, gîndiți-vă, și eu am să vă fiu recunoscător.

În ușă s-a întors și și-a privit vizitatoarea. A găsit-o atît de frumoasă, încît nefericirea i se citea în ochi. Cine știe... Poate, într-adevăr, se hotărîse să nu mai treacă pe acolo. Cealaltă stătea tăcută. Scena fusese penibilă.

— Aveți multe „cazuri" asemănătoare? îl întrebă Doxa.

— Asemănătoare, nu. Dar am destule de alt gen. În general mi-e asigurată excelent liniștea sufletească.

— Nu știu. S-ar putea să fiți și dumneavoastră puțin vinovat.

— Că nu accept toate capriciile? Aș fi vrut să fiți în locul meu și atunci să vă fi văzut.

— Schimbați-vă serviciul!

— Cît de departe de viață trăiți, domnișoară! Știți cîți tineri se sinucid pe zi pentru faptul că nu găsesc de lucru?

— Îmi dați o carte, acum?

— Desigur. Dar . . . atenție!

— Ce vreți să spuneți?

— Veți vedea.

— Atunci dați-mi . . .

— Atenție!

— Bine. Atunci dați-mi „A l'ouest rien de nouveau", de Remarc.

Melios a scos-o din raft, a împachetat-o și i-a întins-o.

— Mereu la dispoziția dumneavoastră, domnișoară! îi spuse politicos, conducînd-o spre ușă.

Ea, în timp ce ieșea, s-a întors și l-a privit. În ochii lui se reflecta frumusețea ei. Ea s-a bucurat. Dar el era pierdut.

Capitolul
DOUĂZECI ŞI ŞASE

Ciudată mai era duminica asta. Cînd ploaie, şi încă ploaie torenţială, cînd vînt, apoi, dintr-o dată, soare. Numai zăpadă mai lipsea ca programul să fie complet.

Cleopatra îl aştepta lîngă „Turnul Alb" sub o umbrelă frumos colorată. S-a adăpostit şi el sub umbrelă pînă s-au refugiat sub tenda unei cafenele.

Era normal ca moş Anatreftos să nu vină la slujbă pe o vreme atît de rea. Nu era chiar atît de nebună lumea să urce în „Turn" pe aşa timp. De ce, ca să culeagă ploaia?

— Ce serviţi? o întrebă cînd s-au aşezat la masă.

— Dumneavoastră, ce? (Era veselă.)

— Dacă aici servesc ceai, aş bea unul.

— Văd că ăştia preferă să facă toamna ceai.

— Le convine, de aceea. Nu plecăm, mai bine?

— Avem destul timp. Să aşteptăm să se oprească ploaia.

— Fie şi aşa. Ştiţi că am cunoscut-o pe Antula Statopolu?

— Serios? Unde?

— La bibliotecă. A trecut să ia nişte cărţi.

— Era frumoasă?

— Nu ăsta e principalul. Mi-a părut o fiinţă tristă, bună, bolnavă... de-o frumuseţe ireală. Nu ştiu. Mi-a lăsat impresia că se stinge încet-încet împreună cu frumuseţea ei. Dar, ciudat, mi s-a părut — poate că mă înşel — mi s-a părut că nu se împotriveşte de loc, nu face nimic ca să oprească — sau măcar să întîrzie — moartea. Dar... de ce boală suferă?

— Poate că de nici una. Sau poate că nu ştie nici ea. Dar faptul că nu se împotriveşte e adevărat. Şi de parcă

n-ar fi suficient asta, citește și foarte mult, și numai poeți melancolici și pesimiști.

— Mi l-a cerut pe Kariotakis. Ce vrea să ia fata asta de la Kariotakis? După cum mi-am dat seama, satira îi este străină. Atunci? Elementul funebru? Și se pare că numai asta ia.

— Este romantică.

— Mi-am dat seama. Dar epoca în care trăim este atît de antiromantică, încît are s-o distrugă. Poftim! Toate în jurul nostru sînt crude, iar noi ne batem în jurul unei egoiste . . .

— A cui?

— A dragostei. Știți? Și eu tot un monolog de dragoste am pregătit pentru astăzi.

— O dată ce totul este disperare . . .

— Nu. Dumneavoastră n-aveți motive.

— Dar dumneavoastră ce motive aveți?

Melios a rîs amarnic:

— Știți? M-am întîlnit . . .

— Cu Agrambeli? Dumnezeule!

— Anul ăsta s-au hotărît toate nenorocirile să dea peste mine. Se pare că m-au găsit foarte sănătos.

— Și ce-a zis? Se întoarce definitiv la dumneavoastră?

— Nu se întoarce nicăieri. Face parte din categoria celor ce nu se întorc. Unde se duce? De unde vine? Nu mi-a spus. A făcut și mai crudă o despărțire care nu avea sens să se repete.

— Nu cumva . . . nu v-a iubit?

— Dragostea ei a fost o iluzie. A descoperit asta și ea. Dar ciudat este că și acum continuă să trăiască cu aceeași iluzie.

— Dar cum s-au întîmplat toate acestea? Povestiți-mi! Cum s-a întîmplat?

— Foarte simplu. A venit și mi-a anunțat chiar ea moartea ei. Și încă ceva: că nu trebuie să reînvie nimic. Ei, iată, asta încurcă și mai mult lucrurile și așa destul de încurcate. Dar . . . nu e mai bine să mergem?

— De ce sînteți atît de grăbit?

— Nu știu. Sărbătoarea aceasta mi se pare un hop... pe care nu trebuie să-l evităm. Mă grăbesc să ajung cît mai repede. Seamănă cu parastasele sau înmormîntările la care oamenii se duc fără plăcere. Dar se duc. Și acolo se duc chiar mai punctuali decît la nuntă. Văd că s-a oprit și ploaia.

— Nu v-am văzut niciodată așa...

— Să lăsăm mai bine faptele să ne conducă. Oriunde ne vor duce, va fi mai bine decît acolo unde ne aflăm.

— Încă nu pot să mă obișnuiesc cu ideea că ați lăsat-o să plece.

— Lăsați! Ajunsesem pe cîmpul de luptă înfrînt. Știam că mă duc la un duel unde numai o persoană era înarmată.

— Bine. Să mergem. Știți... am întîrziat.

— Da?! De unde?

— Secret. Vreau... să fie simțită apariția noastră.

— Ei, sigur, o personalitate atît de orbitoare. Precis că toți or să întrebe: „Cine este Ghiorghis ăsta și cum a nimerit aici?"

Și totuși... era așteptat. Ce-i pregătise Cleopatra? Antula a alergat chiar la ușă în întîmpinarea lui. Apoi l-a invitat la măsuța ei, și i-a oferit un fotoliu de puf.

Cîteva lornioane s-au îndreptat spre el, și cîteva nasuri — ca niște ciocuri — au început să-l adulmece.

Lîngă el stătea un bărbat tînăr. De înălțime mijlocie, plinuț, cu fruntea luminoasă, gura puțin amară.

— Domnul Vafopulos Iorgos! spuse Antula. Faceți cunoștință!

— Îl cunosc.

— Dar unde trăim de nu știm că ne cunosc și alții în afară de noi?

— Iorgos este modest și plîngăreț, spuse Antula.

Cleopatra s-a aplecat spre urechea lui Melios:

— Veți vedea de ce omul acesta este plîngăreț. Și pe bună dreptate, să știți asta.

— Aștept s-o aflu.

Atmosfera, totuși, era greoaie. Oricum, prima cunoștință... Deodată o doamnă a făcut semn cu lornionul spre ușă. Imediat au apărut două tăvi uriașe duse de mîinile unor domnișoare bine hrănite. În cercul doamnelor vîrstnice, un domn gălăgios ca un faun în mijlocul unui stol de lebede bătrîne făcea efortul de-a ieși în evidență.

La un moment dat, după dulcețuri, aceeași doamnă, care — după aparențe — era amfitrioana, s-a ridicat.

— Dragi prieteni și stimați invitați! începu. Avem astăzi prilejul să ne bucurăm, deoarece noi creatori și noi prieteni ai literaturii ne-au îmbogățit cercul. Încă puțin și ne vom atinge ținta să tipărim o revistă a noastră, a cercului, unde ne vom putea expune nu numai vocea, dar și „poziția" noastră față de problemele artei. Este timpul ca orașul nostru să-și impună prezența spirituală în cadrul întregii Elade. Dar mă grăbesc să termin acest prolog, ca să dau prilejul auditoriului ales să se bucure de noile creații ale poeților noștri. Are cuvîntul domnul Giuros.

Domnul care purta acest nume... poetic era chiar faunul. Da, într-adevăr, numele lui era foarte cunoscut. Revistele literare erau inundate de creațiile lui. Puteai să-l întîlnești pînă și în cele mai neînsemnate foi provinciale. Acesta era deci fabricantul, care a umplut lumea cu producția abundentă și ieftină!

Melios a observat că faunul nu-și lua privirile de pe Antula. Nu, nu o privea ca un Iketes* ci ca un Endymion**.

— Îi acord prioritate poetei, spuse cu condescendență, și o arătă pe Antula.

Ea s-a înroșit. Se simțea prost. Așa părea. Lumea însă o invita insistent. Așa că nu putea, nu avea dreptul

* Jketes: rugător.

** Endymion: tînăr din mitologie de o rară frumusețe, care, ca să nu-și piardă tinerețea, a rugat pe Zeus să-l lase adormit. Era singurul tînăr muritor de care s-a îndrăgostit zeița purității, Artemis.

s-o refuze. S-a ridicat. A început. Mai întîi timid și încet-încet mai îndrăzneț. Astfel că peste puțin s-a impus definitiv și a entuziasmat auditoriul.

Melios a observat că pe cînd Antula recita, ochii poetului de lîngă el străluceau ciudat.

I-au cerut să mai recite ceva. Semăna cu o păpușă spartă. Cleopatra a tras-o ușurel de fustă. Ea, în picioare, își epuiza ultimele puteri. Avea pe undeva o batistă, dar n-o găsea de loc. Atunci, amfitrioanei i s-a făcut milă și a anunțat alt nume. Oamenii și-au luat pentru puțin timp ochii de pe ea și astfel a putut să se așeze.

A izbucnit, ca un compresor, domnul Giuros. Cu o voce ca o trompetă din timpul războaielor vechi lansa, revărsa, cuvinte... cuvinte... rime ieftine... chinuite de generații întregi de poeți.

Dar publicul venise acolo hotărît să se entuziasmeze și nimic nu-l mai putea opri. Poetul își trîmbița în gura mare versurile de tinichea. Rimele nu pot fi vopsite. Și astfel a fost lăsată la o parte poezia adevărată, fiind ucisă chiar cu armele ei. Nimeni n-o putea salva. Amfitrioana era vrăjită, răpusă de dozele uriașe de lirism. Poezia, totuși, este o zeitate pe care cu toate că s-a născut pentru a suferi, se găsește pînă la urmă cineva s-o salveze.

O figură de macedonean a intrat în sală. Statură fină, politicoasă, păr frumos, papillon. Melios a împietrit. Era „dascălul de dascăli", pe care-l aduseseră din satul Axiocomi, unde fusese învățător, ca să-l înjosească. „O, domnul Cunduras!" au exclamat niște voci. Doamnele au alergat în întîmpinarea lui. Giuros s-a așezat. Poezia era salvată.

— Cum vi s-a părut? întrebă cu interes Cleopatra.

— Ceva mai mic decît universul. Dar să-l vedem pe cel care a intrat.

Omul care abia intrase era pe pragul de-a părăsi lumea. Strălucea ca o hîrtie, de străveziu ce era.

Puţinul pe care i-l lăsase lăcomia vieţii i-l rodea încet-încet poezia. A început şi el să recite. Versurile erau fine, disperate, anunţau apusul ce sosea. Deodată un corp minunat a apărut în tocul uşii. Melios a fost zguduit. Era Doxa. Ce căuta leoaica aici? Ce voia să sfîşie? Poeţii şi-au pierdut siguranţa de sine. Muza, zeiţa invizibilă... pe care aceştia o invită numai în singurătatea lor, şi-a părăsit norul de aur şi intrase în mediul lor. L-o fi văzut? Dar ce să vadă? Parcă văd vreodată cei care sînt născuţi numai ca să fie văzuţi? Sînt orbi.

— Dar ce aveţi? întrebă Cleopatra.

— Ce... am?

— Nu cumva e *ea*?

— Cine?

— Agrambeli... După cît îmi amintesc eu nu era aşa.

A primit încă o doză de cutremur.

— Mă băgaţi la bănuială, îi spunea el. Poate, da, poate că este ea, dar s-a transformat aşa ca să mă prindă în vraja ei de la început. Se poate. Dar chiar dacă nu este *ea*, şi fata asta face parte din categoria adusă pe lume ca să pedepsească naivitatea nevinovaţilor.

— O cunoaşteţi?

— Da. Dar... ştiţi, e ciudat. Pînă acum eram sigur că vine în biblioteca mea. Acum am început să cred că venea numai în visurile mele.

— Deci aceasta este cea care m-a alungat pe mine, spuse Cleopatra cu amărăciune.

— De... unde? o întrebă el distrat, dar destul de sever.

— Aveţi dreptate. Cum găsiţi versurile domnului Cunduras?

— Sensibile, sincere, suferinde... ca şi el.

— Aceasta este expresia cea mai potrivită, spuse Antula, participînd la conversaţie. Ştiţi... toate elevele lui sînt îndrăgostite de el.

— Și el vrea să moară ...

— Vrea?

— Cred că da. De ce s-o fi purtînd atît de dur cu el însuși?

— Este și el grăbit. Numai că a trecut prin viață semeț, cu fruntea sus. Nu cumva îl cunoașteți?

— Puțin. El însă nu mă cunoaște. De loc, chiar. L-au pus cîndva să mă înjosească. Ar fi putut s-o facă. Nu l-ar fi costat nimic. Era ușor, fără nici un risc.

— A făcut-o?

— Nu. I-a înjosit pe cei care l-au chemat să mă înjosească.

— Nici nu se putea altfel.

— Acum, cînd l-am revăzut, cînd l-am auzit din nou, sînt convins și eu că nu putea face altfel. Dar ... ce faceți?

Amfitrioana s-a ridicat.

— Dragi invitați, Antula noastră — care a devenit în ultimul timp descoperitoare de „stele" — ne-a anunțat că a descoperit-o pe cea mai luminoasă stea din toată cariera ei și a adus-o în seara aceasta aici. Este vorba de domnul ... Dar să ni-l prezinte mai bine chiar ea.

Antula s-a ridicat, cu fața îmbujorată.

— Nu-i chiar așa. Domnul pe care am să vi-l prezint suferă de o modestie exagerată. Nici nu recită, nici nu publică. Poate pentru că socotește că este prea devreme; și acum am să vă destăinuiesc și eu un păcat. Ca să fiu sinceră, vă mărturisesc că nici eu n-am citit nimic scris de dînsul. M-am lăsat convinsă de o prietenă care nu știe să mintă. Și încă ceva. L-am cunoscut ... ca om. Și cred că este imposibil să fie altfel ca poet. Vi-l prezint. Este domnul Melios Kadras.

Doxa părea zguduită. Domnul Mănăilăs deci se numește Kadras? Ce șarlatan ordinar! Ia să vedem ce grosolănii o să ne recite.

Dar și-a întrerupt brusc monologul interior, pentru că „șarlatanul" începuse să recite.

LEGENDA UNEI DRAGOSTE SPARTĂ

A fost odată ca niciodată,
(Niciodată n-a fost nimic),
A fost odată un gramofon,
Un gramofon singuratic . . .
Sau poate chiar să nu fi fost un gramofon,
Ci doar un cîntec singuratic
Care căuta un gramofon,
Că să-i cînte oful.

*
* *

A fost odată ca niciodată,
(Niciodată n-a fost nimic),
A fost odată o dragoste,
O singuratică dragoste,
Care hoinărea ca o placă,
Ca să găsească un gramofon,
Ca să-i spună oful ei.
Dragoste, oare l-au amețit
Farmecul altor ochi . . .
Și printre chiparoși
Umbla cu capu-n nori?

*
* *

A fost odată ca niciodată,
(Niciodată n-a fost nimic),
N-a fost nici o dragoste
Și nici o durere.
A fost numai jumătate de dragoste,
Jumătate de durere
Și o placă spartă
Care-și cînta cîntecul
Și el pe jumătate:

Dragoste, oare l-au ameţit
Dra . . . dra . . . drago . . . drago . . .“
. . . . . .

Dumnezeule!
Nu se găseşte o mînă,
O miloasă mînă
Să împingă acul,
Ca să auzim din nou
Întreaga dragoste,
Întreaga durere,
Întregul cîntec?

— E strălucitor! strigă domnul Cunduras şi alergă spre el. Prietene, dumneavoastră sînteţi? Dumneavoastră?! spunea mereu şi-l strîngea la pieptul lui. Nu am ştiut. Aşteptam. Păcat că nu-i aici şi Delmuzos. Doamnelor şi domnilor, vă anunţ sosirea unui poet. Dar nu, poetul a sosit. Deci bucuraţi-vă de el!

Acest „bucuraţi-vă de el“ i-a rămas în minte pentru toată viaţa. Ceva mai tîrziu după *incidentul* acela, în vacanţa şcolară, şi-a luat clasa de fete şi s-a dus într-un oraş provincial. Pe fete le-a lăsat în compania unor băieţi de la o şcoală. Acolo, se zice, la ţară, în timp ce colegii lui priveau încruntaţi această întîlnire „nepotrivită“, el a urcat pe un dîmb şi a început să strige cu toată puterea: „Copii! Copiii mei! Am să vă spun un secret. Tinereţea . . . Tinereţea este a voastră. Bucuraţi-vă, deci, de ea!“

Acest strigăt plin de adevăr, de durere, acest strigăt minunat a rămas şi îl repetau mereu elevii lui chiar după moartea lui, care n-a întîrziat prea mult. Dar nici unul dintre colegii lui nu l-a repetat. Şi acum . . .

— Alta! striga auditoriul exaltat. Citiţi-ne încă una!!

Oare strigau toţi? Hm! Nu tocmai. Erau cîţiva care îl priveau dezaprobatori. „Banalităţi“, spuse o voce groa-

să, pe care Melios n-a întîrziat s-o recunoască. E adevărat că versurile libere au răsunat ca un blestem.

— Zice că nu are alta, le explică Antula în tot vacarmul acela.

— Atunci s-o mai recite o dată pe asta. De o sută de ori să ne-o recite!

„Poetul" s-a pregătit — ce să facă? — s-o repete! Avea, desigur, încă una la el, dar cum a văzut-o pe Doxa și-a schimbat hotărîrea. Pentru că ea nu era femeie, era un altar unde fumul tămîii nu se potolea.

Cînd s-a ridicat pentru a doua oară și-a aruncat privirea spre locul ei. Stătea cufundată într-un fotoliu și-l privea neînduplecată. Semăna cu un șarpe cenușiu care se încălzea la soare. Neînduplecată! „Așa, deci, domnule Mănăilas, hai?" „Da, întocmai, doamnă!" Și a început să recite.

MOARTE CENUȘIE

Am crezut pînă acum, prieteni dragi,
Am crezut pînă acum
Că toate lucrurile umblă prin lumea
Cu culorile lor adevărate . . .
Bucuria albă,
Tristețea palidă,
Dragostea roz,
Moartea neagră . . .
Așa am crezut.
Și de aceea
Îmi petreceam zilele
Cu culorile stabilite,
Cu visurile mele frumos aranjate,
Cu versurile bine orînduite,
Pentru că așa vedeam,
Așa credeam
Dar într-o zi,
Prieteni dragi, într-o zi
Un nor cenușiu

Și-a părăsit cerul
Și a năvălit în odaia mea.
Și atunci . . .
Toate și-au schimbat culorile.
Tristețea a devenit cenușie,
Cenușie și bucuria,
Cenușie și dragostea
Și cenușie — vai! — și moartea.

O, tu, vrăjitoare,
Tu, care ai vopsit totul,
Tu, care ai schimbat totul,
De ce n-ai lăsat moartea,
(Cel puțin moartea)
Să mă ia
Cu culoarea ei adevărată?

Un nou torent de aplauze s-a revărsat. Toți acum — chiar și cei rezervați — au văzut că poezia, la el, nu este o întîmplare. Pentru că, uite, încă una. Creația lui era scoasă dintr-un cuptor bun.

Toți l-au felicitat. Numai *ea* a părăsit sala tăcută. A plecat uitată. Parcă ceva îi lipsea, parcă ceva găsise. Și pasul ei se grăbea din ce în ce mai mult. Și se grăbea ca nu cumva să-l piardă sau să-l găsească din nou. Era clar. Ceva violent apăruse în viața ei. De aceea alerga, se grăbea, ca să rămînă cît mai repede singură.

Capitolul
DOUĂZECI ŞI ŞAPTE

Într-o zi, pe la prînz, era gata să închidă. Luase chiar cheia şi înainta spre uşă. Atunci ceva palid a apărut în uşă. Un om îmbrăcat în negru, cu ochi umbriţi, a păşit atent peste prag.

— Bună ziua! spuse. Vocea îi era întunecată, ca de fapt toată făptura lui, de la costum pînă la pielea feţii. Închideţi? întrebă. Melios l-a asigurat că aceasta nu înseamnă nimic şi că e dispus să întîrzie, ca să-l servească.

— Vreţi o carte? îl întrebă.

Rîse. Voia, desigur.

— Cu plăcere! Ce carte?

— Ce-i de făcut...

— Cine?! întrebă Melios mirat, pregătindu-se să ia poziţia de apărare. S-a temut că se află în faţa unui nebun, cu toate că e greu să-ţi închipui un nebun cu un aer atît de serios.

Omul rîse trist şi simpatic:

— Este titlul cărţii, spuse. „Ce-i de făcut?" a lui Vladimir Lenin.

— Regret. N-am auzit niciodată despre această carte. Şi nici despre scriitor.

— Este regretabil. Dar nu trebuie să disperi. Necunoaşterea unor lucruri nu este o greşeală gravă. Singurele lucruri nevindecabile sînt grosolănia şi ignoranţa încăpăţînată.

Vorbea sincer.

— Lucrurile mărunte, triviale şi cotidiene ne sufocă. Am pierdut cerul şi am descoperit tavanul. Scrieţi?

— Da, ceva mărunt şi trivial, îi răspunse Melios.

— N-aveţi dreptate. Scrisul, prin el însuşi, nu este trivial. Este chiar o evadare, o înălţare, cu alte cuvinte o rupere de trivial.

Frumos, foarte frumos vorbea omul funebru. Melios stătea și-l asculta cu cheia în mînă.

— Închideți? întrebă din nou omul.

— Nu mă obligă nimeni.

— Orarul . . .

— E la discreția mea. Cereți-mi altă carte.

— Literatură? M-am săturat. Pentru mine nu mai are importanță. Cărțile astea vorbesc sau despre dragoste, sau despre moarte. Eu dragostea am pierdut-o, moartea mi-am asigurat-o. Dacă vreți să știți, toate romanele care sînt scrise de atunci, de cînd s-a descoperit romanul, toate sînt un singur roman care se repetă mereu. Singura diferență este că îl scriu diferiți scriitori. Scriu despre dragoste și moarte. Și între timp lasă viața să le scape. Exemplele bune sînt foarte puține: Balzac, Dostoevski, Tolstoi . . .

— Mă iertați. Ce profesie aveți?

— Tîmplar. Siguranța m-a denumit „coșmar".

Dar ce om era ăsta? Melios stătea și-l studia. Era din ce în ce mai mirat. „Tîmplar?" se întreba el. Dar probabil că a întrebat cu glas tare, pentru că celălalt i-a răspuns:

— Da. Mai exact, tîmplar de coșciuge. Coșciuge pentru o societate care de mult trebuia îngropată. Vă vorbesc așa ca să mă înțelegeți mai clar. Dumneavoastră vă place societatea așa cum este acum?

— De loc. Dar ce să-i facem? Nu cade.

— Singură n-o să cadă niciodată. Trebuie dărîmată.

— De cine?

— De cei care dărîmă și construiesc.

— De muncitori?

— Da, de ei.

A spus-o cu credință. Dar privirea lui era mereu tristă. Ce se petrecea în străfundurile conștiinței lui?

— Ați citit vreodată literatură revoluționară? întrerupse omul tăcerea.

— Nu.

— Aveți dreptate! Nu o găsiți. O ard. Dar asta nu e cel mai îngrozitor lucru.

— Nu?

— Altădată ardeau oameni. Pe cei care spuneau adevărul. Astăzi ard chiar adevărul.

— Dar . . . adevărul se arde?

— Cum să nu? Însă răsare și mai viguros. Scriitorii revoluționari, domnule, ei sînt singurii apostoli care și-au făcut datoria față de istorie. Sînt adevărați semănători. A spus-o și Fereos* înainte de-a muri: „Eu am semănat destul. Națiunea mea va culege roadele". El a căzut, dar ideile lui au prins fruct. Națiunea s-a eliberat! Dar oare s-a eliberat?

— Dumneavoastră ce spuneți?

— Prietene, în timpurile de acum, în urma fiecărei libertăți care se naște, vine și lanțul care s-o lege. Națiunea s-a eliberat, dar națiunea nu este liberă. Ai să-mi spui: „Nu turcii au chinuit și au umilit poporul nostru"? Ba da, dar a trebuit să plece turcii ca să descoperim un mare adevăr: că turcii ne înlănțuiau ca greci, dar ca oameni ne încătușau alții.

— Cine?

— Citiți „Capitalul" lui Marx și veți afla. L-ați citit?

— Nu!

— Păcat! Dacă-l citeați nu m-ați fi întrebat. E greu să faci pe dascălul cînd ai avut un dascăl atît de mare. Ați privit în jurul dumneavoastră? Ce v-a sărit în ochi? Nedreptatea. Apoi inegalitatea. Cum au apărut aceste două lucruri în viața noastră? Au răsărit singure ca anghinarea? Aici e vorba de o cursă sălbatică. Cine învinge nu este încoronat. Este mîncat de cel învins. Lăcomia cu L mare este credința unora. Și dacă n-o acceptăm cu plăcere, există securitatea ca să ne convingă. Sînteți membru al sindicatului?

* Rigas Fereos, cel mai mare revoluționar al elenilor, care a visat răscoala unită a țărilor balcanice. A fost prins și ucis înaintea Revoluției din 1821.

— Nu!

— Ciudat! spuse omul. Nu ați auzit pînă astăzi despre structura sistemului exploatator al societății de astăzi? Nimic despre suprapreț?

Aici era cea mai mare încurcătură. Atunci Melios a hotărît să oprească jocul „de-a v-ați ascunselea".

— Vă rog, îi spuse, iertați-mă, n-am înțeles nimic din cîte mi-ați spus.

— Asta este, spuse omul, întristîndu-se. Drumul unui om este minat cu fel de fel de iluzii. Vechea societate nu-și predă garda ușor.

— Și ce-o să facem cu ea?

— O s-o topim pe picioare, pînă se va preda. Dacă nu, o vom răsturna. Nu mă întreba, însă, „cu ce", pentru că iar mă vei pune într-o situație dificilă. Sînt unii care spun: „Cu pumnul nostru". Sînt alții care spun: „Cu numărul nostru". Asemenea rețete, în epoca armelor moderne, sînt caraghioase. Domnule, trăim într-un regim care, desigur, e învechit, se stinge și moare, dar într-un ritm prea lent. Generațiile viitoare n-au decît două drumuri de ales: sau să-l lase să moară normal — pe cînd în acest răstimp vor muri continuu chiar ei — sau să-l omoare. Dar... am mai spus și înainte. Arme nu avem. Și pumnii nu ucid. Atunci ce să facem? Să-l lăsăm să trăiască? Putem s-o facem și pe asta. Dar omenirea va continua să trăiască mai departe în lipsuri, în nedreptate și exploatare. Însă un om adevărat, cu conștiința trează, poate să suporte acest lucru? Ei, nu. Și de aceea devine revoluționar. Care este datoria lui? Să trezească și conștiința celorlalți. Și atunci să înceapă sabotajul, adică să arunce nisip în mașinăria societății, să-i pună bețe-n roate, pînă ce-o va bloca, apoi s-o ocupe cu asalt. Ai să mă întrebi: „Dar societatea va înceta automat să se înarmeze?" Dimpotrivă. Însă cei care au misiunea să ordone „foc" vor intra în panică, și pînă să-și revină, regimul lor va fi la pămînt.

Melios îl asculta orbit. Pînă atunci crezuse că nimeni nu era dispus să se împotrivească societății. Că supărați

erau, desigur, mulți, dar erau izolați în supărarea lor, și fiecare se chinuia singur în sinea lui. Și acum... A venit acest apostol palid cu predicile lui... și ce-i spunea? Că nedreptatea nu este lege de piatră și că nu este datorie sfîntă să respectăm lucrurile așa cum le-am găsit. Și că — și ăsta era cel mai grozav lucru — cei nedreptățiți aveau misiunea să învingă nedreptatea.

— Vreți să luați loc? îi spuse. Poftiți! Eu mă duc să vă comand o cafea. Sau poate doriți un pahar cu uzo!

Omul l-a privit trist.

— Nu pot să beau nimic. Am sănătatea șubredă. Trăiesc numai cu lapte și paste făinoase.

„Și atunci de ce luptați?" i-a venit să-l întrebe. „Ce ai tu de cîștigat? Tu, personal, ce ai tu de luat de la societate o dată ce ai să mori?"

Omul parcă i-a ghicit gîndul.

— Vedeți, îi spuse rîzînd amar, am și socoteli personale cu societatea. Mi-a distrus sănătatea cu închisorile ei.

— Ați făcut închisoare?! îl întrebă Melios uimit. Unde? La... Eptapirghion?

— Departe... ca să nu mă viziteze mama și să-mi aducă puțină mîncare. Astfel au reușit să-mi distrugă stomacul cu fasolea lor mucegăită.

— Unde este închisoarea aceasta? întrebă Melios mereu uimit. Cum se numește?

— Departe... dincolo de mare, în insula Creta. Într-o cetate veche, umedă. Se numește „Idzedin".

Lui Melios îi venea să-l întrebe: „De ce?"

— Credeți că am aruncat cu pietre în ferestrele societății? Dimpotrivă. Pe societate, personal, n-am deranjat-o de loc.

— Și atunci de ce v-au pedepsit?

— Hm... Pentru că i-am creat „dușmani". M-au pedepsit pe mine ca să-i sperie dușmanii... să vadă că societatea nu este ceva pe care s-o poți urî fără să-ți iei pedeapsa.

— Și... s-au speriat?

— Au devenit și mai fanatici. Dar au eșuat...

Părea obosit și buzele îi erau uscate. L-a privit puțin rugător.

— V-ați oferit adineauri să-mi comandați o cafea, spuse. Nu se poate, mai bine, un pahar cu apă?

— Apă? Dar dumneavoastră nu puteți bea decît lucruri care nu costă nimic?

— Apa la „Idzedin" era foarte scumpă. Și aveau grijă să nu fie niciodată curată.

— Am impresia că mă trezesc pe altă lume. Nu cumva vă face bine un ceai de mușețel?

— A, da, asta, desigur, dacă se poate...

— Cum să nu? Imediat!

Melios a ieșit și s-a dus la cafenea. Chelnerul își lustruia tava, fluierînd fals „Ramona". De necrezut! Pentru prima dată auzea un om fluierînd fals!

— Un ceai de mușețel poți să-mi faci?

— Ia, măi vecine, mai bine un coniac, să scap de osteneală. Știu că are stăpînul meu mușețel într-un ciorap, dar nu-mi amintesc unde. Îl păzește ca pe aur. Să-ți dau un rom? Încălzește chiar.

— Nu se poate. E pentru un bolnav.

— Hm, atunci trebuie să caut ciorapul. Blestematul, ce-l mai ascunde. A! Ia uite! Ești norocos. L-am găsit. Să pun și puțin rom?

— Nu. E pentru un bolnav, ți-am mai spus-o, nu înțelegi?

— Bine, bine. Blestematul, l-a ascuns!

Melios s-a întors la bibliotecă, frecîndu-și palmele. Omul stătea cu ochii închiși și se gîndea la ceva, în timp ce în mînă ținea o carte a lui Tolstoi.

— Vine imediat ceaiul dumneavoastră, îi spuse. L-ați citit pe Tolstoi?

— Mulțumesc. Știți care este cel mai important roman al lui Tolstoi?

— „Război și pace".

— Nu vorbesc despre „torente". Pe astea nici nu le poți cuprinde prea bine. Și dacă vrei să fiu sincer, da-

că-i cauți sufletul acestei opere n-ai să-l găsești la eroii mari, la Natașa Rostova, la Bezuhov, la Andrei Bolkonski. Nu acesta este tezaurul cărții. Diamantul sufletului pur popular este un personaj din a opta categorie, cu totul episodic. Și se pare că scriitorul a fost foarte atent la valoarea lui, de aceea ni l-a prezentat în doze mici, ca să nu-l distrugă. Bănuiți despre cine vorbesc? Este vorba de un om sărac, de o floare deosebită, tăiat chiar din sînul poporului. Platon Karataiev . . .

— Da . . . da . . . L-am descoperit. Dar, păcat, nu m-am gîndit niciodată să-l laud.

— Ne-am îndepărtat, însă, de la subiectul nostru. La drept vorbind n-am vrut să vă vorbesc despre opera lui Tolstoi, ci despre o nuvelă neînsemnată, unde lăcomia omenească este prezentată în cea mai clasică și originală formă. Se numește „De cît pămînt are omul nevoie". V-o amintiți?

— Regret, dar n-am citit-o.

— E vorba de un om sărac, însetat după pămînt. Însetat pînă la nebunie. Odată un latifundiar îi promite să-i dea cît pămînt străbate alergînd de la răsăritul pînă la apusul soarelui. Omul acceptă. Dar ca să străbată cît mai mult pămînt aleargă ca un nebun pînă ce cade mort, acoperind doar două palme de pămînt. Aceasta este suprafața de „care are nevoie", în realitate, omul. Latifundiarul nu o știa. O descoperă la cimitir și el. Dar ce cîștigă din toate astea cei care n-au pămînt?

— Și cînd — îndrăzni Melios — va veni vremea cînd oamenii vor avea pămînt nu cît le este necesar ca să moară, ci să trăiască cultivîndu-l?

— Sper că va veni . . . Dar nu asta este problema. Principalul nu este să capete omul pămînt pentru el, ci momentul cînd *va înceta* să rîvnească la pămîntul aproapelui. Vedeți, nu-i suficient să schimbi numai societatea, trebuie să-l schimbi și pe om, să-l adaptezi și pe el unei astfel de societăți. Greu lucru. Foarte greu. Nu?

— N-o să disperați?

— Mă străduiesc să uit că pe lume există și disperarea. Dar iată că a sosit ceaiul de mușețel.

A luat ceașca și a început să amestece ceaiul cu linguriță încet și gînditor.

— Domnule, dacă ați ști ce bine mi-ați făcut! îi spuse Melios. Un bine foarte mare. Spuneți-mi . . . unde pot să vă găsesc?

Omul a rîs trist.

— Mă întreb și eu unde pot să mă regăsesc. Fac parte din categoria acelora care-și cunosc locuința mai puțin decît le-o cunoaște poliția. Lăsați! Mai bine voi veni eu la dumneavoastră.

— Cînd? întrebă nerăbdător Melios.

— Asta este și mai greu de spus. Uite . . . Dacă nu vin luna aceasta, atunci înseamnă că nu mai am dreptul să circul.

— Veți . . . fi din nou la închisoare?

— Sau ascuns. E totuna.

Capitolul
DOUĂZECI ȘI OPT

Între timp, iarna năvălise în mod barbar. Cruzimea i-o cunosc numai cei care au trăit în acest oraș. Niciodată, aici, fulgii de zăpadă nu cad ușor ca niște „confeti". Vin vîjîind, ca un taifun alb. Și biciuiește lumea, și-i alungă pe oameni în casele lor.

Directorul dacă trece pe la bibliotecă o dată pe lună.

— Ți-ai luat salariul? întreabă.

— Nu.

— Ia-l, și dă-mi restul. Merge bine? La revedere!

Melios s-a convins că cei mai buni superiori sînt cei laconici.

Într-o dimineață, pe la ora 6, s-au auzit niște bătăi în ușă. (Gata cu totul. Au venit să-l aresteze. Păi, era și timpul. Întîrziaseră chiar.) N-a răspuns.

— Băiete! striga cineva. Și apoi: Bibliotecarule... deschide că ți-am adus...

— Ce? întrebă Melios.

— Na... combustebulul... așa mi-a spus stăpînul meu. „Ia-l, mi-a zis, bate la ușă și spunei funcționarului meu să-și ia cumbustebulul." Așa numesc ei lemnele. Combustebul.

— Combustibil, îl corectă Melios.

— Te-a și anunțat?

— Nu.

— Și atunci de unde știi cum zice el la lemne? Pentru că așa mi-a spus și mie, nu mi-a plăcut, și l-am corectat. Hai acum să descărcăm, că îngheață „caporalul".

— Care caporal?

— Mîrțoaga, bre. Nu vezi că are două fîșii albe la picioare? A fost și în război. Dar a îmbătrînit, sărmana. De asta mă grăbesc să descarc, s-o duc în grajd. Îmi dai o mînă de ajutor?

— Auzi vorbă! Cîte mîini vrei!

— Și să vrei, mai mult de două n-ai.

— De unde știi?

Melios a scos din fund o ladă cu patru mînere, un fel de cărucior fără roți. A scos-o și a sprijinit-o de căruță.

— Vezi? îi spuse.

— Ai dreptate. Dar tot funcționar ești. Ce faci cu atîtea cărți? Le vinzi?

— Le împrumut. Vrei să-ți dau cîteva?

— Ce să fac cu ele? Munte de hîrtie. Cu ce ajută omul?

— Îl ajută să se supere.

— Lasă! Eu mă supăr și fără hîrtie. Adică... cum te fac să te superi? Pe cine?

— Pe nedreptatea lumii.

— Sst! Las-o acolo, că stă bine. Dacă o atingi, se înfurie. Eu mi-am găsit leacul. Mă supăr pe caporal și pe femeia mea. Unu dă cu copita, alta mușcă. Merge strună. Răul se oprește acolo.

— Vrei un ceai? îl întrebă Melios cînd au terminat treaba.

— Nu pot. Mă așteaptă caporalul. Ești, însă, om bun.

— Iar tu ești și mai bun.

— Nu spune tare. O să treacă vreun jandarm, o să audă că sînt bun, și s-a zis cu noi. Ziua bună!

— Mergi sănătos.

— Fă focul. Înfundă bine soba și lasă crivățul să-și sfîșie carnea. Acum, iarna, omul are nevoie de căldură. Osul vrea căldură, carnea rachiu, sufletul dragoste... Toate ard. Am să mai trec...

— Cu bine. Te aștept!

— N-avea grijă.

A aprins soba cu surcele și apoi a băgat lemne. Peste puțin timp focul a început să geamă, ca o fiară în cușcă. Acum o să se facă tăciuni și o să dogorească. Dacă ar veni ea acum, bine ar fi să-l găsească și pe el roșu. Paliditatea este culoarea ce li se potrivește celor înfrînți.

Dar va veni? Sau își amînă răzbunarea? De necrezut. Dacă s-ar fi grăbit, ar fi dovedit slăbiciune. Sînge rece. Acesta este cel mai sălbatic atac. Sfărîmă pînă și oasele. Acum a înțeles, îl avea în mînă, cînd dorea putea să-l distrugă; trebuie să fie atent la orice gest al ei. Dacă, de exemplu, venea astăzi, comitea o greșeală tactică, de neiertat pentru o femeie ca ea. Însemna că și-a pierdut controlul, calmul sufletesc. Cu cît trecea timpul și ea nu apărea, cu atît mai mult creștea nerăbdarea lui. Dacă nu vine înseamnă că este un jucător crud, neînduplecat. Că avea o putere care înfrînge cea mai mare armă a femeii — răbdarea. S-a făcut ora unsprezece. Un fulgarin galben a strălucit la ușă. Dar n-a apucat să se bucure. Era alta. A alergat, totuși, să-i deschidă. Din prag încă — cu toate că o ningea — s-a oprit și a început să-l cerceteze cu o curiozitate atît de provocatoare, încît Melios s-a enervat. Nu cumva era „trimisul ei special"?

Politețe, atenție și grație — da, grație — și dacă poți să-i faci o bucurie, fă-i-o, dar fără grabă.

— Modesta noastră bibliotecă încearcă o mare bucurie, domnișoară, de a avea încă o abonată frumoasă.

— Va avea? Cum anticipați? îl întrebă ea batjocoritor. Și dacă nu va avea?

— Ne va rămîne bucuria vizitei. Este ceva și asta.

— Sînteți întotdeauna mulțumit, chiar cînd n-aveți motive?

— N-avem motive? Dumneavoastră nu sînteți un motiv, domnișoară?

— Sînteți din provincie?

— Exact.

— Atunci se explică . . .

— Ce se explică, domnișoară?

— Faptul că nu știți că funcționarii care flertează cu clientele sînt concediați.

— Aceasta cred că este părerea domnișoarelor care doresc să fie flertate, pentru că părerea directorului meu este că ceea ce fac eu acum nu este flert, ci politețe profesională.

S-a înfășurat mai bine în fulgarinul ei galben. „Misiunea“ ei era în pericol să eșueze. Desigur, s-a enervat pe prietena ei care a pus-o să joace un rol atît de greu.

— Mă miră însă cum de sînteți în stare de atîta sînge rece?

— De ce să mi-l pierd? Acum nu mă amenință nici viscolul, nici dragostea, nimic.

— Nimic?

— În ultimele douăzeci și patru de ore nu mi s-a întîmplat nimic deosebit. A, ba nu. Am uitat. Mi s-a întîmplat ceva foarte serios.

— Adevărat? Ce?

— Un călugăr m-a amenințat că-mi dă foc bibliotecii.

— A!

— Dar pînă la urmă pericolul a fost înlăturat. Și acum ... totul merge strună.

— A ... în sfîrșit, mă treceți și pe mine în catalog?

— Asta aștept și eu.

— Atunci, hai, dați-mi o carte!

— Ce carte?

— Oricare. N-are importanță.

— Desigur, ce importanță poate avea?

— Ce-ați spus?

— O carte sentimentală?

— Aveți și altceva?

— Desigur. Filozofie, tehnică, agronomie ...

— Bine. Dați-mi una de ... filozofie.

— Cu plăcere. În limba franceză, engleză, sau ...

— În ... franceză.

— Cu plăcere. Am să vă dau una, de-o să mă țineți minte.

S-a dus la un raft și a scos o carte.

— Cum se numește? întrebă domnișoara.

— „Minuit — Place Pigale ...“ Pe dumneavoastră?

— Agni Filaretu.

— Mă bucur, domnișoară Filaretu. Cincisprezece drahme pe lună. Mulțumesc. Urările mele de bine!

Ultimele cuvinte le-a auzit de afară, cînd era prea tîrziu. A vrut să se întoarcă, să întrebe, apoi și-a amintit, s-a răzgîndit și a pornit spre mare. Acolo, se pare că o aștepta „doamna". Acum venirea ei era sigură. Sută la sută. Auzi, nesimțitul, după ce i-a scris o poezie atît de ucigătoare, să rămînă insensibil? Să nu o aștepte, să nu se topească în agonie? Și ca și cum toate acestea n-ar fi suficiente, se mai poartă și atît de grosolan cu prietena ei!

Dar a trecut o jumătate de oră și ea n-a apărut. Nerăbdarea lui creștea. Dacă nu vine... atunci este o cutezanță și o foarte periculoasă amazoană, chiar dacă a greșit la prima mișcare.

I-au mai rămas multe rezerve, nu numai ca să cadă, ci chiar să și învingă. Poftim. Și timpul trece. Dar fără panică, te rog! Lupta amînată nu este pierdută.

Douăsprezece și un sfert. În fața ușii apăru un fulgarin negru peste taiorul cenușiu. Dușmanul începea acum un război psihologic. A alergat în întîmpinare. Nu cu bucurie falsă. Cei înfrînți au nevoie de mărinimie, iar învingătorii — săracii — să nu se bucure și ei puțin de victoria lor?

— Ce timp! zise ea de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Într-adevăr, este grozav...

— Glumiți, desigur.

— Eu, domnișoară? Eu nu glumesc niciodată.

— Nici n-ați mințit vreodată?

— Niciodată.

— Bine, domnule Mănăilăs. Sau nu vă mai numiți Mănăilăs?

— Cum să nu? La fel.

— La fel? Știți... semănați extraordinar cu un poet. Un poet tînăr. Foarte înzestrat, dar și mare ipocrit.

— Haideți, domnișoară, nu vă grăbiți să-l calomniați pe poet. Ca oricare locuitor al acestei țări fericite, a scris și el cîteva versuri ca să „imortalizeze" un sentiment trecător. Trebuie, de aceea, să urce pe rug?

Cuvîntul „trecător“ l-a primit ca pe un bulgăr de zăpadă pe gît.

— Domnule, iată ce voiam să vă spun: Dacă nu sînteți un hoț mare, atunci sînteți un poet mare. Cine este victima?

— Nu vă înțeleg.

— Pe care poet l-ați furat? Pentru că este imposibil să fi scris dumneavoastră poeziile acelea. Nu vă cred nici dacă v-aș vedea scriindu-le în fața mea. Sau nu cumva n-ați fost dumneavoastră poetul de ieri? Se poate aștepta la orice omul din partea dumneavoastră.

— Poetul — după cum ați auzit — era un oarecare Melios Kadras. Eu i-am recitat pur și simplu poeziile. Această „victimă“ vă interesează? Dar dumneavoastră, domnișoară, puteți să-mi spuneți de ce sînteți atît de supărată? Nu cred că v-am jignit cu ceva.

— Eu, jignită?

— Păreți chiar revoltată.

— Da. Am să v-o spun. Spuneți-mi, v-ar fi plăcut să recite cineva poezii . . .

— „Despre mine?“ vreți să spuneți . . .

— Nu asta am vrut să spun. Dar de fapt asta este concluzia. Credeți că este plăcut pentru o fată să fie expusă în fața lumii?

— Și ați venit să mă invitați la duel? N-am expus pe nimeni. Am elogiat . . . o doamnă anonimă și frumoasă pe care o aștept să mă acopere cu lacrimi și sărutări.

— Eu?

— Ce legătură aveți dumneavoastră cu ea? Eu vorbesc despre o sirenă crudă, care mi-a mîncat viața. Dumneavoastră aveți atîția alții pe care să-i distrugeți . . . Ați fi mulțumită să distrugeți un neînsemnat funcționar de bibliotecă?

— De ce să-l distrug?

— Nu rolul acesta l-ați încredințat frumuseții dumneavoastră? Ce faceți toată ziua? Dumneavoastră spuneți că vă „dichisiți“, iar eu zic că „vă înarmați“. Și apoi ieșiți pe stradă și Dumnezeu cu mila!

— Şi vreţi să mă pedepsiţi pentru asta?

— N-am să vă pedepsesc. Nu pentru că nu ar trebui, ci pentru că nu pot. Frumuseţea, domnişoară, este o binecuvîntare, un spirit nobil care-i îmblînzeşte pe oameni. Care tinde să-i facă supraoameni, nu porci. Aceasta a dorit o altă doamnă — Circe. Dumneavoastră vreţi să ne sălbăticiţi. Pentru o asemenea frumuseţe eu n-aş fi scris niciodată poezii. Şi nici n-am scris.

— Şi nici nu veţi scrie?

— Asta va depinde de frumuseţe. Dacă apucă să mă ardă, sînt pierdut. Ce poezii poate să scrie un om carbonizat? Domnişoară, vreţi să vă scoateţi fulgarinul şi să luaţi loc?

— Nu.

— Au fost proşti unii care au spus: „Cum este înfăţişarea, aşa e şi sufletul". Este valabil acest dicton în zilele noastre? Fiinţele angelice au omorît toţi îngerii. Veţi iubi mult, domnişoară. Dar dragostea dumneavoastră va fi mai mult răzbunare decît dragoste. Cald, calm, omeneşte nu veţi iubi niciodată. Asta pentru că vă lipseşte bunătatea. Umblaţi să găsiţi pe cineva care se opune farmecului dumneavoastră, ca să-l sfărîmaţi. Mulţumesc!

— Pentru ce?

— De ce vă scoateţi fulgarinul?

— Nu mă faceţi să-l îmbrac din nou . . .

— Nu e greu. Dar vă veţi arăta din nou caracterul insuportabil şi asta nu va fi în detrimentul meu. Aşa . . . Luaţi loc acum!

— Nu-mi ordonaţi!

— Păcat . . . Aţi pierdut o poezie.

— N-am nevoie de poeziile dumneavoastră!

— Atunci de ce aţi venit?

— Ca să vă cer explicaţii. De ce m-aţi expus?

— Nimeni din sală nu v-a observat. Toţi visau o femeie îmbrăcată în cenuşiu.

— Şi dacă se întîmpla ca ieri să fiu îmbrăcată ca de obicei . . . în cenuşiu?

— Pur și simplu, n-aș fi recitat poezia.

— Mulțumesc!

— Bine. Dar eu nu „mulțumesc". Pentru că puteți să-mi explicați în ce mod v-am expus? Mă considerați un specimen atît de neînsemnat, încît pînă și poeziile mele vă jignesc?

— N-am spus așa ceva.

— Ați spus altceva mai rău. Ați spus că v-am „expus". Asemenea cuvinte numai doamnele foarte egocentriste le pronunță și numai niște bărbați foarte neînsemnați le acceptă. Foarte neînsemnați și prostește îndrăgostiți. Eu, pînă acum, am mai iubit. Dar nu m-am înjosit. Și dacă vreți să știți, în timpurile pașnice, dragostea este singurul teren în care bărbatul poate să-și demonstreze bărbăția.

Nu spunea nimic. Îl privea nemișcată, înmărmurită, fără răutate, fără bunătate, ca statuile adevărate.

— N-am dreptate? o întrebă, ca să-i întrerupă tăcerea de piatră.

— Nu. Ați fi avut numai dacă lucrurile erau așa cum spuneți.

— Și nu-s așa?

— Nu.

— Atunci cum sînt?

Melios s-a ridicat.

— N-am să vă spun.

Și-a luat fulgarinul.

— La revedere! și a dispărut pe ușă.

De ce? De ce făcuse asta? Ca să alerge după ea... în urma ei? Tare ar fi vrut să alerge după o vedenie. Ai văzut? Ele au și fuga de partea lor. Noi... noi unde să mergem? Noi n-avem unde merge. N-o să fugim. Vom rămîne drepți și vom aștepta lovitura următoare. Ne vom descoperi și pieptul ca s-o primim. „Lovește. Nu acolo. Aici. Mulțumesc!" Numai că atunci cînd va veni, în loc să ne descoperim pieptul, vom trage sabia din teacă. Pentru că dacă în dragoste cazi la prima lovitură, nu aș-

tepta milă. Inima femeii îndrăgostite este ca un stup ciudat care conține de toate, și miere, și spini, și dragoste, și ură. Milă, însă, nu conține. Milă din belșug, cîtă dorești, conține numai inima care nu iubește. Dragostea cînd devine milă mai bine să-i găsim alt nume, sau mai bine să-i găsim un mormînt, pentru că va începe să putrezească.

S-a dus la sobă. Dogorea, ca o ființă vie care se răzbună și ea. Ce noroc că nu se numește „Doxa", ci „sobă". Dar dacă ar fi trebuit să aleagă, ca să fie ars, tot n-ar fi ales focul.

S-a dus și s-a sprijinit de perete. A stat acolo cîtva timp ca un crucificat. Încă puțină slăbiciune dacă ar mai fi arătat era pierdut. Trebuia să-și păzească sufletul. Pentru că era gata-gata să-i spună: „Fă cu mine tot ce dorești, te iubesc." Dacă i-ar fi spus-o, probabil că ar fi auzit un rîs sarcastic, apoi o fugă și apoi sfîrșitul.

Dar mai bine să nu ne mai gîndim la ce ar fi putut să se întîmple, pentru că, iată, nu s-a întîmplat. Desigur, a trebuit să lupte. A trebuit să treacă printr-un fluviu clocotitor căruia chiar el i-a dărîmat podul. Dacă ar fi trecut pe pod, la mijlocul lui, l-ar fi așteptat ea. Nu i-ar fi făcut nimic, nu i-ar fi spus nimic. L-ar fi lăsat să înainteze, să înainteze, pînă ce-ar fi ajuns lîngă ea și acolo: „Îngenunchează!" i-ar fi spus. Și el, în loc să plece — unde să plece? — „mulțumesc", i-ar fi spus, și ar fi îngenuncheat. Atunci ea ar fi trecut peste el, și ar fi dispărut pentru totdeauna.

Micul meu naufragiat, stai jos și bea ceva! Mai bine închide ușa. Și apoi bea. Mănîncă. După călătoriile lungi, oamenilor, întotdeauna, le e foame. Hrănește-te mai întîi, și apoi hrănește și poezia. Ce ciudat! Toți poeții cred că o hrănesc cu cuvinte. Nimeni n-a descoperit însă că poezia se hrănește cu carnea gingașă și cu sîngele clocotitor al tinereții pînă ce le transformă pe amîndouă în piele și apă. Atunci se liniștește.

Dacă ai fi putut să dormi măcar puțin... Dar am uitat.

Poezia nu se mulțumește numai cu atît. Devorează și somnul. Dar, atunci, ce lasă?

— Vrei să afli?

— Da.

— N i m i c.

Capitolul
DOUĂZECI ȘI NOUĂ

„*Domnului Ghiorghis Mănăilăs! Personal! Urgent.*“ Bravo! Cine s-ar fi așteptat să-l găsească în ascunzătoarea lui asemenea scrisoare? Și mai ales în plic cenușiu. Dar toate sînt cenușii la ființa asta? Nu există nimic, în viața ei, nimic mai vesel?

Dar cînd i l-au adus? Cine i-a vîrît plicul sub ușă? În sfîrșit, oricum a venit, „bun venit.“ Să căutăm mai bine să ne stăpînim tremurul degetelor ca să-l deschidem și să-l citim.

„*Am plecat* — începea brusc, fără titlul obișnuit — *pentru că nu voiam să vă dau un răspuns grăbit la ultima dumneavoastră întrebare. Apoi există și răspunsuri care nu pot fi date, și acesta este singurul mod de a evita întrebările care nu trebuie puse. Domnule, foarte simplu. Toată povestea mi s-a tras de acolo că am vrut să aflu dacă ați scris poezia aceea pentru mine. Atît de puțină cochetărie cred că le este permisă femeilor. Dacă este adevărat, dacă într-adevăr ați scris-o pentru mine, ar fi trebuit să vă jur ca să mă credeți că m-ați făcut fericită? Bărbați mulți, fără experiență, se jură că ne iubesc. Nu-i credem. Jurămintele orale nu sînt de crezut, chiar dacă dumneavoastră credeți că există cărți orale. Dacă vă veți gîndi la dialogul nostru și-l veți cerceta de la început frază cu frază, veți vedea că tot timpul n-am făcut altceva decît să doresc să aflu acest mic amănunt. Sînt femeie, am o frumusețe care se pierde, dispare. Nu vă e milă? Și ce va rămîne — spuneți-mi — peste cîțiva ani? Ce va rămîne din tinerețea mea? Amara amintire că odată am plăcut? Fetele tinere vor asculta și se vor prăpădi de rîs. «Cum e posibil să fi fost iubit acest băț numai oase și piele?» Pentru că tinerii cred că bătrînii n-au fost niciodată tineri, că au venit pe lume bătrîni.*

De unde am luat toate astea? Am citit undeva vorbele astea? Cred că sînt ale dumneavoastră, că le-am furat dintr-una din cărțile dumneavoastră nescrise. Și acum, vedeți ce-am vrut? O mică imortalizare a frumuseții mele. Aceasta e singura consolare pentru toate femeile ce-au venit frumoase pe lume. Două versuri, cîteva rime, o exclamație! Unica fîrîmitură ce mai rămîne din noi. Atît de multe lucruri v-am cerut? Și merita să mă biciuiți pentru asta? Fie... Trăiți cu poezia dumneavoastră, ardeți-o dacă doriți, o dată ce nu vreți să mi-o dați. Dar vă rog un singur lucru. Să nu i-o dăruiți alteia. Asta m-ar îmbătrîni. Asta e tot ce voiam să vă spun. Și acum, după ce ați aflat totul, vă rog să uitați felul cum m-am comportat și răutatea mea, și, dacă puteți, fiți puțin mai bun cu mine... mîine cînd voi veni. Cea pe care... o cunoașteți".

Ce să facă acum? Să o creadă? Să creadă tot ce i-a scris? Să nu creadă nimic? A mai citit o dată scrisoarea și apoi încă de două ori. După aceea a comandat un pahar cu uzo.

A mai aruncat cîteva lemne în foc. Și-a luat apoi hîrtiile. Era prea devreme ca să deschidă biblioteca. „Ceva în mine vorbește, parcă-i un cîntec." Orice-ar fi, salvarea o va găsi în hîrtii. Alt refugiu nu există.

Afară soarele strălucește, luminează zăpada, ferestrele, marea. Un triumf care îngheață și luminează.

Peste puțin, cînd ceasul arăta orele nouă, s-a dus să deschidă. Adio, poezie, adio, creație spirituală! Pînă la prînz nu va avea timp nici să respire. Unde stătea ascunsă atîta clientelă? Se vede că zăpada este foarte filologică și împinge lumea la citit.

Numai spre prînz, cînd aproape să închidă, clienții s-au rărit și a putut să-și revină puțin. Numai atunci s-au liniștit valurile iubitorilor de literatură. Ciudat! Altădată asemenea aglomerație se producea numai lunea... Marțea era zi de huzur și reculegere.

Genul literar „leneș" — povestirea — făcea ravagii zilele acestea. Totuși citise într-o zi interviul unui „co-

leg" și-a fost decepționat. De șapte ori își scria omul povestirile. De șapte ori, cică, în cele mai fericite cazuri. Pentru că erau unele pe care le scria de douăsprezece ori. Să fie sănătos! Dar lui Melios îi era greu... De aceea a și ales povestirea, genul cel mai ușor. Dar tot „colegul" lui — blestemată fie clipa cînd l-a citit — insista că este cel mai greu gen și cel mai pretențios dintre toate. Păi, dacă așa era, atunci el, Melios Kadras, cum a reușit să scrie acest „gen greu" atît de ușor? Să fie vinovat oare „colegul" căruia din greșeală i s-a părut greu genul, sau e vinovat. Melios, care — neștiind cît de greu este genul acesta — a umplut două sertare? În sfîrșit, răul era comis. N-o să stea să scrie de douăsprezece ori aceeași bucată. O să se plictisească și-o s-o strice. Știa sigur că de prea mult „Doamne ajută" se satură și preotul. Nu degeaba au spus toate astea oameni învățați. Le-au trăit și le-au învățat. „Greul îl învață pe om", iată și o altă vorbă înțeleaptă care a rămas de la ei.

După ce a închis și a mîncat, s-a apucat din nou de genul cel ușor. Era al doilea volum pe care-l scria. Pe primul l-a sfîșiat de entuziasm. Asta pentru că a nenorocit un editor. „Cu adîncă tristețe vă comunicăm, domnule Kadras, că nu vom putea edita lucrarea dumneavoastră minunată din motive care nu depind de voința noastră. Cu deosebită stimă, editorul..."

Melios... Melios... Încă un „anunț de deces" ca ăsta și ești mort. Apucă-te mai bine de genul cel greu. Acolo ți se va vedea valoarea. Ceva știau „colegii" lui din generația trecută, și de aceea s-au stins cu toții.

A hotărît, așadar, să treacă la roman. Ba a luat chiar foarte în serios lucrul. A cumpărat două pachete de hîrtie și două sticle cu cerneală. Dar romanul nu începea. Îi lipsea titlul. Ce, puțin lucru este? Odată un predicator și-a întrerupt predica deoarece biserica nu avea amvon. Lucrurile astea au nevoie de ordine, de regulament. Nu se poate oricum. Titlu. Fără titlu ai să încărunțești și n-ai să scrii nici un rînd. Ai să rămîi numai cu opera ta „orală". Și asta doar ca să te ajute să devii academician;

la nimic altceva nu te va ajuta, ți-o spun eu! Toată amiaza s-a chinuit. Își storcea creierii, și titlu nu găsea. Deodată l-a străfulgerat o idee. Dacă fura unul? Frumoasă soluție! S-ar fi înfuriat autorul, l-ar fi numit „plastograf", el i-ar fi răspuns că e calomniator și fără minte, s-ar fi făcut vîlvă, și ar fi devenit celebru. Poate că ar fi avut norocul să-i intenteze și un proces, și astfel ar deveni și mai celebru. Puține exemple avem? Prietene, dacă vrei să vezi bine, fă cuiva rău. Dacă aștepți să devii renumit datorită operei tale, te plîng de pe acum. Mută-ți gîndul!

Dar în afară de asta mai sînt și alte greutăți. Ca să scrii o capodoperă nu-i suficient să ai hîrtie, cerneală și inspirație. Ai nevoie și de o muză care să te pună pe jăratic. Numai atunci ai speranța să devii poet. Tu, desigur, ai de toate. Dar îți lipsește hărnicia. Ai atît de puțină, încît abia îți ajunge ca să scrii ceva sporadic, sau vreo strofă sfîșietoare, sau tetrastihe didactice pentru calendarele de masă ale țăranilor. Nimic altceva. Altfel ai să rămîi cu opera ta orală și te va pîndi pericolul să nu realizezi nimic.

În sfîrșit, eu sînt de părere că astăzi o dată ce ai chef de lene și n-ai de loc inspirație, mai bună ar fi o trîndăveală zdravănă, sau o hoinăreală prin parc. Prieteni n-ai. Cleopatra n-a mai venit de două zile. Poate că-i bolnavă de malarie sau de dragoste. Mai rău ar fi să fie bolnavă de disperare. Grea boală. Medicii îi vor recomanda mișcare. Da, dar cînd o femeie începe să se miște prea mult, decade repede. Deci, du-te la moș Anatreftos. Mai așteaptă însă puțin să se întunece, apoi închide și du-te la bătrîn. Azi ai muncit mult. Sertarul e plin cu bani. Cînd o veni directorul să i-i predai? Ciudat, însă, cum știe întotdeauna cînd s-a umplut sertarul?

— Înaintezi bine, zicea fără pic de entuziasm, rece, și înfunda banii în buzunar.

Apoi arunca o privire în catalog.

— Inundație de abonați, zicea. Ce faci cu ei? Îi lingușești? Nu mă interesează . . .

Era alb, sătul, laconic. Dacă nu-şi pierdea nopţile la cărţi, precis că şi le petrecea în desfrîu. „A încercat totul şi s-a scîrbit", îi spusese domnişoara Cleopatra, care, după cum a înţeles, fusese cîndva îndrăgostită de el.

— Un fel de călugăr nu vine pe aici? îl întrebă ca pe neaşteptate.

— Nu mai vine.

Şi-a ridicat ochii şi l-a privit.

— L-ai speriat cu poliţia? Cu ce? Cu mitropolia?

— Cu mănăstirea. S-a speriat de închisoare. Cu toate că am impresia că a stat la Eptapirghion.

— Iată o variantă care . . .

În sfîrşit, directorul lui a sosit astăzi tocmai cînd Melios încuia sertarul.

— Lasă! îi spuse în loc de „bună ziua". S-a aşezat în fotoliu şi şi-a scos cheile. A deschis. Faţa îi era inexpresivă, ca de obicei.

Ochii lui, însă, vedeau. Sau poate nu era în stare de asemenea gesturi. A rămas, deci, nemişcat, dar mai nemişcat ca alte dăţi. Şi asta era de ajuns.

— Perioada de iarnă, spuse.

Aşa? Dacă nu aveai un asemenea funcţionar te vedeam eu, energicule. Şi nu te mai fuduli atîta cu costumul ăsta, că ţi l-ai făcut tot de cînd ţi-a venit funcţionarul.

A strîns banii plictisit, indiferent şi i-a înfundat în buzunar. Toate mişcările lui erau calculate, molatice. Te puteai întreba: „De ce omul acesta continuă să mai aibă legături cu acest lucru idiot şi greci, care se numeşte viaţă?" Dacă l-ai fi întrebat, ar fi dat din umeri. „Ştiu eu! ar fi spus. Odată ce-am găsit-o!"

— O doamnă căreia i se rupe mereu elasticul portjartierului continuă să mai vină pe aici?

— Nu mai vine.

Ochii lui morţi s-au mişcat ca nişte periscoape.

— Cum ai vindecat-o? Dar lasă.

— Venea şi înainte?

— De două ori pe lună. În sfîrșit, vrei bani pentru lemne?

— Nu.

— Bine.

S-a ridicat. S-a plimbat puțin de parcă s-ar fi rătăcit într-un parc și nu știa încotro s-o ia. La sfîrșit a găsit ușa. A ieșit, și-a amintit că n-a salutat, a vrut să se întoarcă, dar și-a amintit din nou că funcționarul lui făcea parte dintre persoanele pe care nu-i neapărat nevoie să le saluți, și a plecat.

„Mortăciune!“ i-a venit să-i strige din ușă. „Domnule. Ei, domnule. V-ați uitat coșciugul.“

Dar ar fi trebuit să-și caute imediat de lucru chiar în după-amiaza aceea. Și de lucru se găsea rar, din ce în ce mai rar. În ultimul timp mai rar chiar decît diamantele. Cine este nebun astăzi să-ți dăruiască diamantul lui?

Dar ce purtare de maharajah era asta? Ce răceală de șarpe putred? Un „bună ziua, domnule“, poți spune! Un „noapte bună“! Un „du-te la dracu“! În sfîrșit, ce-ți plimbi giulgiul pe străzi? Dacă știi că ai murit, de ce mai hoinărești? Ei? Închide! Închide și tu, Melios, și pleacă. Ieși afară. Găsește oameni. Omul ăsta te-a înghețat. Melios a închis. Afară, seara aluneca ca de plumb. Frig. Drumul era pustiu și de cîini. De oameni se golise mai devreme. Încotro? Orașul ăsta era plin de gospodari. Dacă ar fi venit aici vreun boem l-ar fi alungat cu pietre.

„Înainte să ți se stingă luminarea vieții,
Arunc-o ca pe un țigaret.“

Timp de patruzeci de ani rapsodul nopții, domnul Arturas, recita. Patruzeci de ani i-au ascultat locuitorii. Atenei această mică poezie. Cum s-a mutat la Salonic, a fost gata să moară. De aceea și-a strîns lucrurile și a plecat.

„Otrava vieții tale.
Înainte de a se sfîrși măreț
Arunc-o ca pe un țigaret."

L-au aruncat pe el. Nimfa mării Thermaikul nu are nevoie de viață de noapte. Acolo, sus, spre biserica Sf. Dumitru, se zice, sînt cîteva centre de noapte (asta este deja decădere morală) deschise chiar pînă la zece.

Frigul însă ciupește și trebuie să te adăpostești într-un colț călduros, să sorbi o cafea, să sufli un norișor și să te ascunzi în spatele lui. Condițiile de astăzi vor „sacrificii lirice". Urcă, urcă! Dar nu prea sus. Urcușul prea îndrăznеț duce la Eptapirghion. Ciudat! Zenitul acestui oraș este închisoarea.

Clădirea prefecturii se înalță întunecată, uriașă și anostă. Singura salvare ar fi fost dărîmarea. Dar de unde asemenea noroc?! Păsările care trăiesc cel mai mult sînt cele urîte și cu cioc mare. Și femeile cele mai rezistente și lacome sînt cele cu nas lung.

Totuși în spatele prefecturii se afla o cafenea deschisă. Își amintea bine. A ancorat odată acolo, ud pînă la oase, din cauza ploii. Tremurînd, a ajuns din nou aici.

— Nu închizi? îl întrebă pe cafegiu.

— Ei? A, da, am uitat. Închid.

— Noapte bună!

— Stai! Intră. Și acasă ce-am să fac? Cînd nevastămea era tînără abia așteptam să închid. Acum, că a îmbătrînit, abia aștept să deschid. M-am ramolit, tinere, ne-am plictisit. Vrei o cafea?

— Se poate?

— Sigur că da.

— Mă ții minte?

— Hm... Dacă vreau te țin minte. Dar... da, da, îmi amintesc. După cum vezi, aici am și căldură. Acasă toate focurile sînt stinse. De asta mă fac că uit să închid. A, cu cît se mărește omul, cu atît se măresc și nopțile. Acolo, în Arabia, se zice că există un pustiu. Sahara. Se zice că e groaznic. Nu cred. Din ce e făcut? Din nisip? Ei,

te întreb acum, din ce e făcută noaptea omului pustiu? Și care e mai groaznică? Gogoși! Vrei și un coniac?

— Dar . . . ai?

— Într-un magazin, unde nu ți se cere nimic, există de toate. Numai lucruri care satură să nu-mi ceri.

S-a dus lîngă foc. Melios și-a scos hîrtiile.

— Și apă? auzi de la tejghea.

— Da, da.

Inspirația însă nu venea. Nu se apleca, Doamne, ca să intre în cafeneaua asta scundă. Are dreptate. Este îngîmfată, cu fruntea sus, cum o să intre în bordeie?

— Scrii veresiile? întrebă bătrînul, apropiindu-se cu tava.

— Da.

— Vai de omul care s-a agățat de veresii. E pierdut.

— Ai dreptate. Mă lași să mai rămîn puțin? Nu întîrzii?

— Nu mă înjura, chiar eu te rog să rămîi. Mi-e rușine să stau singur în prăvălia goală. Acum am client. Nu poate nimeni să rîdă de mine. Oamenii caută prilej ca să-l șteargă din viață, dar în mod respectabil. Apoi mai sînt și preoții. Nu te îngroapă la cimitir, cică, dacă-ți curmi singur zilele. „E păcat", zic. Dacă te omoară alții, da. Se schimbă lucrurile. Și zob dacă te fac, tot te duc la preot. „Strîngeți-i bucățile — va spune — uniți-le și să mergem să-l înmormîntăm cu binecuvîntarea bisericii." Dar ce să-ți facă după toate astea un creștin bun, cu frica lui Dumnezeu? Își pune în funcțiune viclenia și se sinucide puțin cîte puțin, cu „artă". Ca să nu afle biserica și să-i refuze puținul pămînt. Dar mai bine să lăsăm moartea și să ne ocupăm de dragoste. Pentru că ea este singurul flăcău care se luptă cu moartea, indiferent dacă pînă la urmă dragostea este învinsă.

Inspirația. Nu vrea să vină. Dar ce este inspirația? Nimic. Începi cu o frază furată. O așterni pe hîrtie. Apoi urmează versurile celelalte ca niște mielușei.

Dinspre tejghea a gemut ceva.

— Angelică era înainte viața! spuse bătrînul oftînd.
— Ssst!

„Angelică era înainte viața.
Curcubeu ce-apare dimineața . . .“

Nu. Nu merge. Trebuie ceva mai liric. De exemplu: *„Vedenie ce însoțește visurile.“* Dar care vedenie? Care visuri? Nu. Nu merge și gata.

— Ce, ai uitat să treci vreo veresie?
— Da.
— Ce prost platnici sînt azi oamenii!
— Vai de noi!

Capitolul TREIZECI

În timp ce-și strîngea hîrtiile să plece, o umbră a năvălit înăuntru și s-a îndreptat spre tejghea.

Bătrînul o privea uimit.

— Moșule! Nu te mișca! îi spuse.

— Nici n-am încotro, spuse el. Ce vrei?

— În două vorbe: banii sau viața.

— Bine. Nu striga. Ia-le! Dar pe amîndouă. Numai una nu dau.

Melios amuțise. „Hoțul" era chiar Sfiriktras. Privea fără să vorbească. Voia să vadă pînă unde o să ajungă. Știa că viața bătrînului n-o va curma.

— Am și pistol... Auzi? a spus, și și-a dus mîna la spate.

— Nu-mi pasă. Astea spune-i-le unui fricos. Mie nu mi-e frică.

— Ești, adică, erou?

— Sînt bătrîn.

— Ptiu! Prima dată văd un bătrîn să nu se teamă de moarte. Dar ce-mi pasă mie? Hai, scoate banii!

— Care?

— Care i-ai încasat astăzi.

— Păi, nu ți-am spus? Ai să-mi iei și banii și viața!

— Eu vreau numai banii.

— Ei, nu ți-i dau! Ți-am mai spus. Sau amîndouă, sau nici una.

— Măi, am să te omor, măi! începu să se plîngă el. Nu înțelegi?

— Uf, ce hoț neputincios ești, măi băiete. Mă enervezi, înțelegi? Am și eu pistol. Dar nu-l scot. Tocmai pentru că nici tu n-ai. Scoate-ți mîna din buzunar! N-ai nici măcar batistă. Vrei acum un rom ca să te încălzești?

Sfiriktras şi-a boţit faţa.

— Na, mutro! Toarnă unu dublu, moşule.

S-a întors să se aşeze la o masă. Atunci l-a văzut pe Melios.

— Petridis! strigă. Ah, javra! Tot tu mi-ai stricat treaba. Ia uite ce domn bine îmbrăcat! Ca de Paşte. Ziceam eu... Petridis ăsta sau „s-a făcut om" şi am să-l întîlnesc la Eptapirghion, sau a răposat şi am să-l întîlnesc pe lumea cealaltă.

— Lasă-mă pe mine! Tu cum o duci?

— Ei, n-ai văzut? Ghinion şi Doamne ajută! Tu, însă... după cum văd... ai dat de bine. Unde mucegăieşti?

— Aici, în Salonic.

— Şi cu economiseala?

— Muncesc.

— Cu alte vorbe, te-a luat valul. Mulţumesc, moşule. E tare coniacul tău?

— Mulţumeşte-te acum cu ăsta slab şi apoi o să găsim şi unu mai tare.

Sfiriktras se întoarse spre Melios:

— Vezi ce ţîfnos este? Crezi că o să anunţe poliţia?

— Ba... nu cred.

— Aşa se pare. Dar ai văzut ce curaj! Uite, unii ca ăştia or să ne ducă la sapă de lemn.

— Nu ţi-ai schimbat „meseria"?

— Nu mă lasă poliţia. Iarna, desigur, e mai greu. Mănînc şi eu de-a gata. Din cînd în cînd împuşc cîte un pol. Vara, însă, e grozav. Timpul ajută. Se deschid parcurile, pădurile... sînt înghesuieli, sărbători naţionale, aglomeraţie, sau cum se mai zice, „lipeală"... Faci economiseală zdravănă. Dacă aştepţi să trăieşti numai din leafă mută-ţi gîndul. Viaţa, frate, este economiseală. Dacă aştepţi numai de la muncă, salută-mă din mers. Unchiule, ne mai torni două?

— Ce?

— Tot din ăla. Plătesc.

— Ce-ai zis?

— Adică... domnul Petridis plătește.

— A, dacă-i așa... bine.

Bătrînul a luat paharele goale.

— Vezi ce încredere au în tine cîrciumarii dacă te miros că ești fraier?

— Eu sînt fraier?

— Păi cine, eu? Prietene, mi-e greu să-mi împart ziua cu linia. Omul nu este ceas. Să-ți spun. Dacă n-ar fi existat ceasuri, aș fi lucrat și eu. Tu ce lucrezi?

— Cu cărțile mă ocup.

— Cartofor, adică...

— Nu.

— Ei, atunci despre ce cărți e vorba? Alte cărți nu există. Eu m-aș fi făcut contabel. Dar acolo banii sînt numai numere, adică scrise, ce să faci cu ei? Eu mă dau în vînt după bani gheață. Să-i mîngîi, Petrisis. Ce spui? Eu zic că nu există lucru mai bun decît asta. Tu ce crezi?

— Ai dreptate. Dar ca să-i mîngîi, trebuie să-i strîngi bănuț cu bănuț. Și asta este foarte greu.

— Ei, uite, aici se despart drumurile noastre. De ce să-i strîngi? Ia-i.

— De la cine?

— De la cel care-i are.

— Bine, dar el i-a strîns...

— Ce-mi pasă mie? Eu nu sînt sfînt. Altfel acum aș fi stat plin de praf în rama mea în vreo biserică în așteptarea vreunei babornițe care să-mi aducă puțin ulei. Să mai comand două?

— Vrei să mă arunci în aer?

— O să vedem. Bătrînule! Adu încă două. Pune și două bucăți de zahăr.

— Nu te temi că te îmbeți?

— Asta și vreau. Vreau să mă îmbăt. Dar criță! Ca să mă arunci cu lopata.

Melios îl privea uimit.

— Ce ai, măi Sfiriktras?

— Ce vrei să am? Nimic.

— Te văd schimbat.

— Ba . . . ţi se pare.

— Nu, nu. Nu mă înşală ochii.

— Ei, ce să fac eu ochilor tăi! Să ţi-i scot? Pune-le comprese.

Bătrînul a venit cu paharele pline.

— Am adus şi zahărul pe care mi l-a cerut domnul. Adică ce „domn“ . . .

— Vezi? făcu Sfiriktras, necăjit.

— Ce să-ţi fac, beiule? Singur ţi-ai dat cărţile pe faţă.

— Le întorc.

— Atunci îmi întorc şi eu vorbele.

— Ce să fac eu cu vorbele tale? Sertarul care mă interesează pe mine nu-l întorci.

— Vezi ce om nerecunoscător eşti? Tu aştepţi să-ţi cadă din cer ca să mănînci. Vii să furi şi-ţi uiţi pistolul acasă. Fii mai serios! Sau îţi cumperi un pistol, sau gata cu „meseria“.

Sfiriktras se întoarse spre Melios:

— Vezi cum ne mototolesc? Vezi ce înseamnă să fii milos?

— Meseria asta n-are nevoie de . . .

— Vorba asta mi-a mai spus-o unu care acum mucegăieşte în Eptapirghion. Domnule, nimic din toate astea. Sînt ghinionist, asta-i.

— Hoţ ghinionist nu există. Există doar hoţ neîndemînatic. Vreţi să vă aduc uzo în loc de coniac? Să aduc şi cîteva alune?

— M-ai supărat! Adu!

Bătrînul a plecat. Sfiriktras a oftat adînc, a tras apoi aer în piept, l-a suflat afară gemînd „Oh“, apoi dădu şi un pumn în masă.

— Ce ai, mă Sfiriktras? îl întrebă din nou Melios.

Hoţul îşi ridică ochii vinovaţi, chinuiţi.

— Stai să vină „bătrîna“ aia să ne aducă alunele şi am să-ţi spun.

Bătrînul veni. Sfiriktras luă o alună, o muşcă şi apoi o scuipă.

— Toate îmi rămîn aici, spuse, arătînd spre gît. Nu alunecă mai departe.

— Spune!

— Ai puțină răbdare!

— Bine! Iertare.

— Petridis, sînt dărîmat, frățioare.

— În meserie? Păi nu tu o lăudai adineauri?

— Lasă meseria, să nu-i zic și ei ceva acum!

— Ei, atunci, ce-ai pățit?

— Petridis, apleacă-te puțin! Am făcut pe mine. Știi ce-am pățit? Mi-a căzut una cu tronc. Da. Și încă tare. De necrezut! Și acum ... cine o să mă schimbe?

— Taci! Vrei să zici că dragostea e o rușine?

— Da. Pentru un Sfiriktras este. Pentru un flăcău ..., ca mine este.

— Și ... ia spune-mi, ea îți răspunde?

— Nu înțeleg.

— Ea, vreau să zic, te iubește?

— Da' de unde? „Vrei să te iubesc? zice. Fă-te om!" Atunci îl apuc pe Sfiriktras de guler. „A, lepădătură! îi zic. De ce, mă, nu te faci om?"

— Și ce-ți răspunde?

— Zero. Răspuns zero. Ia spune-mi tu, Petridis, ca un vechi prieten, sînt eu om sau nu? Îmi vine să înnebunesc.

— Tu ce zici? Ești?

— Sînt.

— Și atunci de ce mă întrebi pe mine? În asemenea lucruri trebuie să te întrebi numai pe tine.

— ...!!

— În regulă. Atunci ce mai vrei? Liniștește-te, și gata.

— Bine, dar ea zice că nu sînt. Pe cine să cred?

— Pe tine.

— Eu mă cred, dar trebuie să mă creadă și ea. Cum se fac oamenii? Ia spune-mi tu ... Adică ce fac ei?

— Mai bine să lămurim ce nu fac, măi Sfiriktras.

— Ei, ce nu fac?

— De exemplu... nu fac ceea ce ai vrut să faci tu în seara asta. Nu fac nici ceea ce ai vrut să faci tu în pădure cu pantofii mei, nu fac nici ce ai făcut tu atunci cu perechea aceea...

— Și ce fac, atunci?

— Să nu furi!

— A, și să-i las pe ceilalți să facă treaba asta? Bravo, măi Petridis! Să tragă alții foloasele, hai? Să se pricopsească alții și Sfiriktras să prindă muște. Să mă slăbești, zic eu, cu sfaturile tale.

— Ce să-ți fac? Atunci termină cu fata și gata.

— Nu pot. Nu pot. Fie-ți milă, măi, de mine. Nu mă înțelegi?

Îl apucase de haină și-l trăgea. Suferea.

— Ce să-ți fac? Tu nu vrei să te corectezi.

— Cum să mă corectez?

— Să nu mai fii hoț.

Sfiriktras a luat un aer serios. L-a privit întunecat.

— Prietene, să înceteze hoțiile, și încetez și eu să mai fiu hoț. Atîta timp cît va exista hoție, am să fiu și eu hoț. Să mai comand cîte un păhărel?

— Nu.

— Plătesc eu.

— De unde?

— Asta te interesează acum?

— Da, asta.

— Fain. Atunci nu fac cinste. A... știi ce propunere mi-a mai făcut? Că dacă încetez cu „lucrul", o să mă întrețină ea. Bani de buzunar, costum, pantofi, casă... tot. O să mă hrănească ca pe un pui și o să mă împodobească ca pe o păpușă.

— Și mai zici că nu te iubește...

— Păi... dragoste e asta?

— În sfîrșit, și tu ce i-ai răspuns? Ai acceptat?

— Tu ce zici? Să accept?

— Nu.

— Vezi ce specimen ciudat ești! Să fur mă împiedici, să iau de-a gata îmi interzici. Atunci ce să fac?

— Ceea ce fac ceilalți oameni. Să muncești.

— Uuf! Iar ai pus placa. Nu mă lasă poliția, mă. De cîte ori să ți-o spun?

— Sfiriktras, poți să-mi explici, măi, cum, adică, nu te lasă poliția?

— Nu mă lasă, asta-i! Uite, cum mă duc undeva să mă angajez, de exemplu, pe un șantier, a doua zi se apropie copoiul. „Cine-i șef aici, măi băieți?“ îi întreabă pe muncitori. „Omul ăsta cu costum gri, domnul Vuțakopulos“. Copoiul se duce la domnul Vuțakopulos. „Domnule Vuțakopulos, o să-i zică, stima noastră. Ăla de acolo cu pulover maro, da... da... haimanaua aia. Sînt obligat să vă previn. E vorba de un hoț dovedit. V-o spun din datorie, ca să-l aveți în vedere. Bună ziua.“ Seara, domnul Vuțakopulos descoperă că ești în plus... „Domnule Sfiriktras, o să-ți spună, regret. Sînteți în plus, luați-vă banii și... drum bun.“ Vezi? Iar „drum bun“. Ne-am bucurat prea mult. Iată de ce ne-a cuprins tristețea.

— Îmi pare rău, măi Sfiriktras.

— Bine că nu te bucuri. Mă rog. Eu m-am gîndit odată să primesc propunerea fetei, să mă retrag puțin, să văd ce brînză o să iasă. Păpușica are bani destui. Are CEC la bancă. Păi, ce credeai!?

— Bravo.

— Păi ce?

— Și cum i-a strîns, măi, Sfiriktras?

— Din munca ei... Păi ce credeai?

— Și unde muncește?

— La „o casă“. Dar de prima clasă.

— Servitoare?

— Ei, nu chiar așa, domnule Petridis. Ce dracu?! Chiar așa ne jignești?

— Ei, atunci ce este?

— Ierodulă... Auzi colo! Nu-ți freca mutra. Cînd îți vorbesc despre iubita mea, nu vreau să-ți acrești mutra. Auzi? Așa, ca să fim înțeleși. Ai să-mi spui: „Din mlaștină te-ai dus să-ți alegi o fată, măi Sfiriktras?“ Ei, da,

domnule! Mlaștina e a ei. Din mlaștina ei a scos averea, bănuț cu bănuț. Îți plac mai mult cei care scot banul cu sînge străin, sau cu sudoare străină? Păcat de tine! Regret, domnule Petridis, și mi-e rușine că am băut împreună cu tine.

— Bine. Taci acum. Iartă-mă!

— Cum? Adică ești de acord cu mine?

— Nu. Dar iartă-mă, nu vreau să te necăjesc mai mult.

— Vezi... sînt topit. Ce e aia dragoste, mă? Ei? Ce e? „Raiul", se zice. Atunci eu cum am ajuns în iad? Mă vezi? Spune, mă!

— Te văd. De asta lasă-mă să găsesc o soluție.

— Sus, mă!

— Mi se pare că am și găsit-o.

— Hai!

— Ce părere ai avea să te duci la poliție și să le zici: „Domnilor polițiști, lăsați-mă să trăiesc cinstit. Mîine mă angajez pe șantierul cutare. Vă rog să nu veniți. Vă promit că de acum încolo o să-mi schimb modul de viață..."

— Ah, Petridis...

— Ce „Ah, Petridis?"

— Ah, și iar ah. Încă mai sugi țîță, sărmane, da ai și tu dreptate. N-ai aflat încă ce înseamnă poliție. Ei, hai, să zicem că mă duc. Adică, intru, calc cu pantofii într-o viață cinstită. Ei, ce crezi c-o să se întîmple?

— Ce?

— În aceeași seară, cînd Sfiriktras o să calce într-o viață cinstită, într-unul din cartierele Salonicului se va întîmpla să fure careva dintele.. vreunui cîine. Jandarmii sînt băieți de huzur. „Unde să alergăm acum după hoț ca să-i luăm dintele? Nu-l arestăm mai bine pe Sfiriktras, pe care-l avem la îndemînă?" Petridis, iartă-mă, frățioare, dar de multe tu n-ai habar.

— Și-atunci ce să facem?

— Nu știu. Găsește tu. Cînd încă nu apăruse la orizont „junghiul", nu-mi păsa. „N-au decît să mă prindă,

ziceam. Ce o să-mi facă? O să-mi sfîșie feregeaua?! O să mă închidă puțin în «păduchelniță», ca să schimb aerul, și am să ies mai proaspăt.“ Nu-i așa? Acum însă... Dar ciudat lucru, măi frate, poți să-mi explici tu misterul ăsta?

— Care mister?

— Ascultă, de exemplu ce e o ierodulă? O cîrpă, hai? Nu așa se spune?

— Să zicem.

— Nu „să zicem“! Pînă acum vorbeai clar. Așa că nu vreau ocolișuri. Am zis cîrpă. Așa? Așa. Dar poți să-mi spui, măi băiete, de ce această „cîrpă“ vrea un bărbat curat? Ei? De ce nu caută unul de teapa ei? Al doilea. O dată ce vrea un bărbat curat, de ce nu se duce să caute unul cu adevărat curat, ci vrea să-l cureţe pe Sfiriktras? Lasă! Nu-ți stoarce creierii, am să găsesc tot eu răspunsul. Curat, ai zis? De ce să-l ia pe ăsta curat, măi? Ca să-i scoată ochii toată ziulica c-a „scos-o din mocirlă?“ Și așa mai departe? Ia mai slăbește-mă! Dar nu ăsta e misterul cel mare. Misterul cel mare, domnule Petridis, este următorul: de ce domnișoara asta, dintre toate lepădăturile, l-a ales tocmai pe Sfiriktras? Ei, de ce? Deoarece i-a plăcut frumusețea lui? Sau că n-a văzut mutră mai dulce ca a lui? Acum, Petridis, trebuie să-ți storci dovleacul, pentru că eu nu reușesc să găsesc răspuns. Mă retrag!

— Bine, dar cred că e simplu, domnule Sfiriktras.

— Nu-i de loc simplu. Dacă era atît de simplu îl găseam și eu. Așa că... spune.

— Cred că... Ascultă! Dar să nu te împăunezi.

— Vorbește! Vorbește...

— Cred, domnule Sfiriktras, că din toate mutrele de „criminali“ ai panteonului, cea mai puțin murdară este a ta.

— Mă domnule Petridis, așa om de nimic mă crezi?

— Eu, nu. Ți-am spus. Panteonul hoților.

— Ei, și ce am eu de-a face cu panteonul cinstiților?

Ia slăbește-mă. Mie mi se potrivește panteonul hoților. Sau mata ai altă părere?

— Noroc că eu am altă părere.

— Atunci pregătește-mi parastasul. Sfiriktras sau Dumanaros a murit.

— Sfiriktras... răufăcătorul... Știi de ce se numește răufăcător? Pentru că nu dă înapoi. Răufăcătorul nu știe ce-i mila, nu se gîndește, merge înainte ca orbul. De cîte ori pînă acum ai dat tu înapoi?

— N-am avut noroc. Am ghinion.

— Ba nu din cauza ghinionului, ci pentru că ceva înăuntru te împingea, îți spunea „Nu."

— Te referi la bătrînul din seara asta? Să fi avut pistolul și vedeai tu...

— N-o să ai niciodată pistol, Sfiriktras. Mută-ți gîndul.

— Și dacă aveam „ajutor"?

— Nu știu ce să zic.

— Știu eu. Unul l-ar fi ținut de beregată și altul i-ar fi golit sertarul. Dar vezi, m-am obișnuit să lucrez singur.

— Și de ce nu-ți iei un „colaborator"?

— Te înșală la împărțeală, blestematul. În sfîrșit, mai comandăm unul? Ascultă, Petridis, frățește însă. Hai? Spune-mi, te-ai uitat vreodată în sertarul bătrînului ăstuia? Știi ce are înăuntru? Te-apucă amețeala. Cîți ani are să trăiască, mă, ăsta? Oricît ar trăi, îi ajung încasările zilnice. Ce o să facă cu restul? Dacă aveam noi însă banii ăștia! Adică ce... noi? Eu, Sfiriktras, pentru că tu la bani ești fraier.

— Tu ce-ai face cu ei?

Sfiriktras a tăcut. Ochii lui priveau undeva departe.

— Petridis, îmi vine să plîng. De ce, măi, noi... în sfîrșit comandă rachiu... Vreau să zic... Pînă cînd o să ne înghițim noi scuipatul? Ai fost la Peloponez? Sînt acolo niște vii unde se fac stafide. Ah... și niște livezi de portocale... Cumperi un petic de pămînt. Îl sapi, îl ari, îl dădăcești... Îți construiești un bordei... apoi cumperi

două găinușe... Îmi ajunge și un ou pe zi, să fie doar al meu, de la găinușa mea. Ah! Ei, dar tu ce faci? Nu-mi zici: „Gura!“ Spune, mă, că poate fac vreo nebunie. Ține-mă!

— Ei, nu te țin!

— Atunci ajută-mă!

— La ce?

— Să fac nebunia. Să-l strîngem de gît pe bătrîn. Dar nu. Să nu-l omorîm. M-am grăbit. Or să ne prindă și n-o să apucăm să cumpărăm livada. Un peticel de pămînt în Peloponez. Ah!

— Eu vreau pe insula Creta.

— Creta? Creta! Nu-ți stric hatîrul. Unde vrei tu. Dar mă tem să nu ne strice treaba bătrînul și să strige. Știi, sînt unii ai dracului, care strigă de parcă i-ai...

— Fura... hai?

— Sînt unii care nu știu să stea să-i furi frumos. Dar.... dacă strigă i-o facem de petrecanie?

— Mai întrebi?!

— Bravo. Văd, Petridis, că ai început să te dai pe brazdă.

— Dar ia zi-mi, măi Sfiriktras, dacă se întîmplă și află fata, ce-i spui?

— Dar... ce, sînt prost? Nu-i spun nimic.

— Și hoț, și mincinos...

— Am să-i spun că am banii puși deoparte, de cînd eram lepădătură.

— Bine... hai, scoală, acum!

— Nu... te scoli mai bine tu primul?

— Ia uită-te, măi, ce hoț!

— Petridis, ascultă, pentru petrecanie nu sînt de acord. Eu nu sînt ucigaș. Eu sînt hoț, adică bucador. Înșel... sperii, șantajez... Asta, da. Dar pe pistol și cuțit nu pun mîna. Mi-e scîrbă de sînge. Dacă vrei, îi astupăm numai gura...

— În regulă, scoală-te!

— Nu te răzgîndești, însă, în ultima clipă, hai? Lucru cinstit.

— Eu?
— Bine. Scoală-te!
— Scoală-te tu primul.
— Ne jucăm acum?
— Ascultă, Sfiriktras. Scoală, să plecăm. Nu faci nici cît o ceapă degerată. N-ai habar de nimic.
— Și unde mergem?
— Mergem la fată, să-i spunem că ești un om curat. Hai!
— Ei, ai dat chix. Nu sînt. De unde ai scos tu asta, că sînt curat?
— Din multe. Răufăcătorul adevărat ucide fără ceremonie. Și banii îi aruncă în stînga și-n dreapta ca un nebun pe tîrfe, pe băutură, la cărți. Nu visează livezi și găini outoare. Scoală! O clipă... Notează-ți mai întîi adresa mea.
— Oh, gata cu tine. Nu crezi, ai zis, că am furat? Nu crezi că sînt hoț, șantagist, șarlatan?
— Cum să nu? Doar ai vrut să mă furi și pe mine. Dar răul este mic, se îndreaptă.
— Răul poate să se îndrepte, dar eu nu mă mai îndrept.
— Te îndrepți și tu. E de ajuns să vrei numai.
— Eu vreau. Poliția nu vrea.
— Să vedem ce putem face și cu poliția.
— Și crezi... că există vreo speranță?
— O să găsim noi ceva. Numai vezi să nu-mi pierzi adresa. Hai acum.

Au plătit băutura, au spus „mulțumesc" cîrciumarului și s-au pregătit să iasă.

— Și eu mulțumesc, spuse cîrciumarul. Și ascultă aici. Cu tine vorbesc. Da, da, cu tine, care faci pe hoțul.
— Nu fac, domnule, sînt.
— Bine. Dar ascultă. Cînd ți-o fi sete sau frig să vii aici. Ai auzit?

Sfiriktras s-a întors și l-a privit viclean.

— Îți bagi foc în prăvălie, îi spuse.

— Am apă din belșug. O să-l sting. Și de altfel, la doi pași de aici e poliția.

— Ah! făcu Sfiriktras. Dar nu-i nimic. Nu ești tu de vină. Dar . . . să fii sănătos.

— Mulțumesc.

Au plecat. Afară vîntul sufla sălbatic, secera.

Sfiriktras era disperat.

— Poți să-mi spui, măi Petridis, de ce nu mă iau oamenii în serios? Îmi vine să crăp de ciudă.

— Nu te teme. Hai!

Mergeau orbește. Ninsoarea se oprise.

— Încotro mergi tu? întrebă Sfiriktras.

— În jos . . .

— Drumul meu e în sus. Dar te conduc puțin, că alunecă.

Înaintau cu greu. Orașul era tăcut. Parcă se golise sau parcă-l secerase epidemia sau cutremurul. Deodată o mașină s-a oprit le cîțiva pași de ei în fața unei porți. O pereche stătea în dreptul ei și-și lua la revedere. Farurile mașinii i-a luminat. Un bărbat scund, palid și o doamnă îmbrăcată în gri. Perechea se sărută. Dar nu perechea. Bărbatul stătea drept ca o scîndură. Ea se lipise de el ca o ventuză, și nu se mai desprindea.

— Ia uite ce sărut! spuse Sfiriktras. Un metru întreg . . . Ha! Ha! Ha! Nu rîzi? a zis și s-a întors spre Melios. Mă! strigă la el, care era gata să cadă. Ține-te tare!

Mașina a luat femeia și a plecat. Bărbatul a intrat și a încuiat poarta.

— Cine era, mă, ăla de-ai făcut așa o figură? întrebă Sfiriktras.

— Șeful meu.

— Și femeia?

— Sfiriktras, spuse Melios cu vocea schimbată. Sfiriktras . . . își dădea toată silința să nu se înece. Iartă-mă că i-am spus fetei tale „cîrpă". Iertare. N-am știut. Adevăratele cîrpe poartă rochii de mătase . . .

Capitolul
TREIZECI ȘI UNU

Totul acum era groaznic, disperat. Toate o scîrbă și un prăpăd. O lume descentrată, într-un oraș care se dizolva încet, încet. S-a despărțit de Sfiriktras puțin mai încolo.

— Hai, i-a zis, să te conduc acasă.

— Mă duc singur.

— Cum te simți?

— Minunat!

— Atunci, mergi sănătos.

S-au despărțit. Important, acum, era să rămînă singur. Și cînd va rămîne singur, de ce se va sprijini? Pereții erau reci. Totuși avea de ce să se sprijine. Exista acolo o coloană. Și-a frecat obrajii cu zăpadă ca să și-i răcorească. A făcut un bulgăr și l-a frecat, l-a frecat... de obrajii lui nici nu știe cît timp... și-a dat seama numai cînd zăpada s-a făcut roșie. Atunci a înțeles că bulgărele era o piatră învelită în zăpadă. Mănăilăs... Mănăilăs... Kadras... ploaie de aplauze. Moarte cenușie, rușine cenușie... Principalul însă este să-i băgăm ceva sub nas amantului. O poezioară, puțină tămîie ca să-i iritățm nările, să-l facem să strănute de dragoste și gelozie. Cerșetori putem fi. Putem săruta și pantofii găuriți ai unui țăran doar pentru o strofă, ca să-i „producem" puțină gelozie. Trebuie să aprindem în inima înghețată a amantului puțină gelozie, altfel sîntem pierduți. „Să-mi arătați doar puțină bunătate mîine cînd voi veni." Fii liniștită. Și mîine, și poimîine voi fi mai rău cu tine. Dar ție, ție, îngerule, ție, monstrule, ție ce să-ți fac? Cu tine cum trebuie să mă port, cu tine, ultimul gîndac de pe pămînt? Tu, poate, l-ai învățat pe Melios să urască cu adevărat. Dar trebuie să știi că l-ai învățat să și pedepsească. Și încă foarte crud. De aceea așteaptă. Așteaptă. Mîine, poimîine? La anul? Așteaptă! Milă nu vei găsi. Pentru că

te-ai jucat cu ce nu trebuie să te joci, cu ce nu trebuie nici măcar să încerce să se joace oamenii.

Lasă, Melios, acum coloana de care te-ai sprijinit și pleacă, oriunde. Aici vei arăta, flăcăule, ce călăreț ai fost. Acum ai să dovedești dacă ai fost *demn* de Vardaris. Dacă n-ai trecut degeaba prin școala „dascălilor" tăi. Acum ai s-o demonstrezi.

Dar cum ai să trăiești, sărmane, fără răzbunare? Și după răzbunare, cum ai să trăiești? Amîndouă pedepsele vor cădea pe capul tău. La bibliotecă... nu. Acolo... nu, acela era singurul loc unde nu se putea duce. Acolo există atîția martori... Cărțile care o cunoșteau pe ea îi vor aduce aminte de toate, de toate. Cînd atingea vreuna, parcă o atingea pe ea. Și atunci l-ar cuprinde nebunia.

Unde să se ducă totuși? Unde? Orașul și-a închis porțile, și-a ridicat podurile. Parcă umblă prin albia rîurilor, a rîurilor secate care nu te duc nicăieri. Vardaris. Singura cale ca să nu te pierzi este să te duci la locul pierzaniei. Devenise ciudat. Avea pat cald, asigurat de poliție, apărat de frig. Și el hoinărea prin oraș noaptea ca o haimana.

Vardaris! Singurul ochi „luminos" al unui oraș orb. Poate că-l găsește acolo pe nemîngîiatul Gușteras, sau pe ierodula Fotini, sau pe chelnerul care circulă printre mese cu tava ca să-i pocnească pe clienții adormiți. Poate că apare și lăptarul ăla ce fugărește femeile bolnave care nu „lucrează din motive de sănătate".

În seara asta drumul era ca de cristal. Și el umbla singur, ca proprietarul unui oraș de basm pe care l-a dezlipit de pe o ilustrată, l-a așternut jos, și umblă prin el stăpîn absolut și dezinteresat.

Dacă-și amintea bine, cafeneaua Vardaris era departe. De unde să-și facă picioare să ajungă? I le tăiase scena aceea ucigătoare. Sînt unii oameni care se tîrîie pe burtă. Dar un asemenea mers n-a folosit niciodată. El chiar dacă va cădea, va cădea în picioare. „Pe tine viața te-a făcut călăreț, Melios. Du-te, deci, bagă-te pînă în

genunchi în mlaștină. Degeaba îți păstrezi atîta fecioria. Ești bărbat la urma urmelor! Cînd ai să ți-o dăruiești? Tu ți-ai păstrat-o mai mult decît o fecioară."

Dar este potrivită seara asta? Și acolo, acolo, sărmane, ai ales locul? Unde-i mocirla și putreziciunea lumii? Moș Anatreftos! Ajutor! Cine o să-l salveze?

Totuși de ce tocmai în seara asta? De ce astă-seară? Dar, omule, pentru că astă-seară te-au dărîmat, astă-seară te-au prăvălit prea brutal. Și ce-ai să găsești acolo, jos? Ce poți găsi acolo?

A luat-o pe o stradă principală și merge... Îl orientează zgomotele trenurilor. Nu lîngă gară se afla Vardaris? Desigur, acolo. Dar... n-o să întîlnească vreun jandarm să-l aresteze? Să-l ducă la secție pentru cercetări și să scape de primejdia alunecării? Niciodată nu și-a închipuit că primul botez al dragostei va mirosi a putregai. Înainte! Altă salvare nu există. Acolo unde mergi nici legea nu poate să te împiedice, pentru că ea te conduce. Nici clădirea închisorii nu-ți taie calea. Te lasă să treci liber, să te îndrepți spre altă clădire, acolo unde oamenii putrezesc mai repede.

„Puf... puf!" trenurile își aruncă nebunește fumul, nu le pasă dacă orașul doarme. Să se trezească și el!

Așa cum mergea, a părăsit strada principală și a luat-o prin niște străduțe înguste. Cum să se orienteze acum? Va trebui să mai aștepte să se audă vreun tren. Dar nu-i mai bine să întrebe la farmacia aceea? Precis că e farmacie. Altfel de ce e aprinsă lumina la ușă? Însă mai există și alte case care au lumini la ușă. Dar alea nu au aceeași culoare. Sînt roșii.

...Nu era nici una, nici alta. Era — ce coincidență! — „dormitorul popular". Da, da, cunoscutul „cimitir popular". Uite că doamnele filantroape din cartier nu l-au închis încă. Se vede că au prins curaj haimanalele și au început încet-încet să meargă să mai tragă și cîte un pui de somn.

— Cristos e sus? l-a întrebat pe portar, care, după cît se pare, nu l-a recunoscut.

— Care Cristos?

— Isus, măi, Nazariteanul...

— Aa! Dascălul? E sus. Mi-e milă să-l alung. E atît de frig afară...

— De ce să-l alungi?

— Iar s-o mai spun? Nu doarme. Scrie... scrie într-una...

— Și ce-ți pasă ție?

— Cum „ce-mi pasă"? N-ai citit tabela? „Dormitor." De ce-au pus-o acolo? De fandoseală?

— Închide și dumneata ochii.

— Aici trebuie să închidă ochii ceilalți, nu eu. Eu trebuie să-i țin deschiși. Pat vrei? Nu avem. Adică paturi sînt berechet. Dar nu sînt pentru tine. „Azilul" ăsta este pentru naufragiați.

— Știi ce naufragiu am suferit eu?

— Hm, hainele îți sînt uscate.

— Putem, măcar să-l vedem pe... sfînt?

— Hm, să cercetăm. E om cu toane. Vrea să i te adresezi cu „cuvioase dascăle". O clipă...

S-a dus sus și s-a întors cu o lumînare.

— Înviere?

— Nu. Economie. Sting lumina ca să doarmă. Nimic. Și-a făcut rost de lumînări și crează ca un sfînt. Ia-o, să-ți luminezi drumul. Camera numărul șapte.

— Doamnele n-au închis încă „azilul".

— L-ar fi închis, dar s-au gîndit că n-or să mai scrie ziarele despre ele și l-au lăsat. Fii atent să nu se stingă lumînarea.

— Nu există. Spune-mi, ai fost jandarm înainte?

— Mi-am depus actele. Dar au redeschis „azilul" și le-am retras. E bine, nimic de zis, și la jandarmerie, dar aici e și mai bine. Dormi cît vrei. Somn cît dorești. Fii atent la ultima treaptă. Și pentru Dumnezeu! Nu uita: „cuvioase dascăle".

Melios a urcat, a găsit „numărul șapte" și a bătut.

— Poftiți! s-a auzit dinăuntru.

— Bună seara.

— La subiect! La subiect! striga dascălul. N-am timp. Mă grăbesc să salvez omenirea!

— Cuvioase dascăle, pe oameni vrei să-i salvezi, sau omenirea?

— Omenirea. Pe oameni nu apuc, sînt prea mulţi.

— Atunci plec.

— Pleacă sănătos. Dar... o clipă. De ce ai nevoie de salvare? Te-ai înfundat la cărţi?

— M-am înfundat foarte tare.

— Te-ai înecat în mocirlă?

— Hm...

— Nu eşti primit. Eu caut oameni puri, ca să-i împing în mocirlă. Tu te-ai rostogolit singur. Eşti salvat. N-ai nevoie de ajutor. Du-te!

— Eşti nebun?

— Caut un om zdravăn! Dar n-am găsit nici unul. Sînt toţi nebuni.

— Într-o seară, cînd n-aveam unde dormi...

— Nebuni!! Oameni fără minte! De ce vă grăbiţi să dormiţi, măi? Plină de somn e lumea cealaltă. De ce vă grăbiţi să-l aduceţi şi aici? Pe unde umbli la ora asta, vicleanule? Ce cauţi în miez de noapte?

— Noroi, ca să mă afund.

— Şi încă n-ai găsit?

— Nu...

— Atunci ia loc! Am treabă cu tine. Am să-mi întrerup educaţia lumii ca să mă ocup de tine. Am să văd ce pot să fac ca să te arunc în braţele vieţii. Eşti în pericol, sărmane, eşti în pericol să rămîi fără păcat, cu alte cuvinte om de fîn, de prisos. Trăieşte! Salvează-te! Acestea sînt vorbele mele. Ultimul meu testament. Unii au devenit putrezi, deoarece sînt lipsiţi de păcat. Dezvăluiţi-i-l! Arătaţi-i-l. Dezvăluiţi-i păcatul! E singura cale ca oamenii să devină virtuoşi. Jos cu graniţele. Nu separaţi păcatele. Lăsaţi-le să se lupte şi să se confrunte, tîrfele! M-am plictisit să propovăduiesc adevărul. Colegul meu răposat din Bethleem a comis o eroare fatală. A ascuns, a înalţat ziduri în jurul păcatului. L-a făcut idol... şi

sărmanii oameni aleargă spre el ca o turmă însetată. Greșeală! Greșeală! Și acum eu sînt nevoit să repar totul în loc să mă bucur de viață. O, mizerabilii! Ne-au îndopat cu virtute. Virtute în vorbe și fapte, dar mai ales în vorbe. De ce nu-i lasă pe oameni să se sature de păcat? Lăsați-i! Numai atunci vor înțelege ce este virtutea! Și numai atunci se vor grăbi să se arunce însetați la sînul virtuții... Setea pentru o viață curată. Acum ce știu? Că păcatul e ceva interzis. Dar, domnule, lucrul interzis n-are nici o valoare în el însuși. Valoarea o cîștigă cînd începe să fie interzis. Observă fețele respingătoare ale celor care-l interzic și ai să înțelegi. Ai să urăști această interzicere chiar dacă este corectă. N-am dreptate?

— Ai dreptate, sfinte dascăle, însă eu mă grăbesc să mă rostogolesc în noroi.

— Unde?

— Pe aici, pe aproape, sînt niște case cu „felinare roșii."

— În casele rău famate vrei să te duci? O, sărmane, acolo îți pierzi numai faima. Virtutea ți-o salvezi. Alege mai bine o casă publică.

— Acolo nu-ți pierzi virtutea?

— Întocmai. Pe acolo treci, îi dai obolul păcătoasei, și te duci acasă. Păcătos pur. Crimă e asta? Pentru că ai stat cu o femeie pierdută asta înseamnă pierzanie? Ești nebun!

— Nu. Sînt sărac, cuvioase dascăle. N-am bani ca să urc sus și să mă rostogolesc în noroi de lux.

— Ce să-ți fac? Nu pot să te ajut. La nevoie ai să te rezumi la un păcat ieftin. Știi drumul?

— Păcatul se zice că te atrage singur. Am să-l găsesc.

— Caută acolo pe una Rița. Rița, cîndva Panaiota.

— Cum, cuvioase dascăle, mergi și tu la case de toleranță?

— Gura! Fostul meu coleg avea o amantă permanentă. Întocmai. „Întreținută" N-ai auzit niciodată de

sfînta ierodulă Magdalena? Totuşi, prietene, eu n-am să fac ca el. Nu. Niciodată.

— Atunci ce cauţi, dascăle, la tîrfe?

— Ca să le asigur că nu sînt tîrfe. Dar du-te acum, că-mi produci scîrbă. Blestematule! Pleacă!

— Ştii... scriu şi eu...

— Întoarce-te. Ia loc. Regret că n-am o ţigară. Ascultă. Să te duci acasă şi să arzi totul. Auzi? Nu-ţi permit! Rupe totul! Acum. Sărmanul Nazaritean... din nebăgare de seamă a spus o vorbă care i-a devenit fatală. „La început — a zis — a fost cuvîntul." Greşeală, greşeală şi eroare groaznică. Pentru că oamenii şi-au ţinut cuvîntul la început, dar l-au călcat la sfîrşit. Nu aşa. Nu „cuvîntul este la început", ci „cuvîntul este începutul şi sfîrşitul." Of! Groaznic lucru să vii după două mii de ani şi să corectezi rătăcirile înaintaşilor tăi. Deci, ai să rupi hîrtiile?

— Cuvioase dascăle, le-am rupt înainte de a veni aici. Pentru că sînt unii care le dispreţuiesc ca pe nişte bani falşi.

— Aşa este! Aşa fac... cîrpacii.

— Plec...

— Du-te, fiule! Şi... fii atent. Sfaturile le-ai primit. Acum păstrează-le. Umblă, dar fii atent cum umbli prin noroi. Nu pe uscat. Există pericolul să-ţi vadă oamenii pantofii curaţi, or să te ia drept mort şi or să te îngroape. Există nişte sărmani săpători zilieri, care-i îngroapă pe morţi. Şi noi, proştii, numai pe ei îi numim „gropari". Eroare! Toţi! Toţi, fără excepţie, sîntem groparii noştri sau ai altora. Întocmai. „Cioclii", cum îi numeşte poporul. Du-te! Ah, cînd cobori ai să întîlneşti un presupus portar, un amestec de trîntor şi jandarm. Să-i spui... sau îmi aprinde lumina electrică... sau îi... mama... Du-te. Dumnezeu să fie cu tine.

Melios a coborît scara atent, pentru că scîndurile scîrţîiau.

— A zis să-i aprinzi lumina! îi spuse portarului.

— Nu-i aprind nici măcar candela la mormînt. Auzi?

— Are însă o părere foarte bună despre tine.
— Și-a terminat Evangheliile?
— Nu încă.
— Dar ce scrie, poți să-mi spui?
— Ceva despre morți.
— A, așa? Atunci n-avem de ce ne teme.
— Dimpotrivă.
— Ce-ai zis?
— Nimic . . . nimic!

Capitolul
TREIZECI ȘI DOI

Drumul de acolo era scurt, ușor. Aluneca, te ducea singur. Nici teamă, nici reținere. Dacă te conduci după o fărîmă de minte, restul e ușor. Te duc picioarele singure. Te duce singur nasul tău care miroase că pe acolo, pe undeva, este mlaștină. Apoi mai sînt și „felinarele roșii" care-ți arată drumul. Vardaris este un rîu și un cartier pe care l-a luat rîul. Ca să te arunci în el, ai timp oricînd. Nu seacă de la o zi la alta. Vardaris se numește și un vînt se suflă dinspre nord, care-ți sfîșie și-ți îngheață carnea. Vardaris se numește și o plagă socială de noapte, căreia îi fac reclama cu numele de „cafenea". Dar parcă minciunile se termină aici?

A ajuns la cafenea. Era luminată. O lumină albă, bogată, jucăușă. Și sub ea — ca niște copaci putrezi — stăteau oamenii. S-a uitat după ierodula Fotini. Nimic. Erau însă altele două. Erau dărîmate de nesomn și priveau cu jind spre ușă, poate apare vreun mușteriu. Una era ciupită de vărsat, iar cealaltă șașie, cu un ochi căprui și unul albastru. Mestecau ceva și scuipau. Or fi cunoscînd-o pe Fotini? S-a apropiat de ele. S-au emoționat amîndouă.

— Nu cumva a trecut pe aici Fotini? le întrebă, de parcă le cunoștea.

— De ce? Noi, adică, ce sîntem? Nu avem și noi carne bună? l-au întrebat.

— Am o treabă cu ea.

— Noi de ce-am venit? Pentru patinaj? Pentru „treabă" stăm și noi aici.

— Nu m-ați înțeles.

— Ba te-am înțeles. De aia comandă două coniacuri și o să ne înțelegem.

— Nu am de ce să ne înțelegem, dar coniac pot să vă comand.

— Așa. Atunci ce să ne mai înțelegem? Sîntem înțeleși. Vezi, băiete? Vino încoace, mă tembelule, strigară spre chelner. Adă-ne două coniacuri comandate de domnu! Mișcă, mă... cenușăreaso! Pînă-ți ridici un picior, ți se împute celălalt. Ești polițist, domnule? Nu ne pasă nici cît negru sub unghie. Așteaptă să ne bem coniacul și mergem. Știm. E interzis să „pescuiești în cafenele". Dar ce să facem? La noi „acasă" nu ne bagă nimeni în seamă. Toți aleg porumbițe. „Pe cioara bătrînă — zic — am s-o iau?" Și au dreptate. Dar și bătrîna, domnule, are dreptate. Pentru că ce, mă? Bătrîna n-are stomac? Are. De ce, atunci, n-o lași? De ce-i zici: „Mie nu-mi pasă nici atîtica, mori!" Bine. Mor. Dar de ce n-o lași să moară în patul ei, domnule? De ce s-o „tragi" pe cimentul secției?

— Nu sînt polițist, nu pricepeți?

— Ei, atunci ce ești? Client?

— Nici...

— Curios... Și atunci ce altceva, omule, poți fi? Noi alți bărbați decît polițiști sau clienți n-am cunoscut. Există și alte soiuri?

— Uite, eu, de exemplu...

— Ți se pare. Peste puțin ai să zici: „Haideți".

— Vă repet. Nu sînt client. Eu am venit după Fotini. O cunoașteți?

— Nici o tîrfă n-o cunoaște pe cealaltă. În afară de mine nu cunosc pe nici una. Așa că... nu mai întreba.

— Păcat.

— Ce să-ți fac?

— Luați cîte o cafea?

— O să luăm. Dar tot nu-ți spunem.

Purtau amîndouă rochii extravagante. Una galbenă, alta roșie, ca focul. A venit chelnerul obraznic, murdar și a adus cafelele. Melios l-a prins de mînecă.

— Ia vino-ncoa'! îi spuse brusc. Îți amintești ce ți-am comandat?

— Cafeluțe...

— Şi de ce ai adus lături? Hai, bea-le! Dacă insişti că sînt cafele, bea-le. Le plătesc.

— Eu?

— Da, tu! Tîlharule. Pînă şi la Eptapirghion, mă, beam cafea mai bună.

Cînd a auzit cuvîntul Eptapirghion, cafegiul a ridicat automat tava să se apere.

— Ştiu eu ce dracu face stăpînul? Mă duc să-l muştruluiesc.

A luat lăturile şi a dispărut.

— Bravo! îi zise saşia cu admiraţie. „E băiat umblat", îi spuse celeilalte.

Peste puţin cafegiul s-a întors cu cafelele.

— Greşeală! spuse. Iertare, a fost greşeală. Poftiţi, porumbiţelor, cafeluţele voastre.

Ele au sorbit, închizînd ochii.

— Slavă ţie, Doamne! spuse fericit ochiul tulbure al saşiei. De treizeci de ani de cînd „lucrez" ca ierodulă, prima dată beau cafea adevărată. Să-mi trăieşti, flăcăule! Deci vii de la Eptapirghion... Aah, bine că mai este şi asta, pentru că mai păstrează la înălţime cinstea bărbatului. Cîţi ani ai făcut, băiatul meu?

— Cinci.

— Bravo! strigă entuziasmată cea ciupită de vărsat. Se vede cît de colo. Ce mai! Băiat umblat. Se vede de departe că ai ieşit de la „înghesuială". Să-mi trăieşti, fiule! În sănătatea ta!

Au mai sorbit o gură de cafea şi au închis din nou ochii.

— Ah! Hai să ardem acum şi cîte o ţigară. Sau nu ai?

— Poftiţi! Luaţi tot pachetul.

Fumau amîndouă cu sete, scoţînd pe nări norişori de fum. Melios le-a întrebat pe neaşteptate:

— Pe una... Riţa o cunoaşteţi. Înainte o chema Panaiota.

Saşia şi-a holbat ochiul albastru şi l-a închis pe cel căprui.

— Prima dată aud de numele ăsta. Ce daravele ai tu cu ea?

— N-o cunosc încă.

— Și atunci de ce le iei la rînd?

— Este cunoscuta unui prieten de-al meu. A unuia care „corectează" religia.

— Stai! Nu cumva vorbești despre omulețul care s-a certat cu Isus Cristos și-și petrece nopțile într-un „cimitir popular", cum se zice?

— Da!

— Eu sînt.

— Și de ce nu vorbești?

— Vorbește-mi, ca să-ți vorbesc. Eu mă păzesc și de fundul meu. Știu eu ce gînduri ai?

— Poți să-mi spui ce vrea de la tine omul ăsta?

— Curios, știi, ce mi-a cerut, măi fiule? Să-mi schimb numele. Din Rița, să-l fac Magdalini. Apoi mi-a zis să-mi las părul să crească și să-i șterg, cică, picioarele cînd se spală. Mare scrînteală.

— Ce tot spui! Ia uite... dăscălașul.

— Nebun, nu glumă, frate. Dar l-a mîncat „seceta", sărmanul. N-a avut bani să-și cumpere ochelari și scrie la nimereală. Cît despre suflet... Sfînt, nu alta. I-am cerut o icoană ca s-o pun la iconostas cu busuioc, dar n-a avut bani să-l plătească pe vopsitor, ca să-i facă o icoană. Dar ia spune-mi, tu trebuie să știi. Și celălalt Cristos aceleași mascarade făcea?

— La fel, ba chiar mai rău.

— Prostii!

— Sfinții vînd sărăcie ca să-i creadă cei săraci. Pentru că — dacă vrei să știi — ei îl fac pe Dumnezeu. Săracii. Cei bogați n-au nevoie să-și facă nici Dumnezeu, nici ei să devină zei.

— Ia uită-te! Nț... nț. nț! făcură amîndouă gata să-și facă cruce, dar tocmai atunci se apropie un om. Cea ciupită de vărsat l-a privit înfuriată.

— Ce mai vrea broasca asta, de-și vîră nasul? întrebă.

— Iertare! făcu el.

— Nu mai avem. S-a terminat. Șterge-o!

Melios s-a întors.

— Iertare! face din nou omul. Guşteras, mă ţii minte?

— Nu te ţine, mă! Întinde-o!

— O clipă! făcu Melios. Cum, desigur, te cunosc. Ce faci, prietene?

— Ai văzut, fă plăcinto? s-a răstit Guşteras la ciupita. Mulţumesc, domnule. Ce fac? Bine. Adică, vai de capul meu. Ne-am înfundat. M-am dus să agăţ ceva... Chix. Acum mă scurg. Ia spune-mi, ai stat la gherlă, hai?

— Ei, nu ştii?

— Da. Pe noi nu ne bagă în seamă, domnule. Ah...

— Bei o cafea...

— Nu. Pentru că pungaşii de aici îmi servesc mereu funingine fiartă.

Melios a tras un scaun. Apoi a bătut cu palma în masă.

— Adu o cafea pentru domnu! O clipă. *Cafea,* da?

— Înţeles, să trăiţi!

— Atunci, du-te.

Guşteras a oftat uşurat:

— Ah, măi Eptapirghion, cum îl faci, blestemato, om pe om. O ţigărică îmi dai, domnule? O să-ţi fiu recunoscător.

— Cu plăcere, prietene.

Ciupita de vărsat şi-a lovit pulpa cu palma.

— Ia uită-te, mă, găoacea, ce prieteni are! A reuşit să cunoască pînă şi un om de la Eptapirghion.

— Avem şi noi preţuiala noastră, fă găunoaso! Dar ce credeai? Domnule Fondas, apelez la dumneata nu pentru că mi-e sete şi nici pentru că te cred fraier, ci pentru că...

— Ce vrei, prietene Guşteras, spune?

— Multe. Dar încep de la „nimic". Prietenia ta îmi ajunge.

— Mai departe.
— Un coniac dublu, poți . . .?
— Altceva?
— Încă unu dublu.
— Atît de puțin?

Gușteras privi cu patos femeile („Ce să fac eu, acum, cu asta?").

— Bea, mă burdufule! îi spuseră ele. Bea și taci.

— Nu că sînt alcoolic, domnule . . . pe Dumnezeul meu, nu! O fac pentru că am hotărît să intru la „strîmtoare". Eptapirghionul sau moartea. Domnule Fondas, frățioare. Pardon. Ce pot să fac eu pentru tine? Zi! Pot să fac ceva?

— Foarte puțin. Ți-o amintești pe Nița, adică pe Fotini?

— Ei . . .

— Trebuie s-o văd în seara asta.

— Nu-i greu. Uite, o iei pe strada asta, cotești nu după primul, nici al doilea, al treilea colț, cotești apoi la dreapta și vezi o ușă. Bate! Îți va deschide. Altceva?

— Nimic altceva. Mulțumesc. Asta voiam.

— Nu cauți vreuna mai fragedă?

— N-o caut pentru ce crezi tu.

— Treaba ta.

Au venit coniacurile. Patru duble.

— Am să crăp! zice ciupita.

— Vrei să te cinstesc și pe tine? întrebă Melios.

— Nu, nu de-asta. Nu de asta am să crăp, domnule. Am să crăp de ce un melc scîrbos ca el este prieten cu un om de la Eptapirghion. Te rog să-mi spui numai un lucru. Nu te supără duhoarea lui?

Gușteras nu auzea. Trăsese paharele în fața lui și le dădea pe gît unul cîte unul. Peste puțin, băutura l-a doborît. I-a muiat încheieturile, însă mintea îi rămăsese limpede. Așa că a putut să spună:

— Sparge!

Melios n-a înțeles.

— Tai-o! strigă. Aruncă-te alături.

Tot n-a înțeles! Atunci Gușteras s-a repezit, l-a înșfăcat și l-a așezat la altă masă.

— Nu te clinti! i-a strigat. Auzi? Și ce vezi... gura! Ei? Hai că a năvălit „sîrma".

S-a întors la masă și a început să scurgă paharele. Peste puțin, Melios s-a dumerit că „sîrma" era poliția. Cele două mutre se îndreptară alene spre femei.

— Ce ne priviți așa, mă? întrebă sașia. Ce căutați?

— Cumpărăm tîrfe vechi.

— Magazinele de vechituri s-au închis. Ai venit cu întîrziere. Șterge-o.

Atunci Gușteras s-a ridicat.

— Pst! spuse și se sprijini de scaun. Pst! Domnule!

— Ce vrea, măi, mîrțoaga asta cu trei picioare? a întrebat polițistul. Ce vrei, mă?

— Cumperi... ai zis... Ce cumperi?

— Țucaluri. Tu ce preț dai?

Gușteras s-a sprijinit mai bine.

— Cere imediat iertare! spuse. Auzi? Cu tine vorbesc! Sau ceri iertare, sau ești mort.

— Stai o clipă să ducem „fetele" la secție și apoi venim să murim.

— Fetele sînt în tovărășia mea.

— Nu mai spune!

— O clipă! se ridică ciupita. Ce vrei, mă copoiule? Sînt declarată, am carnet.

— Și eu la fel, completă sașia. Ierodule cinstite. Ce mai vrei?

— Să facem o plimbare pînă la secție.

— Să mergem. De ce să nu mergem?

— Nu! strigă Gușteras. N-o să mergeți! Vă interzic eu!

— Stai, mă! îi zise sașia. Zi, fă...

— Să mergem! continuă ciupita. Să mergem la secție, dar se poate să aflăm de ce?

— Se poate. Pentru că ați călcat legea. Legea zice: „O ierodulă nu e permis să fie agățată..."

— Fain.

— Nu te grăbi. Dar nu zice „poate agăța".

— Nu-mi vorbi mie de lege, că eu cu legea lucrez. De treizeci de anișori o servesc.

— În regulă. Mergem atunci la secție să vedem ce zice legea.

— Nu! urlă și mai tare Gușteras.

— Stai liniștit, mă lepădătură.

— Cui i-ai zis, bă, așa? Mie, bă, mi-ai zis așa?

— Da, ție.

— Bine, mulțumesc. Asta am vrut să știu. Și acum, na!

Și pînă să înțeleagă ceilalți ceva, i-a aruncat scaunul în cap. A dat să-i sară în ajutor celălalt, dar cineva i-a pus piedică. Scaunele zburau în toate părțile.

— Na, mă! Na! Ia-l și pe ăsta. De ani de zile vă bateți joc de mine. De ani de zile mă frigeți pe jeratic. Ah, acum m-am răcorit. Sculați-vă!

Dar cum să se scoale oamenii? Au venit și i-au sculat ceilalți.

— Bine, i-a zis! Acum ai să vezi. Brutalizați organele puterii... și răni multiple. Trei anișori la Eptapirghion! Ca să-ți bagi mintea la cap!

— Bravo! Ai așa o veste grozavă și mi-o ascunzi? Bravo!

Au mai sosit doi jandarmi și l-au legat. „Cortegiul" se apropia de ieșire.

— La revedere, băieți! Noroc, domnule Fondas! Vorbitor la Eptapirghion în fiecare joi și duminică. Unde-s fetele? Duceți-vă acasă, păpușilor. A aranjat Gușteras totul pentru voi.

A ieșit fericit, mîndru ca un zeu. „Trei ani", se gîndea și nu-i venea să creadă. „Trei anișori! Ia uite ce ușor este... Și nu m-am gîndit atîta timp. Și asta pentru că n-am avut, sărmanul, bani pentru coniac."

— Să-mi trăiești, lume! strigă din ușă. De mîine Gușteras se mută în marele palat.

Melios rămăsese nemișcat; privea uimit. Apoi a plătit și a plecat spre Fotini. A găsit ușor drumul. A trecut de

cele trei colțuri, a făcut la dreapta și a bătut la o portiță. Dinăuntru s-a auzit mai întîi o tuse măgărească, apoi niște înjurături mărunte.

— Uite, mă, codoșul, ce oră și-a găsit... Șterge-o, mă!

— Fotini! spuse Melios.

— Nu există așa ceva. Du-te mai departe!

— Unde?

— Drept înainte... la dracu! Hai că-ți arunc acum oala în cap.

— Așa cum ai făcut cu bătrînul?

Nu s-a auzit nimic. O mînă a tras perdeaua. Fața ei albă, împietrită, îl privea de după geam.

— Fotini! strigă el din nou, prietenos.

Perdeluța a căzut.

— Ce vor de la mine? De ce nu mă lasă să dorm? zicea ea mereu.

— Nu mă cunoști?

— Nu vreau să cunosc pe nimeni! Moaște a devenit trupul ăsta. Cînd îl veți lăsa să se odihnească?

A crăpat ușa și a privit. Deodată a izbucnit:

— Dumnezeu să te păzească! Ce vrei, dragul meu, la ora asta? Hai, ți s-a întîmplat ceva? A dat Domnul să te recunosc. Altfel nu-ți deschideam. Nu primesc bărbat în casă după miezul nopții, pentru că toți bărbații, după miezul nopții, se fac vîrcolaci.

L-a tras în casă și a aprins lumina.

— Hai, stai, ești cu sufletul greu. Să-ți fac o cafea?

— Da.

— Să caut și țigări?

— Am eu...

— Atunci așteaptă să aprind spirtiera, să bem cîte o cafea.

Din cînd în cînd se întorcea și-l privea cu o grijă chinuitoare.

Peste puțin cafeaua era gata. A stins spirtiera și s-a apropiat de Melios. Au aprins cîte o țigară.

— Vorbește acum!

— Nimic, îi zise, n-am să-ți spun nimic, pentru că am păţit multe. M-au jignit groaznic. De moarte. Nu știam ce să fac și am venit să-ţi ofer fecioria mea. O primești?

Ochii ei s-au speriat.

— Dumnezeule! a strigat și și-a făcut cruce. Mamei tale, măi băiatul meu? Doamne, ai grijă de mintea lui! Știi ce-a păţit unu'mai de mult? S-a culcat cu mama lui. Aici, aproape, în Teba. Ei, știi cum l-a pedepsit Dumnezeu? În primul rînd i-a luat lumina, și în al doilea i s-a spînzurat nevasta. Apoi s-au omorît între ei fiii ei, și la sfîrșit pe una din fetele lui — o fată ca apa de izvor, Antigona o chema — au coborît-o de vie în iad, pentru că i-a îngropat. Nu, nu te accept. Toate blestemele din lume vor cădea pe capul tău. Te vor pîndi ca să te distrugă. Pleacă! Rămîi pur. Va veni timpul. Tu nu ești de culcat cu ierodule. Nu, tu ești născut pentru dragoste frumoasă.

— Dragoste? Ha, ha, ha!

— Ai să trezești vecinii. Și nu de altceva, dar o să împută orașul cu duhoarea lor. Pleacă! Salvează-te! Nu da spuma pe lături. O să-ţi fie scîrbă de tine pînă la moarte. Mulţumesc! Îţi mulţumesc, fiule, că ţi-ai respectat mama. Pleacă acum! Așa. Să-mi trăiești! Să-mi trăiești! Mulţam! Așa. Ah . . .

Capitolul
TREIZECI ŞI TREI

A ajuns acasă pe la orele trei după miezul nopţii. Îi era frig. Genunchii îi tremurau. A pus să-şi facă un ceai, apoi a aprins soba. Se convinsese. Trebuie să se salveze singur. Ceilalţi încearcă să te salveze numai cu vorbele. Cu faptele nici unul. Ba nu. Există unul. Apostolul cel palid. Numai că vorbele lui aveau un gust atît de aspru... Însă — vai! — dispăruse. Cine ştie unde se stinge încet-încet, dacă n-o fi murit deja!

S-a întins pe pat fără să se dezbrace; nici la pantofi nu s-a gîndit să şi-i scoată. Fuma şi aştepta să-i fiarbă ceaiul. Încet-încet s-a încălzit, corpul i s-a dezgheţat, îşi revenea. „Acum să ne îngrijim să ne salvăm corpul — s-a gîndit — pentru că sufletul meu e pierdut."

Ceasul rodea timpul ca un animal ascultător. Aceste maşinării rumegătoare sînt şi ele o consolare dacă n-ai altă fiinţă vie care să te consoleze. Hîrtiile... Bune sînt şi hîrtiile. Dar se poartă ca nişte papagali. Le încredinţezi cuvintele, iar ele le repetă. Îţi răspund tot cu cuvintele tale. Disperare.

A luat o carte ca să citească. Frumoasă, profundă... nefolositoare. Aceste cărţulii nevinovate şi inofensive s-au dovedit a fi carnivore. Pentru că i-au mîncat omului viaţa. Aşa că nici tu, Melios, să nu scrii şi să nu citeşti. Trăieşte! Bea-ţi ceaiul. Este amar? Ştiam. Cinci linguriţe de zahăr ai pus. Dar tu n-ai să afli niciodată ce este amar şi ce este dulce în viaţă. Un şoricel caută ceva. Crezi că vrea să răsfoiască vreo carte? Inutil, pentru că şi ăsta o să moară cu „cîrţ... cîrţ". Da „Cîrţ", „cîrţ" şoricelul, „cîrţ", „cîrţ" şi ceasul — amîndoi rumegă timpul. Un duet mortal...

Să înceteze însă monologurile! Singuri vorbesc numai nebunii. Nebunii şi cei foarte, foarte fericiţi. Eşti fericit?

Deci, taci. De un fir de păr atîrnă înțelepciunea ta. Îți vorbesc logic. Ascultă-mă! Pentru tine cuvintele pot fi cele mai moarte și cele mai inutile lucruri.

Ceaiul i-a produs o oarecare letargie, o mică amorțeală care nu seamănă nici măcar cu semisomnul. Nimic altceva. Cam așa trebuie să fie starea spirituală a tîmpiților. Somnolență fără somn.

Bine, aici toată povestea este să nu-ți amintești de nimic. Pentru că dacă-ți amintești, toate sînt atît de nesuportat, încît ai să te sfărîmi și ai să cazi. Trage cortina! Înveselește-te cu rămășițele astea puține de somn pe care le mai poți economisi, acoperă-te și taci. Și închide-ți ochii, astupă-ți urechile. Așa! Noapte bună!

Dar cine bate? Nu e nimeni. Dormi. Sau mai degrabă fă-te că dormi. Fă-te că nu-ți amintești, nu auzi? Bine. Dar ce sînt bătăile astea? Care bătăi, mă omule? Ești nebun? Sînt ceea ce ai spus. Dar n-ai să mă convingi, n-ai să mă convingi că nu bate nimeni. Cineva bate din clipa cînd ai venit. Vai! Era inspirația!

Cine îmi bate în fereastră?
Nu-mi bateți!
Nu sînt acasă.
Aici locuiește Singurătatea
Cu singura ei chiriașă — Plictiseala.
Nu-mi bateți, v-am spus, în fereastră,
Zadarnic bateți,
Eu nu pot deschide.
Nu mă pot tîrîi
Nici pînă la ușa casei mele,
Nici pînă la ușa lumii celeilalte.
Nu-mi bateți, așadar, în fereastră,
Nu sînt acasă,
Aici este o insectă uscată
Într-o lume-coșciug,
Unde este interzisă — sub pedeapsa cu reînvierea —
Pînă și moartea ta.

Nu-mi bateți, așadar, în fereastră,
Ați greșit,
Ați greșit casa,
Ați greșit ușa,
Ați greșit secolul.
Greșeală! Greșeală capitală!
De aceea încetați!
Pentru Dumnezeu, nu-mi mai bateți!
Vă implor, nu,
Aici nu locuiesc eu,
Aici locuiește un carnivor,
Un păianjen acrobat,
Care abia a mîncat un fluture.
Un fluture auriu, gingaș,
Care — vai! — îmi poartă numele!

Dar nu mai este de nici un folos nici asta. Poezia nu-i salvează pe cei care nu doresc să se salveze singuri. Afară s-a crăpat de ziuă. Se auzeau primele jaluzele, primele mașini. Ceva mai departe este marea.

„Aici este un păianjen acrobat,
Care cu puțin înainte a mîncat un fluture!"

Ia uite! Și el credea că păianjenii sînt cele mai fine, cele mai diafane ființe din lume. Și acum vede singur că lucrurile stau altfel. Cum să nu! Păianjenul, acest țesător harnic, nu țesea văluri de vis și nici nu întindea la soare pînză ca să se usuce, nu! El era un tîlhar, un hoț viclean care întinde curse. Mătase face și viermele de mătase. Dar el o face din frunze. Păianjenul însă — ce laborator ciudat! — face mătase din carne! Multe au să-ți mai vadă ochii, sărmane!

Afară s-a luminat acum de-a binelea. Și trebuie să plece. Nu trebuie să-l găsească astăzi aici. Nu știe cum să se poarte cu ea, ce să-i spună. Se teme să nu explodeze. Și asta trebuie să evite neapărat. „De ce, domnule? o să-i spună domnișoara. Cine v-a dat dreptul să vă

ocupați de viața mea personală? Ați fost vreodată — chiar și pentru o clipă — altceva decît slujbașul unei biblioteci de împrumut?"

Exact. Existau, desigur, niște mici mărturii ale ei, o scrisoare... ceva... Fleacuri. „Ce, adică, domnule, ai de gînd să le folosești ca elemente învinuitoare? Ca să dovedești, *ce*? Să cîștigi, ce? Ura? E ușor." Dar Melios — am mai spus — e născut pentru viață grea. Să plece, deci. Nu putea s-o înfrunte acum... atît de curînd. Ciudat. Se simțea de parcă ar fi comis o faptă rușinoasă! De parcă ar fi căzut el în noroi, și-i era rușine să apară în fața ei plin de noroi. „Rușinea e a celor ce le e rușine." „Cinste celor care și-au pierdut rușinea!" Vai, asta-i mai potrivit cu halul în care ne aflăm, dar oare pînă acolo am ajuns?

A cercetat soba și s-a strecurat afară ca un vinovat. A pornit spre primul colț... să nu cumva să-l vadă nimeni și să moară de rușine. Noroc că nu se vedea nimic. Frigul pișca și trecătorii erau rari și grăbiți. Parcă luase foc undeva. În fond nu era decît frig.

Pînă să ajungă în parc a înghețat. A fost nevoit să intre într-o cafenea. Doi bătrîni jucau table. Parcă-l văzuseră în somn. Cafegiul a venit să-i dea bună ziua.

— Cafea! îi spuse.

— Am ceai... de cuișoare... aromat. Ai să mă pomenești.

— Mulțumesc...

— Deci... ceai, da?

— Da, da, mulțumesc.

Cafegiul s-a îndreptat spre bufet. Melios a luat ziarul „Macedonia", care era pe masă. Vorbe goale. Bun ca să-ți pierzi timpul. Ar fi fost un ziar bun, dacă n-ar deforma lucrurile, ceea ce-i convingea pe cititori că nu s-au terminat minciunile.

Deodată, la masa de table a izbucnit o ceartă.

— Ep-i-ek! spuse unu.

— Ses-bes! răspunse celălalt.

— Ei, și eu îți spun că era ep-i-ek.

— Iar eu că era ses-bes. Văd că tu știi să întorci zarurile cum vrei.

Cafegiul a cerut să se facă liniște și s-a apropiat de Melios cu ceaiul.

— Domnii sînt străini? îl întrebă.

— Da'de unde? D-aici din cartier.

— Și atunci ce limbă vorbesc?

— I-am întrebat și eu. Nici ei nu știu. Odată l-am întrebat pe unu care părea mai învățat și mi-a spus că e persana. „Un bun jucător de table — mi-a zis — trebuie să joace ca persanii. Altfel n-are tehnică." Dar eu nu cred că e persana.

— Nici eu.

— Mai degrabă e argou. Cum ți se pare ceaiul?

— Excelent.

— Ți-am spus eu . . .

— Mulțumesc.

Iar a izbucnit cearta la masa de table.

— Du-bes! striga unul.

— Să-ți caști mai bine ochii. Era du-bar!

— Du-bes! îți zic. Ce dracu! Mă faci acum și chior?

— Du-bar!

Cafegiul le-a spus din nou să tacă, pe un ton de ultimatum. Dacă mai continuau așa, îi dădeau afară. Jucătorii au tăcut brusc, de parcă intraseră în biserică. Amenințarea era grea. Unde s-ar fi dus? Era singura cafenea unde nu li se cerea „chirie" pentru table. Asta era avantajul cafenelelor mici. Cele mari te jupoaie. O drahmă de fiecare partidă.

Pendula din perete — care pînă acum părea oprită — a bătut orele nouă. O fi deschis bătrînul Anatreftos? Era timpul să plece, să se ducă la el.

S-a ridicat, a plătit, a mulțumit și a coborît spre mare. „Turnul Alb" era învăluit în zăpadă, abia se distingea. Albul se contopea cu albul, precum ursul polar cu zăpada la Polul Nord.

Ușa turnului era, însă, zăvorîtă. L-a cuprins neliniștea, durerea. N-o fi oare . . .

A pornit încet-încet, la deal. Își amintea vag încotro locuia. Nu știa precis nici strada, nici numărul, își amintea însă de niște clădiri și niște biserici. A întîlnit un hamal care vindea cărbuni. L-a întrebat cu cît îi vinde. „Nu vrei să ți-i și car?“ Bine că l-a găsit. Au umplut un coș mare și au început să urce dealul. Au trecut niște străzi pînă ce au ajuns într-un cartier sărăcăcios...

Pînă să găsească casa, l-a apucat prînzul.

— Cine e? s-a auzit după a cincea bătaie în ușă. Ah, oamenii ăștia nu te lasă nici să mori. Ce vrei, măi omule? Sînt înfofolit. Dacă, însă, îmi vrei răul, stai să-ți deschid!

— Am venit pentru binele tău.

— Atunci pleacă! Ești un mincinos. Dar... ia stai! Nu cumva ești tu?

— Ba da.

— Atunci așteaptă. Așteaptă să-mi pun ceva pe mine și să-ți deschid.

A auzit un pat scîrțîind disperat, apoi doi papuci tîrîndu-se.

— Intră repede înainte de-a intra vîntul. Abia așteaptă, blestematul. Vino!

Melios, trăgînd după el pe hamal, a intrat.

— Unde ai dispărut? l-a întrebat bătrînul. Și... cum ai ajuns aici?

— Am văzut turnul închis și am fost neliniștit.

— Nu mai vine nimeni. Văd totul alb... și dau drahma degeaba, cică. Dar ce-o fi cu omul ăsta? Ce are acolo... Rufe?

— Nu, cărbuni. Unde-i mătușa?

— Tocmai s-a dus la o prietenă după cărbuni. Am înghețat. Și... ia uite. Vrei un ceai? Sau s-o așteptăm pe bătrînă... Și acum cum o să-l plătim pe omul ăsta? Tu ne-ai făcut bogați fără să ne întrebi dacă putem.

Hamalul l-a întrerupt blînd: „Totul e plătit de domnul. Bună ziua“. A golit coșul într-un colț, a salutat și a plecat.

— Ei, cum e lumea afară? l-a întrebat bătrînul cînd au rămas singuri. Pudrată? Cu alte cuvinte, mascaradă. Uite, toţi aşteaptă să se înroşească de ruşine şi ea se albeşte. Cum merge cu biblioteca?

— Nu mai are multe zile.

— Nu mai are clientelă?

— Dimpotrivă. S-a îndesit mult. Clienţii sînt gata să mănînce cartea cu copertă, cu tot.

— Atît de mult s-au îmblînzit oamenii încît vor să mănînce hîrtie? Nu prea cred. S-au terminat probabil semenii lor. „Mănîncă-ţi aproapele," iată cea mai fermă poruncă. „Nu fura,", adică „Nu fura puţin", pentru că dacă furi mult devii cumătru cu Dumnezeu. Oh, vai de hoţii mărunţi! Ce face fata aceea cu care umblai?

— Nu umblam cu nici o fată!

— Ai dreptate. Umbla ea după tine. Pînă ce s-a lăsat păgubaşă, hai? Dar tu ce-ai făcut? Ai găsit alta?

— Am găsit şi sînt pierdut.

— Iar ai nimerit prost?

— Da.

— Vai de noi cei drepţi. Hai, lasă! Să facem focul acum. O să se bucure băbuţa cînd o să găsească căldurică. Ne-ai făcut un dar regesc. Mintea îţi funcţionează bine. Inima, numai, a rătăcit apele. De asta... vezi unde ancorezi... Apele adînci sînt înşelătoare. Ancora ta nu ajunge pînă la fund.

A băgat cărbuni în sobă.

— Dar ce fac? spuse bătrînul. Am uitat să arunc gaz.

— Aprinde acum un chibrit! Peste puţin începe să bubuie. Ah, focul! Iarna focul este ca pîinea. Dar, stai, am spus „pîine" şi mi s-a făcut foame. Ai mîncat?

— Nu mănînc.

— Vezi cum e lumea? Unul nu mănîncă pentru că nu are, iar altul de supărare. Bine că se răresc astfel de înfometaţi, pentru că altfel ar muri brutarii de foame. A făcut bătrîna puţină ciulama. Vrei să mîncăm împreună?

I-a venit imediat un gînd și s-a rușinat.

— Stai! spuse Melios și dispăru pe ușă.

S-a înfuriat pe sine. Cum de nu s-a întrebat niciodată ce mănîncă iarna bătrînii? De ce nu s-a gîndit? Ai să-mi zici: „Parcă Melios mînca prea mult?“ Nu. Dar de cînd a intrat la bibliotecă n-a rămas niciodată fără pîine și fără foc. Nu-i nimic, pînă la salariu o să mănînce pîine cu măsline. Poate și cu puțină brînză. Foc avea.

A intrat în prima prăvălie și a ieșit încărcat: caș-caval, salam, orez, zahăr, macaroane... A umplut un coș. I l-a dat chiar băcanul: „Desigur, o să mi-l înapoiezi“. De unde i-a venit ideea că-i om cinstit? A vrut să-l întrebe. Nu-i nimic. Lasă-i pe oameni să aibă încredere unul în celălalt. Asta o să te salveze.

— Există un telefon pe aici, pe aproape? l-a întrebat pe băcan.

— De ce ne jigniți, domnule? Poftiți la al nostru.

Ai văzut ce jignire? Băcanul i-a închis chiar și ușa biroului ca să vorbească liniștit. A deschis cartea de telefoane. Har... Har... Harizanis.

Prima dată a greșit. A nimerit la un domn.

— Cleopatra? a întrebat înainte să audă „alo“.

— Nu, Antonius. Cum poate să vi se audă vocea după atîtea secole?

— Aveți chef de glumă, domnule.

— Chef? De loc. Credeți-mă. De loc. Mă joc ca să nu plîng. La revedere.

A închis. Ce lume... Ce tragedii ascunse și ce mizerii ostentative!

— Mă iertați, a spus, cu toate că omul închisese.

A format din nou un număr. De data asta s-a auzit mai întîi vocea.

— Alo!

— Aș dori să vorbesc cu Cleopatra.

— Domnule! a auzit aceeași voce dureroasă și puțin înfuriată. Sau schimbați gluma, sau numărul. Ce v-a venit?

— Credeți-mă, nu sînt de vină.

— Vă cred că nu știți să faceți glume.

A trîntit telefonul fără să mai răspundă. Probabil că se făcea o atingere. A încercat din nou.

— Alo! auzi.

— Alo! spuse, nevenindu-i să creadă că era vocea ei.

— Cine este? întrebă. Alo! Vorbiți!

— Am amuțit! spuse, încercînd să-și îngroașe vocea.

— Cum?

— Sînt afon . . . afon . . .

— Sînteți nebun?

— Da, dar nu vă necăjiți. Există balamucuri. Bună ziua.

Cartea de telefon stătea în fața lui deschisă. Har . . . Har . . . Haritani. L-a găsit, în sfîrșit.

Vocea care s-a auzit era și mai dureroasă.

— Cum? Dumneavoastră?! întrebă. Ce noroc! Dar ce aveți? Am trecut astăzi și am găsit biblioteca închisă. Dacă sînteți bolnav, spuneți-mi unde vă aflați, să vin.

— Nu e nimic, domnișoară Cleopatra, nimic grav. Voiam doar să aflu ce faceți.

— Vă mulțumesc. Foarte bine! Dumneavoastră?

— Acum sînt și eu foarte bine.

— Dar unde ați fost?

— Am alergat să văd ce-mi fac prietenii. L-am găsit pe moș Anatreftos. V-am găsit și pe dumneavoastră. Totul e bine. Mulțumesc. Acum sînt și eu bine.

— Mergeți la bibliotecă?

— Astăzi și mîine, nu. De poimîine, însă . . .

— Deci, să nu fiu neliniștită?

— De loc. Chiar de loc.

Seara s-a întors tîrziu. Cînd a deschis ușa, a observat ceva. S-a aplecat. O scrisoare scurtă. *„Biblioteca mi s-a părut ca un mormînt mut. Unde ați dispărut? Aștept ziua de mîine. Dar cu mai multă nerăbdare aștept poezia. Să*

aștept? Să sper? Sau să dispar? Totuși plec cu un gol în suflet din locul unde m-ați făcut să simt primele supărări și prima emoție. Plec mîine pentru trei zile. Dar mă voi întoarce mai nerăbdătoare. Cea care ar fi dat mult ca să se asigure că vă gîndiți la ea.“

A sfîșiat-o sălbatic, parcă-i sfîșia carnea.

Capitolul
TREIZECI ȘI PATRU

Să dispere și mai mult? Încă... încă... mai mult de atît? Dar de ce? La ce folos? În sfîrșit, era bărbat — numai că în încurcătura asta nimeni nu putea defini ce înseamnă bărbat. Într-un oraș atît de mare, pierdut într-o mulțime de oameni nu mai ești nimic. Amîni mereu. „Vai, mai există mîine?“ îți spui.

I-a spus: „N-o să deschid nici mîine“, dar toată noaptea a așteptat să se ivească zorile ca să deschidă. Dar calmul lui era cioburi de acum.

Afară ningea liniștit, domol, fulgi de zăpadă fini ca zahărul pudră. Cerul semăna cu o draperie diafană. „Vino, regina mea! Inimă de zăpadă, vino! Poate mai găsește măcar un tăciune aprins. Dacă nu te temi de moarte, există întotdeauna bătrînețea, care-i moartea cea mai otrăvitoare.“

Primul lui client — extraordinar! — a fost cel care era ca și răposat: domnul Eftihidis. Minune de nesuportat în zorii zilei. I-a strîns mîna. Dar el părea că cerșește condoleanțe.

— Viața, spuse, s-a înecat, s-a pierdut, a tăcut. Viața... da. S-a așezat într-un fotoliu.

— Să vă aduc o cafea, domnule Eftihidis? l-a întrebat, cu toate că știa că nu bea.

— Și țigări!

Melios a dat să plece.

— Asta voiam să spun, continuă cînd Melios era deja la ușă, viața este o confuzie caraghioasă. O tragedie nesărată, banală, să-ți vină să mori de rîs. Adu, cum am zis, și țigări. De azi încolo am să mă scufund în toate păcatele. Spune-mi ce păcate, ce greșeli n-am făcut, ca să le fac acum! Învață-mă cum să păcătuiesc. Dar du-te mai întîi după țigări, ca să-mi ard mai întîi măruntaiele.

Și apoi, să căutăm cîte păcate ne mai rămîn de făcut. Noroc că viața este plină de păcate. Deci, aștept!

N-a așteptat prea mult. Peste puțin a sosit chelnerul cu cafeaua pe tavă.

— Deci, domnule Eftihidis? îl întrebă Melios după ce plecă chelnerul.

— Te rog, găsește-mi vreo plăcere tare, pe care n-am cunoscut-o pînă acum!

— Dragostea. Dar asta nu-i plăcere.

— Știu. Este o barcarolă catastrofală, cu clătinări și îmbrățișări, care se transformă în strangulare pe viață. Și cu toate astea, să nu guști nici o urmă, nici o firimitură de dragoste!

— Dar sînteți însurat!

— Desigur.

— Și nu dormiți împreună?

— Întocmai. Am dormit. Ai să-mi spui: „Soția dumitale, domnule, nu era de sex feminin?" Desigur, de sex feminin este și muntele Ossa, dar nu s-a culcat niciodată cu muntele Olimp, care este de gen masculin. Cu alte cuvinte, domnule, vorbești cu un om virgin. Și în același timp cu soțul unei virgine. Ce-ți spuneam despre viață?

Într-adevăr, prietenul nostru avea un aer tragic, disperat.

— Și de ce nu vă hotărîți să mergeți . . .

— Unde?

— La . . .

— Unde? Vorbește! Sînt nerăbdător!

— La . . . „felinarele roșii!"

— Am auzit despre ele. Dar aveam impresia că se găsesc pe altă planetă. N-am îndrăznit nici măcar să mă gîndesc la ele. Mă împiedicau legile morale, stavilele sociale etc., etc.

— Și viața?

— Societatea nu te întreabă, n-o interesează aceste lucruri capitale. Își bate capul cu cele mărunte. Ați văzut? Am trăit sub teroarea unei fecioare, și tocmai pentru

că era fecioară, gelozia ei lua amploare de furtună. Te joci cu vulcanul care nu a erupt?

— Și de ce, domnule Eftihidis, de ce să nu erupă?

Omulețul l-a privit dureros, cu nemărginită amărăciune:

— Știți ce dimensiuni are soția mea? Nu știți. Nu știau nici vecinii noștri. Au aflat-o abia ieri, cînd a fost cutremur.

— Cutremur? A fost ieri cutremur?

— Nu aici. În blocul nostru. Da. Cînd doamna Eftihidis s-a prăbușit de emiplegie. Da, de cord. Abia atunci — după un cutremur așa mare — am înțeles ce uriașă și greu de suportat a fost povara pe care o căram. Au transportat-o multe persoane în patul nostru nupțial. Acum plînge și tace. De acum niciodată umărul meu nu va mai simți greutatea mîinii ei.

— Nu vorbește de loc?

— Gîngurește. Ca un bebeluș.

I-a venit să-l întrebe: „Și de ce, măi nemilosule, ți-ai lăsat soția bolnavă și ai venit aici să flecărești și să păcătuiești?" Dar îl compătimea. Asta pentru că voia să „păcătuiască" cu inima atît de grea. Și-a dus țigara la gură atît de stîngaci, neîndemînatic, ca sugarul care caută sînul mamei.

— Ați fi crezut vreodată că voi ajunge aici, hai?

— Niciodată.

— Și eu la fel. Dar viața omului este plină de cercuri. Altădată îmi interzicea cititul cu amenințarea că mă lasă invalid. Acum . . .

— Vă permite?

— Mă o-bli-gă. Nu se mai poate ocupa de gospodărie, altă slăbiciune a ei. Dar nici să tricoteze — cea mai puternică pasiune a ei. Așa că nu-i mai rămîne decît cititul. Și de aceea mă socotește acum drept lectorul ei. De asta dă-mi cărți.

— Ce fel?

— De dragoste!! Fiori, patos, oftaturi! E timpul să începem. „Toate au un sfîrșit", spune cîntecul. Dar eu

încep de la sfîrșit. Am uitat, din păcate, începutul. Toate au totuși un început.

— Și restul?

— Tu ai multă experiență și ești priceput. De aceea voi veni într-o zi să mă conduci spre „felinarele roșii".

— Vai, mie!

— Ce?

— Domnule Eftihidis, sînt și eu pur.

— Ești și tu legat de vreo voluminoasă?

— Nu. De o ființă diafană și înaripată.

— Hai să ne plîngem soarta. Dar propun să amînăm pentru moment plînsul ca să găsim o carte potrivită pentru un om paralizat.

— Vom găsi.

*
* *

Ce întorsături are viața! Nici n-a apucat bine să se îndepărteze domnul Eftihidis, că în ușă a apărut silueta domnișoarei „L". Pe unde să fugă acum, o dată ce nu exista o a doua ușă?

— Nu vă neliniștiți, îi spuse.

— Mulțumesc.

— Mi-am găsit echilibrul. Nu mă ating de bărbați. M-am jurat.

— Și eu ce sînt?

— Slujbaș.

— Este cea mai înțeleaptă vorbă spusă în ultimul sfert de veac. Nu cumva ați început să și citiți?

— Să încep . . . Acum să încep?

Devenea din nou supărătoare.

— N-ați spus că v-ați „echilibrat"? Cred că este timpul să începeți să vă purtați ca un om echilibrat.

— Aveți dreptate! Da, aveți dreptate. Nu veneam pentru cărțile dumneavoastră. Nici nu le-am deschis. Veneam chiar pentru dumneavoastră. Am vrut să vă do-

vedesc ce femeie ideală sînt. Rîdeţi? Nu rîdeţi, că mă scol şi plec fără să vă demonstrez cît de ideală sînt.

— Bine. Şedeţi . . . şi dovediţi-mi.

— Ce ştiţi dumneavoastră despre femei? Nimic. Ştiţi care este scopul lor în viaţă? Să-şi hrănească şi să-şi împodobească trupul, ca să-i atragă pe bărbaţi, care le vor ajuta să-şi hrănească şi să-şi împodobească din nou trupul. Şi datorită acestei împodobiri, îşi vînd chiar trupul. Cum? Foarte simplu. Sau ca soţii, sau ca amante . . . Nu există altă variantă. Singura deosebire este la preţ. Unele se vînd ieftin, altele scump.

— Puteţi să-mi spuneţi unde vreţi să ajungeţi?

— La mine. Eu, domnule, nu-mi vînd trupul nici scump, nici ieftin. Eu îl dăruiesc. Pentru că lucrurile foarte scumpe nu se pot vinde, ci dărui. Şi iată, domnule caraghios, am venit să vă fac această mare bucurie. Dar dumneavoastră m-aţi alungat.

— De ce, mă rog, m-aţi ales tocmai pe mine?

— Pentru că numai dumneavoastră sînteţi curat.

— Şi directorul meu?

— V-a spus-o? Dobitocul! Nu. Lui m-am dat pentru că era gheţar. Voiam să-l dezgheţ.

— Altă ocupaţie nu aveţi?

— Mănînc vapoare.

— Cînd, în sfîrşit, veţi vorbi serios?

— Dar de ce? Nu am nici un motiv. Sînt bogată. Am un unchi care are vapoare şi pe care i le mănînc unul cîte unul. Am prilejul să nu mă las aleasă. Aleg eu. Nu sînt o femeie deosebită. Înainte citeam şi eu. Citeam ca o turbată. Acum trăiesc ca o turbată. Vreţi să ne căsătorim? Dar vă spun de pe acum. Mă plictisesc repede şi părăsesc bărbaţii.

— Văd că, într-adevăr, v-aţi echilibrat.

— Aţi observat?

— Da, da. Şi pot să vă întreb: O dată ce v-aţi echilibrat, ce doriţi de la mine?

— Ei, păi . . . cred că şi o femeie echilibrată are nevoie de un bărbat.

— Domnișoară, ați vorbit mai înainte despre alegere, că sînteți, adică, femeia care alege. Nu-i așa? Ei, din păcate, și eu sînt bărbatul care alege.

— Și ați ales?

— Da.

— Nu-i nimic. Alegeți din nou.

Deodată o siluetă a apărut în ușă și a întrerupt discuția atît de „atrăgătoare".

— Petridis! strigă vocea din prag.

— O, dragul meu Sfiriktras!

Dar Sfiriktras s-a oprit.

— A, pardon, ai companie.

— A . . . ba nu. Domnișoara e o *clientă*.

A pronunțat cu tonul cu care pronunțase ea mai înainte cuvîntul „slujbaș".

Sfiriktras, sărmanul, își pierduse naturalețea. Asudase și se simțea prost într-un costum care părea străin pe el.

— Sfiriktras, vrei o cafea? încercă Melios să încălzească puțin atmosfera.

— Nu-mi dai mai bine un uzo? Așa, bravo! Și spune-i chelnerului să înfigă și o măslină în scobitoare și puțină verdeață dacă are.

Domnișoara s-a ridicat destul de furioasă:

— Ei, să plec și eu. Văd că nu este loc și pentru mine.

Melios s-a întors din prag.

— Domnișoară, spuse, singură vă stricați locul între oameni. Vedeți cît rău vă fac vapoarele? Ați cîștigat bogăția, dar v-ați pierdut simplitatea.

— Bogăția? întrebă Sfiriktras, plescăind din limbă și holbîndu-și ochii.

— Domnișoara mănîncă vapoare, domnule Sfiriktras.

— Nu mă tem. Eu nu sînt nici măcar bărcuță. Dacă aveam vreuna, o vindeam și-mi cumpăram alune.

Domnișoara, cu un gest care arăta că-i scîrbită, a plecat fără să salute.

— Aman! făcu Sfiriktras. Ce baclava mai era și asta? Vine des? Ce lucrează?

— Închiriază bărbați.

— Stai, are punga doldora?

— Ei, nu ți-am spus? Mănîncă vapoare...

Pînă să se întoarcă, Sfiriktras dispăruse. Dar n-au trecut nici cinci minute și s-a întors. Era ca opărit.

— Ai vreo compresă? întrebă, frecîndu-și obrazul. Aman! Mi-am pierdut busola. Nu știai că lovește așa? Măi, ce papară! Asta, măi frate, nu-i pentru mine.

— Te-a plesnit?

— S-a umplut cerul de scîntei. Asta, frate, nu este pentru mine. Și știi ce frumos și atent i-am vorbit? „O să ne potrivim bine noi doi, i-am zis. Pentru că eu — dacă vrei să știi — sînt băiat fin. Și ieftin.“ Ei, atunci mi-a pocnit una... Trebuia, probabil, să-i spun că sînt scump.

— Nu s-ar fi schimbat situația. Tot ai fi încasat-o.

— Dar n-ai spus că închiriază bărbați?

— Închiriază. Dar și-i alege ea.

— Nu pricep.

— Ne consideră pepeni pe toți, Sfiriktras. Ai văzut tu vreun pepene care să alerge să-și găsească clientul și să-i spună: „Ia-mă, nene, sînt ieftin“?

— Și ce trebuie să spună?

— Nimic. Pepenii nu vorbesc.

— Ah, m-am ars! Și de ce „pepene“? Pune alt fruct.

— Pentru că pepenele este rotund și se rostogolește.

— Stai, acum. Poți să-mi spui de ce pe mine m-a alungat, iar de tine se ține ca o remorcă?

— Pentru că eu sînt curat, cică.

— Groaznic! Există altul mai curat ca mine? Rîzi? Ce-ți spuneam întotdeauna? „Prietene Petridis, sînt hoț și șantagist.“ Cine mai face așa? Nimeni. Așadar, sînt pur. Fetei i-aș fi spus-o deschis: „Domnișoară... Așa și așa... Sfiriktras. Vreau să-ți mănînc un vaporaș.“ Nu este, mă, puritate asta? Păi dacă nici asta nu este, atunci ce dracu este puritatea? Oh, am dat faliment. La unele lucruri însă, Petridis, nu te pricepi. Ești încă sugaci. Ești gata?

— De ce? Unde vrei să mergem? Vrei s-o găsim ca să-ţi aranjeze şi celălalt obraz?

— Vaporul ăsta l-am pierdut. Vreau să te duc să-mi vezi fata.

— Vrei s-o caut la dinţi?

— Vreau să-i spui că m-am îndreptat. Să-i spui adevărul.

— N-o iei mai bine de martoră pe „vaporeasă"? Vorba ei are mai mare trecere, pentru că este păţită.

— Iar începi cu batjocoreala?

— Sfiriktras, nu-i adevărat că te-ai îndreptat. Eşti la fel. Şi eu nu pot să mint.

— Cu ea „lucrez" cinstit. Ţi-o jur.

— Nu te cred.

— Să n-apuc să mă bucur de cecul ei.

— M-ai convins.

— Vezi?

— M-ai convins că n-ai să te îndrepţi niciodată. Gata, nu mai sper nimic de la tine.

— Se vede că am luat virajul greşit.

— Ce „viraj"? Toată povestea asta este o aiureală. Te întreb acum eu: Dacă fata nu avea bani la bancă, ce făceai?

— Mare filozofie! Nici nu m-aş fi uitat la ea.

— Ei, este cinstit ce faci?

— Ia uită-te! Şi ce este cinstit, mă omule? Să scot cuţitul şi să cer banii? Asta, frăţioare, este cinstit? Mai întîi omori un om, apoi Sfiriktras intră iar la strîmtoare... Scoate-l dacă poţi. A, să reuşeşti să nu te prindă, da, atunci se schimbă lucrurile.

— Şi, adică, dacă omori şi nu te prinde înseamnă că eşti cinstit?

— Acum afli asta? De ce, măi prietene? Este bun, cinstit cel care are ditamai „Cadillac", iar eu n-am nici patine? Este cinstit cel care cheltuie cu nemiluita bani, iar eu mă cheltui singur? Nu. Aşadar, trebuie uşurat puţin portofelul celui ce are. Nu banul mă consideră pe mine gunoi, ci altcineva. Şi eu, dacă-s gunoi, n-am drep-

tul să intru cuiva în ochi? Firește. Deci, pe scurt, tot ce-ți spun eu este cinstit și numai tu, sărmane, nu știi ce înseamnă cinstea. Am terminat. Vii acum să mergem la puștoaică?

— Nu. Dacă nu avea bani la bancă, sincer vorbind, veneam.

— Deci, toată treaba o strică banii?

— Da. Pentru că dacă nu erau banii la mijloc aș fi zis că te duci la ea din dragoste.

— Stai, ca să fiu sincer, există ceva din asta... Dar pentru o altă fată, o...

— Săracă?

— Înoată în sărăcie.

— Frumoasă, tînără?

— Ca o barcă veche.

— Și atunci ce vrei de la ea?

— Despre dragoste mi-ai vorbit, nu? Ea mi-a spus că se topește de dragoste după mine. Dar te întreb: Există vreo rețetă despre cum se fierbe sau se mănîncă dragostea? Nu. Pentru că dacă dragostea nu este hrănitoare, gata. Atunci, ca să ne descurcăm, o să încep iar cîntecul cel vechi. Ciubucar, hoț de buzunare, șantagist etc., etc... Ți-am zis că vreau să iau porumbița care are C.E.C., dar nu ești de acord. Vrei să mă vezi că umblu ca un coate-goale? Nu vrei să intru și eu pe drumul cinstit? Ți-am spus: cinstit, așa cum vrei tu, nu pot să trăiesc. Nu mă lasă poliția. De cîte ori să-ți repet, măi frățioare? Sau continui aceeași „muncă", sau mă însor cu puștoaica, și cu banii ei o întind în Brazilia... Acolo poliția nu mă cunoaște și am să pot să înjgheb și eu o treabă. Dacă nu mă lași s-o iau pe ea, mă ajuți măcar să-mi scot un pașaport?

— Sfiriktras, ia toc și hîrtie. Așa! Scrie-ți adresa. Îți jur că imediat ce strîng ceva bani ți-i trimit pentru drum.

— Hai, măi frate, ajută-mă și tu să devin om! Și n-avea grijă! Cu prima „bază" ce-mi fac, te răsplătesc.

— Adică ce „bază"?

— Am aflat că polițiștii, acolo, sînt niște gură-cască.

— Ah, Sfiriktras, la fel ai rămas. Poți să-mi spui de ce vrei să mergi în Brazilia?

— Ei, îți mai spun o dată. Pentru că acolo nu mă cunoaște poliția. Pînă să afle ceva, gata, am apucat să-mi fac „baza". Apoi, cînd îmi umplu punga, n-o să se mai atingă nimeni de mine. Așa voi putea și eu să mă-ntorc și să duc o viață demnă.

— La tine viața demnă începe cu înșelătorii și furtișaguri?

— Păi dar cum? Ia du-te și-i întreabă pe bogătașii! Pe toți. Pe fermieri, pe armatori, pe fabricanți... Și dacă ți-o spune măcar unul că toate le-a făcut cu mîini curate, ei, atunci eu nu sînt Sfiriktras. Sînt o rîșniță de cafea stricată. Petridis, nici unul dintre cei ce trăiesc azi în huzureală n-au început cinstit. Ți-o spun eu.

— Eu cum am trăit?

— Te compari tu cu bogătașii? Eu, prietene, cînd spun „cinstit", înțeleg „bogătaș cinstit". Săracul cinstit nu face nici cît un ban găurit. Lasă-mă, știu eu societatea, bre.

— Și ceea ce vrei să iei de la puștoaică ce sînt? Bani cinstiți?

— Și de ce, mă rog, nu sînt? A dezbrăcat fata pe cineva? A exploatat pe cineva? A înșelat pe cineva? Ei? A pus piedică cuiva?

— Bine, dar nu te întrebi cu ce a cîștigat acești bani? Cu trupul ei.

— Și ce? Muncitoarele cu ce-i cîștigă? Cu mintea? Uf! M-am săturat să aud atîtea prostii. Acum, zi, vrei să mergem la ea? I-am spus să te aștepte.

— Și dacă, mă...

— Dacă, ce? Zi!

— Dacă-mi cere să mă culc cu ea?

— Tu să-mi faci mie una ca asta? Prietenului tău, măi Petridis? Rușine!

— Bine, bine, am spus așa, ca să te încerc. Dar — ca să vorbim deschis — nu vin cu tine. Nu vreau să te

ajut să faci ceva urît, murdar. Și dacă mă stimezi puțin, nu trebuie să insiști.

— Oh, gata cu bănișorii mei!

— Ce-ai spus?

— Ah, fir-aș al dracului! N-am zis eu? Nu te încurca cu om cinstit. Ai să te strici. Iată! Am pățit-o Acum sînt de plîns.

Capitolul
TREIZECI ȘI CINCI

Vizite și întîlniri. O mie și una de vizite. Unele neașteptate și binevenite. Altele nedorite și de nesuportat. Biblioteca asta a devenit un „nod" unde — fără să se cunoască — au hotărît să se întîlnească tot soiul de persoane care de care mai dezechilibrate. Poeții, se zice, sînt puțin nebuni. Sînt, asta este știut. Singurul lucru necunoscut este... *de ce?* Și i-a fost sortit lui — unui funcționar de bibliotecă, neînsemnat — să descopere de ce este slab șurubul unora care cu pretinsă pasiune, și dezinteres slujesc arta. Pentru că sînt pe jumătate nebuni și pentru că așa îi vor, cică, cititorii. Pentru că aceștia din urmă, după ei, nu sînt numai pe jumătate, ci de-a-ntregul nebuni.

Dar ce lucru dezolant!

Ceva știa „broasca" aceea, directorul lui, care era un om tăcut. În atmosfera creată de tăcerea și răceala lui, clienții se speriau și plecau, și numai acum, de cînd a venit funcționarul acesta sociabil, numai acum a prins curaj și-și dezvăluie pe de-a-ntregul caracterul lui scîrbos.

Într-o dimineață, soarele a răsărit pentru puțin; a văzut însă vîntul dinspre nord, s-a speriat și s-a ascuns din nou. Vai, zile întregi n-o să mai apară. E știut, aceste lucruri se vor repeta tot așa, pînă cînd va veni vara.

Într-o dimineață, deci, un bolid negru s-a năpustit în bibliotecă cu o asemenea viteză, încît numai diavolul în persoană putea fi. Și chiar el era. Adică nu chiar el, ci unul din cei care fug după diavol. Unul a cărui profesie este să fie fugărit, dar să nu fie prins niciodată, pentru că el însuși este diavol adevărat.

Melios l-a prins de rasă.

— Ei, călugăre! îi zise. Ai greșit. Drumul spre Muntele Sfînt trece prin altă parte.

— Milă! strigă el și dispăru în cămăruța lui Melios.

Pînă să înțeleagă Melios ce se petrece, un om îmbrăcat civil a apărut din cămăruță și i-a întins mîna.

A rămas împietrit. Era ... întocmai ... omul pe care-l aștepta.

— M-ați salvat! îi spuse.

— Sînteți urmărit?

A apucat o carte din raft. Apoi a luat ceașca de cafea și s-a făcut că soarbe. Înnebunise și el? Nu exista oare cititor zdravăn pe lumea asta? A privit spre ușă. Doi civili stăteau ca bătuți în cuie în fața bibliotecii. Unul și-a băgat chiar capul pe ușă.

— Ia spune-mi. Pst! Domnule, n-a intrat cumva aici un călugăr?

— Călugăr? Nu, n-am văzut.

— Curios.

— Dacă doriți, intrați să vedeți.

— Ce să văd? Dacă-mi spui că nu ... Ia uită-te, măi, Popa ăl nebun a făcut aripi.

— A fugit de la vreo mănăstire?

— El? Da' de unde! Era deghizat, dar nu pentru carnaval. Serios, domnule, ăsta se schimbă cum se schimbă cameleonul, cum se zice. Cînd văduvă, cînd egumen. Poate că mîine îi vine ideea să se deghizeze în împăratul Americii.

Celălalt îl trăgea de mînecă.

— Hai! îi spuse. O să ne scape, blestematul! Ah, mă, de-aș pune mîna pe el.

— Și de ce-l urmăriți și nu-l prindeți?

— Ordinul spune: „Urmărire ...“

— Hai să mergem! insista mereu celălalt. O să ne scape.

— De-acum, gata. Azi ne-a scăpat. Bună ziua, domnule!

— Ați înțeles? îi zise omul lui Melios. M-am topit pe picioare.

— Am făcut o gafă invitîndu-i să intre. Dacă intrau?

— Chiar dacă intrau, ce găseau?

— Rasa.

Omul arătă spre pardesiu. Rasa era prinsă pe dinăuntru.

— Și barba?

— E în buzunar.

I-a strîns din nou mîna.

— Mă bucur! îi spuse. Mă bucur foarte mult. Și acum așteptați-mă o clipă.

— Mergeți să anunțați poliția?

— Nu, să vă comand o cafea. Merită osteneala după zațul pe care l-ați băut.

— Stați o clipă! Așteptați încă puțin. Să nu vă vadă și să creadă că ați ieșit să vedeți dacă au plecat.

— Ah, ce era să fac! Parcă-s analfabet.

— Asta o pățesc și cei învățați.

— Dar de ce vă urmăresc? Încă nu m-am lămurit. Ce-ați făcut?

— Lucruri groaznice. Îmi ușurez pieptul de adevărurile care s-au adunat în mine și pe care nu le mai pot ține zăvorîte.

— Le eliberați, adică.

— Hm... Da. Dar risc să-mi pierd libertatea.

Deodată a luat iar ceașca și s-a prefăcut că soarbe cu sete. În dreptul ușii apăruseră din nou gonașii. De data aceasta lăsaseră la o parte politețea. Au năvălit înăuntru și s-au îndreptat spre cămăruță. Păreau furioși.

— Mai este vreo ușă? l-au întrebat.

— Nu.

— Mister.

— Dar... nu v-am spus?

— Ce ne-ai spus? Tu ne-ai spus una, iar alții ne spun alta. Călugărul, domnule, a intrat aici, înăuntru. Ce, e fantomă? Nici dumneavoastră nu l-ați văzut? l-au întrebat chiar pe „călugăr".

— Sînt aici chiar de la deschidere, răspunse acesta imperturbabil. O aștept pe soacra mea s-o duc la dentist.

— Du-o și la potcovar. Ce ne interesează pe noi? Eu un lucru știu: că omul a intrat aici. L-a văzut cu ochii lui „omul nostru".

— Putem să-l vedem și noi pe „omul" dumneavoastră?

— E secret de serviciu.

— Ei, atunci „omul" dumneavoastră vă vinde gogoși. Din experiență vă vorbesc.

— Profesia?

— Judecător criminalist. Din experiența mea proprie vă spun că informatorul vostru este ori mitoman, ori mincinos. Vrea să cîștige încrederea poliției și inventează fel de fel de povești. Urmăritul s-a deghizat și acum circulă pe străzi ca un cetățean liber și pașnic. Vă sfătuiesc să-l căutați printre civili.

— Parcă noi știm cum arată ca civil! Nouă ni l-au predat călugăr. Ptiu! Trebuiau să se ia pe urmele lui cei care l-au cunoscut civil. Scordaras, zise colegului său. Am făcut-o și astăzi de oaie. Hai, bună ziua, domnilor.

Au plecat. Au traversat și au intrat în croitoria de vizavi.

— Ăsta este „omul" lor, deci. Bine că știm, ca să-l avem în vedere.

— Dar ce om curajos sînteți! spuse Melios uimit.

— Credeți că m-am vîrît degeaba în foc? Ei, aflați că asta m-a salvat. Ceea ce am făcut nu a fost dovadă de curaj, ci un act de disperare. Am folosit ultimul atu și am reușit.

— Bine, dar unde o să ajungeți cu fugăreala asta?

— Vreți să aflați un lucru? Ciinii obosesc mai mult decît iepurii. Nu mi-e milă de ei. Asta este singura mea cruzime. Prietene, trebuie să-i trezim pe oameni. Dar nu vom reuși dacă nu vom gîfîi. O parte din oameni suferă, alta dispare. Ce să-i faci?

— Vorbiți de parcă ați fi obligat să gîfîiți sau să dispăreți. Cine vă obligă?

— Cine i-a obligat pe apostoli să-și părăsească căsuțele, siguranța și să cutreiere lumea flămînzi și des-

culți? Atenție! Nu vreau să fac propagandă acestui fel de apostolism. Dar mobilul este același. Să te consumi pentru fericirea celorlalți. Principalul este ca sufletul omului să se înflăcăreze pentru ceva nobil. Ce ne împinge la acest lucru? Nedreptatea, cruzimea, lipsurile. Știți care este cauza crizei economice? O să rîdeți. Abundența. Întocmai. Bunurile s-au acumulat munți întregi și mulțimea flămînzește. În Brazilia cafeaua este aruncată în mare. În Canada și în America dau foc la munți de grîu. Și dacă vreun flămînd se apropie să ia un pumn de boabe jumătate arse e împușcat. Cum poți trăi într-o lume atît de nedreaptă și să nu urli în fiece clipă, în fiece zi? Și cum să nu te revolți? Desigur, dacă vrei, poți sta liniștit. Să te îngrijești de burta ta. Dar atunci cum vei avea dreptul să te numești om?

Melios l-a oprit:

— Trebuie să mă duc după cafea și apă rece.

Îi plăceau grozav astfel de discuții. Și voia să le audă într-una. Dar conlocuitorul lui nu era mașină. Îi dădea astfel răgazul să se mai odihnească și, totodată, să se răcorească cu puțină apă.

Peste puțin chelnerul a intrat supărat.

— Ai văzut ce am pățit, domnule... cu pardon... Adică...

— Ce-ai pățit?

— Am încasat-o. Da, da. Au intrat în prăvălie niște copoi. M-au întrebat de un călugăr. „Acum? Iiiii — le-am zis — să mai fi fost. A murit". Aici am încasat prima palmă. „L-am văzut intrînd aici!" mi-au zis. „Și atunci de ce nu-l prindeți?" le-am răspuns. Aici am încasat-o pe a doua. Ce oameni! Eu le zic adevărul, și ei mă bat.

— Care era adevărul? Că a murit?

— Păi! Am avut un unchi călugăr, fratele mamei. Ei, a murit. Știți ce barbă avea?! Eu cred că ea a fost de vină. L-a supt, l-a uscat pe picioare pînă a dat ortul popii. L-au înmormîntat pe aici, pe aproape, în picioare. Puteți să-mi spuneți de ce l-au îngropat în picioare? I-am întrebat și pe polițiști, și atunci am încasat a treia palmă.

Dumneavoastră puteţi să-mi spuneţi *de ce*? Nu. Nici dumneavoastră. De asta mai bine plec, să n-o încasez şi de la stăpînul meu. V-am spus ce arţăgos este. În sfîrşit. Beţi sănătoşi cafeluţele.

A făcut o temenea şi a plecat.

— Un lucru vreau să vă întreb, îl întrebă Melios pe „călugăr", suferiţi de foame? Dumneavoastră aţi suferit vreodată de foame?

— Sincer vorbind, nu.

— Ei, atunci? Iată ce vreau să spun. Văd că dumneavoastră, care nu suferiţi de foame, alergaţi, vă zbateţi. Cei care suferă cu adevărat de ce nu strigă, de ce nu se zbat, nu luptă?

— Vă mulţumesc, spuse omul sorbind prima înghiţitură de cafea. Mulţumesc că aţi atins această problemă. Ei, trebuie să vă spun că victimele, singure, sau nu strigă de loc, sau strigă foarte anemic. Ei, aici este toată drama. Noi luptăm ca să-i convingem să strige, să lupte toţi împreună. Să-şi unească dramele personale, să facă o dramă generală. Dar nu toţi ne cred. Trebuie convinşi. Dacă reuşeau să se unească pînă acum aşa cum trebuie, puterea lor ar fi fost zdrobitoare şi nimic n-ar fi rezistat în faţa lor. Totul s-ar fi prăbuşit, ar fi devenit praf.

— Şi apoi?

Omul a sorbit din cafea.

— Hm... Apoi? Acest „apoi" e lucrul cel mai greu. Apoi... bine. Să zicem că s-au prăbuşit închisorile, că au măturat jandarmeriile. Drumul pentru construirea societăţii lor e liber. Vai, de multe ori pînă acum masa nevoiaşilor a pus mîna pe putere. Dar n-au ştiut ce să facă cu ea. Şi au pierdut-o. Avem asemenea exemple. Şi iloţii din Sparta au învins. Şi sclavii lui Spartacus, şi Andronicus din Bizanţ, toţi au învins. Dar care a fost rezultatul? Mereu acelaşi. Parcă sărăcimea Parisului n-a pus mîna pe putere? Cît a păstrat-o? I-a înşelat şi le-a smuls-o Napoleon din mînă.

— Dar aşa s-a întîmplat întotdeauna? Au pierdut puterea cucerită?

— Nu. Singura experiență care a reușit pînă acum a fost cea care s-a înfăptuit acum aproape treisprezece ani în Rusia. Acolo puterea săracilor a prins rădăcini. Au avut în frunte un om înțelept, modest. Spre ghinionul nostru, al tuturor, omul acesta mare nu mai trăiește. Totuși nu trebuie să disperăm pentru asta. Știm că sistemul este bun.

— Ei, iată asta este. Nu vor lăsa ei ca un astfel de sistem să înainteze. Vor distruge totul. Or să-l strice și pe ăsta. O să vedeți.

— Sînteți pesimist?

— Mă înspăimîntă lăcomia omenească. Desigur există — să fim drepți — există oameni care pot salva omenirea de la lipsuri și spaimă, dar nu întotdeauna pot ajunge pînă acolo.

— Nu-s de acord cu părerea dumneavoastră. Democrația ateniană de ce-a reușit? Parcă strămoșii noștri nu au fost oameni? Nu aveau și ei slăbiciunile și ambițiile lor? Vă întreb: Dumneavoastră aveți încredere în dumneavoastră? Sînt sigur că da. De ce credeți că nu mai există nici un om cinstit în afară de dumneavoastră?

— Eu n-am spus așa ceva. Mi se pare însă că și un om cinstit se poate strica în drumul spre putere. Și încă ceva. Cinstea nu e suficientă. Desigur, ajută un om, dar singură nu-i suficientă.

Omul a rîs binevoitor:

— Peștii sînt încă în mare. Vorbim despre puterea nevoiașilor la noi, dar ea poate se află la o sută de ani depărtare, dacă nu și mai mult.

— Atît de mult? Deci, dumneavoastră personal n-o s-o apucați!

— Nu cred. Sînt sigur că nu.

— Dar nu este prea mult?

— O dată ce sînt sigur că eu personal n-o să o pot gusta, anii nu mai au nici o importanță pentru mine.

— Și atunci de ce luptați?

— Ei, aici este esența. Să stăpînim cuceririle, să avem un ideal. Sînt situații cînd renunți la speranța de a te

bucura tu singur de toate astea, dar și atunci te poți numi luptător.

— Și nu aveți parte niciodată de nici o bucurie?

— Cum să nu? Lupta, lupta ea însăși credeți că este o bucurie mică? Apoi, pregătim moștenirea copiilor noștri. Scurtăm drumul, micșorăm distanța de clipa mult așteptată. Puțin lucru e ăsta?

Melios tăcea. Îl privea orbit, aproape cu invidie.

— Aș vrea să vă semăn, ii spuse. Să mă apropii de dumneavoastră. Dar nu voi putea.

— De ce?

— Nu știu de ce mă preocupă lucrurile mărunte, banale. Știți că în clipa aceasta cînd vă vorbesc sînt sufocat, topit de dragoste?

— De ce numiți dragostea „lucru mărunt"? Dar pentru ce altceva credeți că luptăm?

— Pentru dragoste?

— Și pentru dragoste. Luptăm să desprindem, să eliberăm dragostea de „corpurile" străine, de pasiunile ce o sufocă — interesul, interesul material. Luptăm s-o purificăm, să o predăm tinerilor pură, frumoasă, așa cum am visat-o toți.

— Sînteți, sînteți îndrăgostit?

— Foarte tare! Și vreau să-mi păstrez dragostea la înălțime. Acum însă, prietene, trebuie să plec. Cei care-l urmăreau pe „călugăr" or fi predat schimbul, și acum vor apare cei care mă cunosc îmbrăcat civil. La revedere, prietene. Sînteți prieten adevărat. Pot să vă sărut?

— Și unde... unde pot să vă mai găsesc?

— Nu vă fie teamă. Nu ne pierdem, chiar dacă eu mă voi *pierde*.

— Totuși dați-mi un punct de reper.

— 13-331, spuse, și a dispărut.

Capitolul
TREIZECI ȘI ȘASE

„Lui Gheorghis Somoilăs, bibliotecarului,

Loco

Domnule, ca să vă scutesc de vreo eventuală nerăbdare, vă informez că vizita pe care ați așteptat-o nu s-a efectuat nu din cauza indiferenței prietenei mele, ci din cauza unei absențe neprevăzute. Ca să evite vreo neînțelegere, m-a rugat telefonic să vă transmit salutările ei și să vă rog s-o scuzați.

O prietenă.“

Ce-or însemna toate acestea? Se pare că domnișoara se află într-o călătorie erotică împreună cu „alesul inimii ei“. Dar cu toată fericirea ei nu și-a uitat victima. Temperatura, temperatura inimii amantului ei platonic trebuie să rămînă la nivel înalt. Iată motivul pentru care a căzut scrisoarea asta, parcă din cer. „Nu accept în nici un chip să uiți datoria pe care o ai față de mine. Trebuie să-mi scrii o poezie de dragoste.“

Domnișoara părea nevinovată, și pe bună dreptate; o dată ce nimeni n-a văzut-o ieșind din casa altui bărbat, era nevinovată. Și apoi, ce este nevinovăția? Ce altceva? Ignoranță. „Nu știu că sînteți vinovată. Deci sînteți nevinovată.“ Cine poate să ne demonstreze contrariul?

Cît de pură se va întoarce din călătoria ei de amor! Și cu cîtă timiditate îi va întinde mîna bietului bibliotecar!

Pentru moment trebuie să scrie o poezioară. Dar, atenție! Dacă doamna ți-a întins vreo cursă, prima mînă care se va prinde în ea trebuie să fie a acelei care a întins-o.

O femeie care a primit o lecție aspră nu se mai îndrăgostește niciodată de profesorul care i-a dat-o. Deci să continue jocul ei erotic.

Totuși există și excepții. De asta să fim atenți. Să îndepărtăm cursa, dar nu și dragostea. Se întîmplă asemenea greșeli. Dragostea, domnule! Prostii! Dragostea este o planetă plină de hopuri și prăpăstii și singura picătură de rouă — dacă există — sînt lacrimile, dacă pot fi numite lacrimile „rouă". O planetă. Bine, o știu. O planetă care arde, care scoate flăcări și tremură, care este — cu alte cuvinte — nelocuită. Și totuși, nu poți să locuiești decît numai pe ea. Pentru că toate celelalte planete „locuite" sînt locuri neospitaliere, bune numai ca să te sufoci de plictiseală.

Doamna lipsește. Poate că s-a dus cu „omul ei de zăpadă" să întîmpine zăpada. Poate a urcat pe muntele Vermion să facă schi. La întoarcere, desigur, omul va fi foarte obosit, surmenat. „Călătoria, dragă, călătoria la «Centru» este foarte obositoare." Mie mi-o spui? Desigur. O știu. În sfîrșit, dimineața de astăzi a fost nestatornică. Cînd soare, cînd zăpadă, cînd ploaie. Varietate. Prin aceleași faze trecea și dispoziția lui Melios. Singurul lucru care l-ar fi putut salva era clientela. În ultimul timp cîștigase o categorie de cititori permanenți. Aceștia nu alegeau. Erau niște ființe neputincioase din punct de vedere spiritual care voiau să le dai hrana mură în gură. Într-o zi unul dintre aceștia s-a lipit de el ca un scai.

— Ce carte preferați? l-a întrebat Melios, binevoitor, pe omul postat în fața lui.

— Nu-mi alegi dumneata una?

— Cu plăcere. Dar ce fel de cărți vă plac?

— Hm! Ce-ți place și dumitale.

— Mie, dacă vreți să știți, îmi plac cărțile de groază.

— Nu, sufăr de tensiune și colicistită. Într-o noapte am văzut o vecină pe balcon în cămașă de noapte și eram gata să leșin.

— Cîți ani avea vecina dumneavoastră?

— Mulți.

— Nu-s de vină „fantomele", ci vîrsta lor. Altădată să alegeți „fantome" mai tinere. Vreți să vă dau ceva de Shakespeare?

— Se vorbește mult despre el! E tare?

— În fiecare operă omoară o duzină de oameni.

— Criminalul! Și oamenii îl mai lasă să trăiască?

— În vecii vecilor. E foarte tare!

— Ei, nu mai spune?! Cîți ani are?

— Vreo 400 de ani.

— Rușine! Nimic altceva. Rușine!

— Domnule, de ce vă pare rău? Așa se întîmplă cu scriitorii mari. Ei dispar, opera lor rămîne. Deci trăiesc. Vîrsta lui Shakespeare e o joacă. Sînt alții care trăiesc de trei mii de ani și chiar mai mult.

— Dar bibliotecă este asta, fiule, sau cimitir?

— Ce să vă fac? Vedeți, pînă și scriitorii cei mari mor, dar nu cu totul.

— Măi băiete, nu ai vreo carte... vreo carte șmecheră, înțelegi?

— Să vă dau cartea unei franțuzoaice turbate care și-a tăiat sînii și s-a zăvorît într-o mănăstire ca să scrie, cică, o carte despre călugări?

— Ah! Ai un asemenea tezaur și mi-l ascunzi? Împachetează-mi-l repede. Cum se numește?

— Marise Choisie. Și cartea ei se numește „Un mois chez les hommes".

Din punct de vedere moral biblioteca se prăbușea. Din punct de vedere material însă înflorea. Asta pentru că bibliotecarul înțelegea de la primele cuvinte cu ce client avea de-a face și-i oferea cartea ce i se potrivea. Și ca să nu plutim în echivoc, să vorbim clar. Această bibliotecă este o „instituție" ciudată, ceva între un „azil" și o „școală zoologică". Înainte veneau și păsări. Niște „bufnițe", în uniforme de școală, al căror sex nici mama lor nu-l cunoștea precis. De obicei cereau cărți groase. Plăteau, plecau, și tu rămîneai cu speranța că se duceau să le mănînce.

Cîteodată cer și vreo carte de dragoste și tu te uiți la ele și te întrebi: „De ce?“ Oare ce-și închipuie că este dragostea? Aromă? Răsuflare, beție? Păcat! Totul va fi pierdut dacă nu descoperă că este ceva „comestibil“. Un bun bibliotecar nu trebuie să se obișnuiască să clasifice numai cărțile, ci și cititorii.

Într-o zi unul a întrebat ce să ia din cărți. (Adică ce voia să spună? Dacă să soarbă zeama, sau să înfulece hîrtia?) L-a trimis la raftul cu scriitori. Dar ființele astea nefericite ce știu? Sînt ultimele care au cuvîntul.

Pe la orele zece a sosit „canarul“ (așa numea el pe trimisa domnișoarei Doxa) destul de îngîmfat, însă cu scopuri evidente. Aceasta precis că era și secretara afacerilor *ei* erotice.

— Mă mai cunoașteți? îl întrebă.

— Desigur. Și pe dumneavoastră și scopurile dumneavoastră.

I-a aruncat o privire disprețuitoare: „Adică ce vreți să spuneți?“

— Lumea are multe scopuri cînd vine aici? îl întrebă ea.

— Cum să nu! Iată, de exemplu, o duduie consideră biblioteca mea drept stație de prim-ajutor pentru „accidente“ personale. O alta o consideră teren pentru anchete psihologice. Nu-mi lipsesc cazuri din acestea...

— Și dumneavoastră cum o considerați?

— Eu? Eu sînt funcționar, domnișoară. N-am cuvînt. Eu lucrez, sînt plătit și nu gîndesc.

— Îmi închipui ce-ați fi putut face dacă vă și gîndeați! spuse ea provocatoare. Dați-mi acum o carte și...

— Aici se termină misiunea dumneavoastră?

— Da.

— Mulțumesc. Poftim catalogul, poftim cărțile, poftim și funcționarul care vă servește. Altceva?

— Mai puține aluzii.

— Vreți să jucăm cu cărțile pe față?

— Nu.

— Atunci aștept ordine.

— Dați-mi cartea...
— Numărul?
— Așa?
— Da.
— Atunci dați-mi cartea numărul 1116.
— O veți avea într-o clipă.
— S-a dus drept spre dulap, a scos o carte fără s-o privească, a împachetat-o și i-a dat-o.
— Mereu la dispoziția dumneavoastră! îi spuse politicos. Altceva?
— Absolut nimic. Dumneavoastră?
— Absolut nimic. Doar... salutările mele.
Atunci „canarul" s-a întors din drum, a lăsat cartea pe o măsuță și l-a privit drept în ochi.
— Ce doriți? îi spuse. Și... ce știți exact?
— Totul, îi spuse el ferm. Cît despre ceea ce doresc eu, regret, dar nu-mi puteți oferi dumneavoastră nimic.
— Nici ea?
— Acum nici ea. Mulțumesc pentru scrisoare. Am primit-o.
— Sînteți sigur că era de la mine? Absolut sigur?
— Absolut.
— Atunci să vorbim și mai deschis.
— Ce vă propun de atîta timp?
— Deci o iubiți mult...
— Acum nu mai știu. M-ați găsit într-o stare psihologică cînd nu mai sînt sigur de nimic, nu mai cred în nimic.
— Dacă nu erați atît de enigmatic...
— Cine știe? Poate că asta mă salvează. Apoi cred că asta îi și convine cel mai mult prietenei dumneavoastră.
— Și totuși, aflați că și ea este năucă. Cînd sînteți departe de ea, îi scrieți poezii. Cînd o vedeți, vă purtați ca un pirat. Ce înseamnă toate astea? Ironii?
— Ea a început prima. Nu numai să mă ironizeze, ci să-mi arate un dispreț umilitor, pe care nu eu l-am provocat. Puteți să-mi spuneți ce figuri erau acelea cu nu-

merele? Astfel de impresii are prietena dumneavoastră despre oamenii care muncesc ca să-şi cîştige pîinea? Nu s-a gîndit... Cum e posibil să lucreze cineva într-o bibliotecă şi să nu ştie să scrie şi să citească?

„Canarul" a început să rîdă:

— Ştiţi de ce-a făcut-o? E curios. V-a considerat capabil de lucruri mai mari. Din prima clipă a avut impresia că serviciul acesta nu este pentru demnitatea dumneavoastră. Nu ştiu de unde a aflat...

— Ce-a aflat?

— Că sînteţi poet.

— Ştiu de unde...

— E imposibil. Imposibil!

— Nu uitaţi că trăim într-o lume unde lucrurile imposibile s-au rărit.

„Canarul" a început să se plimbe prin cameră.

— Spuneţi-mi, ce sînteţi? Profet? Vrăjitor?

— Vrăjit.

— De ce?

— De tot ce poate fi vrăjit un om.

S-a oprit puţin nehotărîtă.

— E o nedreptate, spuse. O nedreptate şi o ruşine să nu vă iubească... dacă într-adevăr nu vă iubeşte.

— Nu corectaţi lucrurile corecte. Să vă spun eu adevărul? Prietena dumneavoastră nu m-a iubit de loc. Pur şi simplu s-a simţit puţin măgulită. V-a spus-o şi dumneavoastră, şi dumneavoastră aţi considerat măgulirea drept dragoste. Poate că sînteţi puţin mai sensibilă, mai romantică decît ea. Puţin mai aproape de aceste enigme, aceste stări nedefinite care se numesc „sentimente".

— Eu?

— Da. Nu sînteţi îndrăgostită?

— Eu? Ce prostie! Nu...

— Şi trăiţi aşa, singură?

— Dimpotrivă. Am un amant.

Melios s-a simţit ca lovit în cap. Aşa îi trebuie. A privit-o uimit şi rănit. În ce lume trăia? Fata nu era îndrăgostită, dar avea un amant. Dar atunci... atunci ce

rol joacă în viața unei femei ființa aceasta, care se numește amant? Și de ce se numește așa dacă n-are nici o legătură cu dragostea? Sărmanul meu băiețaș naiv!

— Adică... îi spuse, n-ați trăit niciodată fericirea dragostei?

— „Satisfacția dragostei", vreți să spuneți!

— Nu e totuna cu fericirea dragostei?

— Nu. Nu știu. Dumneavoastră îmi puneți niște întrebări pe care eu nu mi le-am pus niciodată. De aceea nu știu ce să vă răspund.

— Și dumneavoastră — continuă el uimit — îmi dați asemenea răspunsuri, care-mi anulează dinainte orice întrebare. Nu știu, poate că vin din altă lume — și așa este — pentru că nu înțeleg nimic, absolut nimic. Nici măcar sensurile pe care le dați dumneavoastră cuvintelor „dragoste" și „amant" și nici felul în care le tălmăciți.

— Nu le tălmăcesc. Le trăiesc.

— Asta mă încurcă și mai mult. Și prietena dumneavoastră ce părere are? La fel gîndește și ea? Adică trăiește în aceeași lume?

— Acum e rîndul meu să fiu uimită. Dar ce, dumneavoastră, adică, trăiți în altă lume?

— Categoric, da!

— Regret. Acum îmi explic de ce nu vă înțelegeți cu Doxa. Domnule, fericirea unei femei este să fie admirată. Acest cuvînt cuprinde totul. Și fericirea și gloria. Totul. Ce înseamnă dragoste? Am să v-o spun eu: *Admirație*.

— Bine. Asta i-o ofer. Ea însă ce oferă?

— Ea? Trebuie să ofere și ea? Ei, bine, ea oferă prilejul să fie admirată...

— Mulțumesc! Transmiteți-i prietenei dumneavoastră, după ce se va întoarce din „luna de miere", că poezia pe care o așteaptă nu va fi scrisă. Eu — spuneți-i — prin dragoste nu înțeleg dreptul de a admira. Pentru că eu pot admira și fără acest drept. Este zadarnică, deci, prezența ei în viața mea.

— Și ce doriți, adică? Să vă iubească?

— E un lucru atît de groaznic? Există vreun îndrăgostit care să nu vrea să fie iubit? Îi este indiferent unui bărbat dacă dragostea lui este reciprocă sau nu? Există vreun bărbat care să se mulțumească cu rolul caraghios de simplu „admirator"?

— Nu știu. Dumneavoastră ce credeți?

— Există asemenea indivizi îndobitociți, niște aerofagi ai dragostei. Ei, eu nu fac parte din această categorie.

— Ce experiență de viață aveți! spuse ea admirativ.

Melios izbucni în rîs. Un rîs sarcastic, plin de milă la adresa lui.

— De ce rîdeți? V-am jignit? întrebă ea uimită.

— Experiență? Eu... experiență? Domnișoară, știți că sînt... virgin?

Ochii ei s-au holbat. Apoi s-a revoltat.

— Tîmpita! spuse cu dispreț. Tîmpita. Și-a lăsat să-i scape acest prilej. Și... spuneți-mi, chiar sînteți?

— Da. Dar eu mă voi dărui numai celei pe care o voi iubi.

— Și cu prietena mea cum rămîne?

— De, ea a ales „experiența". Iată, domnișoară, cine are experiență.

— Cine?

— Păi... cred că există cineva. Cineva care n-o admiră. Nu poate. Printre atîția bărbați s-a găsit și unu care n-a admirat-o și ea — în semn de protest — a devenit cățelușa lui.

— Ea? Doxa?

— Da. Ea, această zeiță, care se hrănește numai cu tămîie. A sosit clipa să ardă și să se topească la picioarele unui om nu pentru că o măgulea, nu pentru că a fost orbită de măreția lui, nu. Ci numai pentru că n-a admirat-o. Acestea sînt calitățile amantului ei.

Fata se plimba ca o zvîrlugă.

— Dar... îmi vine să înnebunesc, spuse. Ce-ați văzut? Spuneți-mi odată! Ce știți?

— Totul.

A respirat ușurată.

— Atunci m-am liniștit. Nu știți nimic, pentru că nu există nimic.

— Atunci de ce spuneați că v-ați liniștit? Nu există nimic, nu știu nimic, nu se petrece nimic, dar... „v-ați liniștit". Atunci de ce suferiți? De ce ați respirat ușurată, domnișoară? Toate au fost zadarnice. Prilejul ca prietena dumneavoastră să colecționeze încă un admirator îndobitocit de frumusețea ei s-a pierdut pentru totdeauna. Nu-i nimic. Se vor găsi alții.

Domnișoara s-a întristat brusc. Se simțea stingherită.

— Vă înțeleg, îi spuse Melios. A eșuat și misiunea dumneavoastră. Să nu vă pară rău, domnișoară Filaretu! Explicați-i totul și o să vă ierte. Spuneți-i că împrejurările au fost însă mai presus decît puterile dumneavoastră.

— Regret numai că nu voi mai avea motiv să mai vin pe aici.

— Cine v-a spus să nu veniți? Veți fi întotdeauna binevenită. De altfel, prețuiesc puțina sinceritate pe care mi-ați dovedit-o. Este atît de rară în zilele noastre, încît e o consolare chiar dacă o primim în doze mici.

A vrut să plece.

— Nu sînt prea mulțumită de ziua de azi, spuse. Totuși nu sînt disperată. Ceea ce-am auzit azi e suficient ca să-mi fac un proces de conștiință. Da, da. Am destul timp să mă gîndesc. Vă mulțumesc, domnule Kadras. Bună ziua.

— Cum? Nu mai sînt domnul Mănăilăs?

— Lăsați, v-am spus, vreau să devin serioasă. De ce nu mă lăsați? Regret rolul pe care am acceptat să-l joc. Credeam că sînteți vreun cap sec, care joacă rolul „hoțului de inimi". Mi-am primit lecția. Mulțumesc!

— Și dumneavoastră? Nu vreți să-mi spuneți nimic? Să-mi dezvăluiți ceva?

— Ceva? Cui? Dumneavoastră, care știți totul? Nu cumva greșesc?

— Nu. Există ceva ce nu știu. De exemplu, nu știu ce părere aveți dumneavoastră personal de ceea ce face prietena dumneavoastră.

— Nu m-am gîndit la asta. Voi vedea. Deocamdată, la revedere.

— La revedere, domnișoară Filaretu. Pe curînd și mereu la dispoziția dumneavoastră.

Capitolul
TREIZECI ȘI ȘAPTE

La prînz a pornit spre bătrîn. Nu-l mai văzuse de o săptămînă și-i era dor să stea de vorbă cu el. Discuția cu domnișoara Filaretu îl răscolise și mai mult. Poftim, ființele astea crescute în puf aveau o a treia viață pe care părinții, nici chiar ele însele, nu o controlau. Și de ce să se obosească să o controleze? O lasă în voia „necesităților naturale", și gata.

Toate gîndurile acestea îl năvăleau tocmai cînd se pregătea să traverseze strada. Dar, deodată, un nas roșu și „acru" a apărut în colț. Sfiriktras! Da, Sfiriktras. Mototolit, roșu de sudoare, cu niște ochi ca de cîine, congestionați, plini de răutate.

— Petridis! strigă el sălbatic. Ce să-ți fac eu ție acum? Ei? Să te omor?!

Îl apucase de guler.

— Pentru binele tău, lasă-mi gulerul, îi zise Melios, pentru că o să te vadă vreun jandarm și ai să dai de belea. Nu-i bine să mă omori aici. Ce prostii sînt astea?

— Dar unde să te omor?

— Undeva, unde nu există martori.

— Cu alte cuvinte . . . accepți? Da?

— Da.

— Să mergem atunci! Cuțit am. Mergem pe un loc viran. Acolo unde nu-și vîră nasul nimeni. Deci îți recunoști și tu vina?

— Da. Dar nu știu despre ce vină vorbești.

— Și atunci de ce vrei să te curăț?

— M-am scîrbit și eu de viață, măi Sfiriktras.

— D'apoi eu! Știi cum o văd? Uite, ca pe o balegă. Dar ia stai, tu ce motive ai?

— Nu-mi place mutra . . . ei.

— Ai dreptate. O văd și eu ca pe o mîncare stricată. Pe cînd dacă dădeam de bine... Dar ți-ai băgat tu coada și mi-ai stricat treaba. Lucru pus la cale. Tu ai stricat totul. O mîndrețe de treabă. Pentru asta ai să mi-o plătești tu.

— Să plătesc? De ce nu? Ți-am spus eu că nu plătesc?

— Cu ce?

— Cu viața mea.

— Nu o schimbi mai bine cu vreo miișoară?

— Și dacă nu-ți dau?

— Te omor!

— Fă-o!

— Iar vrei totul pe degeaba.

— Ce să-ți fac? N-am altceva.

— Și de mine nu ți-e milă? Cum s-o scot eu la capăt?

— Să te duci să-l găsești pe cel care ți-a făcut rău.

— Tu mi l-ai făcut.

— În regulă. Acum... pot să aflu și eu ce ți-am făcut?

— Mai și întrebi? Nu tu m-ai determinat să termin cu fata? Acum gata, a zburat păsărica. A găsit altul. Mi-a făcut vînt. De asta m-am dus, am băut, m-am bătut, m-au făcut tocăniță și acum caut o groapă să mă arunci. Poți să-mi găsești tu?

— În patul tău.

— L-am vîndut. Da. Ieri-seară. Trebuia să beau. N-aveam un franc. Am dat o raită după „lucru", n-am reușit. Dar trebuia să beau. Și de asta m-am dus și mi-am vîndut patul. Să nu-mi spui acum că n-am făcut bine. Știu. Mai bine spune-mi ce altceva puteam să fac...

— Să nu fi băut.

Sfiriktras l-a privit cu ochii tulburi.

— Ușor de spus, dar nu puteam. Eram tare necăjit.

— Bine, măi Sfiriktras, nu tu ai zis că n-o iubești?

— Ei... și?

— Și atunci de ce te zbați și te sfîșii?

— Păi dacă-i toacă altul bănișorii cum să nu-mi pese? Altul! Acum îi numără unu cîte unu. Și eu număr vînt.

— A... nu era dragoste la mijloc?

— Dragoste? Există dragoste mai bună decît asta? Cu banii ăștia aș fi avut cea mai grozavă femeie.

— A... asta numești tu dragoste?

— Dar tu pe care? Barbutul?

— Credeam că vorbești despre „satisfacția erotică", cum zic unii.

— Cum?

— Nimic... nimic...

— Ce-ai zis?

— Nimic. Îmi dădeam mie lecții.

— Du-te încolo!

Mergeau amîndoi la întîmplare. Zăpada se topise și călcau prin lapoviță. Pantofii lui Sfiriktras scîrțîiau ca niște pisici.

— Îi auzi? zise. Pînă și ei plîng. Dacă puneam mîna pe bani aș fi purtat acum pantofi eleganți.

— Tot ar fi scîrțîit.

— Ar fi scîrțîit de mîndrie.

— Ar fi strigat: „Trecători, prindeți-l! Stăpînul nostru ne-a furat!" Poți să-mi spui acum unde mergem?

— Pe mine mă întrebi? Încotro am pornit?

— Voiai să mă omori.

— N-am chef.

— În regulă.

— Nu-ți pasă?

— Nu.

— Îmi pasă, însă, mie. Ți-am mai spus. Sînt criminal nesîngeros. Îmi plac banii uscați.

— Da, și banii tîrfei erau uscați?

— Fraierule! La bancă nu există uscat! Așa... ca să nu-mi bați capul! Apoi ideea asta pe care o ai despre bani e proastă. Ia-ți tu mia ta cinstită. O iau și eu pe a mea necinstită. Ei, cu care cumperi mai multe lucruri? Mai lasă-mă la dracu! De atîta timp îți dau lecții des-

pre cîte și mai cîte, despre societate, dar tu tot buștean rămîi. Hai, acum, înapoi! Nu te omor.

— Și eu ce să mă fac?

— Scoate-o la capăt singur. Ce, măi prietene, m-ai închiriat drept criminal? Nu. Deci tu, frățioare, ce să-ți spun? Vrei totul pe degeaba. Să-mi mînjesc cuțitul... Grozav. Și botezul? Cine-l plătește? Ai mîncat?

— Nu.

— Mergem să gustăm ceva!

— Cu ce bani?

— Mi-a mai rămas ceva din banii după pat. Știi ce rău mi-a părut? Dormea bătrînul în el. Scîrboasă viață.

— Măi Sfiriktras, măi, tu n-ai inimă.

— Am. Dar am și burtă. Adică cazanul care face abur ca să funcționeze toate celelalte. Inima și alte piese.

— Bine. Hai să mîncăm. Plătesc eu.

— Să nu-mi faci una ca asta! Lasă-mă să-i cheltui și pe ăștia, să mă ușurez. Îmi dau mîncărime.

— Sfiriktras, mă neliniștești. Ai început să vorbești ca un adevărat răufăcător.

— Adică?

— Numai vagabonzi, lepădăturile au obiceiul ăsta! Există, însă, alții care și-ar da tot sufletul pentru o livadă... undeva...

— Tîrfa de viață! Capitolul ăsta s-a încheiat. La dracu! Sfiriktras a murit. Acum să vedem ce facem cu puș-lamaua astălaltă, vie. Poți să-mi spui însă de ce te privește așa căprița aceea? Aman! Ce ochi, mă, frățioare! Eu o șterg.

— Stai! E o prietenă.

— Ai, mă, asemenea prietene și-ți dai capul să ți-l taie niște lepădături ca mine?

Fata a prins curaj și s-a apropiat de ei. Sfiriktras și-a încheiat haina.

— Bună ziua, zise fata, adresîndu-se lui Melios. Dar unde ați dispărut?

— Tocmai asta voiam să vă întreb și eu.

— Dumneavoastră nu trebuie să întrebați.

— Bine. Faceți cunoștință. Domnul Sfiriktras și domnișoara Cleopatra.

— Mă bucur, domnule.

— D'apoi eu? făcu Sfiriktras, și i se înroșiseră pînă și firele din cap.

— Știți, domnișoară Cleopatra, noi, adică eu și prietenul meu, Sfiriktras, mergem să luăm o gustare. Nu vreți să ne țineți de urît? N-avem nici unul poftă de mîncare.

— Cu bucurie.

Sfiriktras l-a apucat pe Melios de mînecă.

— Lasă-mă să plec! îi zise. Doar dacă mă lași să plătesc eu, rămîn.

— Imposibil.

— Domnișoară, făcu Sfiriktras, știți, domnul Petridis nu mă lasă să plătesc eu. Vrea să plătească el. Am zis de la început, dar acum nu mai accept. Acum avem o domnișoară la masă. Așa că insist să plătesc eu.

Acel „Petridis" a surprins-o. Dar Melios i-a făcut semn, și ea nu și-a exprimat uimirea cu glas tare.

— Se poate? întrebă insistent Sfiriktras. Domnișoară, iertare, felul meu de-a fi n-are leac. Așa că... acceptați?

— Eu? Cu plăcere, domnule Sfiriktras! Desigur. Accept.

— Atunci îmi vînd și casa.

— Și-a vîndut deocamdată patul, preciză Melios. Este foarte nefericit.

— Dar ce-ați pățit, domnule Sfiriktras?

— M-au călcat în picioare. Dar acum nu mai contează. O dată ce acceptați să mîncați cu noi, nu mai contează.

— Dar ce aveți?

— Nimic. Nu mi-a mai rămas nimic. M-am prăpădit.

— Atunci e un motiv în plus să stăm puțin împreună.

Sfiriktras i-a făcut semn lui Melios. „Orbul găinii are asta, mă, sau i s-a slăbit vreo piuliță?"

— Bine! Să mergem. Eu n-am nimic de pierdut. Ba, dimpotrivă, îmi cresc fondurile. Voi însă... eu la voi mă gîndesc. Vreţi să mergeţi cu o mutră ca a mea...

— Dar de ce? Ce aveţi?

— Întrebaţi-l pe domnul Petridis.

— Dar ce are, domnule... Petridis?

— Greutăţi financiare.

— Greutăţi din astea au aproape toţi oamenii. Şi trebuie să vă necăjiţi?

Sfiriktras înghiţea mereu în sec.

— Domnişoară, domnul Petridis... din cauză de... adică de milă nu v-a făcut fotografia mea. Sînt fără de noroc. Nu pot să pun la cale nici o „treabă". Adică încep ceva şi nu iese nimic. În sfîrşit, să mergem acum, să halim. Văd un birt vizavi. Traversăm?

Au trecut strada şi au intrat în prăvălie. Au găsit o masă liberă lîngă o fereastră luminoasă şi s-au aşezat. Fata a cerut permisiunea să meargă să se spele pe mîini.

— Şi acum, spune-mi, făcu Sfiriktras cînd au rămas singuri, sincer însă. Spune, este „apucată"? Adică zurlie?

— Cum ţi-a venit o asemenea idee? E o fată minunată.

— Şi dacă e o fată minunată, cum spui, de ce acceptă să mănînce cot la cot cu Sfiriktras? Ai?

— Şi de ce, mă rog, nu? Ce are Sfiriktras? După părerea mea n-ai nimic.

— Întocmai. Sînt curat şi frumos. Dar după părerea ei?

— Nu ştie încă nimic.

— Şi e lucru cinstit, măi Petridis, să nu ştie? E permis, adică, să nu ştie?

— Ascultă, Sfiriktras, am o idee.

— Hai, dă-i drumul!

— Eu zic că dacă ai de gînd să-ţi continui „meseria", să i-o spunem. Dar dacă te laşi de ea, să i-o ascundem. Nu vezi? Fata şi-a făcut o impresie bună despre tine. Nu-i păcat să i-o stricăm?

— Desigur... Ai dreptate. Dar... eu... vorbind cinstit, nu vreau să mă îndrept. Nu-mi convine. Mă ia peste picior toată banda. Știi ce băşcălioşi sînt? Unu care s-a lăsat odată, unul Gardubas, a mîncat aşa o papară, încît a căzut la pat. Pînă şi „şcolăriţă" l-au numit. L-au obligat pe băiat să se apuce iar de „meserie". Mi-e ruşine. Ai înţeles? Ăsta-i lucrul principal.

Melios era gata să izbucnească în rîs, dar s-a întors domnişoara Cleopatra.

— Mă lăsaţi să vă servesc eu, domnişoară? îi ceru voie Sfiriktras. Îmi permiteţi să mă reped pînă la bucătărie să văd ce bunătăţi au?

— Cu plăcere, domnule Sfiriktras.

— Aşa că... mă duc.

A plecat, privind furiş înapoi.

— Cine este? a întrebat oarecum intrigată fata.

— Prima persoană pe care am cunoscut-o cînd am călcat în Salonic. Un om distrus, prăpădit. Se zbate între înger şi ciine. S-a încurcat, nenorocitul, de mic cu nişte lepădături.

— Ajutaţi-l să se schimbe! Poate merită osteneala.

— E cam greu, dar poate mai salvăm ceva. Şi acum să revenim la dumneavoastră. Sînteţi extraordinară. Niciodată nu mi-am închipuit că vă veţi purta atît de omeneşte cu un om atît de sfîrşit. Vă felicit! Domnul Sfiriktras este profund emoţionat, vă asigur. Îl cunosc de mult. Pentru prima dată vrea să arate a om. Pînă acum se întreţinea cu nişte rămăşiţe. Dacă va reuşi pînă la urmă să plutească la suprafaţă, dumneavoastră veţi avea acest merit.

— Nu-mi vorbiţi astfel... Încep să mă tem. Dacă începe să-mi facă curte?

— Nu vă fie frică. Nu există o asemenea primejdie. Dacă-i arătaţi puţină prietenie — nu multă, puţină — va fi tot ce poate aştepta mai mult de la viaţă. Se va mulţumi cu atît, credeţi-mă!

— Bine, voi face cum îmi spuneţi.

Sfiriktras s-a întors frecîndu-şi palmele, mulţumit.

— Puțină fripturică, puțin peștișor, și sălățica respectivă. Și trei pahărele de uzo la început. Apoi vin... Vin *Rapsanis*. N-o să ne jigniți, domnișoară? Altceva n-are magazinul. Nu-s eu de vină, sărmanul.

— Dar ce tot spuneți, domnule Sfiriktras? E foarte frumos aici. Și comanda dumneavoastră e grozavă.

— Ia uită-te! Am făcut și eu un lucru grozav în viața mea. Bravo, Iapapas!

— Cine e ăsta?

— Eu. Mai am încă un nume: Dumanaros. Special mi-am ales mai multe nume. Dacă unul dă faliment, îl iau pe celălalt. Dar acum le-am terminat pe toate și o duc fain. Ha, ha, ha! Iată și haleala. Filipakos, nu uita lăptișorul *Rapsanis*. Știi, vin îmbuteliat.

Chelnerul era tăcut, atent.

— Totul să fie în ordine. Întîi cădelnița și apoi pruncul.

— A! Am și pîine de casă. Doriți? Sînt unii care înnebunesc după ea.

— Din categoria asta facem parte și noi. Ad-o! Atunci ia-o pe asta făcută de fabrică. Ia-o, să n-o vedem în ochi. Ah! Ce-am făcut! Pardon, domnișoară, cum dracu am făcut eu una ca asta?

— Bine ați făcut, domnule Iapapas. Nu vreau să fac excepție. Îmi place tot ce le place și prietenilor mei.

Sfiriktras s-a întors spre chelner.

— Ai înțeles, Filipakos? Ai văzut ce doamnă avem la masă? De asta... fii atent. Da?

— Nici o grijă.

Toți așteptau să înceapă Cleopatra. Ea însă aștepta să dea semnal cavalerii ei. Pînă la urmă a spart gheața și și-a despăturit șervețelul. Imediat cavalerii au imitat-o. Peste puțin însă, Sfiriktras s-a oprit.

— Încet! a spus. Trebuie să ardem salata cu puțin spirt, că altfel ne crește în burtă. Noroc!

Au băut și au umplut din nou paharele.

— Eu, spuse Sfiriktras, am început-o de ieri. Așa că... dacă o fac de oaie cer scuze de pe acum, pentru că mai tîrziu poate că n-am să mai fiu în stare.

Melios s-a supărat.

— Ce mai e și asta? Te pregătești să cazi?

— Parcă vreau? În seara asta vreau doar să mă ridic, să-mi deschid inima. Pentru prima dată, domnișoară, încerc s-o fac. Și de asta poate n-am să reușesc. De asta beau, ca să reușesc. Și dacă o să cad... măcar să cad cînd îmi deschid inima. Greu lucru! Domnișoară, spuneți-mi, ce v-a spus domnul Petridis în lipsa mea?

— Lucruri foarte frumoase.

— Păcat. Știam eu că nu mă iubește. V-a spus ce soi de marfă sînt? V-a spus, de exemplu, că sînt un bucador? Că sînt șantagist... Nici asta nu v-a spus? Dar atunci ce v-a spus? M-a trădat. Știți, de ce vă spun toate astea, domnișoară? Ca să vă scîrbiți de mine și să nu mai beți cu mine. Acum am terminat.

Mîncarea, în fața lui, se răcea. Abia se atinsese de ea.

— Am terminat! repetă, vrînd să accentueze încă o dată hotărîrea lui.

Nimeni nu i-a răspuns. Atunci a început să bată în masă cu degetele un cîntec prostesc. Apoi s-a oprit și a mai băut un pahar.

— Ei, ce e? izbucni. Nu-mi spuneți nimic?

— Ce să-ți spunem?

— Nu mă lăudați? Păcat, măi Petridis, și te mai și fuduleai cu cinstea ta. N-ai să mă lauzi pentru sinceritatea mea? Pardon! S-a ridicat, s-a dus la tejghea, a plătit și s-a întors.

Melios a tras un scaun lîngă el.

— Sfiriktras, îi spuse, hai mai bine, să plecăm. Hai!

— Să plecăm? Doar atît ai să-mi spui? Și Sfiriktras unde să se ducă? Hei? La asta nu te gîndești?

— Oriunde tot va fi mai bine decît aici.

— Așa e, domnișoară? o întrebă pe Cleopatra.

— Dacă doriți, domnule Sfiriktras, o să vă conducem noi.

— Dumneavoastră? Adică domnul Petridis... Veniți și dumneavoastră cu dînsul?

— De ce nu? O să-mi facă plăcere.

Sfiriktras dădu din cap.

— Ia te uită, mă, ce i-a făcut fetei blestematul de vin!

— Ba de loc. Ce, credeţi că prietenia noastră se termină în seara asta? Poftiţi! Vă dau numărul meu de telefon. Cînd doriţi, telefonaţi-mi. Voi veni imediat.

Sfiriktras l-a prins pe Melios de mînă.

— Petridis, ia ciupeşte-mă, eşti sigur că sînt treaz? Ei?

— Prostii...

— Atunci daţi-mi telefonul, domnişoară.

A luat numărul, l-a privit tăcut, cu evlavie, mult timp. Apoi a împăturit hîrtia şi a rupt-o.

— Mulţumesc, spuse, n-am să vă uit niciodată, domnişoară. Petridis mi-a spus să mă duc să mă culc. Ei, n-am unde să mă duc. Mă tem ca nu cumva să adorm şi să uit seara asta. Domnişoară, cu orevoar... Nu. Greşeală. Adio!

— Domnule Sfiriktras, spuse ea supărată, de ce aţi rupt hîrtia?

— Pentru binele dumneavoastră, domnişoară. Domnul Petridis o să vă explice. Am eu mutră pentru lucruri din astea? Apoi... nu l-aţi scris dumneavoastră. L-a scris vinul. Mîine, cînd vă veţi trezi, veţi plăti paguba de pe urma vinului. Deci... noapte bună! Şi... adio!

Şi-a scos pălăria jerpelită şi a îndreptat-o cu mîinile. Şi apoi plecă cu paşi grăbiţi. Nu voia să fie văzut că se clatină pe picioare.

Capitolul
TREIZECI ȘI OPT

E vorba să vină astăzi. Da, astăzi. Toate din jur spun asta. De aceea trebuie să se pregătească să-și ia „aerul" potrivit pentru astfel de împrejurare. Un aer rece, frînt, cum au îndrăgostiții în filmele mute. Adică îndrăgostiții părăsiți. Să ne explicăm. Pentru că ceilalți, fericiții, sînt atît de caraghioși, încît peste puțin o să dea faliment și dragostea, și cinematografia... Asemenea toane fade, nesărate au dus dragostea la criză, și dacă astăzi niște flăcăi nobili suferă, este pentru că s-au născut într-o perioadă de criză sentimentală.

În sfîrșit, acum să avem grijă de înfățișarea noastră. Dar atenție! Trebuie să fie tare. Să inventăm una din cele care dau gata fetele. O s-o coste mult.

Prostii! Există în toate situațiile aer mai bun decît aerul tău? Ei, atunci ce tot îmi dai cu „invențiile" și alte lucruri nesărate? Aerul tău, prietene! Adică, nici un aer. Înfățișarea ta, așa cum a adus-o lumina soarelui mama ta... atît. Și te rog, încetează acest monolog absurd, pentru că trebuie să știi că monologurile astea au dus de rîpă dialogul. Deci, sînge rece. Și trebuie să-ți intre în cap că disperarea sentimentală nu este descoperirea ta, din fericire. Și încă ceva. Toți inventatorii au murit otrăviți de invențiile lor. Decît să-ți pregătești așazisul aer, mai bine pregătește o poezie. O poezie însă care să pună lucrurile la punct. Adică un strigăt. Un strigăt care să nu spună... nimic. Dacă nu te obișnuiești să scrii asemenea poezii, adică să strigi, să urli, sau să te zbați — dar fără să spui nimic — atunci, gata, n-ai să devii niciodată poet. N-ai să devii, și lasă rimele în coșul lor. Ești sentimental de modă veche. Plîngăreț și învăluit în tristețe. N-ai să te bucuri de viață, n-ai să guști adevărata dragoste. De aceea mulțumește-te cu cea de pe hîrtie.

Trage sabia din teacă. Strînge hîrtia, vopsește-o, ud-o cu lacrimi și scrie cam așa:

„Așadar . . . n-am fost iubit,
Iată toată tragedia!
Geamăn măscăriciului de comedie
Lăsat uitat pe un raft,
Idiot păpușoi cu nasul spart.“

Iată, asta era! De ce mai e nevoie? Poezia s-a înfiripat și fără reguli. Dar, ciudat, cum s-a putut înfiripa fără rețetă?

În sfîrșit, chinul, protestul și chiar tristețea n-au împiedicat totuși poezia. Totul este să nu fugă vreun vers. Că pe urmă se duce totul de rîpă. Poetul este ca ciobanul la pășune. I-a fugit o singură oaie? Gata, și-a pierdut toată turma. De asta vîră poezia undeva, în vreo carte, ca s-o salvăm. Să nu nimerească din nou în mîinile tale și să începi să o „prelucrezi“ și să întinzi de ea ca de un elastic. Am mai văzut noi din ăștia. Inflația lirică a ucis toți poeții, în afară de cei din antichitate, căci în epoca lor nu exista hîrtie și cerneală din belșug.

A găsit o carte cu coperți cenușii . . . A împăturit poezia și a vîrît-o între filele ei. Gata! Acum ori vine ea, ori „canarul“ ei aterizează. Dar cine bate la ușă? Aleargă, domnule, chiar dacă e devreme. Toate accidentele se petrec dimineața.

În ușă a apărut Sfiriktras. Dar . . . oare el era? Ia uite, Dumnezeule, ce schimbare! Seamănă atît de puțin cu el . . .

— Cine ești? îl întrebă Melios.

— Ți-aș fi spus unul dintre numele mele, dar acum nu mi se mai potrivește nici unul.

— Ei, atunci, găsește altul.

— De ce să găsesc? Îl am pe al meu. Hrisostalis. Cum ți se pare?

— Dumnezeiesc. Dar de ce nu l-ai folosit de atîția ani?

— Nu mă aranja.

— Și acum?

— Am să încerc să mi se potrivească, Petridis.

— Lasă-mă să te întreb cîteva lucruri. În primul rînd unde ai găsit asta?

— Costumul? El al meu... Îl aveam pentru „lucru", cu alte cuvinte era „uniforma mea de serviciu". Da, îl purtam numai la „sărbătorile naționale", ca să mă pot vîrî în mulțime și să șterpelesc.

— Și acum de ce-l porți? S-au terminat sărbătorile naționale?

— Petridis, ce zici? Pot să mă schimb?

— Nu prea cred.

— Vezi ce-mi faci?

— Ce să-ți fac? Tu singur mi-ai declarat-o. Nu poți.

— Nu pot. Asta e adevărat. Nu pot să mă schimb. Dar nu pot nici să... încerc?

— Asta da. Poți!

— Ei, poftim!

— Dar vrei să-mi spui ce te-a apucat?

— Nu știu. Poate puțină rușine, sau poate puțină cinste care zace în mine de ani de zile, iar de ieri s-a trezit brusc.

— Am înțeles. Dar, Sfiriktras, cred că nu ai de gînd să te agăți de fată! Ești orb? De unde pînă unde?

— Știu. Dar... ai să mă crezi? Îți jur pe oasele mamei mele. Nu. Nici nu mi-a trecut prin minte. Însă, iată, m-am molipsit de puțină cinste de la tine. Apoi m-am mai molipsit și de la ea. Am zis să încerc. Ce, e o crimă asta?

— Nu. Dar...

— Te rog, nu-mi începe de pe acum cu „dar". Am să încerc. Apoi... încă un lucru. Îți jur că nici n-am să-mi ridic privirea asupra ei. Am s-o respect ca pe o soră, ca pe o fecioară, ca pe o... Ce mai vrei?

— Bine. Atunci, hai încearcă!

Deodată, însă, Sfiriktras s-a întunecat:

— Știi, spuse el, am rupt hîrtia cu numărul ei de telefon.

În regulă, domnule Sfiriktras. În regulă, domnule Hrisostalis. Ți-l dau eu. Unu, șapte, trei, șaptesprezece...

— Am plecat.

— Ia vino încoa'!

— Nu te ascult. Am dispărut. Unu, șapte, trei, șapte... Nu mă prinzi. Unu, șapte... La revedere.

Melios a încuiat și s-a retras în cămăruța lui. Dar ziua începea prost astăzi. N-a apucat bine să se așeze și s-au auzit din nou bătăi în ușă. De data asta — gata! — ea este.

Vai, în ușă se strîmba fața domnului Eftihidis.

— Prietene...

— Nu-i nimic, domnule Eftihidis. Poftiți! De altfel eram gata să deschid.

— Am profitat de faptul că ea doarme acum. Înțelegeți?

— Cum se simte?

— Bine. Astăzi a mișcat și mustața dreaptă.

— Cum. Are și mustăți?

— Din abundență. Dar vă rog ceva. Nu-mi mai dați cărți atît de sentimentale. Ultima i-a rupt doagele. Adică... a deshidratat-o.

— Cum? Plînge atît de mult?

— Potop.

— Mai bine, domnule Eftihidis! Din punct de vedere științific este foarte bine, pentru că se elimină toxinele.

— Da?

— Am auzit asta chiar de la un specialist. De aceea toți medicii urăsc literatura sentimentală. Le fură clientela.

— Ce-mi spuneți!

— Desigur. Și-apoi, mai există oameni care nu văd rostul literaturii. Nedreptate!

— Rușine! Deci... dați-mi atunci ceva care să te zdruncine rău...

— Vă dau una care taie genunchii.

— Fără efect. E paralizată.

— O să se emoționeze și o să reînvie.

— Nu! Or să joace iar fotbal cu fundul meu!

— Dă din picioare?

— Prietene, dac-ai ști ce șut are! Într-o zi i-a vorbit urît un hamal. Unul solid, cît un taur. Ne adusese o sobă. Ei, cum a nimerit omul pe scară? Nu știu. L-am văzut numai cum și-a făcut cruce.

— Dar atunci, domnule Eftihidis, de ce o îngrijești?

— Mi-e milă. Toate durerile pe care le-am suferit de pe urma ghionturilor și ciomăgelilor ei s-au transformat în milă. Nu e stupid?

— În sfîrșit, și... cu desfrîul cum rămîne? Continuați!

— L-am întrerupt. Dacă se însănătoșește și află sînt pierdut. Gata. Mi-ați găsit o carte?

— Luați-o pe asta.

Deodată a scîrțîit ușa. Lumină cenușie...

— Luați-o pe asta! repetă Melios prostește.

— Bună ziua, strigă *ea* din ușă.

— Luați-o pe asta! continuă, bîțîindu-se ca un gramofon stricat (uitase totul... ura... suferințele, omor, răzbunare).

Domnul Eftihidis și-a micșorat ochii, aproape i-a închis cu pielicica galbenă pe care o avea în loc de pleoape și s-a sprijinit de perete, ca să nu-l omoare lumina, lumina care năvălise în biblioteca sărăcăcioasă. „Cum suporți?“ i-a șoptit lui Melios. „Ei, asta-i, că nu suport“, a răspuns el. Pînă la urmă, împingîndu-se unul pe celălalt, au ajuns la ușă.

— Mereu la dispoziția dumneavoastră, domnule Eftihidis, a reușit să îngăime cu un aer funcționăresc.

— Pe curînd.

— La dispoziția dumneavoastră.

— Pe curînd.

— La dispoziția dumneavoastră.

— Pe... curînd.

— Cu plăcere.

— Pe curînd...

Bine că a fost bătrînul, spre norocul lui. Altfel ridicolul ar fi fost fatal și ireparabil.

S-a întors. Frumusețea ei acum era catastrofală. Se așezase comod, ca la ea acasă (și parcă nu era?). Nu numai acasă la ea, ci pe moșia ei chiar.

— Să vă comand o cafea?

— Am comandat înainte de-a intra aici. (Asta mai lipsea! Să aștepte servitorul ei.)

— Cum ați petrecut în... luna... în călătorie?

— Dumnezeiește. Numai că... am obosit puțin.

— Era normal.

Aluzie. Dar cu două sensuri. Adică un „spin" pe care cu puțină voință puteai să-l consideri floare. Dar... mai bine să nu dea lupta pe terenul acesta.

S-a jucat puțin cu mănușile. Dacă i-a spus ceva „canarul", va face orice ca să ricoșeze săgețile.

— Dumneavoastră ce faceți?

— Stau aici și număr picăturile ploii, cum zice și cîntecul! (Puțină tăcere. Cît trebuie ca să pară normală schimbarea subiectului.)

— Dar nu mai scrieți?

Acum era clipa.

— Muzele au devenit scumpe, domnișoară.

— Moderați-vă pretențiile. Căutați ceva mai potrivit, mai banal.

(A, aici nu mai era de suportat.)

— Acest lucru, în prezent, o fac numai muzele, domnișoară! Creatorii au stat în înălțimea lor întotdeauna.

— Domnule! Ia ascultați! V-am spus eu vreodată că vă iubesc?

— Și dacă vă răspund „da", ce-o să mai ziceți?

— Am să mă prăpădesc de rîs.

— Asta s-o faceți în anturajul dumneavoastră. Aici nu există nimic demn de rîs. Aici, domnișoară, am luat totul în serios. Pînă și dragostea pe care anturajul dumneavoastră îl consideră un lucru ridicol. De ce v-ați grăbit să vă dezvăluiți caracterul? Eu nu v-am jignit de loc.

Am răspuns numai la întrebările dumneavoastră. Şi dacă v-am jignit cumva, v-am jignit cu vorba, ceea ce rănește cu adevărat sînt numai faptele. Cît despre mine, singura jignire, adică singurul fapt a fost că v-am scris cîteva versuri disperate. Nimic altceva.

— Da... Dar... de ce?

(Mirare. Ce întrebare era și asta?)

— N-am înțeles! îi spuse tulburat.

— De ce le-ați scris?

(Nu, doamna mea, n-ai să primești răspunsul așa cum îl aștepți.)

— Pentru exercițiu, domnișoară. Exersez... să scriu poezii.

A intrat băiatul cu cafeaua aburindă.

— Fă-mi și mie una! îi spuse Melios. Adu-mi și țigări. Ai fost plătit?

— Nu.

— Trece-le în cont.

Băiatul a plecat. Au rămas din nou singuri.

— După cum am auzit, pe lume nu există talent, spuse ea, privindu-l cu dispreț adînc.

— Ce v-a făcut să trageți această concluzie?

— Toți în acea duminică „eroică" strigau cu frenezie că a apărut un talent extraordinar. Şi acum, ce aflăm? Că toate acestea au fost „exerciții".

— Ce vi se pare ciudat, domnișoară? Nu se poate, adică, și din „exercițiu" să iasă ceva bun? În curînd poate că o să scriu ceva... nemuritor.

— Cînd?

— Cînd voi iubi.

— Adică... (L-a privit nemiloasă.) Adică ce înseamnă asta? Că puteți scrie poezii de dragoste și fără să fiți îndrăgostit?

— Pot. Chiar și atunci cînd muza nu e demnă de dragoste. Chiar și atunci poetul este „obligat" să scrie.

— Obligat?! Cine îl obligă?

— Funcția lui, domnișoară.

— Mulțumesc pentru conferință. Încetați! Aveți un chibrit?

Și-a aprins o țigară și a aruncat fumul spre tavan.

— În general... începu, în general cititorii sînt niște persoane credule și destul de comice. Toți, atunci, au crezut că sînteți îndrăgostit, și chiar nebunește.

A privit-o cu amărăciune.

— Nu-s eu vinovat, domnișoară, că nu sînt. Eu sînt ultimul vinovat pentru toate acestea. Ascultați-mă, și fie-vă milă, pentru că — ce credeți? — e plăcut să scrie cineva poezii de dragoste fără să fie îndrăgostit?

— Bine, atunci de ce scrie?

— Am să vă spun *de ce.* Cu speranța că poate va impresiona vreo fată și se îndrăgostește de el. Vedeți? Poetul orice-ar face, nu scapă de dragoste. Sau o are și o cîntă, sau n-o are și o caută, o cheamă.

— Și dumneavoastră ce faceți? O chemați?

A privit-o dureros.

— Nu. Acum, nu. N-o mai chem. Am scris doar o poezie, ultima mea poezie. Și de atunci am încetat să mai scriu despre dragoste. Pentru că nici n-o am, nici n-o chem. Nu mai sînt poet.

— „Moartea cenușie", aceasta a fost ultima poezie?

— Nu.

— Atunci?

Nu i-a dat răspunsul pe care-l aștepta. Ea a început să se agite. Deodată a văzut pe birou cartea cu coperte cenușii. A luat-o și a început s-o răsfoiască. A descoperit poezia... A citit-o și a rămas ca trăsnită. El... a scris pentru ea? Dar era o nebunie. Nu. Era o cotastrofă. Sărmanul băiat!

Stingherеala lor lua proporții. Erau gata să facă ori gafe mari, ori lucruri fără logică. Dar în ușă a apărut silueta domnișoarei „L".

— E voie? a întrebat hotărîtă.

— Desigur! Cu plăcere, domnișoară. Poftiți!

Fata era gata să-și facă cruce. Dar este nebun? E nebun omul ăsta, sau a înnebunit acum?

— Atunci eu... să plec, spuse înghețată căprioara cenușie, fără invidie, fără supărare, furînd aproape cartea cu poezia.

— Mereu la dispoziția dumneavoastră, domnișoară Harilau...

Îi venea să-l plesnească. S-a oprit:

— Ascultă aici, tinere, îi zise. Știi ce ești? Ești un neghiob!

Și plecă. Melios se întoarse din ușă, înghețat.

— Ea este? îl întrebă „L".

— Da. Adică... cine?

— Cum, *cine?* Ai zis *da*...

— Nu știu. Nu mai știu nimic.

— Știu eu. Dar să nu mă alungi, da?

— Ce doriți?

— N-aș vrea să fiu în locul ei. Eu... în locul ei? Ce glumă...

— De ce?

— Se vede cît de colo că această fată face parte din găinile ce „vor" să fie alese.

— Da, dar eu, domnișoară — de cîte ori vreți să vă spun? — eu nu vreau să fiu ales. Eu aleg.

— La fel și eu. Dar cu tine, numai cu tine, voi face excepție... Am venit ca să fiu aleasă. Băiețelul meu... Porumbelul meu. Nevinovățelul meu... Nu... De data asta să nu mă alungi. De data asta, nu, nimeni nu m-a obosit atît. Nu-ți cer nimic... N-am venit să iau nimic. Să-ți dau totul, de aia am venit...

— Ce? întrebă prostește Melios.

— Pe mine. Îl trase în camera din fund. S-a auzit un foșnet. O rochie a căzut fără suflet.

— Ce... ce vrei de la mine? o întrebă, tremurînd, Melios.

— Să închizi ușa. Nimic altceva.

Ușa era lîngă el. A alergat și a închis-o, dar pe dinafară. A luat-o la goană. Era sufocat, transpirat, vrăjit, și... tremura... Alerga. Să intre undeva, poate că scapă de el însuși. Pentru că ceva îl atrăgea cu disperare înapoi acolo,

unde îl aștepta ea, femeia vulgară și dumnezeiască totodată.

S-a întors la bibliotecă după vreo oră. Nu mai era nimeni. Era învingător. Se simțea atît de învingător, încît nu știa ce să mai facă ca să complecteze imaginea falimentului lui. Pe birou se afla un bilețel. „*Domnule. Există numai două ființe pe lume acum. Pe una din ele o urăsc. Ești tu. Pe cealaltă o disprețuiesc. Asta sînt eu. Nimic altceva. Adio!*“

Capitolul
TREIZECI ȘI NOUĂ

Cînd nu mai ai nimic de pierdut, atunci îți pierzi timpul încercînd să-ți explici de ce ai pierdut ceea ce ai pierdut. Dar la ce folosesc explicațiile? Ai pierdut și gata.

În orașul acesta răsare des luna. Trece pe deasupra lui și stă puțin gînditoare. Apoi pleacă să-și continue gîndurile în altă parte. Nu-i exclus să vedem anul acesta și o cometă. Numai pe director nu-l mai vedem. Și ce-o să facem? Încasările au umplut sertarul.

Poftim! Luna de miere s-a terminat. Directorul însă nu vine. Se pare că „Centrul", de data asta, l-a reținut mai mult. În ultimul timp directorul găsise un cuvînt pe care îi plăcea să-l repete mereu: „Nechibzuință!" Ce nechibzuință e asta, domnule șef? Cînd vă veți da osteneala să vă vizitați biblioteca?

Poftim, domnul Sfiriktras mai avea puțin ca să devină om. Sfiriktras? Pardon! Să fim atenți. Domnul Hrisostalis. Ce bombă mai era asta? Cea mai mare bombă a săptămînii. Credeai că surprizele s-au terminat, erai liniștit, îți pileai unghiile... Sînt alții care le rod. Deodată ușa se deschise și... Dar cum? Sălbatic, brutal, așa cum se deschide poarta unei cetăți care nu vrea să se predea. Nu era domnișoara „L", nici „canarul". Nu era nici „norul cenușiu". Era chiar directorul. Directorul! Barca asta veche de unde găsise atîta putere, atîta vioiciune? Și ciudat, foarte ciudat! Astăzi avea și culoare. N-a spus „bună ziua". S-a dus drept la camera din fund și a început să adulmece ca un cîine de fermă cearșafurile, pernele. „Atenție mai ales la doamne." Ei bine, acolo a intrat domnișoara „L". Funcționarul a încercat să spargă gheața. A scos sertarul cu bancnotele frumos stivuite, și i le-a pus în față. El i-a făcut semn să ducă la loc ser-

tarul și să stea la locul lui. Ce... „nechibzuință" mai era și asta!

Gesturile lui aveau ceva mortal, rece și dușmănos. „Ce s-o fi întîmplat? Ce i-or fi înscenat lui Melios? Cine?"

A încercat să-í deschidă gura, spunîndu-i ceva, dar el i-a făcut din nou semn să tacă.

A așteptat. Ce putea face? A încercat să combată tăcerea cu tăcerea, indiferent, dar foarte mîndru.

Deodată directorul a început să tușească. Apoi a vorbit. L-a strigat pe nume:

— Funcționarule! (Funcționarul a alergat. Încerca să scoată din buzunar o carte. Se chinuie. Pînă la urmă a reușit. Apoi a încercat să scoată din carte ceva. În fine, a scos-o și pe asta.)

— Apropie-te! îi spuse.

S-a apropiat și i-a venit amețeală. Era poezia lui.

— Da. Este a mea, a spus fără să aștepte să fie întrebat cum și ce fel. Eu am scris-o, și eu i-am dat-o unei domnișoare. Ce vi se pare curios? Curios este cum a ajuns în mîinile dumneavoastră.

— Așa? Hai?

— Întocmai. Și mai curios este de ce v-ați enervat... După cîte știu, nu există nici o lege care să interzică cuiva să scrie poezii.

— Să scrie?

— Și să le trimită. Singurii care ar putea să se supere sînt rivalii, dar mai ales poștașii, deoarece se trimit scrisorile „personal" și nu se cumpără timbre. Altceva?

— Pentru moment nimic. Pentru moment...

(Ia uită-te cum se supără!)

— Să nu vă îndepărtați. Auziți? Am să mă mai gîndesc dacă puteți rămîne aici.

— Să rămîn? Eu? Aici? Cred că glumiți. Plec, și încă chiar acum. Nu cumva sînt reținut?

— Ba da.

— Bine, voi rămîne. Dar nu de frică. Voi rămîne din curiozitate.

Broscoiul a încercat să rîdă, dar a scos doar cîteva sughițuri. Apoi s-a ridicat și a început să se plimbe încolo și încoace, pufăind și gemînd. Își privea mereu ceasul. Aștepta probabil poliția sau procurorul. Dar de ce? Nu cumva domnul Kadras mai era elev și se pregăteau să-l exmatriculeze? Cam așa era și atunci atmosfera. Multe se mai pot petrece. Nu cumva domnișoara „L" l-a reclamat de... viol?

— Ți-ai luat salariul? se auzi dinăuntru.

— Nu.

— Ia-l!

— Am să-l iau, dar doresc să fie ultimul.

— Rămînerea dumneavoastră aici este alt capitol.

A început din nou să se plimbe. Acum îi era greu să-și stăpînească mînia ce sta să explodeze, din moment în moment. Deodată s-a oprit brusc și a respirat ușurat. În ușă apăruse „persoana" așteptată. Era *ea.* Neliniștită și minunat de frumoasă în hainele ei cenușii.

— Poftim! îi zise. Poftim și tu, funcționarule. Și acum în cîteva cuvinte. Îți iei, domnule, răspunderea pentru acest tetrastih?

— Nu vreau să vă fur la cîntar, domnule director. Este pentastich.

— Fără ironii, vă rog. Fără ironii!

— Bine. Mai departe.

— Recunoști că ai scris acest pentastich pentru domnișoara?

— Pentru care domnișoară? Pentru cea de față? Cum v-a venit o asemenea idee?

— Cartea aceasta este din bibliotecă? Da, sau nu?

— Da. Cartea este din bibliotecă. Dar nu i-a fost împrumutată domnișoarei.

— Adu-mi catalogul!

— Îl aveți în față.

— Unde este? Căuta și pipăia orbește pe birou. Pînă la urmă l-a luat și a început să-l răsfoiască. Deodată s-a oprit.

— Nu, spuse! Nu este. Dar înțeleg de ce. Ca să-ți asiguri „alibiul" nu ai trecut-o.

— Lucrurile nu stau de loc așa, domnule. Cartea aceasta era destinată altei abonate. Și a făcut rău domnișoara Harilau că a luat o carte străină.

— În sfîrșit, spuse el încurcat, asta n-are nici o importanță. Important este cui îi este adresată poezia. Și eu știu precis că poezia este adresată domnișoarei. Nu-i așa, domnișoară?

— Întocmai! spuse ea cu ton răzbunător.

— Ai scris-o pentru domnișoara, domnule?

— Ați citit-o? întrebă Melios, provocător? Se pare că n-ați citit-o bine. De aceea luați-o și mai citiți-o. Dar foarte atent.

Începu s-o citească tare, gemînd ca un Otelo de pînză.

— Așa e! strigară amîndoi.

— Suferiți amîndoi de halucinații. Și încă într-o formă foarte gravă. Eu obișnuiesc ca poeziile de dragoste să le închin idolilor care mă inspiră. Ce motiv aveam să scriu poezii pentru această domnișoară? Dovada cea mai evidentă este chiar poezia. Citiți inițialele versurilor — vertical și veți vedea.

— Verti... verti... se bîlbîia broscoiul.

— Întocmai. Vertical. Ați citit? Să vă fie de bine. Și acum adio! Să vă bucurați amîndoi de dragostea voastră rodnică!

Și-a luat valiza și a plecat. Nu știe ce s-a întîmplat în urma lui. Nu-l mai interesa nimic. Totul era o murdărie. Totul. Și dragostea, și frumusețea, și politețea... Mergea, împletindu-se. Parcă-l străpunsese o săgeată uriașă.

Ploua... dureros, fără milă. Lumea era fără orizont. „Orașul nostru!" Întocmai, domnule primar. Orașul dumneavoastră va fi mîndru într-o zi că a dat lumii un vagabond plin de viitor.

Sărmane visuri călcate în picioare, căzute în noroi! Copii minori, care ați ieșit desculți în zori, unde vă veți

încălzi acum? Și cum o să vă conducă un băiat care și el de astăzi nu mai are cămin?

Vechi amintiri mîngîietoare, așteptări la gura sobei, cu speranța că ea va veni ca norul cenușiu și va umple cu parfumul ei ciudat atmosfera lui închisă. Ceasul de seară, mîzgălelile de pe colile albe, visurile rătăcite seara pe pernă... totul... totul dispăruseră pentru totdeauna. Mergea ținînd valiza în mînă și avea impresia că-și ducea chiar coșciugul lui. Se gîndea unde s-o lase. Cît despre restul — slujba, înmormîntarea acesteia — erau procedee care nu-l priveau pe el, ci pe autorități. Iată însă că și autoritățile au principii. Nu lasă niciodată cadavrele străinilor neînmormîntate. Abia acum, cînd a ieșit, acum cînd a părăsit pentru totdeauna căldura, acum a simțit pe piele mai direct cît de geroasă era iarna. Oare cîte ore îi trebuie unui om ca să înghețe de tot? A hotărît să ocolească această întrebare. Desigur, biologii sau meteorologii știau. Dar unde să-i găsească ca să-i întrebe? Și ca să fim drepți, mai bine să nu știe. Pentru că poate să-i spună că întîrzie. Și „moartea înceată" — asta o știe — moartea înceată" — este cea mai crudă.

Dar de ce să moară așa, „la rece?" Pentru că ea l-a omorît „la rece"? Era, adică, obligat s-o accepte?

Mergea. Dragostea se topește, se fărîmițează. Niște epave ale unui naufragiu plutesc încă pe apa înghețată. Dar el să nu se scufunde! Pînă acum cea mai cunoscută calitate a dragostei a fost indiferența. Dragostea vulgară îi era complet necunoscută. Ce-ar fi costat-o pe doamna să-i respingă poezia? Dragostea? Ce-ar fi făcut el dacă ea i-ar fi răspuns cu indiferență, chiar cu dispreț? De ce acest suflet rău, josnic, murdar? De ce această turbare nemaipomenită din final? De ce? Ce voia? Să se răzbune?

Trebuie totuși să trăiești, sărmane Melios. Să-ți dai toată silința ca să trăiești. Să lupți, ca să scapi. Și să te răzbuni pe ea nu în modul cum se răzbună oamenii de nimic. Nu. Să o pedepsești cum știi tu, cum pedepsesc oamenii mîndri. „Șanțul pe care mi l-ai săpat, domni-

șoară, l-am transformat în rîu cu apă limpede, să-mi ud florile nevinovate.“ Atît. Și încă ceva. „N-am *căzut*.“

Totuși ce fericită, și liniștită, și demnă de milă este dragostea mică! Ce flacără jalnică are de arde numai un fir de păr din blana leului... Restul îl lasă întreg, nears. Restul numai fulgerul îl distruge.

Entuziasm comod și fără sens, planuri făcute în vînt. Mai ușor e de făcut planuri într-o cafenea, lîngă o ceașcă cu ceai. Apoi, apoi cînd se va lăsa noaptea și vîntul va începe să sufle, și să te muște, ce-ai să faci? Unde ai să te duci? La bătrîn? Imposibil. Ți-a spus-o clar: „O să împrumutăm de la vecini un scaun și o să petrecem noaptea stînd treji“. Apoi — și asta este cel mai important — ar fi însemnat că-i cere plată pentru cărbunii pe care i-a adus. Parcă i-ar spune: „Am venit să mă încălzesc la focul meu“.

Exclus, deci. A, dacă nu i-ar fi adus cărbuni, ar fi cerut bătrînului puțină căldură, sau puțin din frigul lor. Mai rămîne „cimitirul popular“. Dar acolo n-o să-l primească. „Acesta este azil pentru vagabonzi“, or să-i spună, și o să-l trimită să se facă mai întîi vagabond, apoi să vină acolo.

Ce mai rămînea? Vardaris... Dar nu. Exclus. Imposibil. Acolo parcă te înmormîntai de viu. El numai mort accepta să fie înmormîntat, și asta numai pentru că n-ar fi avut cum refuza. Exista în întuneric un suflet rostogolit în noroi: ierodula Fotini. Dar lîngă ea există și un om cu cuțitul. Știi, ce înseamnă să scrie mîine în ziare: „Pentru inima unei afrodite de șaizeci de ani“. Sau: „Două lovituri de cuțit în pieptul unui tînăr îndrăgostit de o ierodulă bătrînă“ etc. Nu. A luat totul de la început, a judecat. Cel mai cinstit lucru era să aștepte înghețul. „A fost găsit mort prin înghețare un tînăr neidentificat.“ Ce era mai simplu. Evita și scandalul reportericesc. Poate că atunci vor avea bunăvoința să scrie: „O pierdere... A fost găsit mort un poet părăsit de Muză“. Dar asta semăna cu o sinucidere. Nu, n-o să-i facă ei o astfel de plăcere. Ați greșit, domnișoară. Ați greșit!

„Luna a apărut deasupra unui mort,
Lunii nu-i i-e milă că e mort,
Lunii nu-i i-e milă de morți,
Lunii i-e milă doar de cei vii,
Care au trăit ca niște morți.“

Ce păcat că nu avea creion și hîrtie ca să imortalizeze acest instantaneu liric grețos. La el inspirația are proprietatea de a influența stomacul.

— Domnule...

Cum? Cine era? Cine îl mai strigă așa? „S-a terminat“, a vrut să-i spună. Domnii s-au terminat.

— Trebuie să închidem.

A, asta era? Atunci se schimbă lucrurile. E cafeneaua lor, e treaba lor. Fac ce vor. Dacă vor, o închid, și încă pentru totdeauna.

— Mă scuzați! Am uitat.

— A, nu-i mare pagubă.

A da, asta este. Au dreptate. S-a ridicat.

— Ei, noapte bună!

— Noapte bună.

Mie-mi spui? Știi ce mi-ai spus acum, domnule? Parcă ai oprit noaptea un cîine înghețat și i-ai spus „noapte bună“. Dar cînd s-a înnoptat? Adineauri parcă era abia dimineață. Nu acum cîteva minute și-a luat valiza și l-a lăsat mofluz pe amantul ideal să se îmbăieze în dușul rece ce singur l-a oferit? Atunci ce se întîmplă? Atunci de ce... „trebuie să închidem“? Cine să închidă? A, da, cafegiul. De unde să știe gospodarul ăsta plictisitor și neștiutor ce tare era el în seara asta? De unde să știe că ținea în mîini viața unui om? Și-a luat valiza și a plecat. Mergea. Mințise cînd se referise la cîine. N-a întîlnit nici unul. Se pare că toți se cuibăriseră undeva, sau înghețaseră undeva. Este și asta o soluție. E groaznic — cică — să fii cîine. Suferi, îngheți. N-ai nimic și nici nu poți s-o spui. Dar parcă el, el care are limbă, poate să spună ceva acum? Atunci... Da, atunci și-a amintit că are totuși cui să-i spună durerea lui. A grăbit pașii spre

celălalt cafegiu. Acel filozof jucăuș, cu limba sărată, care l-a invitat pe Sfiriktras să-l mai „fure". Numai să fie deschisă cafeneaua. Dar, în sfîrșit, era, nu era, trebuia să se grăbească să-l prindă înainte de-a închide, dacă n-a închis deja. Avea totuși noroc. Ce neașteptat! Cafeneaua era deschisă.

— Bună seara, îi spuse cafegiului care stătea aplecat.

— Două drumuri mai jos! îi răspunse acru bătrînul.

— Ce?

— Hotelul.

— Nu-mi pasă.

— Îmi pasă însă mie. Cafeneaua e închisă.

— Dacă e închisă, cum am nimerit eu înăuntru? Mă cunoașteți?

— La ora asta nu cunosc pe nimeni.

— Te rog... cunoaște-mă, că sînt pierdut.

Omul și-a ridicat privirea și l-a cercetat.

„Vă rog?" Cine i-a spus astfel lui, unui sclav bătrîn... „Vă rog!" De ani de zile nu mai auzise cuvintele astea. Apoi tînărul ăsta părea atît de disperat...

— Ce se întîmplă, mă? îl întrebă. Ești urmărit? De ce ți-a ieșit limba din gură? Ia zi! Dacă nu te primesc, mă omori?

— Nu.

— Atunci pleacă. Nu ești chiar disperat.

— Sînt.

— Am văzut eu destui disperați... Au ochii tulburi și mintea și mai tulbure. Nu-i oprește nimic. Pe tine ce te fugărește? Apa, focul, soacra, perceptorul, jandarmul? Dacă nu te fugărește nici unul din toți ăștia, nu te primesc.

— Atunci sînt pierdut.

— De ce? Te fugărește ceva mai rău? Ce? Spune?

— Disperarea dragostei.

— Atunci, să-ți plîngi de pe acum soarta. Dar sînt uimit, măi băiete, de ce ai venit la mine? Cu ce te pot ajuta eu, un cafegiu, la asemenea disperări mari?

— Unde să mă duc?

— La casele alea cu . . . felinar.

— Nu vreau.

— Atunci du-te la hotel. Miroase a ulei rînced și adormi ușor.

— De asta nu mă duc.

— Ce-ai să te faci, măi, atunci cu un nas așa de sensibil? Vrei o cafea?

— Da.

— Pune-ți valiza acolo și așteaptă. Mă duc să-ți fac cafeaua. Am să mă străduiesc să-mi iasă gustoasă.

Și-a scos haina, și-a pus din nou șorțul și s-a apucat de cafea. Afară ploaia curgea plîngăreață. Ploua încet, dur. Nimic n-o putea opri. A închis ochii neputincios. Era sătul. Nu-i lipsea nimic, nu dorea nimic. Cu greu s-a atins și de cafea.

— Bani ai? îl întrebă bătrînul.

— Da.

— Ei, iată, că ai ceva.

— Ei, asta-i, ei mă fac să n-am nimic. Dacă nu-i aveam, mă aruncam în mare și scăpam.

— Banii te împiedică? Dă-mi-i mie și du-te de te aruncă.

— Ce să faci cu ei? îl întrebă, răutăcios. La ce-ți folosesc?

— La nimic. Să-i țin. Și voi fi bucuros că-i am eu și nu alții. Ce, puțin lucru e ăsta?

— Mult. Dar fără folos.

— Îți mulțumesc. Asta voiam să-mi spui acum. Am niște scînduri. Vrei să le așezi ca să te culci pe ele? Cît îmi plătești pentru scînduri?

— Dublu față de o saltea de puf.

— Nu-mi ajunge. Dar o să ne înțelegem.

— Tu cît vrei?

— Mult. În primul rînd, să nu mă înjuri dacă or să te doară oasele. Ai să poți?

— Și al doilea?

— Sînt însurat. Dar nu vorbesc cu bătrîna de ani de zile. Am terminat totul și am amuțit. Parcă am murit.

De asta vreau să-ţi spun că nu am să mai plec acasă. De ce? Ca să tac? Pot să tac şi aici. Al treilea: Să-mi promiţi că de cîte ori n-ai să te duci la cafenele, la bordeluri, la chefuri, ai să vii aici să schimbăm cîte o vorbă. Al patrulea: Te fac moştenitorul meu. Pe cine auzi că mă înjură, dă-i cîte un sutar.

— De ce?! s-a mirat Melios.

— De ce, hai? Nu-i nedrept să mor şi să fiu uitat? Oraşul e plin de statui. Unu a fost, cică, mare dascăl, altul mare luptător. Se vorbeşte despre ei în fiecare zi. Despre mine cine o să vorbească?

— Dar de ce, unchiule, să-i facem să te înjure? Mai bine să-i facem să te laude!

— Vezi ce necopt eşti! Cu laude se satură omul. Numai de înjurături nu se satură niciodată. Eu vreau să fiu pomenit mulţi ani. Dar vai, n-am atîţia bani ca să cumpăr înjurături.

— Am un prieten . . . începu Melios.

— Unde?

— Uite, pe aici, pe aproape. Gaitanis Anatreftos. Este om bun, ca tine. Numai că vorbeşte altă limbă. Mai blîndă, mai rotunjită.

— Este singur pe lume şi el?

— Nu.

— Ei uite, de asta este bun. Stă cu bătrîna lui?

— Da. Şi se iubesc. Ştii cît? Au o baracă, abia încap în ea, dar trăiesc în înţelegere.

— Aşa, hai? spuse bătrînul, şi oftă. Adică există şi perechi bătrîne care îşi mai vorbesc? Care reuşesc să se înţeleagă?

— Desigur. Eu am cunoscut multe.

— Norocoşi oameni. Şi . . . ce-şi spun?

— Nimic. Lucruri obişnuite. Dar le spun dulce, cu dragoste . . .

— Ei, uite, asta este. Cu dragoste, hai? Ei uite . . . asta, mă . . .

S-a ridicat brusc, de parcă ar fi vrut să se ducă undeva să plîngă. Poate că s-a dus să-i aranjeze scîndurile.

Dar puțina bucurie pe care a simțit-o Melios în seara asta a dispărut. A coborît și aici tristețea, singurătatea.

— Ți-am așternut, spuse bătrînul.

N-a auzit. Iată. Mai sînt unii care fac bine. Oare ei sînt fericiți?

— Ai să te culci?

Să se culce? Pentru culcat sîntem noi? Acum, că am găsit un prilej să fim doborîți, să ne culcăm?

— Nu, am să cad, a spus.

— Atunci vezi, să nu cazi pe moale. Auzi? Iată de ce ți-am pus pat tare. Și acum ... hai, te las. Noapte bună. Ha ... ha ... ha!!

S-a retras și a dispărut cu acest hohot nesuferit pe care unii îl numesc rîs, alții plîns. Numai grecii antici i-au găsit nume potrivit: „Clavsighelos*."

Afară s-a făcut deodată beznă.

---

* Clavsighelos: rîs și plîns simultan.

Capitolul
PATRUZECI

Orașul se trezise și astăzi fără chef. Roțile se rostogolesc singure ca împinse de pe munte; acum nu se mai pot opri. Toate merg spre rîpă. Toate se sting automat, se sfîrșesc. Oamenii se golesc de hainele lor, de parcă s-ar scurge prin mîneci. Numai negustorii își țin întinse ghearele. Și, ciudat, nu le este rușine, le numesc chiar „mîini". Atenție! Ferește-te de firme. Unele sînt incomplete. Unora li se zice de exemplu: „Judecătorie", cînd de fapt ar trebui numite „Condamnătorie". Se spune: „Dreptul de intrare al publicului", dar cînd dai să intri, portarul îți cere dovada că ai dreptul... Aici, unde am ajuns, numai „ieșirea" este liberă în afară de cea de la închisoare. În unele locuri te aruncă afară cu ghionturi, pe cînd aici zăvorăsc ieșirea cu lacăte.

Ți se face scîrbă de treburile astea. Și astfel Melios înaintează, încercînd să creadă că drumurile, pereții, vitrinele sînt sincere, nu au pseudonime. Cafegiul l-a condus și astăzi pînă la ușă.

— N-ai sforăit azi-noapte, îi zise. Deci tu nu sforăi.

— Nu, niciodată.

— Rușine! Nici ăsta, răul ăsta mic, nu poți învăța să-l faci? Cînd oamenii sînt disperați, nu se lipește somnul de ei. „Dacă eu dorm — zic — cine o să-i chinuie pe nevinovați?" Și așa au descoperit sforăitul. Ca să-i chinuie pe nevinovați, atunci cînd domnii dorm. Unde te culci la noapte?

— Nu știu.

— Știu eu. Vezi, caută în altă parte. Aici ai să găsești închis. Ți-o spun ca să nu disperi și să cauți un loc de odihnă în altă parte, pentru că dacă continui să te culci aici ai să mori de nesomn. Dar dacă nu găsești să mori în altă parte, atunci vino să mori aici. Eu, unul, ca s-o

știi, te aștept. Chinuri îți pot da mulți. Cu mîngîierile nu se prea înghesuie. Te-am trecut în testamentul meu. Ești pierdut. Ai să cheltuiești toți bănișorii tăi ca să lipești și să cositorești ibricile. Și ești și așa sărac. Mi-e milă de tine.

— Și atunci de ce nu mă dezmoștenești?

— Ce-ți spuneam despre sforăit? Cel care doarme îl chinuie pe nevinovat cu sforăitul. Cel care moare ce să facă? Să-l lase în pace pe cel nevinovat? Nu. De aceea face testamente și astfel continuă să-l chinuie și după moarte.

— Și de ce nu ai ales pe altcineva? Ce rău ți-am făcut eu?

— Ei, nu știi? Ești nevinovat. Ce rău mai mare vrei să-mi faci? Hai, du-te acum! Am eu grijă. Nu te las eu așa.

Melios a plecat nu pentru că s-a temut. Dimpotrivă. Știa că toate acestea sînt predicile disperate ale unui om foarte amărît. Aceasta era distracția lui amară. Mîngîierea lui. Să biciuiască natura prădalnică a oamenilor. S-a uitat să-i vadă numele pe firmă. Cafeneaua „Necazul zilnic" — Kirikos Kalokuvaros. Minunat. Dacă l-ar fi văzut mai de mult s-ar fi bucurat din plin de purtarea, de sfîrșitul lui, de această amărăciune fără de leac ce-i picura de pe buze.

— N-ai să te pricopsești niciodată cu firma asta, îi spuse.

— Știu. De asta am pus-o. Dacă voiam să fiu pungaș crezi că o puneam? De la început am pornit ca sărăntoc. Tata mi-a lăsat doar atît ca moștenire: cinstea. Așa mi-a închis drumul spre bogăție. „Te pregătesc să devii cerșetor, mi-a zis. Știu. Dar mai bine să fii tu cerșetor, decît să-i faci pe alții cerșetori." Cu aceste urări am pornit la drum. Încotro? Am descoperit asta abia acum, în singurătatea asta rece.

— Mă mir! îi zise Melios. Cum, unchiule, tu, un om atît de blînd, n-ai putut să te înțelegi cu nevasta ta?

— Tocmai de asta m-am certat și cu ea. Din cauza acestei... moșteniri a tatălui meu. Ea îmi zicea... „Cîștigă!“ (adică „fură! ca să trăim“). Eu îi ziceam: „Trăiesc nu ca să fur“. Ne-am făcut dușmani ca ziua cu noaptea și ne-am despărțit. Acum sîntem într-o parte brăzdarul, în alta plugul. Nu m-a iertat. I-am stricat — cică — viața. Adică n-am făcut-o tîlhăroaică, Dumnezeu s-o ferească.

* * *

Oamenii mergeau, mai mult alergînd. Aveau treabă. Băcanii, ca să-și dezbrace mușteriii, jandarmii, ca să te lege, judecătorii, ca să te închidă, preoții, ca să te îngroape, și așa mai departe. Undeva bătea un clopot. Bătea de sărbătoare. Dar de sărbătoare sau de înmormîntare?

A trecut pe furiș prin fața bibliotecii, însă pe trotuarul de vizavi. Era curios. O fi deschis azi jupînul? Dar chiar așa fiind, n-o să reziste mult. Toți clienții se legaseră de funcționarul lui cel nou și o să-i ceară ei să-l cheme înapoi. Cu insistență chiar. Ce-o să le spună? Că i-a făcut vînt, deoarece compunea acrostihe sentimentale pentru o abonată? Dar atunci... abonatele o să-l sugrume. Pe ușă era lipită o hîrtie. Ce-o fi scriind? Nu cumva era vreun act de izgonire sau... n-o fi lipit acolo poezia lui?

A traversat. „Închis. Lipsește directorul.“ „Centrul“, domnule, o să te topească. O să te betegească „Centrul“ ăsta. De data aceasta însă nici „Centrul“, nici instinctele tale lenește și nici ieșirile dumitale nocturne și murdare nu te vor salva. De data aceasta „nechibzuința“ funcționarului tău te-a dus de rîpă.

— Bună ziua! spuse prostește, proțăpindu-se în fața lui Melios. Ți-a făcut vînt?

Era chelnerul.

— Da. Adică i-am făcut eu vînt. Nu el mie.

— Directorul tău a zis că ciupești, cică, de fund fetele. Le-ai înnegrit, cică, fundul! Așa a zis. De asta — cică — te-a alungat.

— Tu îl crezi?

— Nu. Eu i-am zis: „Spune-mi altă bazaconie. Eu îl cunosc bine. Nu dă nici un ban pe porumbițe. Știi ce bărbat rece era?

— I-ai zis așa ceva?

— Ei, și ce, parcă am mințit? Eu dacă eram în locul tău le-aș fi mototolit pe toate la rînd. Dar tu le priveai ca un pește mort. Știi, însă, un lucru? Ciudat. Cînd i-am zis „știi ce bărbat rece era" m-a privit, de parcă l-am împuns cu sula. Ca fript. Era invidios? Ce dracu! Nebun? Ia spune, mă, nu cumva „bărbat rece" înseamnă altceva? Adică . . . „vedetă" . . . sau cum se zice . . .

— Ai ghicit. Ceea ce ai zis îl învenînează și mai rău pe un broscoi ca el.

— Acum am înțeles de ce face și el pe „bărbatul rece". Ca să le prindă în laț. Ce „gîște" sînt și muierile astea, mă! Plec acum, că mă așteaptă stăpînul. Știi ce palmă grea are? Într-o zi am să-i dau una cu tava . . . La revedere. A! Ia uite cum era să uit. Știi . . . domnișoara Cleopatra . . .

— Ce-a pățit?

— Cunoașteți vreun domn Hrisostalis sau Sfiriktras?

— Desigur. Unde este?

— La „gherlă". L-au înfundat, sărmanul. Da. La „răcoare".

— Și de unde ai aflat tu asta?

— Mi-a spus domnișoara Cleopatra. Ați pățit-o amîndoi. V-ați înșelat amîndoi în privința domnului.

— Dar de ce? Ce-a făcut?

— Se pare că golanul s-a îndrăgostit de fată. Ai înțeles? Lulea.

— Ce tot zici!?

— Desigur. Și i-a sucit capul. A vrut să-și asigure „baza", ca să devină „domn", să-i zornăie bănișorii și s-o cucerească. Și a pățit-o. Oh . . . chinuri. Plec acum. La

revedere... Mi-a zis că dacă te văd să-ți spun să-i telefonezi neapărat. După cum vezi a dat de bucluc domnul Sfiriktras. Voia, cică, să intre pe drumul cel drept. Și credea că drumul cel drept trece mai întîi prin cel strîmb. Măi, ce minte au cîteodată unii oameni. Am plecat.

Ghinion și aici. Slabă a fost și rezistența ta, sărmane Sfiriktras. Înșelătoare. Și acum toate ți s-au înecat din cauza unei neînțelegeri tragice.

A plecat încovoiat, de parcă chelnerul îi anunțase moartea cuiva. S-au înșelat amîndoi în privința acestui „domn". Așa este. S-au înșelat. Și mai mult, fata aceasta pură, care credea că poți salva pe cineva care a căzut la fund să iasă la suprafață... N-o să-i telefoneze. Se simțea vinovat față de ea. El este cel care a indus-o în eroare. Sfiriktras devenise pentru ea un scop, o bucurie, un refugiu în țara himerelor. O dată ce el i-a distrus orice speranță de bucurie, de dragoste, ea a găsit ieșirea din impas în „reeducarea" unui om pierdut.

De-acum pentru Sfiriktras sau Hrisostalis (păcat de nume!) orice drum era înfundat definitiv. Va urma procedura specifică răufăcătorilor. Sfiriktras nu era dintre cei care se tem de sînge, ci dintre ceilalți, care-și expun mîinile însîngerate ca pe niște medalii.

*
* *

Un vînt pișcător a început să sufle dinspre mare. Fă ce vrei cu orașul ăsta! Fără crivăț nu poate să trăiască. Chiar și în arșița verii o să se strecoare de undeva ca să-ți ofere puțin guturai sau răceală. Aici, numai iarna poți fi sigur. Ți-o spune de la început răspicat: „Eu ucid". Și tu îți iei măsurile respective. A găsit un loc mai dosnic. Și-a scos pachetul de țigări. Vîntul îi stingea chibritul. Și-a ridicat gulerul ca să facă adăpost. Nimic. Deodată însă, după cel de-al cincilea băț de chibrit stins, o brichetă fină de aur a apărut sub nasul lui. A aprins fără să-și ridice privirea. Cine să fie atît de politicos?

— Mulțumesc! spuse și dădu să plece.

— Atît de mult... auzi o voce de femeie. Atît de mult v-a costat?

I-a aruncat o privire sașie. Era „canarul".

— Mulțumesc! spuse din nou și vru să plece.

— Nu vreți să mă întrebați nimic? îi zise ea, ironică. Nimic?

— Absolut nimic. Bună ziua.

— O clipă. Nici ce-a urmat după aceea nu vreți să aflați?

— Nu, mulțumesc. Bună ziua.

A plecat.

— I-ați făcut bucățele! auzi în urma lui. Da, pe amîndoi. Știți că v-au căutat?

— Nu. Nu mă interesează nimic din ce-mi spui.

— Mă interesează pe mine. Trebuie să aflați ceva ce nu știți. Doxa..

— Vă rog!

— ...vă iubește. Asta e. Vă iubește ca o nebună... orbește.

Melios s-a întors și a rîs crud:

— Orbește? Acum abia îmi explic...

— Nu sînteți în stare să vă explicați nimic. Nu știți nimic.

— Acum înțeleg de ce s-a aruncat în brațele broscoiului ăluia. Din cauza orbirei.

— Nu, din gelozie. Toate răutățile, toate prostiile le-a făcut din gelozie.

— Și... de ce, mă rog?

— N-ați înțeles? Pentru că vă iubește. Iar dumneavoastră ați scris poezia aia pentru alta.

— Pentru alta?! Prostia mea cea mare a fost că am scris-o pentru ea. Nu știam că este o ființă atît de ieftină încît să fie în stare să i-o dea amantului ei.

— Dar știți de ce i-a dat-o?

— Pentru că nu citise acrostihul.

— Dimpotrivă, pentru că îl citise.

— Și atunci de ce s-a supărat?

— Pentru că ați scris-o pentru alta. Cum a văzut alt nume a apucat-o nebunia și a făcut tot ce știți.

— Ah, domnișoară, prietena dumneavoastră pe lîngă răutate mai e înzestrată și cu multă ignoranță. Care era acrostibul? „Aigli." Ce înseamnă „Aigli"? Nu înseamnă tot „Doxa"?

— Cum? Ah, ia uite! Și au pățit-o amîndoi. Dacă știa... Ah, sărmana Doxa! Dacă știa...

— Știu ce-ar fi făcut. S-ar fi aruncat cu mai mult avînt în brațele ibovnicului ei.

— Doxa n-a avut alt iubit... altul decît pe dumneavoastră.

— Și atunci ce-a fost cu stăpînul meu?

— Dar el este... amantul ei. Dar... ce-am făcut? Minciună! Nu-i era...

— Nu vă chinuiți. Știu totul. I-am văzut într-o zi întîmplător. Da, într-o noapte, la o oră tîrzie. Am văzut-o pe nevinovata Doxa ieșind din cuibul „zeului" ei. Așa că... liniște! Și mai multă rușine, domnișoară. Bună ziua. Vă rog să nu-mi mai ieșiți în cale. Ați auzit?

— Este pierdută.

— Ați greșit timpul. Era pierdută. A fost întotdeauna pierdută. Bună ziua.

A plecat fără să întoarcă capul s-o mai privească. A dispărut pe o străduță. Acum mai mult ca oricînd voia să se ducă la „Turnul Alb", să alerge pînă acolo și să-l găsească pe bătrîn. „Așa și așa, moș Anatreftos, m-am prăbușit." Dar s-a răzgîndit. L-ar fi certat. I-ar fi zis: „N-ai așteptat măcar să vină primăvara. Unde ai să te adăpostești acum, în toiul iernii?" Cum să-l facă să înțeleagă că nu se putea altfel, că cinstea este un lucru care nu suferă amînare? Ce, adică, trebuia să-i spună broscoiului: „Așteaptă să vină vara și ai să vezi cum îmi apăr eu demnitatea?" Nu. Demisia îi ardea mîinile. Trebuia să i-o arunce în față. Și i-a aruncat-o. Faptul că o dată cu demisia s-a aruncat și pe el însuși pe drumuri... nu înseamnă nimic. Așa s-a hotărît să trăiască

el, ca bărbații! Oare nu poate fi și integru fără să nu plătească nimic pentru cinstea lui?

Da, așa cum am spus, orașul, astăzi, nu avea nici un farmec, nimic din farmecul pe care-l simt oamenii și se înveselesc. Melios trecea pe acolo pe unde, altădată, fusese fericit. A ajuns chiar pînă la Arețu. Ciudat. Întîmplarea cu Sfiriktras l-a întristat cel mai mult. Adevărul este că și el crezuse că omul acesta chinuit ajunsese la țărm. Se vede că tot romantic a rămas. Sfiriktras și-a schimbat ținta. Dar drumul nu l-a schimbat. Bine a spus chelnerul: „A crezut că drumul drept trece mai întîi prin drumul strîmb!" Așa cum mergea, a simțit că se lasă seară. Dar unde și-a petrecut toată ziua? Da.. desigur... A stat la Arețu. Acolo, într-o cafenea pustie, l-a prins somnul puțin. Dar n-a fost dulce ca altădată, chiar dacă era furat. Lucruri anoste... anoste, pretutindeni. Tocmai acum și-a dat seama că nu-i era încă foame, cu toate că nu mîncase nimic. A încercat să ronțăie un covrig cu susan, dar, distrat, l-a fărămițat unor porumbei.

De dimineață simțea că-l ardea gîtul. Oriunde întîlnea apă își umezea gura. Nici cele două pachete cu țigări nu l-au liniștit. Dimpotrivă, i-au produs ameteală și o senzație de leșin. Niciodată pînă atunci n-a fumat mai mult de două-trei țigări pe zi. Deci leac nu există. Nici vorba „găsește alta", a bătrînului Anatreftos, nu putea face nimic. „Aruncă-te în mare" trebuia să-i fi spus. Asta ar fi fost cea mai bună rețetă. Bună, dar și lașă.

Deodată a văzut o femeie între două vîrste, care mergea în fața lui și se întorcea cînd la stînga, cînd la dreapta. Era îmbrăcată în negru. Rochie neagră și pantofi negri, cu tocul scîlciat. Dar nu mergea ca toate femeile de vîrsta ei. Era puțin bănuitoare, neliniștită. Cerceta trecătorii, îi iscodea cu privirea. Melios a observat repede comportarea ciudată a femeii. A început să-l intereseze, să-i ațîțe curiozitatea. Deodată vede că oprește un domn cărunt, serios.

— Puteți să-mi spuneți, domnule, unde este adresa asta? îl întrebă. Și-i întinse o carte de vizită.

— Cu plăcere! spuse el, și căzu pe gînduri.

Atunci femeia îi spuse ceva în șoaptă.

Melios abia a distins un „păstrați-o".

— Bine! spuse omul. Și în loc să i-o înapoieze, o vîrî în buzunar. Bună ziua! spuse și plecă.

Curiozitatea lui acum ajunse la culme. Ce joc era ăsta?

Automat o urmărea. Ea însă nu și-a schimbat felul. Deodată, chiar întorcîndu-și privirea înapoi, l-a cercetat și pe el. Expresia îi era însă nehotărîtă. Stătea în cumpănă. Între „da" și „nu". Peste puțin l-a privit din nou. Apoi s-a oprit la o vitrină și l-a lăsat s-o depășească. Atunci, Melios a hotărît să înceteze jocul și să plece. Dar chiar în clipa aceea a simțit ceva în palmă. Fără să vrea, a strîns-o. A văzut că era o carte de vizită. „Dacă ați fost rănit de părăsirea iubitei, dacă vă plictisiți, dacă suferiți de singurătate, veniți să găsiți alinare în brațele lui Lili." Mai jos era o adresă și o indicație. „Întrebați de doamna Eleni." Și-a ridicat privirea. Femeia în negru dispăruse. Oare ea era „doamna Eleni"? Nu-i exclus.

Ce povești de roman mai erau și astea? Și de ce această domnișoară „Lili" să devină mîngîierea necăjiților și îndrăgostiților disperați? Se pare că femeia în negru se pricepea la psihologie. Lovea drept la țintă. Fără îndoială, și domnul cel cărunt era lovit și el de aceeași săgeată. Suferea și el de dragoste, de disperare, ori singurătate.

Dar ce era oare la mijloc? Nu cumva domnișoara „Lili" a deschis un „azil al disperaților?" Ca acele „cimitire populare" unde se ducea noul Cristos, ca să-și scrie Evanghelia?

Deci există pe lume și asemenea refugii? Asemenea temple unde te așteaptă mila, consolarea și căldura omenească? Și unde? În brațele unei femei, unei femei divine, în brațele domnișoarei Lili!

Gata... gata... Nicăieri nu poate să se ducă în seara asta. Binecuvîntată fie clipa, întîlnirea cu femeia în negru. Iată că doliul nu este întotdeauna atît de negru.

Unde s-ar fi dus, unde s-ar fi aruncat, în ce apă sau văgăună l-ar fi găsit dimineața, dacă nu apuca să se întîlnească cu această femeie care i-a tăiat calea și i-a schimbat direcția drumului?

Și acum, atenție, băiete! Încet, cu evlavie. Așa cum te-ai duce la biserică. Descoperit. Purificat. Întri pentru prima dată în templul dragostei. Vei trăi pentru prima oară clipa mult așteptată.

A grăbit pașii. Era emoționat. Și iată că a ajuns. N-a apucat să sune, că cineva i-a deschis. Era chiar femeia în negru.

— Poftiți! spuse. Bine ați venit. Poftiți direct în cameră. Lili! A venit domnul de care ți-am vorbit.

A deschis o ușă și l-a împins ușor înăuntru. O lumină dulce... îmbietoare... O femeie îl aștepta pe canapea cu ochii pe jumătate închiși. Melios a început să-i șoptească ceva, gata să leșine.

— Domni... domnișoară...

Femeia a deschis ochii. Și atunci... un urlet de animal înjunghiat și însîngerat — dar vai atît de frumos! — a sfîșiat camera. A intrat iute femeia în negru. Corpul cel frumos de pe canapea era prăbușit la podea.

— Agrambeli! Fata mea! a strigat femeia.

Apoi a început să strige: „Apă, apă!"

— Apă... apă! cerea și Melios.

Dar nu ca să bea. Apă multă, multă ca să se înece.

A fugit afară ca de foc. A fugit ca să găsească apă. Poate chiar foc. Orice i-ar fi apărut cît mai repede în cale. Undeva s-a oprit. Mergea, sau era atîrnat? S-a lovit la cap și-l durea. Parcă-l lovise cineva. Ce era asta? Rîs? Parcă-și mai putea da seama? Nu, era un aparat de telefon, negru, negru. Degetele lui aveau viața lor, memoria lor. Au format singure numărul. S-a auzit o voce de femeie: „Alo!"

— Cleopatra! strigă el disperat, de parcă se afla în

fundul prăpastiei. Cleopatra! Moș Anatreftos... Ajutor... Aj...

— Unde sînteți? Ce-ați pățit? s-a auzit o voce ca de pe altă lume. O voce blîndă și speriată.

Atunci a privit în jur și a observat că era lîngă „Turnul Alb."

— La „Turnul Alb"... Nu... nu... la „Turnul Negru".

— Nu există asemenea turn în Salonic. *Alb* vreți să spuneț? Da? Vorbiți! Vă implor... *Alb?!!*

— Alb? Acum nu mai există nimic alb... Nimic.

— Rămîneți acolo unde vă aflați! Vin imediat. Iau un taxi. Ce? Melios, ce-ai spus să aduc? Un coșciug? Melios! Pentru Dumnezeu! Venim! Cu moș Anatreftos? Da! Da! Așteaptă. Mă auzi?

— Da! Cleopatra... Te rog, sună la numărul 13—331. Te implor... Nu uita! Repede. Pentru că...

Puterile l-au părăsit, dar s-a agățat de aparat ca să nu-l găsească — chiar și mort — căzut.

Mogoșoaia 1970—1971

Lector: IORDANA URECHE
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Apărut: 1937. Comanda nr: 248. Tiraj: 5.700. broșate: Coli de tipar: 25.

Tiparul executat sub comanda nr: 780/1972, la Intreprinderea poligrafică „Cluj" Str. Brassai nr. 5-7, Cluj Republica Socialistă România

Lei 11,—